

MEB'İN YENİ
100'Ü

ÖZETİN
ÖZETİ

ETKİNLİKLER

7. SINIF

SÜREÇ
ODAKLI

YAZILI
SENARYOLARI

AKILLI
TAHTA

Karekod Çözümlü
Türkçe
Defterim

Çözümler için
karekodu okutunuz.

Ekstra Ücretsiz
Dijital Platform

3000

Çözümlü Soru
ve Sınırsız

**Deneme
Sınavları**

İSTİKLAL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl
Hakkıdır, Hakk'a tapan, milletimin istiklâl!

Mehmet Âkif ERSOY

ATATÜRK'ÜN GENÇLİĞE HİTABESİ

Ey Türk gençliği! Birinci vazifen; Türk istiklalini, Türk cumhuriyetini, ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir.

Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur. Bu temel, senin en kıymetli hazinendir. İstikbalde dahi seni bu hazine mahrum etmek isteyecek dâhilî ve haricî bedhahların olacaktır. Bir gün, istiklal ve cumhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersen, vazife atılmak için içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şeraitini düşünmeyeceksin. Bu imkân ve şerait, çok namûsait bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklal ve cumhuriyetine kastedecek düşmanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler. Cebren ve hile ile aziz vatanın bütün kaleleri zapt edilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şeraitten daha elim ve daha vahim olmak üzere, memleketin dâhilinde iktidara sahip olanlar, gaflet ve dalalet ve hatta hiyanet içinde bulunabilirler. Hatta bu iktidar sahipleri, şahsi menfaatlerini müstevlilerin siyasi emelleriyle tevhit edebilirler. Millet, fakrızaruret içinde harap ve bitap düşmüş olabilir.

Ey Türk istikbalinin evladı! İşte, bu ahval ve şerait içinde dahi vazifen, Türk istiklal ve cumhuriyetini kurtarmaktır. Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur.

Mustafa Kemal Atatürk

7. SINIF TÜRKÇE

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Editör Yayınevine aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan; kitabın tümünden veya bölümlerinden, yönerge-lerinden, ölçme araçlarından, etkinliklerinden ve kitaptaki modellemelerden esinlenmek, bunları taklit etmek veya benzerini yapmak suçtur. Aynı zamanda elektronik yollarla, fotokopi yoluyla, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz veya dağıtılamaz.

Editör

Turgut MEŞE

Yazar

Komisyon

Sertifika No

40447

Baskı ve Cilt

Data Dijital Matbaacılık

ANKARA

İLETİŞİM

İvedik Organize Sanayi Matbaacılar Sitesi

1518 Sok. Mat-Sit İş Merkezi No:2/20

Yenimahalle / ANKARA

Tel: 0 312 384 20 33 - 0 505 925 57 81

Fax: 0312 342 23 58

www.editoryayinevi.com

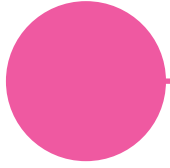
İÇİNDEKİLER

1. BÖLÜM: FİİLLER (EYLEMLER)	6
2. BÖLÜM: SÖZCÜKTE ANLAM	18
3. BÖLÜM: SÖZ GRUPLARINDA ANLAM	30
4. BÖLÜM: FİİLDE YAPI	50
5. BÖLÜM: CÜMLEDE ANLAM	62
6. BÖLÜM: ZARFLAR (BELİRTEÇLER)	76
7. BÖLÜM: PARÇADA ANLAM - 1	92
8. BÖLÜM: PARÇADA ANLAM - 2	108
9. BÖLÜM: YAZIM KURALLARI	118
10. BÖLÜM: ANLAMA DAYALI ANLATIM BOZUKLUKLARI	136
11. BÖLÜM: NOKTALAMA İŞARETLERİ	158
12. BÖLÜM: METİN TÜRLERİ	172
13. BÖLÜM: GÖRSEL OKUMA	180
14. BÖLÜM: SÖZEL MANTIK VE MUHAKEME	188
CEVAP ANAHTARI	200

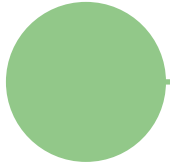
BÖLÜM

FİİLLER (EYLEMLER)

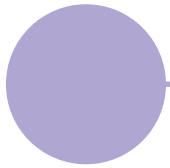

FİİLLERİN ANLAM ÖZELLİKLERİ

- İş (Kılış) Fiilleri
- Durum Fiilleri
- Oluş Fiilleri

FİİLLERDE OLUMSUZLUK

FİİL KİPLERİNDE ANLAM (ZAMAN) KAYMASI

FİİL (EYLEM)

- Fiiller Diğer Sözcük Türlerinden Nasıl Ayırt Edilebilir?

FİİL ÇEKİM EKLERİ

- Kip Ekleri
- Kişi (Şahıs) Ekleri

FİİLLERDE SORU

FIİL (EYLEM)

- ⇒ Varlıkların yaptıkları veya etkilendikleri işleri, hareketleri, oluşları, kılışları, durumları zamana ve kişiye bağlı olarak anlatmada kullanılan sözcüklere **fiil (eylem)** denir.
- » gül-, koş-, otur-, ağla-, yaz-, seç-, kız-, sız-, uyu-...
- ⇒ Fiiller birer sözcük türüdür. Fiileri diğer sözcük türlerinden ayıran özellik; iş, oluş ve hareket bildirmeleridir.

Fiiller Diğer Sözcük Türlerinden Nasıl Ayırt Edilebilir?

- ⇒ Fiilleri diğer sözcük türlerinden ayırmak için kök ve gövdelerine "-mek/-mak" mastar eki getirilir. Mastar eki getirilen sözcük anlamlı oluyorsa o sözcük fiildir.
- » gör(mek), uyu(mak), sev(mek), yüz(mek), kız(mak), yaşa(mak), gözetle(mek)...
- » sat - (mak) ⇒ "Satmak" sözcüğü anlamlı bir kelime olduğuna göre "**sat-**" ifadesi "fiil"dir.
- » masa - (mak) ⇒ "Masamak" sözcüğü anlamlı bir kelime değildir ve "**masa**" ifadesi "isim"dir.
- » kendi - (mek) ⇒ "Kendimek" sözcüğü anlamlı bir kelime değildir ve "**kendi**" ifadesi "zamir"dir.
- ⇒ Bazı sözcükler (genellikle eş sesli sözcükler) hem fiil hem de isim özelliği gösterir. Bu tür sözcüklerin fiil mi yoksa isim mi olduklarını anlamak için cümle içindeki anlamlarına bakmak gerekir.
- » Sen bu hayatta hep gül. (**gülme eylemi**)
fiil
- » Bu çiçeğin cinsi gül. (**bir çiçek türü**)
isim

FIİLLERİN ANLAM ÖZELLİKLERİ

- ⇒ Fiiller; iş, oluş ve durum bildiren sözcüklerdir. Dolayısıyla fiiller; anlam özelliklerine göre iş (kılış), oluş ve durum fiilleri olmak üzere üç gruba ayrılır.

İş (Kılış) Fiilleri

- ⇒ Öznenin (varlığın) yaptığı işi, hareketi anlatan fiillerdir.
- » "taşı(mak), kır(mak), aç(mak), anlat(mak), bil(mek), gör(mek), sil(mek)..."

İş (Kılış) Fiillerinin Özellikleri

- ⇒ Öznenin kendi iradesiyle gerçekleştirdiği fiillerdir.
- » "Hale, meyveleri doğruyor." cümlesinde doğrama işini yapan Hale'dir ve işi kendi iradesiyle gerçekleştirmektedir.
- ⇒ Nesnesi bulunan ya da nesne alabilen fiillerdir.
- » "Bu fıkrayı geçen gün öğrendim." cümlesinin nesnesi "Bu fıkrayı" ifadesi olduğundan "**öğrendim**" fiili, iş fiilidir.
- ⇒ "Ne?, Neyi?, Kimi?" sorularına cevap verebilen fiillerdir.
- » "Onları dikkatlice dinliyoruz." cümlesine "Kimi dinliyoruz?" sorusu sorulduğunda "**Onları**" cevabı alınır.
- ⇒ Bu fiillerde öznenin yaptığı işten etkilenen bir varlık vardır.
- » "Ahsen patates kızartıyor." cümlesinde Ahsen'in (özne) kızartma işinden etkilenen varlık (nesne) "patates"tir.

- ⇒ İş fiillerinde cümlede nesne bulunmasa dahi yüklem, "Ne?, Neyi?, Kimi?" sorularına cevap verir. Yani fiilin nesne alması değil, nesne alabiliyor olması önemlidir.
- » "Dün gece okudu." cümlesindeki fiile "**Neyi okudu?**" sorusu sorulduğunda cümleden herhangi bir cevap alınamamaktadır. Ancak soruyu soran kişi aklından "**onu okudu, kitabı okudu, romanı okudu, haberi okudu...**" gibi cevaplar verebilir. Bu da "okudu" fiilinin nesne alabildiğini yani iş fiili olduğunu gösterir.

Durum Fiilleri

- Herhangi bir varlığın içinde bulunduğu hâli (durumu) anlatan fiillerdir.
- uyu(mak), uyan(mak), sus(mak), otur(mak), yat(mak), uzan(mak), sevin(mek), ağla(mak), gül(mek)...

Durum Fiillerinin Özellikleri

- Genellikle öznenin iradesi bazen de iradesi dışında gerçekleşen fiillerdir.
- “Birden karşımda görünce korktum.” cümlesinde “korkma” eylemi öznenin iradesi dışında yaşanmıştır.
- Nesnesi olmayan ya da nesne alamayan fiillerdir.
- “Konuşması bitince oturdu.” cümlesinde “oturdu” fiili nesne alamayan bir fiildir.
- Genellikle “Ne?, Neyi?, Kimi?” sorularına cevap veremeyen fiillerdir.
- “Annesine doğru koştu.” cümlesinde “koştu” fiili, “Ne?, Neyi?, Kimi?” sorularına cevap vermez.
- Öznenin yaptığı işten etkilenen bir varlık yoktur.
- “Bankta biraz dinlendi.” cümlesinde “dinlenme” eyleminden etkilenen herhangi bir varlık (özne dışında) yoktur.

➤ Bir fiilin başına “onu” ifadesi getirildiğinde ifade anlamlıysa fiil nesne alabilir, anlamsızsa fiil nesne alamaz.

➤ onu	→ istemiş	} İfadeler anlamlıdır.
Nesne alabilen fiillerdir.	➤ onu	→ korktum	} İfadeler anlamsızdır.
Nesne alamayan fiillerdir.
	→ duydum			→ sallanıyor	

NOT

- Bazı eş sesli fiiller, hem iş hem de durum fiilleri olabilir. Böyle fiillerin cümledeki anlamına göre değerlendirme yapılarak kullanılan fiilin iş mi yoksa durum fiili mi olduğu anlaşılabilir.
- Hafta sonları, bel ağrısına iyi geldiği için yüzer. (Neyi yüzer? - Cevap alınamaz. - Durum fiili)
Koyunun derisini bir saat içinde yüzer. (Neyi yüzer? - Koyunun derisini - İş fiili)

Oluş Fiilleri

- Öznenin kendi iradesi dışında gerçekleşen durumları ifade eden fiillerdir. Bu fiillerde kendiliğinden olma anlamı vardır. Oluş fiilleri “Neyi?, Kimi?” sorularına cevap veremez.
- acık(mak), büyü(mek), eski(mek), sarar(mak), yaşlan(mak), doy(mak), sol(mak), uza(mak)...
- Su verilmeyen çiçekler bir zaman sonra solar. (Neyi solar? / Kimi solar? - Cevabı yok)
- Oluş fiillerini bulmak için kullanılan herhangi bir soru yoktur. Sözcüğün anlamına bakılır. Sözcüğün anlamında belli bir zaman dilimi içinde kendiliğinden gerçekleşme anlamı varsa sözcük oluş fiili olarak kabul edilir.

İş (Kılış) Fiili Örneği

- “Akşam aldığı dürümü afiyetle yedi.” cümlesindeki “yedi” fiili anlam özelliğine göre iş (kılış) fiilidir. Çünkü eylem öznenin iradesiyle gerçekleşmiştir. Ayrıca yapılan işten etkilenen bir nesne vardır.

Durum Fiili Örneği

- “Saatlerdir yumuşacık yatağında mışıl mışıl uyuyordu.” cümlesindeki “uyuyordu” fiili anlam özelliğine göre durum fiilidir. Çünkü bahsedilen kişinin içinde bulunduğu durum anlatılmıştır. Ayrıca eylem öznenin iradesine bağlı gerçekleşmiştir.

Oluş Fiili Örneği

- “Hastalığın pençesindeki adam bir anda yaşlanmıştı.” cümlesindeki “yaşlanmıştı” fiili anlam özelliğine göre oluş fiilidir. Çünkü eylem öznenin iradesi dışında, bir zaman dilimi içinde kendiliğinden gerçekleşmiştir.

NOT

Özne: Bir cümlede bildirilen işi yapan, bildirilen durumu üzerine alan kimse veya şeydir.

Nesne: Yapılan işten veya eylemden doğrudan etkilenendir.

1.

Etkinlik

Fiillerin Anlam Özellikleri

Fiilleri isim soylu sözcüklerden ayıran en önemli özellikleri kök veya gövdelerine “-mek, -mak” mastar eki getirilerek kullanılabilmesidir. Yani bu mastar ekini alabilen sözcükler fiil, alamayan sözcükler ise isim soylu sözcüklerdir. Buna göre aşağıdaki tabloyu örnekteki gibi doldurunuz.

	Sözcük	- mak / - mek	Sözcüğün Türü
1	Çalışıyorum	<i>Çalış-mak (Anlamlı olur.)</i>	<i>Fiildir.</i>
2	Masadayım	<i>Masa-mak (Anlamsız olur.)</i>	<i>İsim soylu sözcüktür.</i>
3	Görür	<i>Gör-mek (Anlamlı olur)</i>	<i>Fiildir.</i>
4	Uyudum	<i>Uyu-mak (Anlamlı olur)</i>	<i>Fiildir.</i>
5	Kendisi	<i>Kendi-mek (Anlamsız olur)</i>	<i>İsim soylu sözcüktür.</i>
6	Atıldı	<i>Atıl-mak (Anlamlı olur)</i>	<i>Fiildir.</i>
7	Zamir	<i>Zamir-mek (Anlamsız olur)</i>	<i>İsim soylu sözcüktür.</i>
8	Bilmiş	<i>Bil-mek (Anlamlı olur)</i>	<i>Fiildir.</i>
9	Kitap	<i>Kitap-mak (Anlamsız olur)</i>	<i>İsim soylu sözcüktür.</i>
10	Kızarmış	<i>Kızır-mak (Anlamlı olur)</i>	<i>Fiildir.</i>
11	Yaşlı	<i>Yaşlı-mak (Anlamsız olur)</i>	<i>İsim soylu sözcüktür.</i>
12	Terlik	<i>Terlik-mek (Anlamsız olur)</i>	<i>İsim soylu sözcüktür.</i>
13	Kaçıyor	<i>Kaç-mak (Anlamlı olur)</i>	<i>Fiildir.</i>

2.

Etkinlik

Fiillerin Anlam Özellikleri

Bazı sözcükler hem fiil hem de isim özelliği gösterir. Bu tür sözcüklerin ancak cümle içindeki kullanımından hareketle isim veya fiil olduklarını anlayabiliriz. Buna göre aşağıdaki cümlelerde altı çizili sözcüklerin isim mi yoksa fiil mi olduklarını alttaki ilgili yerlere örnekteki gibi numaralandırınız.

1 Ağlayan çocuk, annesinin kendisine oyuncak aldığını görünce ağlamasını kesip güldü.

2 Bahçede birçok çiçek türü vardı ama Meltem'in en çok sevdiği çiçek türü güldü.

3 Uzun ince bir yoldayım, gidiyorum gündüz gece.

4 Ahmet, babasının isteğiyle dedesinin bahçesindeki otları geçen hafta yoldu.

5 Kümes hayvanları arasında eti en lezzetli olanı kazdı.

6 Mehmet, çalışacak kimse bulamadığı için sabahtan akşama kadar hiç durmadan tek başına kazdı bahçeyi.

Fiil 1, 4, 6İsim 2, 3, 5

3.
Etkinlik

Fiillerin Anlam Özellikleri

Aşağıdaki kavram haritasında verilen sözcüklerin numaralarını özelliklerine göre ilgili yerlere örnekteki gibi yazınız.

1. Buldu	9. Alıyor	17. Kararmış	25. Yedi	33. Bekledi
2. Güldü	10. Döktü	18. Yırttı	26. Uzamış	34. Düşürmüştü
3. Seviyorum	11. Sarardı	19. Gidecek	27. Kırdı	35. Unuttu
4. Uçtu	12. Koştı	20. Yeşermiş	28. Bağırılmış	36. Ağarmış
5. Örmüş	13. Yatmış	21. Beyazlamış	29. Eskimiş	37. Hazırladı
6. Okumuş	14. Yürüyör	22. Götürdü	30. Baktı	38. Topladı
7. Yıkadı	15. Alkışladı	23. Görüyor	31. Solmuş	39. İlgilendi
8. Ağlamış	16. Kaçıyor	24. Yaşlanmış	32. Uyandı	40. Yıpranmış

İş (Kılış) Fiilleri

1 - 3-5-6-7-9-10-15-
18-22-23-25-27-33-34-35-
37-38

Durum Fiilleri

2-4-8-12-13-14-16-19-28-
30-32-39

Oluş Fiilleri

11-17-20-21-24-26-29-31-
36-40

4.
Etkinlik

Fiillerin Anlam Özellikleri

Aşağıdaki cümlelerde geçen altı çizili fiillerin master hâlini ve fiilin anlam özelliğini örnekteki gibi yazınız.

Köyde okuma yazma öğrenmişti. Bununla yetinmeyip daha birçok şey de öğrenmek istiyordu. Akıldan hesap yapmaktaki ustalığı bütün köyde dillere destan olmuştu.

Bir süre sonra dedesi Yusuf Ağa öldü. Yalnız kalan Sinan, köyünde kalmak istemedi. İstanbul'a giden bir kervanın peşine takılıp günlerce atlar ve katırlar arasında yürüyerek İstanbul'a geldi. Üsküdar'da bir hana yerleşti. Hemen kendine bir iş aramaya başladı. Ama daha küçük diye ona kimse iş vermiyordu. Sonunda bir kahvehaneye çirak olarak girdi. Aradan birkaç ay geçmişti ki orada oturan bir yeniçeri ağası onunla ilgilendi. Çocuğun kimsesiz ve becerikli olduğunu görünce yanına alıp Atmeydanı'ndaki İbrahim Paşa Konağı'nın Acemioğlanlar Okuluna verdi. Sinan, Yeniçeri Ocağının geleneklerine göre eğitim görüyor, askerliğe ve yeniçeri düzenine alıştırılıyordu.

Fiilin Master Hâli

öğrenmek
İstemek
olmak
gelmek
yerleşmek

Fiilin Anlam Özelliği

Kılış fiili
Kılış Fiili
Durum Fiili
Durum Fiili
Durum Fiili

Fiilin Master Hâli

başlamak
vermemek
girmek
ilgilenmek
görmek

Fiilin Anlam Özelliği

Durum Fiili
Kılış Fiili
Durum Fiili
Durum Fiili
Kılış Fiili

PERFORMANS DEĞERLENDİRME

Fiillerin anlam özelliklerini öğrenebildim mi?

Mükemmel

İyi

Orta

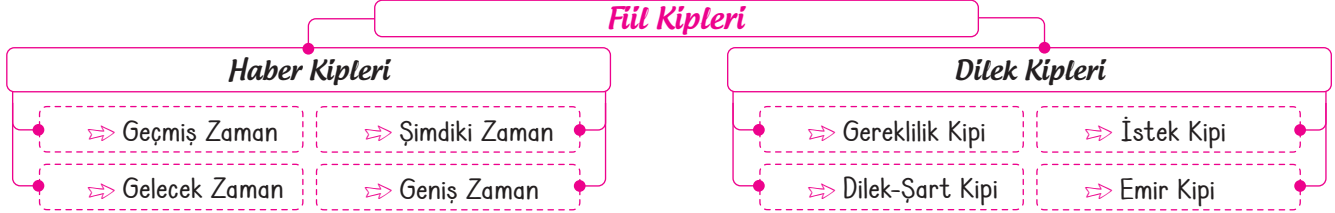

Geliştirmeliyim

FİİL ÇEKİM EKLERİ

KİP EKLERİ

➔ Bir fiilin zaman ve anlam özelliklerine göre farklı biçimlere girmesini sağlayan ekler **kip** denir. Türkçede fiil kipleri genel olarak iki grupta incelenir.

Haber (Bildirme) Kipleri

➔ Fiillere zaman anlamı katan kiplerdir. Bu kipler; bir işin, oluşun ya da durumun hangi zamanda yapıldığını yansıtır.

Geçmiş Zaman (-dı/-di, -muş/-miş)

➔ Fiilde bildirilen işin söylenme zamanından önce yapıldığını ya da gerçekleştiğini ifade eden kiplerdir. Görülen ve duyulan geçmiş zaman olmak üzere ikiye ayrılır.

Belirli (Görülen) Geçmiş Zaman (di'li Geçmiş Zaman)

➔ Görülen geçmiş zaman kip eki “-dı/-di/-du/-dü/-tı/-ti/-tu/-tü” ekidir. Öznenin bizzat gördüğü veya yaşadığı fiilleri bildirir.

- » Okuldan eve yürüyerek geldim.
- » Konuşmaya dalınca çantasını unuttu.

Belirsiz (Duyulan) Geçmiş Zaman (miş'li Geçmiş Zaman)

➔ Duyulan geçmiş zaman kip eki “-mış/-miş” ekidir. Öznenin görmediği, yaşamadığı ancak başkasından duyarak anlattığı fiilleri bildirir.

- » Babam da bu liseden mezun olmuş.
- » Dünya klasiklerinin tamamını okumuş.

Şimdiki Zaman (-yor)

➔ Fiilin yapılma ya da gerçekleşme anıyla söylenme anının aynı olduğunu ifade eden kiptir. Şimdiki zaman kip eki “-yor” ekidir. Fiilin, içinde bulunulan an yapıldığını ve hâlâ devam ettiğini belirtir. “-makta/-mekte” eki de cümleye şimdiki zamanda gerçekleşme anlamı katar.

- » Annem mutfakta yemek hazırlıyor.
- » İşe gitmek için otobüs bekliyor.
- » Yasemin bahçedeki elmaları topluyor.
- » Şemsettin kitap okumakta. (okuyor)

Gelecek Zaman (-ecek/-acak)

➔ Fiilde bildirilen işin söylenme zamanından sonra gerçekleşeceğini ya da yapılacağını ifade eden kiptir. Gelecek zaman kip eki “-acak/-ecek” ekidir.

- » Haftaya sınavlarımız başlayacak.
- » Dayımlar yarın akşam bize gelecek.
- ➔ Eylemin henüz gerçekleşmediği zamandır.
- » Bu yılki festivale sanatçılar katılacak. (Sanatçıların festivale katılma durumları henüz gerçekleşmemiştir.)

Geniş Zaman (-r, -er)

➔ Fiilde bildirilen işin herhangi bir zamanda yapıldığı veya yapılacağı anlamını taşıyan kiptir. Geniş zaman kip eki “-r, -ır, -ir, -er...” ekleridir.

- » Uyumadan önce kitap okur.
- » Sınavlara uğurlu kalemiyle girer.
- ➔ Eylemin her zaman yapıldığını belirtir.
- » Haftada bir gün ziyaretime gelir. (Eylem her hafta yapılmaktadır.)

Dilek (Tasarlama) Kipleri

➔ Fiile gereklilik, dilek, şart, istek veya emir anlamları katan kiplerdir. Sözcükler, belirli bir zaman anlamı taşımaz.

Gereklilik Kipi

- ➔ Fiilde bildirilen işin yapılması gerektiğini ifade eden kiptir. Gereklilik kip eki “-malı/-meli” ekidir.
- ➔ Bazı durumlarda cümleye ihtimal anlamı da katar.
- » Akşama bu işlerin hepsini bitirmeliyim. (gereklilik)
- » Uçak, havalimanına inmiş olmalı. (ihtimal)

Emir Kipi

- ➔ Fiilde bildirilen işi “buyurma, emretme” şeklinde ifade eden kiptir. Emir kipinin belli bir eki yoktur.
- ➔ Ayrıca birinci kişili çekimleri de bulunmaz.
- » Bu kitapları bir haftada okuyun.
- » Sesimi duyar duymaz hemen yanıma gel.

İstek Kipi

- ➔ Cümleye istek, temenni anlamı katan kiptir. İstek kip eki “-a/-e” ekidir.
- » Ben de sizinle birlikte spora geleyim.
- » Ödevlerimizi erkenden bitirip oyun oynayalım.

Dilek-Şart Kipi

- ➔ Cümleye dilek veya şart anlamı katan kiptir. Dilek kip eki “-sa/-se” ekidir.
- » Hafta sonu pikniğe gitsek. (istek anlamı)
- » Erken kalkarsam balığa gideceğim. (koşul anlamı)

KİŞİ (ŞAHİS) EKLERİ

➔ Çekimli fiillerde bir işin, bir oluşun, durumun kim ya da kimler tarafından gerçekleştirildiğini ifade eden ekler **kişi ekleri** (şahıs ekleri) denir. Fiiller cümle içerisinde altı kişiye göre çekimlenir.

Tekil Kişiler	Kişi Ekleri	Çoğul Kişiler	Kişi Ekleri
1. Tekil Kişi ➔ Ben	-m, -im, -yim	1. Çoğul Kişi ➔ Biz	-k, -iz, -lim
2. Tekil Kişi ➔ Sen	-n, -sin	2. Çoğul Kişi ➔ Siz	-niz, -sınız, -iniz
3. Tekil Kişi ➔ O	Eki yoktur.	3. Çoğul Kişi ➔ Onlar	-ler, -sinler

FİİLLERDE OLUMSUZLUK

- ➔ Fiillerde olumsuzluk, kip eklerinden önce “-ma/-me” olumsuzluk eki getirilerek yapılır.
- » gelmiyor (Şimdiki zamanın olumsuzu)
- » gelmeyecek (Gelecek zamanın olumsuzu)
- » gelmedi (Görülen geçmiş zamanın olumsuzu)

FİİLLERDE SORU

- ➔ Fiillerde soru anlamı “mı/mi” soru eki kullanılarak sağlanır. Fiillerin soru şeklinin olumsuz biçimi de vardır.
- » gelir mi? (Geniş zaman soru)
- » gelmeli misiniz? (Gereklilik kipi soru)
- » Arkadaşlarına gitmeyecek misin? (Soru şeklinin olumsuzu)

FİİL KİPLERİNDE ANLAM (ZAMAN) KAYMASI

- ➔ Fiil çekimlerinde kip ekleri, her zaman kendi anlamlarında kullanılmayabilir. Bir kip ekinin; kendi anlamının, zamanının, dileğinin dışına çıkarak başka bir kip ekini kastedecek biçimde kullanılmasına **fiil kiplerinde anlam (zaman) kayması** denir. Bu durumda yüklem çekimlendiği kiple yapıldığı zaman farklıdır.
- » “Sağlıklı yaşamak için düzenli olarak spor yapıyor.” cümlesi, anlam olarak geniş zaman kip ekine (yapar) uygunken “yapıyor” şeklinde şimdiki zaman kip ekiyle çekimlenmiştir. Bu bakımdan fiildeki zaman ekiyle eylemin gerçekleşme zamanı uyumsuzdur.
- » “Gelecek yıl tatile hep birlikte gideriz.” cümlesi, anlam olarak gelecek zaman kip ekine (gideceğiz) uygunken “gideriz” şeklinde geniş zaman kip ekiyle çekimlenmiştir. Bu bakımdan fiildeki zaman kipiyle eylemin gerçekleşme zamanı uyumsuzdur.

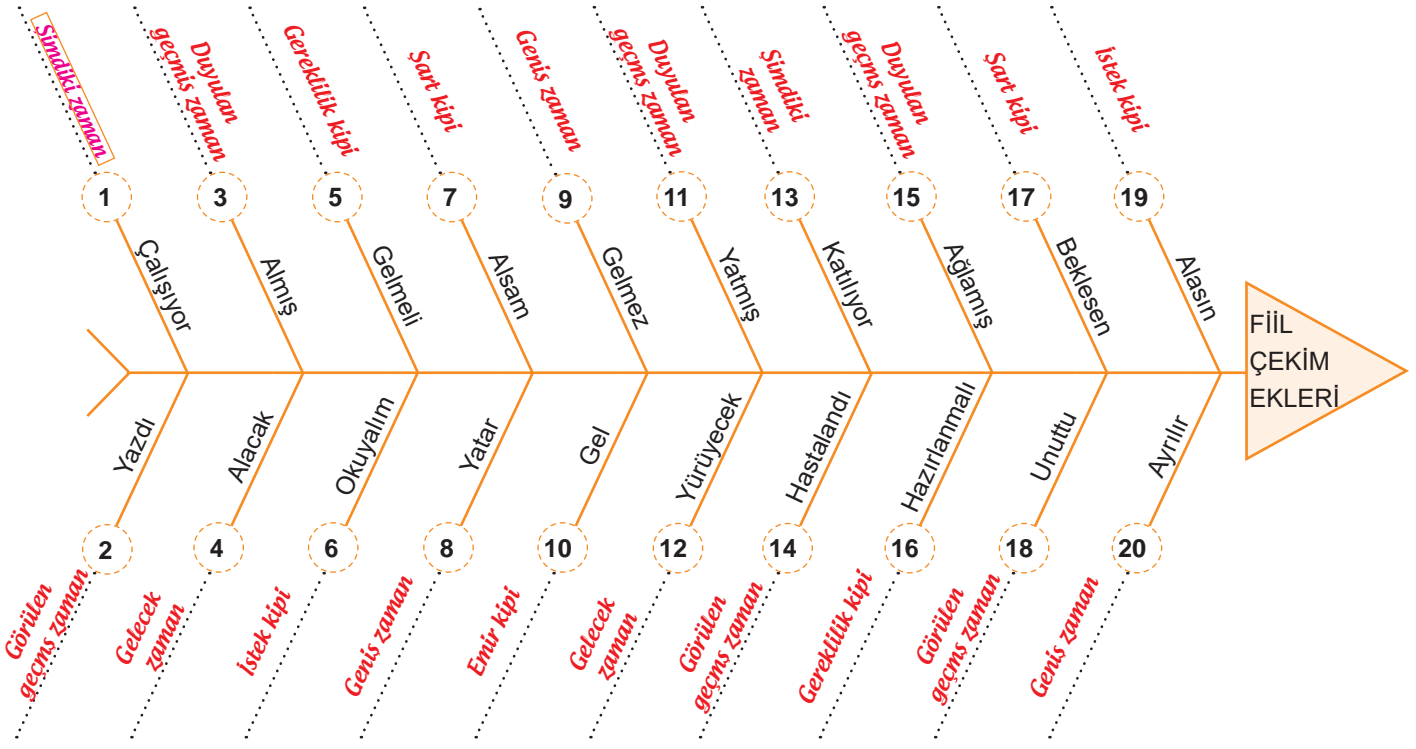

5.

Etkinlik

Fiil Çekim Ekləri

Aşağıdaki balık kılıçında yer alan fiillerin kiplerini noktalı yerlere örnekteki gibi yazınız.

6.

Etkinlik

Fiil Çekim Ekləri

Fiillerin olumsuz biçimleri kip ve kişi ekinden önce “-ma, -me, -maz, -mez” ekleri getirilerek yapılır. Buna göre aşağıda olumlu biçimleri verilen fiilleri, örnekteki gibi olumsuz yapınız.

OLUMLU

OLUMSUZ

Bakıyorum

Bak-mı-yor-um

Okursun

Oku-maz-sın

Gitmelisiniz

Git-me-meli-siniz

Seveceksiniz

Sev-me-y-ecek-siniz

Geleydin

Gel-me-y-e-y-di-n

Yazar

Yaz-maz

Çıksan

Çık-ma-sa-n

7.

Etkinlik

Fiil Çekim Ekləri

Fiillerde soru anlamı “mı/mi” soru ekiyle yapılır. Bu ek kendinden önceki sözcükten ayrı, kendinden sonra gelen eklerle bitişik yazılır. Buna göre aşağıda yer alan fiillere, örnekteki gibi soru ekini getirek yazınız.

FİLLER

FİLLERDE SORU

Görmüşsün

Görmüş müsün?

Almadı

Almadı mı?

Kazansam

Kazansam mı?

Bakmamalısın

Bakmamalı mısın?

Yürüyor

Yürüyor mu?

Kalkmamış

Kalkmamış mı?

Gülüyor

Gülüyor mu?

8.
Etkinlik

Fiil Çekim Ekleri

Aşağıdaki cümlelerde geçen çekimli fiillerin kip ekini, kipin adını, kişi ekini ve kişisini uygun kutucuklara örnekteki gibi yazınız.

	Cümleler	Kip Eki	Kipin Adı	Kişi Eki	Kişisi
1	Babamın en iyi dolma kalemini kullanarak adımı yazmayı denedim.	-di	Görülen geçmiş zaman	-m	1. Tekil şahıs
2	Kardeşim bugün beni görmeye geliyor.	-yor	Şimdiki zaman	-	3. Tekil şahıs
3	Meçhule giden bir gemi kalkar bu limandan.	-ar	Geniş zaman	-	3. Tekil şahıs
4	Bugünkü sınava zamanında girmelisin.	-meli	Gereklilik kipi	-sin	2. Tekil şahıs
5	Ağır ağır çıkacaksın bu merdivenlerden.	-acak	Gelecek zaman	-sın	2. Tekil şahıs
6	Döndü, ellerini omuzlarıma koydu ve gülümse-di.	-dü/ -du/ -di	Görülen geçmiş zaman	-	3. Tekil şahıs
7	Dün seni görmek için buraya gelmiş.	-miş	Duyulan geçmiş zaman	-	3. Tekil şahıs
8	İstanbul'u dinliyorum, gözlerim kapalı.	-yor	Şimdiki zaman	-um	1. Tekil şahıs
9	Beklediğin kargo dün geldi.	-di	Görülen geçmiş zaman	-	3. Tekil şahıs
10	Sizinle bugün Ahmet'in doğum gününe gide-lim.	-e	İstek kipi	(I) -im	1. Çoğul şahıs
11	Boşuna bekleme, o bugün gelmez.	-mez	Geniş zaman olumsuz	-	3. Tekil şahıs
12	Bu yoksul aileye keşke bir de yardım yap-salar.	-sa	Şart kipi	-lar	3. Tekil şahıs
13	Gel, ey yıllardır yollarını gözlediğim dost!	-	Emir kipi	-	2. Tekil şahıs
14	Dünkü toplantıya sadece beş kişi katılmış.	-miş	Duyulan geçmiş zaman	-	3. Tekil şahıs
15	Sanki beni bekleyen bir hayal görüyorum.	-yor	Şimdiki zaman	-um	1. Tekil şahıs
16	Kahraman ırkıma bir gül; ne bu şiddet, bu celal?	-	Emir kipi	-	2. Tekil şahıs
17	Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helal.	-maz	Geniş zaman olumsuz	-	3. Tekil şahıs
18	Fikirlerinizi onlarla yarıştırmamalısınız.	-malı	Gereklilik kipi	-sınız	2. Çoğul şahıs
19	Bize bu kadar iyiliği dokunan o adamı yarın ziyaret edeceğim.	-ecek	Gelecek zaman	-im	1. Tekil şahıs
20	Sabahları erkenden kalkar, yürüyüşe çıkar.	-ar	Geniş zaman	-	3. Tekil şahıs

9

Etkinlik

Fiil Çekim Ekleri

Aşağıdaki fiilleri yanda istenenlere göre örnekteki gibi çekimleyiniz.

	Fiiller	İstenenler	Fiil Çekimi
1	Koş-	Şimdiki Zaman - 2. Tekil - Olumsuz-Soru	<i>Kosmuyor musun?</i>
2	Bak-	Şart kipi - 3. Tekil - Olumlu - Soru	<i>Baksa mı?</i>
3	Çık-	Öğrenilen Geçmiş Zaman - 1. Tekil - Olumsuz - Soru	<i>Çıkmamış mıydın?</i>
4	Yürü-	Görülen Geçmiş Zaman - 1. Çoğul Şahıs - Olumlu - Soru	<i>Yürüdük mü?</i>
5	Yaşa-	Geniş Zaman - 3. Çoğul Şahıs - Olumsuz - Soru	<i>Yasamazlar mı?</i>
6	Git-	İstek Kipi - 1. Tekil - Olumlu - Soru	<i>Gideyim mi?</i>
7	Çalış-	Gereklik kipi - 2. Çoğul Şahıs - Olumsuz - Soru	<i>Çalışmamalı mısınız?</i>
8	Yat-	Gelecek Zaman - 2. Tekil - Olumsuz - Soru	<i>Yakmayacak mısın?</i>
9	Düşün-	Emir kipi - 3. Tekil - Olumsuz - Soru	<i>Düşünmesin mi?</i>

10.

Etkinlik

Fiil Çekim Ekleri

Aşağıdaki cümlelerde geçen çekimli fiillerden haber anlamı taşıyanların numarasını "Haber", dilek anlamı taşıyanların numarasını "Dilek" kısmına yazınız.

- Hiç yolcusu yokmuş gibi sessizce alır yol.
- Sabah erkenden seninle yola çıkalım.
- Sana, benim gözümle bakan gözler kör olsun.
- Burası Huş'tur, yolu yokuştur, giden dönmüyor.
- Bu dertler, bu çileler artık bir son bulmalı.
- Şimdi yaylarımızda koşup oynayalım mı?
- Gelen gideni aratır, derler.

Haber ..1, 4, 7.....

Dilek ..2, 3, 5, 6.....

11.

Etkinlik

Fiil Çekim Ekleri

Aşağıdaki cümlelerde geçen altı çizili fiillerin olumsuz çekimini örnekteki gibi yazınız.

- Sabah erkenden kalkıp yola düşmüş. / *düşmemiş*
- Ardıma bakmadan yürüyorum. / *yürümüyorum*
- Yaşlı adam, derin bir gülümsemeyle baktı. / *bakmadı*
- Konuşurken beden dilimizi etkili bir şekilde kullandık / *kullanmadık*
- Milli marşın yazılması için Meclis yarışma açmıştı. / *açmamıştı*
- Bu sırada devletin mimarbaşı ölmüştü. / *ölmemişti*
- Sonunda bir kahvehaneye çirak olarak girdi. / *girmede*

12.
Etkinlik

Fiil Kiplerinde Anlam (Zaman) Kayması

Aşağıdaki cümlelerde anlam kayması olan fiillerde hangi kipin kullanıldığını ve hangi zamanın (anlamın) kastedildiğini örnekteki gibi yazınız.

CÜMLELER	ÇEKİMLENEN KİP	KASTEDİLEN KİP
Selimiye'nin kubbesini dört sütun üzerinde durdurmayı başarr.	Geniş zaman	Geçmiş zaman
Sinan, bu büyük yapıyı yapmak için tam yedi yıl uğraşiyor.	Şimdiki zaman	Geçmiş zaman
Sanatçı bundan yaklaşık yüz yıl önce dünyaya gelir.	Geniş zaman	Geçmiş zaman
Ankara, Türkiye Cumhuriyeti'nin başkentlik tacıyla da süslenerek tarihe "mucizeler yaratan şehir" olarak tescil edilir.	Geniş zaman	Geçmiş zaman
Sınavı kazanmak istiyorsan ders çalışacaksın.	Gelecek zaman	Gereklilik kipi
İnsanları çevre konusunda bilinçlendirmek için elimden geleni yapıyorum.	Şimdiki zaman	Geniş zaman
Bu mutluluk dolu günlerimiz de bir gün unutulur.	Geniş zaman	Gelecek zaman
Allah hepimizin yardımcısı olsun.	Emir kipi	İstek kipi
Çalışmayanın gözünün yaşına bakmayacaksın.	Gelecek zaman	Emir kipi

13.
Etkinlik

Fiil Kiplerinde Anlam (Zaman) Kayması

Aşağıdaki cümlelerde çekimli fiilleri inceleyerek anlam kayması olan fiilleri asıl kastedilmek istenen kip ekiyle çekimlenecek şekilde noktalı yerlere örnekteki gibi yazınız.

- Melike Sultan eve dönen Yusuf'a açılır ve gönlünün onda olduğunu söyler.
- Sana benim gözümle bakan gözler kör olsun.
- Sabahtan akşama kadar evin önündeki bankta oturup kardeşini bekliyor.
- Ben gidersem sazım sen kal dünyada.
- İyi insanlarla karşılaşmak istiyorsan seçici olacaksın.
- Binadaki çöpler akşamları atılıyor.
- Cahit Sıtkı Tarancı kırk altı yaşındayken hayata veda eder.
- Bize acımayana sen de acımayacaksın.
- Aranızdaki bu problemler artık bir son bulmalı.

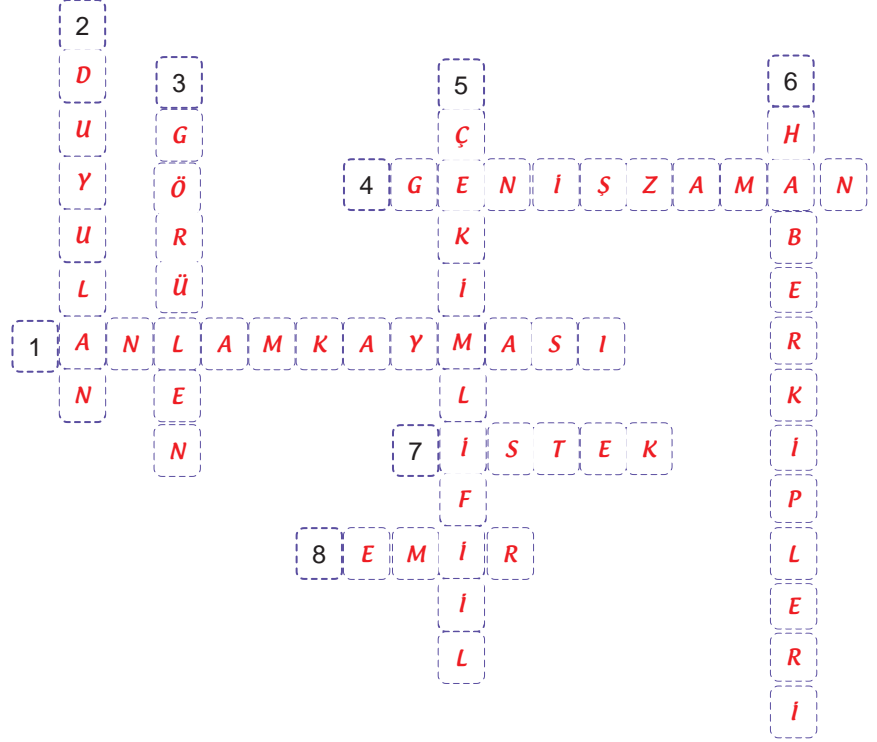
.....	açılmış / söylemiş
.....	ota
.....	bekler
.....	kalasın
.....	otmalısın
.....	atılır
.....	etmiş
.....	acuma
.....	bulsun

14.
Etkinlik

Fiil Çekim Ekleri, Fiillerde Anlam Kayması

Aşağıdaki bulmacayı yanda verilen bilgilere göre doldurunuz.

- 1- Bir kip ekinin kendi anlamının dışına çıkarak başka bir kip ekini kastedecek biçimde kullanılması
- 2- "Gelmiş" fiilinin kip eki "..... geçmiş zaman"
- 3- "Okudu" fiilinin kip eki "..... geçmiş zaman"
- 4- "Çalışırım" fiilinin kip eki
- 5- Kip ve şahıs eklerini alan fiil
- 6- Fiillere zaman anlamı katan kipler
- 7- "Bakayım" fiilinin çekimlendiği kip "..... kipi"
- 8- "Al" fiilinin çekimlendiği kip "..... kipi"

ÖZ DEĞERLENDİRME FORMU

Bu form kendinizi değerlendirmek üzere hazırlanmıştır. Aşağıdaki her ifadeyi okuyunuz. Bu ifadelere göre kendinizi değerlendiriniz. Buna göre "5: Çok iyi, 4: iyi, 3: Orta, 2: Kabul edilebilir, 1: Geliştirilmesi gerekli" olarak dereceleyiniz.

Aldığım puan:

Fiil ve kipin ne olduğunu öğrendim.

Fiil kiplerinin kaçta ayrıldığını biliyorum.

Haber ve dilek kiplerini ayırt edebiliyorum.

Şahıs eklerini sayabilirim.

Fiil kiplerinde anlam kayması konusunu kavradım.

BÖLÜM SÖZCÜKTE ANLAM

ÇOK ANLAMLILIK

- Gerçek Anlam
- Mecaz Anlam
- Terim Anlam

SÖZCÜKLER ARASI ANLAM İLİŞKİSİ

- Eş Anlamlı Sözcükler (Anlamdaşlık)
- Eş Sesli Sözcükler (Sesteşlik)
- Zıt Anlamlı Sözcükler (Karşıtlık)
- Genel ve Özel Anlamlı Sözcükler
- Yakın Anlamlı Sözcükler

SÖZ SANATLARI

- Benzetme (Teşbih)
- Kişileştirme (Teşhis)
- Konuşturma (İntak)
- Karşıtlık (Tezat)
- Abartma (Mübalağa)

ÇOK ANLAMLILIK

- Tek başına bir anlamı olan ses birliklerine **sözcük (kelime)** denir. Sözcükler cümlenin anlamlı en küçük parçalarıdır.
- Bir düzen içerisinde bir arada kullanılan sözcükler, insanlar arasında anlaşmayı sağlayan en küçük birimdir. Ancak kelimele-
rin tek bir anlamı yoktur.
- Kelimeler kullandıkları cümle içinde farklı anlamlara gelebilir. Sözcüklerin kullandıkları cümlelere göre farklı anlamlarda olmalarına da **çok anlamlılık** denir.

“Kırmak” Sözcüğünün Farklı Anlamlarda Kullanımı

- » Bardak kırmak pek de hoş değil! (**Sert şeyleri vurarak parçalamak**)
- » Bu havalar tüm hayvanları kırdı. (**Öldürmek, yok olmasına neden olmak**)
- » Direksiyonu sağa kırdı. (**Taşıtın yönünü değiştirmek**)

“Küsmek” Sözcüğünün Farklı Anlamlarda Kullanımı

- » Ona küstüğü için yıl sonu partisine katılmadı. (**Darılmak**)
- » Bu bitki yerini sevmeyi, küstü. (**Gelişmemek, büyüyememek**)
- » Bu kalemde çıkanlar silinirse kalem küser. (**Görevini yerine getirememek**)

Gerçek (Temel) Anlam

- Bir kelimenin aklımıza gelen ilk anlamına yani herkesçe bilinen yaygın anlamına **gerçek anlam** denir. Gerçek anlam, kelimelerin sözlükteki ilk anlamıdır.
- » Kanadı kırık **kuş** ısrarla uçmaya çalışıyordu. (**Vücudu tüylerle örtülü, gagalı, iki ayaklı, iki kanatlı hayvanların ortak adı**)
- » Mutfağa giderken **ayağı** halıya takılınca yere düştü. (**Bacakların bilekten aşağıda bulunan ve yere basan bölümü**)
- » Elindeki **bardağı** yere düşürünce hepimiz çok korktuk. (**Su vb. şeyleri içmek için kullanılan, genellikle camdan yapılan kap**)
- » Kapıyı **anahtarla** açamayınca çilingir çağırdı. (**Kilidi açıp kapamak için kullanılan araç**)

Altı çizili sözcükler zihnimizde oluşan ilk anlamlarıyla yani gerçek anlamlarıyla kullanılmıştır.

Mecaz Anlam

- Bir kelimenin gerçek anlamından tamamen koparak kazandığı yeni anlama **mecaz anlam** denir. Mecaz anlamlı kelimelerin gerçek anlamla hiçbir ilgisi kalmaz.
- » **Boş** bakışlarıyla herkesi şaşkına çevirdi. (**Anlamsız**)
- » Bebeğin çok **tatlı** bir gülüşü vardı. (**Sevimli, hoş**)
- » Sorunun cevabı, **ince** hesaplarla bulunuyordu. (**Ayrıntılı**)
- » Ustası gibi olmak isteyen çırağın, iyice **pişmesi** gerekir. (**Beceri ve ustalık kazanmak**)
- » Kalp **kırmaktan** çekinmeyen, acımasız bir insandı. (**Gücendirmek, incitmek**)

Altı çizili sözcükler gerçek anlamlarından tamamen koparak mecaz anlamda kullanılmıştır.

Atasözlerinde, deyimlerde, şairlerde kelimeler genellikle mecaz anlamıyla kullanılır.

Terim Anlam

- Bilim, meslek, spor ya da sanat dallarıyla ilgili sözcüklere **terim anlamlı sözcük** denir.
- » Birçok müzik aleti çalabiliyordu ancak **nota** bilgisi sınırlıydı. (**Müzik terimi**)
- » **Aruz ölçüsünü** şiire uygulamakta çok başarılı bir şairdi. (**Edebiyat terimi**)
- » **Yapım ekleri** sözcüklerin anlamını değiştirirken **çekim ekleri** sözcüklerin anlamını değiştirmez. (**Dil bilimi terimi**)
- » Ege Bölgesi'nde birçok **delta ovası** var. (**Coğrafya terimi**)

Yukarıdaki cümlelerde geçen altı çizili sözcükler belirli alanlarla ilgili terim anlamlı sözcüklerdir.

SÖZCÜKLER ARASI ANLAM İLİŞKİSİ

Es Anlamlı Sözcükler (Anlamdaşlık)

- Yazılışları ve okunuşları farklı olmasına rağmen anlamları aynı olan kelimelere **eş anlamlı sözcükler** denir.
 - » ileti ➡ mesaj » ulus ➡ millet
 - » his ➡ duygu » konuk ➡ misafir
 - Eş anlamlı kelimeler aynı anlamı yansıttıkları için cümle içinde birbirlerinin yerine kullanılabilir.
 - » "Halı Dokuyan Kız" tablosu **özgün** bir eser.
 - » "Halı Dokuyan Kız" tablosu **orijinal** bir eser.
- Bir sözcüğün başka bir sözcükle eş anlamlı olabilmesi durumu, cümledeki anlamına göre değişiklik gösterebilir.
- » Çocuğun **kafasına** taş geldi. (Eş anlamlısı ➡ baş)
 - » Sende hiç **kafa** yokmuş. (Eş anlamlısı ➡ akıl)

Es Sesli Sözcükler (Sesteşlik)

- Yazılışları ve okunuşları aynı, anlamları farklı olan sözcüklere **eş sesli sözcükler** denir.
 - » **Kır**: Şehir ve kasabaların dışında kalan, çoğu boş ve geniş alan
 - » **Kır(mak)**: Sert şeyleri vurarak ve ezerek parçalamak
 - » Bahçesinde **kaz** besliyor. (Hayvan türü)
 - » Hemen şu noktayı **kaz**! (Kazmak eylemi)
- Sözcüklerin gerçek ve mecaz anlamları arasında sesteşlik ilişkisi aranmaz.
- » "Ayşe teyzem güzel **yüzüyle** bana gülümsüyordu." cümlesindeki "**yüz**" sözcüğü ile "Kimseye olmaz demeye **yüzü** tutmuyordu." cümlesindeki "**yüz**" sözcüğü arasında sesteşlik ilişkisi yoktur.

Zıt Anlamlı Sözcükler (Karşıtlık)

- Anlamca birbirinin karşıtı olan kelimelere **zıt (karşıt) anlamlı sözcükler** denir. Bu sözcükler, birbirine zıt durumları, varlıkları, kavramları ve eylemleri ifade eder.
 - » gelmek ➡ gitmek » zengin ➡ fakir » ağlamak ➡ gülmek » dost ➡ düşman
 - » gece ➡ gündüz » küçük ➡ büyük » karanlık ➡ aydınlık » aşağı ➡ yukarı
 - » Vakitsiz gelen **ölüm** herkesi perişan etti.
 - » **Yaşam**, kıymeti bilinmesi gereken bir dönemdir. } "Ölüm" ve "yaşam" sözcükleri zıt anlamlıdır.
- Bir sözcüğün olumsuzu ile zıt anlamlısını karıştırmamak gerekir. Sözcükler arasındaki olumsuzluk ilişkisi karşıtlık sayılmaz.

Sözcük	Zıddı	Olumsuzu
Akıllı	Deli	Akılsız
İyi	Kötü	İyi değil
Susmak	Konuşmak	Susmamak

Genel ve Özel Anlamlı Sözcükler

- Söylenişte tekil olmasına rağmen anlam çerçevesi geniş olan kelimelere **genel anlamlı**, anlamca daha dar kapsamlı kelimelere de **özel anlamlı** sözcükler denir.
- » Varlık ➡ canlı ➡ insan ➡ erkek ➡ Oğuzhan (Genelden özele sıralama)
- » Menekşe ➡ bitki ➡ canlı ➡ varlık (Özelden genele sıralama)

Genel anlamlı kelimeler bir türün tamamını kapsarken özel anlamlı kelimeler türün bir kısmını ya da tek bir örneğini ifade eder.

Yakın Anlamlı Sözcükler

- Yazılışları ile okunuşları farklı olan ve aralarında az da olsa anlam farkı bulunan kelimelerdir.
- » Küsmek ➡ darılmak ➡ kırılmak ➡ gücenmek
- » Bakmak ➡ izlemek ➡ seyretmek ➡ görmek
- » **Dilerim** ki her şey gönlünüzce olur! (Arzu etmek)
- » Bisiklet **istemek** herkes gibi onun da hakkı. (Arzulamak)

Yakın anlamlı sözcükler, eş anlamlı sözcükler gibi her durumda birbirinin yerine kullanılamaz ancak yine de bu kelimeler arasında anlamca bir yakınlık söz konusudur.

1.

Etkinlik

Gerçek, Mecaz ve Terim Anlam

Aşağıdaki cümlelerde altı çizili kelimelerin anlam özelliklerini tablodaki ilgili yerlere örnekteki gibi yazınız.

	Cümleler	Gerçek Anlam	Mecaz Anlam	Terim Anlam
1	Roman yazarları aynı zamanda topluma ışık tutan aydınlardır.	-	ışık	roman
2	Öğle yemeğinden sonra gelen rehabetin tadı hiçbir gece uykusunda bulunmaz.	gece	tat	
3	Eskiden insanlar birbirlerini sayarlarmış, severlermiş.	eski	saymak	
4	Ressam eline paleti aldı, boyamaya başladı.	el		palet
5	Krokide binaların, ahırların ve koşu yollarının yerlerini gösterdi.	yerler		kroki
6	Piyano çalarken mutlaka biraz dilini çıkarır, alnını karıştırıp notalara basar cesaretle.	dil		nota
7	Bozcaada'nın batı yakasında henüz yoğun kalabalıklar tarafından sarılmamış çok güzel bir koy var.	kalabalık		koy
8	Kanunlar doğru oldukları için değil, kanun oldukları için yürürlükte kalırlar.	yürürlük		kanun
9	Yeni taşınan komşularla sıcak ilişkiler kurdular.	komsu	sıcak	
10	Kanunlardan daha çok, daha ağır, daha geniş haksızlıklara yol açan ne vardır?	haksızlık	ağır	
11	Beğenerek izlediğimiz oyun, iki perdelikti.	izlemek		perde
12	Birçok kimse sanatçıyı dinlemek için konser alanına toplanmıştı	toplanmak		konser
13	Arda rakibine tekme atınca hakem faul kararı verdi.	tekme		faul
14	Deniz manzaralı bankta iki kardeş koyu bir sohbeta dalmışlar.	sohbet	koyu	
15	Triatlon, üç branşın bir arada yapıldığı spor demektir.	brans		triatlon
16	Keskin bakışlarıyla herkesi rahatsız ediyordu.	bakış	keskin	
17	Boş vaatlerle bizi yıllarca oyaladı.	oyalamak	bos	
18	Ağır başlı insanların sözlerine güvenirdi.	söz	ağır	

2.

Etkinlik

Sözcükler Arası Anlam İlişkisi (Eş Anlam)

Aşağıdaki cümlelerde geçen altı çizili sözcüklerin eş anlamlılarını örnekteki gibi karşlarına yazınız.

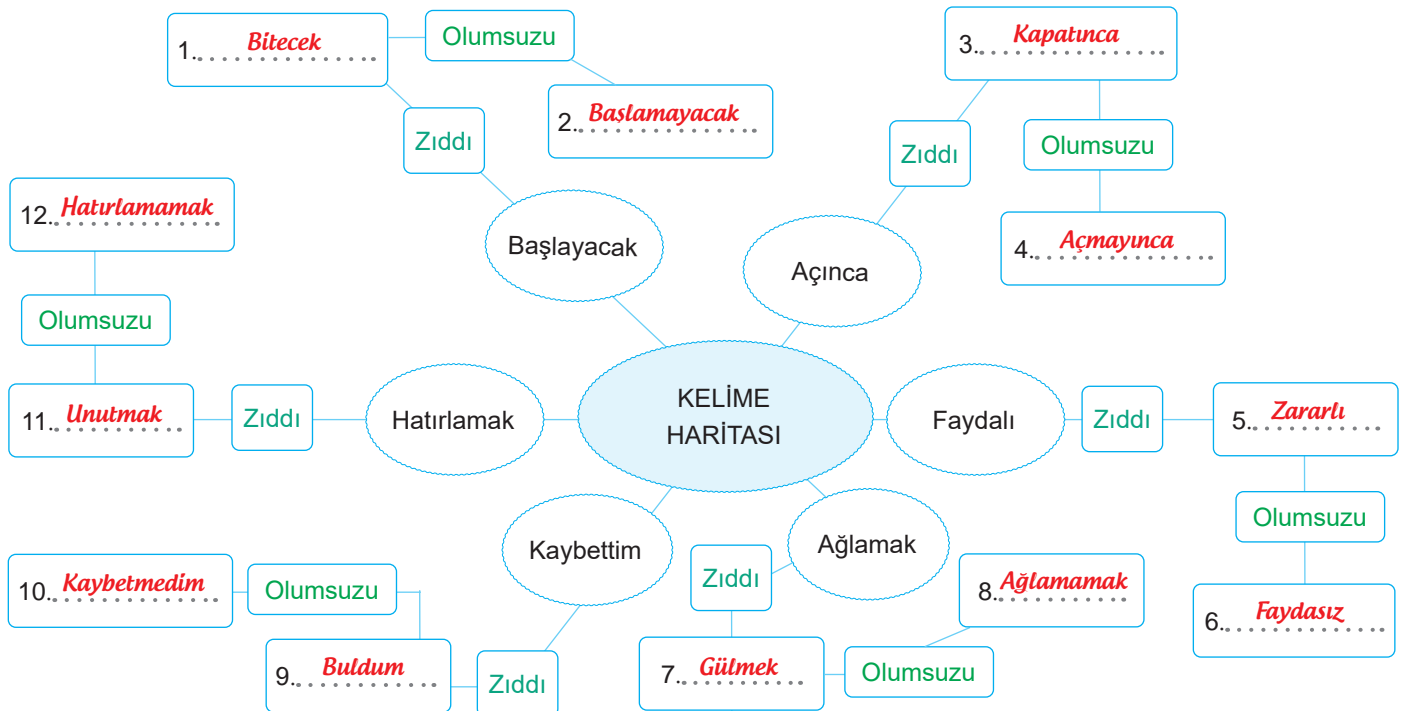
1	Bu tartışmadan sonra kimseye bir şey demeden <u>aniden</u> kalkıp gitti.	<i>ansızın</i>
2	Devletin kendisine tanımış olduğu <u>ayrıcılıklardan</u> faydalanmak istiyordu.	<i>imtiyaz</i>
3	Türkiye, Hollanda karşısında ağır bir <u>mağlubiyet</u> aldı.	<i>yenilgi</i>
4	Bu hafta LGS'ye <u>başvurular</u> başlayacak.	<i>müracaat</i>
5	Futbolcunun basına verdiği <u>beyanat</u> başına iş açtı.	<i>bildiri</i>
6	Yolda kalmışlara yardım etmeyi kendine <u>vazife</u> edinmiştir.	<i>görev</i>
7	Kimseye <u>saygıda</u> kusur göstermeyen ağırbaşlı bir adamdı.	<i>hürmet</i>
8	Herkesin mutlaka çevresinde <u>fakir</u> insanlar vardır, bunları bulup yardım etmeliyiz.	<i>yoksul</i>
9	<u>İzlediğimiz</u> tiyatro oyununda senaryo yazarı güldürü öğelerine ağırlık vermişti.	<i>seyrettiğimiz</i>

3.

Etkinlik

Sözcükler Arası Anlam İlişkisi (Zıt Anlam)

Aşağıdaki kavram haritasında yer alan boşlukları istenenlere göre doldurunuz.

4.

Etkinlik

Dilimize Henüz Yerleşmemiş Yabancı Kelimelerin Türkçe Karşılıkları

Aşağıda numaralandırılmış sözcüklerin Türkçe karşılıklarını yapılandırılmış griddeki kutucuklardan seçerek altlarındaki noktalı yerlere örnekteki gibi yazınız.

Sıcakkanlı	Sanal sohbet	Yasa dışı	Etkin	Veri	Saçma	Bağlantı			
Belge	Yanıt	Ayrıntı	Ayrım	Gerekli	Sorun				
Kuşak	Verim	Uzlaşma	Tekdüze	Sevimsiz	Tasarım	Bölüm			
Link Bağlantı 1	Data Veri 2	Departman Bölüm 3	Dizayn Tasarım 4	Absürt Saçma 5	Antipatik Sevimsiz 6	Aktif Etkin 7	Chat Sanal sohbet 8	Monoton Tekdüze 9	Konsensüs Uzlaşma 10
Opsiyonel İsteğe bağlı 11	Randıman Verim 12	Sempatik Sıcakkanlı 13	İllegal Yasa dışı 14	Jenerasyon Kuşak 15					

5.

Etkinlik

Sözcükler Arası Anlam İlişkisi (Eş Sesli Kelimeler)

Aşağıdaki cümlelerde eş seslisi olan kelimeleri bularak yandaki noktalı yerlere örnekteki gibi yazınız.

1	Deveyi yardan uçuran bir tutam ottur, demişler.	yar
2	Beden eğitimi dersimize bugün uzun boylu kır saçlı bir öğretmen girdi.	kır
3	Dün gece yağın dolu tarladaki bütün ekinlere zarar vermişti.	dolu
4	O çay ağır akar, yorgun mu bilmem.	çay
5	Ağacın dallarına bütün gücüyle yüklenen adam sonunda dalla beraber aşağı düştü.	dal
6	Ela gözlerine kurban olduğum, noktadır benlerin sayamadım ben.	ben
7	Gül bahçesine giren insan gül kokar.	gül

6.
Etkinlik

Sözcükler Arası Anlam İlişkisi [Yakın Anlamlı Kelimeler]

Aşağıdaki numaralı cümlelerde altı çizili sözcüklerin yakın anlamlıları, yapılandırılmış gride verilmiştir. Bu sözcükleri, ilgili cümlenin karşısına örnekteki gibi yazınız. (Bazı sözcükler birden fazla cümleyle ilişkilendirilebilir.)

Ezmek	Huzur	Darılmak	İstek
Stres	Kaçmak	Kıyı	Arkadaş
Arzu	Kırılmak	Savuşmak	Çiğnemek

1	Onun ne kadar <u>dost</u> canlısı biri olduğunu size söylemiş miydim?	Arkadas
2	Bir <u>dileğim</u> var Allah'ımdan ki beni size muhtaç etmesin.	İstek- Arzu
3	Antalya <u>sahilleri</u> yaz aylarında turistlerle dolup taşıyor.	Kıyı
4	Tabeladaki çimlere <u>basmayınız</u> uyarısına rağmen insanlar basarak ilerliyordu.	Ezmek-Çiğnemek
5	Önümüzdeki hafta yapılacak sınavdan dolayı çok <u>gergin</u> günler geçiriyordu.	Stres
6	<u>Rahat</u> uyu, biz senin emanetine sahip çıkacağız.	Huzur
7	Bu sözler kavgada bile söylenmez, deyip <u>küserek</u> aramızdan ayrıldı.	Darılmak-Kırılmak
8	Çocuk, zoru görünce aramızdan <u>sıvışıp</u> gidiyordu.	Kaçmak-Savuşmak

7.
Etkinlik

Sözcükler Arası Anlam İlişkisi [Genel ve Özel Anlam]

Aşağıdaki kutucuklarda karışık verilen sözcükleri genelden özele doğru sıralayarak yandaki noktalı yerlere örnekteki gibi yazınız.

1	Kuzey Yarım Küre, dünya, Asya, Türkiye, Ankara	Dünya - Kuzey yarım küre - Asya - Türkiye - Ankara
2	Şiir, tür, lirik şiirler, Memleket İsterim,	Tür - şiir - lirik şiirler - Memleket İsterim
3	Bitki, çam, canlı, ağaç	Canlı - bitki - ağaç - çam
4	Canlı, insan, varlık, düşünen, erkek, Tahir	Varlık - canlı - düşünen - insan - erkek - Tahir
5	Cansız, daire, varlık, betonarme, bina,	Varlık - cansız - betonarme - bina - daire

PERFORMANS GÖREVİ

Kazanımlarım	Çok iyi (3)	İyi (2)	Az (1)	Öğrenemedim (0)
Çok anlamlı sözcükleri ayırt edebiliyorum.				
Sözcükler arasındaki anlam ilişkisini kavradım.				

SÖZ SANATLARI

Benzetme (Teşbih)

- Anlatımı kuvvetlendirmek, sözün etkisini artırmak için aralarında değişik yönlerden ilgi bulunan iki şeyden zayıf olanın kuvvetli olana benzetilmesine **benzetme (teşbih)** denir.
- “Gider oldum kömür gözlüm elveda” cümlesinde “göz”, karalık bakımından “kömüre” benzetilmiştir. Burada zayıf olan unsur “göz”, kuvvetli olan unsur ise “kömür”dür.

Cümleler	Benzeyen	Kendisine Benzetilen
➤ Kim bu cennet vatan ın uğruna olmaz ki feda?	Vatan	Cennet
➤ Annemi elma yanak larından öptüm.	Yanaklar	Elma
➤ Menemendeki biber zehir gibi acıydı.	Biber	Zehir

Kişileştirme (Teşhis)

- İnsan dışındaki varlıklara insana ait özelliklerin verilmesine **kişileştirme (teşhis)** denir.

- “Bahçedeki **ağaç**, yalnızlıktan sıkılmıştı.”

Bu cümlede “ağaç” kişileştirilmiştir. Yalnızlık duygusunu hissetme ve sıkılma eylemi insanlara özgü özelliklerdir. Bu özellikler ağaca verilerek ağaç kişileştirilmiştir.

- Benden dostluğunu esirgemedi o sadık **kitap**.

Bu cümlede “kitap” dost olma özelliği ile kişileştirilmiştir.

- **Tarihin** dilinden düşmez bu destan
Nehirler gazidir, **dağlar** kahraman
Her taşı bir yakut olan bu vatan
Can verme sırrına erenlerindir.

Bu dizelerde kişileştirilen varlıklar şunlardır: tarih (dilinden düşürmemek), nehir (gazi olmak), dağlar (kahraman olmak).

Konuşturma (İntak)

- İnsan dışındaki varlıkları konuşturma, onların ağızından söz söyleme sanatına **konuşturma (intak)** denir.

- Çok üzülen tavşana, lütfen canını sıkma demişti **leylek**.

Bu cümlede, leyleğin tavşanla konuşması konuşturma sanatını örnekendirir.

- Sordum yalnız vazoya: “Hiç mi çiçekler uğramadı sana?”
Vazo dedi ki bana: “Çiçekten yoldaş olmaz.”

Bu metinde bir nesne olan vazo konuşturularak hem kişileştirilmiş hem de intak sanatına yer verilmiştir.

- Bir gün **meşe** dedi ki kamışa:
– Tabiatın şikâyet etmede hakkınız var.

Yukarıdaki mısradaki meşenin “Tabiatın şikâyet etmede hakkınız var.” demesi konuşturma sanatına başvurulduğunu gösterir.

NOT

- Konuşturma sanatının olduğu her yerde kişileştirme sanatı da vardır. Ancak kişileştirme sanatının olduğu her yerde konuşturma sanatı olduğu söylenemez.

- Kadın devetabanına yaklaştığı anda, **devetabanı** “Sakın ha, saksıma su dökmeyesin!” dedi.

Bu cümlede devetabanının (süs bitkisi) konuşması hem kişileştirme hem de konuşturma sanatına örnektir.

- **Bizim köyün çeşmesi** yorgun görünüyor, hasta olsa gerek.

Bu cümlede insana ait özelliklerin (yorgun ve hasta olma) çeşmeye verilmesi, kişileştirme örneğidir ancak konuşturulan herhangi bir varlık olmadığından konuşturma örneği değildir.

Karşıtlık (Tezat)

➔ Birbirine karşıt olan durum, kavram ve fikirlerin bir arada kullanılmasına **karşıtlık (tezat)** denir. Tezattla amaç, anlamca çelişki yaratacak sözlere bir arada kullanmaktır.

» **Ağlarım** hatıra geldikçe **gülüşüklerimiz**.

Bu cümlede karşıt iki durum olan "ağlamak" ve "gülmek" ifadeleri, belirtilen düşüncede bir arada kullanılmıştır. Bu cümlede tezat sanatı vardır.

» **Gecenin gündüzün döndüğü rüzgâr**
Kurdun kuşun yediği aş
Ya ölüm ya istiklal

Yukarıdaki dizelerde belirtilen düşüncenin aktarımında "gece" ve "gündüz" kavramlarının birlikte kullanılması tezat sanatını doğurmuştur.

» Ne **varlığa** sevinirim
Ne **yokluğa** yerinirim

Yukarıdaki dizelerde belirtilen düşüncenin aktarımında birbirinin tersi anlamları karşılayan "varlık" ve "yokluk" ifadelerinin birlikte kullanılması, tezat sanatını doğurmuştur.

Abartma (Mübalağa)

➔ Bir şeyin özelliklerini, bir olayı veya bir durumu olduğundan daha büyük veya daha küçük göstermeye **abartma (mübalağa)** denir.

» Göklere ulaştı Mehmet'in ardından yaktığı ağıt.

Bu cümlede yakılan ağıtın göğe ulaşması abartılı bir durumdur. Abartma sanatı vardır.

» Bir ah çeksem dağı taşı eritir.
Gözüm yaşı değirmeni yürütür.

Bu dizelerde "bir ah çekince dağın taşın erimesi" ve "gözyaşının değirmeni yürütmesi" şeklinde abartılı bir söyleyiş vardır.

➔ Abartma sanatının olabilmesi için bahsedilen durumun mantığın sınırlarını zorlayacak biçimde büyütülmesi ya da küçültülmesi gerekir.

» Sıladan ayrıyım, gözümde yaşlar
Sel olup taşacak bir gün derinden

Yukarıdaki dizelerde gözdeki yaşın (gözyaşlarının) sel olup taşması durumu abartılı bir anlatımdır, mantık sınırlarını zorlayan bir durumdur.

NOT

➔ Bazen bir cümlede, bir şiirin dizelerinde ya da bir metinde aynı anda farklı söz sanatları birlikte verilebilir.

» Babaannesine yemek götürmek üzere yola çıkan küçük yavrucağın yanakları elma gibi kıpkırmızıydı. Minik kızın yolu ormanın içinden geçiyordu. Ormandan geçerken tüm ağaçlar ona selam verdi, meyvesi olanlar meyve ikram ettiler. Küçük kız neşeyle onların yanından ayrılırken ağaçlar hep bir ağızdan "Bizi unutma, yine gel!" dediler.

Yukarıdaki metinde kızın yanakları kırmızı olması yönüyle elmaya benzetilerek **benzetme** sanatına, ağaçlara selam verme ve ikram etme özelliği verilerek **kişileştirme** sanatına ve ağaçlar konuşurularak **konuşurma** sanatına başvurulmuştur.

8.

Etkinlik

Benzetme [Teşbih]

Aşağıdaki dizelerde yapılan benzetmeleri bularak yandaki boşluğa örnekteki gibi yazınız.

	CÜMLELER / DİZELER	YAPILAN BENZETME
1	O titre k kalbini bahtın yeline, / Bir ince tüy gibi sal anneciğim!	<i>Kalbin ince bir tüye benzetilmesi</i>
2	Bir esmer kadındır ki kaldırımlarda gece, / Vecd içinde başı dik, hayalini sürükler.	<i>Kaldırımlardaki gecenin esmer bir kadına benzetilmesi</i>
3	Bulutta şaha kalkmış Fatih'ten kalma kır at / Pırlantadan kubbeler, belki bir milyar kırat	<i>Kubbelerin pırlantaya benzetilmesi</i>
4	Şahadet parmağıdır göğe doğru minare.	<i>Minarenin şahadet parmağına benzetilmesi</i>
5	Boğaz gümüş bir mangal, kaynatır serinliği.	<i>Boğazın gümüş bir mangala benzetilmesi</i>
6	Bir ses, bilemem tanbur gibi mi, ud gibi mi? / Cumbalı odalarda inletir "Katibim"i.	<i>Sesin tanbur ve uda benzetilmesi</i>
7	Bütün bir kâinat muşamba dekor, / Bütün bir insanlık yalana teslim.	<i>Kainatın musamba dekora benzetilmesi</i>
8	Bir bardak su gibi çalkandı dünya.	<i>Dünyanın çalkalanan bir bardak suya benzetilmesi</i>
9	Ümidim kuru yaprak gibi eline düştü, / İstersen rüzgâra saliver gitsin.	<i>Ümidin bir kuru yaprağa benzetilmesi</i>

9.

Etkinlik

Kişileştirme [Teşhis]

Aşağıdaki dizelerde kişileştirilmiş olan varlık ya da kavramları yandaki boşluğa örnekteki gibi yazınız.

	CÜMLELER / DİZELER	KİŞİLEŞTİRME
1	Ay ve güneş ezelden iki İstanbulludur.	<i>Ay ve güneş</i>
2	Ne kaldırımlar kadar seni anlayan olur, / Ne senin anladığın kadar, kaldırımları.	<i>Kaldırımlar</i>
3	Yüzüstü çok süründün, ayağa kalk Sakarya!	<i>Sakarya</i>
4	Tarihin gözleri var, surlarda delik delik; / Servi, endamlı servi, ahirete perdelik.	<i>Tarih</i>
5	Salkım salkım olan bulut, saçın çözüp benim için yaşın yaşın ağlar mısın?	<i>Bulut</i>
6	Yedi tepe üstünde zaman bir nakış işler!	<i>Zaman</i>

10.
Etkinlik

İntak [Konuşturma]

Aşağıdaki dizelerde konuşturulan varlık veya kavramları bularak yanlarındaki numaralı yerlere yazınız.

Çiğdem der ki ben elayım
Yiğit başına belayım
Hepisinden ben alayım
Benden cila çiçek var mı?

1 Çiğdem

Mes der ki çarığa:
Sen de deri, ben de deri,
Görüyon mu kör kaderi.
Sen tutmuşsun mevkileri,
Sen köşede ben dışarda.

2 Mes

Ben bir ceviz ağacıyım,
Gülhane Parkı'nda.
Ne sen bunun farkındasın,
Ne polis farkında.

3 Ceviz ağacı

Akıl ersin ermesin sevdama
Senden yanayım,
dedi yeşeren dal,
senden yana.

4 Dal

11.
Etkinlik

Karşıtlık [Tezat]

Aşağıdaki dizelerde karşıtlıkları (tezat) bularak yandaki noktalı yerlere örnekteki gibi yazınız.

	DİZELER	KARŞITLIK (TEZAT)
1	Hayattan canlı ölüm, gınahtan baskın rahmet.	Hayat-Ölüm / Günah-Rahmet
2	Boğaz gümüş bir mangal, kaynatır serinliği; Çamlıca'da, yeredir göklerin derinliği.	kaynatmak-serinlik, yer-gök
3	Beyoğlu tepinirken ağlar Karacaahmet...	tepinmek-ağlamak
4	İkinizin de ne eş, ne arkadaşınız var; Sükût gibi münzevî, çığlık gibi hürsünüz.	sükût-çığlık
5	Ana gibi yar olmaz, İstanbul gibi diyar; Güleni şöyle dursun, ağlayanı bahtiyar...	gülen-ağlayan
6	İN cin uykuda, yalnız iki yoldaş uyanık; Biri benim, biri de serseri kaldırımlar.	uyku-uyanık
7	Yol onun varlık onun gerisi hep angarya Yüzüstü çok süründün ayağa kalk Sakarya	sürünmek-ayağa kalkmak
8	Akıшта demetlenmiş büyük, küçük kâinat; Şu çıkan buluta bak, bu inen suya inat.	büyük-küçük, çıkan-inen

12.
Etkinlik

Benzetme, Kişileştirme, Konuşturma, Karşıtlık, Abartma

Aşağıdaki tabloda yer alan dizelerde hangi söz sanatlarının kullanıldığını bularak yandaki noktali yerlere yazınız.

DİZELER	KULLANILAN SÖZ SANATLARI
Nerede kardeşlerin cömert Nil, yeşil Tuna? Giden şanlı akıncı ne gün döner yurduna?	1 Nil ve Tuna Nehirlerine kardeşlik ve cömertlik özelliği verilerek kişileştirme yapılmış. Giden-Dönen arasında da tezat vardır.
Yüz bin gözle seyredirim seni İstanbul.	2 "İstanbul'u yüz bin gözle seyretmek" ifadesinde abartma yapılmıştır.
Sayın tilki kokuyu almış olmalı, Kargaya nağme yapmaya başladı: – Ooo karga cenapları merhaba!	3 Tilki konuşturulduğu için hem konuşturma hem de kişileştirme vardır.
Islak bir yorgan gibi, sımsıkı bürüneyim; Örtün, üstüme örtün, serin karanlıkları.	4 Karanlık ıslak bir yorgana benzetildiği için benzetme sanatı yapılmıştır.
Görürsem evladım seni daim şan Başım göğre değer belki o zaman	5 Basın göğre ermesinde abartma sanatı vardır.
Yürü, gölgen seni uğurlamakta, Küçülüp küçülüp kaybol ırakta	6 Gölgenin uğurlamasında kişileştirme sanatı yapılmıştır.
Bir ısıtır, bir üşütür, bir ağlatır bir güldürür; Sen hem bir hastalık hem de sağlık gibisin.	7 ısıtmak-üşütmek, ağlatmak-güldürmek, hastalık-sağlık arasında tezat sanatı vardır.
Geldi ölümlü yalan gitti ölümsüz gerçek.	8 Geldi-gitti, yalan-gerçek arasında tezat vardır.
Tekerlekler yollara bir şeyler anlatıyor.	9 Tekerleklerin yollara bir şeyler anlatmasında kişileştirme vardır.

KENDİMİ DEĞERLENDİRİYORUM

Metinlerdeki söz sanatlarını bulup açıklayabiliyorum.

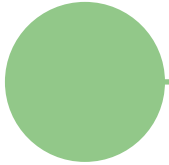

BÖLÜM SÖZ GRUPLARINDA ANLAM

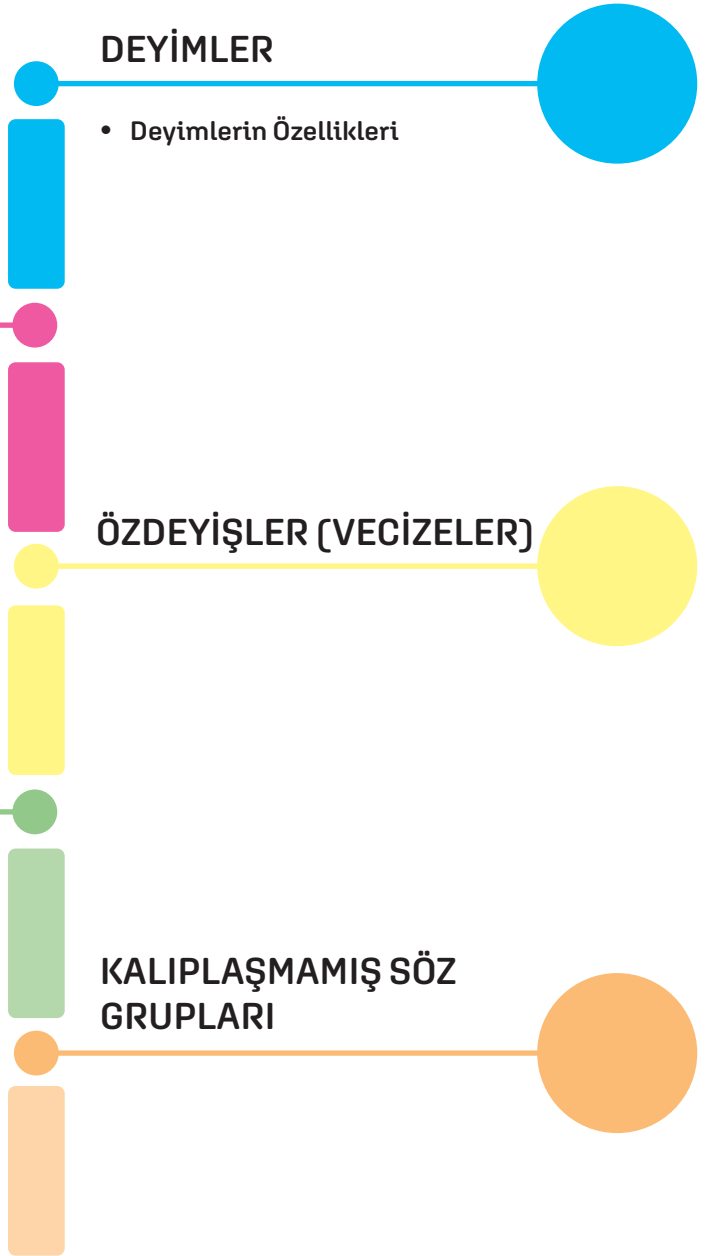
ATASÖZLERİ

- Atasözlerin Özellikleri

İKİLEMELER

- Oluşum Şekillerine Göre İkilemeler

DEYİMLER

- ⇒ En az iki sözcüğün bir araya gelmesiyle oluşan, genellikle gerçek anlamından az çok ayrı, kendine özgü bir anlam taşıyan, bir kavramı ya da durumu karşılayan söz gruplarına **deyim** denir.
- » Aba altından sopa göstermek
- » Ayaklarına kara sular inmek
- » Saati saatine uymamak
- » İğne ile kuyu kazmak
- » Yakasına yapışmak
- » Nabza göre şerbet vermek

Deyimlerin Özellikleri

- ⇒ Deyimler genellikle mastar hâlinde (-mak/-mek) bulunur.
- » Kafasına koymak
- » Haddini bilmek
- » Açık konuşmak
- ⇒ Deyimler kalıplaşmış söz öbekleridir. Bu nedenle deyimleri oluşturan sözcükler değiştirilemez, sözcüklerin yerine eş ya da yakın anlamlıları kullanılamaz.
- » Adımını geri atmak (**Doğru**)
- » Her derde deva olmak (**Doğru**)
- » Baltayı taşa vurmak (**Doğru**)
- » Ayağını geri atmak (**Yanlış**)
- » Her derde çare olmak (**Yanlış**)
- » Kazmayı taşa vurmak (**Yanlış**)
- ⇒ Kısa ve özlü bir anlatım söz konusudur.
- » Olup bitenleri kolay haber alan kişileri ifade etmek için "kulağı delik" deyimi kullanılır.

ATASÖZLERİ

- ⇒ Uzun deneme ve gözlemlere dayanılarak söylenmiş ve halka mal olmuş öğüt verici sözlere **atasözü** denir.
- » Bugünün işini yarına bırakma.
- » Rüzgâr eken fırtına biçer.
- » İki dinle bir söyle.
- » Yuvarlanan taş yosun tutmaz.
- » Hamama giren terler.
- » Evdeki hesap çarşıya uymaz.

Atasözlerinin Özellikleri

- ⇒ Atasözleri kalıplaşmış söz öbekleridir. Bu nedenle atasözlerini oluşturan sözcükler değiştirilemez, sözcüklerin eş ya da yakın anlamlıları kullanılamaz.
- » Dost kara günde belli olur. (**Doğru**)
- » Altın yere düşmekle pul olmaz. (**Doğru**)
- » Dost siyah günde belli olur. (**Yanlış**)
- » Gümüş yere düşmekle pul olmaz. (**Yanlış**)
- ⇒ Kısa ve özlü sözlerdir. Atasözlerinde az sözle çok şey anlatılır.
- » "Cahilin dostluğundan arifin düşmanlığı yeğdir." atasözü uzun uzadıya anlatılabilecek "Akılsız kimse iyi niyetli olsa dahi yaptığı işin ne gibi kötü sonuçlar doğuracağını hesap edemediğinden dostuna bilmeyerek fenalık edebilir, akıllı düşmanın yapacağı kötülükse akıl yoluyla sezilir ve gereken tedbir alınabilir." ifadesini kısa ve öz bir şekilde anlatmaktadır.
- ⇒ İlk söyleyeni ve söylenme zamanı belli değildir. Bu nedenle atasözleri toplumun ortak malıdır.
- » "Çanağa ne doğrarsan kaşığına o çıkar." atasözünün ne zaman ve kim tarafından söylendiği bilinmemektedir.
- ⇒ Öğüt verici ve yol gösterici sözlerdir.
- » "Öfkeyle kalkan zararlar oturur." atasözü, öfkeyle hareket edilmemesi gerektiğini öğütlemektedir.
- ⇒ Atasözleri genellikle mecaz anlamlıdır ve cümle biçimindedir.
- » "Değersiz, kötü kimselerle ilişki kuranlar kötü huylar edinirler." anlamında kullanılan "Körle yatan şaşkı kalkar." atasözü mecaz anlamlıdır.

ÖZDEYİŞLER (VECİZELER)

- Bir düşünceyi, bir duyguyu, bir ilkeyi kısa ve kesin bir biçimde anlatan, genellikle kim tarafından söylendiği bilinen, anlamlı, özlü sözlere **özdeyiş (vecize)** denir.
- Ülkesini, yüksek istiklalini korumasını bilen Türk milleti, dilini de yabancı diller boyunduruğundan kurtarmalıdır. (**Mustafa Kemal Atatürk**)
- Kusura dost arayan dostsuz kalır. (**Mevlana**)
- Karga adını değiştirse de sesinden tanınır. (**Cenap Şahabettin**)
- Malı az olan insan değil, istekleri çok olan insan fakirdir. (**Seneca**)

İKİLEMELER

- Anlamı pekiştirmek, güçlendirmek ve çekici kılmak için aynı, yakın ya da karşıt anlamlı kelimelerin tekrarlanmasıyla oluşan kelime gruplarına **ikileme** denir. Genellikle her türden sözcüğün tekrarlanarak kalıplaşmasıyla oluşmuş kelime gruplarıdır.
- uzun uzun, büyük küçük, güzel çirkin, şırl şırl, eciş bücüş, çoluk çocuk, şan şöhret...
- "Yarım yamalak konuşmalar duydum kapı arkalarından." cümlesindeki "yarım yamalak" ifadesi ikilemedir. Cümleye "eksik, kusurlu, noksan" anlamlarını katmıştır.

Olusum Şekillerine Göre İkilemeler

➤ Aynı anlamlı kelimenin tekrarıyla oluşanlar: koşa koşa, hızlı hızlı, ağır ağır...

➤ Karşıt anlamlı kelimelerin tekrarıyla oluşanlar: az çok, aşağı yukarı, er geç...

➤ Yakın anlamlı kelimelerin tekrarıyla oluşanlar: eş dost, doğru dürüst, yalan yanlış...

➤ Yansımaların tekrarıyla oluşanlar: şırl şırl, kıs kıs, çat pat...

➤ Biri anlamlı diğeri anlamsız kelimelerle oluşanlar: eski püskü, eğri büğrü...

➤ İki de anlamsız kelimelerle oluşanlar: abur cubur, eciş bücüş, ıvır zıvır...

KALIPLAŞMAMIŞ SÖZ GRUPLARI

- Çeşitli anlam ilgileri oluşturmak için kullanılan söz öbeklerine **kalıplaşmamış söz grupları** denir. Atasözleri, deyimler ve özdeyişler dışında kalan birden fazla sözcükten oluşan ifadeler kalıplaşmamış söz grupları arasında yer alır.
- "Bu hikâye kitabı fazlalıklarından arınmış bir şekilde yeniden basıldı." cümlesindeki "fazlalıklarından arınmış" ifadesi, kalıplaşmamış bir söz grubudur. Yeniden basılan hikâye kitabının "gereksiz sözcük ve ayrıntılardan temizlendiğini" anlatır.
- Yazarlar kalıplaşmamış söz gruplarını kullanarak anlatmak istediklerini daha iyi anlatırlar, ayrıca az sözle çok şey anlatma imkânına da sahip olurlar.

Kalıplaşmamış Söz Gruplarının Kullandığı Metinler ve Söz Gruplarının Anlamları

- Filistin'de çocuklar, ufukta hep kara bulutları görüyorlar. Onların dünyasında ve hayallerinde güneşi göremezsiniz. Bunun nedeni aslında çok açık. Bütün yaşamları savaş meydanlarında geçti.
 - Bu eleştiri yazısı, resmen yazının röntgenini çekmiş. Dolayısıyla bunu okuduktan sonra yazının arka planını tahmin etmek, onu oluşum aşamasında geçirdiği değişimlerle tahlil etmek pek de zor değil.
- Altı çizili söz grubu "geleceğe umutsuz bakmayı" ifade eder. Anlatıcı, parçada bahsedilen çocukların umutsuz yaşamlarını anlatmak için bu söz grubunu seçmiştir.
- Altı çizili söz grubu, "yazının arka planında var olan ve görülemeyen durumu yansıtmak" anlamında kullanılmıştır. Bu da eleştirmenin başarısını vurgulamaktadır.

1.

Etkinlik

Deyimler

Aşağıdaki yapılandırılmış griddede verilen deyimlerin bulunduğu kutucuklardaki harfleri ilgili anlamların karşısına örnekteki gibi yazınız. (Bazı anlamlar birden fazla deyimle ilişkilendirilebilir.)

a	Abes kaçmak	b	Ayak diremek	c	Bağrına basmak	d	Açığa vurmak	e	Baş aşağı gitmek
f	Şansı yaver gitmek	g	İnadım inat olmak	h	Bayağı kaçmak	i	Ortaya çıkarmak	j	Yaziya dökmek
k	Bahtı açık olmak	l	Kağıda dökmek	m	Göz dikmek	n	Kabına sığmamak	o	Başına çorap örmek

DEYİMLERİN ANLAMLARI

DEYİMLER

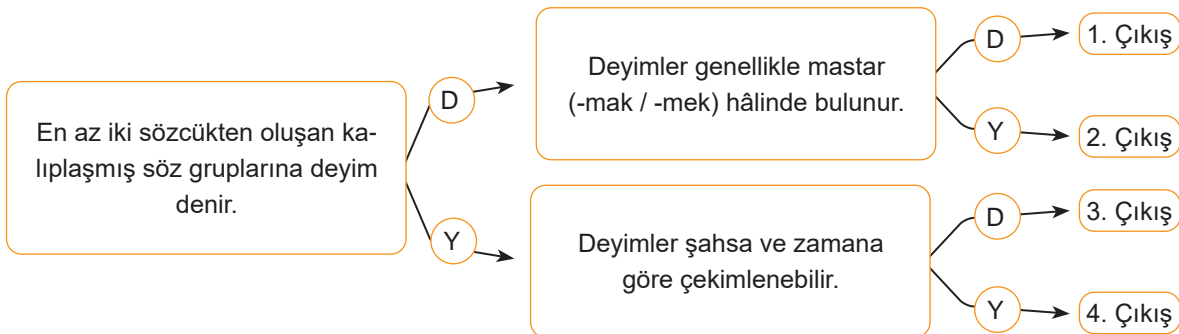
1	Bir şeyi ele geçirmek isteğine kapılmak.	m
2	Gizli, saklı bir şeyi herkese duyurmak, gün yüzüne çıkarmak.	d-ı
3	İşleri yolunda gitmek; talihi açık, şansı açık, kısmeti açık olmak.	f-k
4	Söylenilen sözün ortama, konuya uygun olmaması.	a-h
5	Sevgi gösterip onu koruyuculuğuna almak.	c
6	Bir şeyde ısrar etmek, karşı koymak, kendi kararından vazgeçmemek	b-g
7	Durumu gittikçe kötüleşmek, sürekli kötüye gitmek.	e
8	Birini kötü duruma düşürmek için gizli plan hazırlamak.	o
9	Düşüncelerini, duygularını yazılı duruma getirmek.	j-l
10	Sevinç ve heyecanından taşkın hareketlerde bulunmak.	n

2.

Etkinlik

Deyimler

Aşağıdaki tanılayıcı dallanmış ağaçta uygun çıkışı bulunuz.

Uygun Çıkış: **1. Çıkış**

3.
Etkinlik

Atasözleri

“Atasözleri kalıplaşmış sözlerdir. Bu yüzden atasözlerini oluşturan sözcüklerin yerine, eş anlamı veya yakın anlamı getirilemez; sözcüklerin yerleri değiştirilemez.” Buna göre yanlış olan atasözünün doğrusunu örnekteki gibi yanındaki boşluğa yazınız.

	Atasözünün Yanlış Kullanımı	Atasözünün Doğru Kullanımı
1	Aç tavuk kendini un ambarında sanır.	<i>Aç tavuk kendini buğday ambarında sanır.</i>
2	Damlaya damlaya deniz olur.	<i>Damlaya damlaya göl olur.</i>
3	Can çıkmayınca akıl çıkmaz.	<i>Can çıkmayınca huy çıkmaz.</i>
4	Çivi çıkar ama yuvası kalır.	<i>Çivi çıkar ama yeri kalır.</i>
5	Bakarsan bağ olur, bakmazsan çorak olur.	<i>Bakarsan bağ olur, bakmazsan dağ olur.</i>
6	Bana dokunmayan yılan bin yıl yaşasın.	<i>Bana dokunmayan yılan bin yaşasın.</i>
7	Dağ başından toz eksik olmaz.	<i>Dağ başından duman eksik olmaz.</i>

4.
Etkinlik

Atasözleri

Aşağıda verilen anlamların karşısına gelmesi gereken atasözlerini yapılandırılmış gridedeki kutucuklardan bularak örnekteki gibi yazınız.

Zahmetsiz rahmet olmaz.	Öfke ile kalkan zararlar oturur.	Lafla peynir gemisi yürümez.	Minareyi çalan kılıfını hazırlar.
Ağaca balta vurmuşlar “sapı bedenimden” demiş.	Al elmaya taş atan çok olur.	Çömlekçi suyu saksıdan içer.	Ağır kazan geç kaynar.
Arpa eken buğday biçmez.	Bir ağaçta gül de biter, diken de.	Diken battığı yerden çıkar	Balık baştan kocar.

1	Kalın kafalı insan bir konuyu zor anlar.	<i>Ağır kazan geç kaynar.</i>
2	Kişi, geçimini sanatı ile sağlar.	<i>Çömlekçi suyu saksıdan içer.</i>
3	Zarar hangi yönden geldiyse ancak o yönden giderilir.	<i>Diken battığı yerden çıkar.</i>
4	Değerli kimselere sataşan çok olur.	<i>Al elmaya taş atan çok olur.</i>
5	İnsana en yakını bile kötülük edebilir.	<i>Ağaca balta vurmuşlar “sapı bedenimden” demiş.</i>
6	Bir işte aksaklık başta olanlardan kaynaklanır.	<i>Balık baştan kocar.</i>
7	Kötü davranışın karşılığı iyi olmaz.	<i>Arpa eken buğday biçmez.</i>
8	Bir aileden iyi adam da çıkar, kötü adam da.	<i>Bir ağaçta gül de biter, diken de.</i>

5.

Etkinlik

Özdeyişler (Vecizeler)

Aşağıda verilen özdeyişlerin hangi konuyla ilgili olduğunu yapılandırılmış gridedeki kutucuklardan bularak kutuların başındaki ilgili harfleri örnekteki gibi karşlarına yazınız.

A	Hedefin Olması	B	İfade Tarzı (Üslup)	C	Edepli Olmak	D	Hayal Gücünü Kullanmak
E	Kendini Bilmek	F	Akıl ve Düşünme	G	Düşünmek	H	Bilgiye Ulaşmanın Yolu

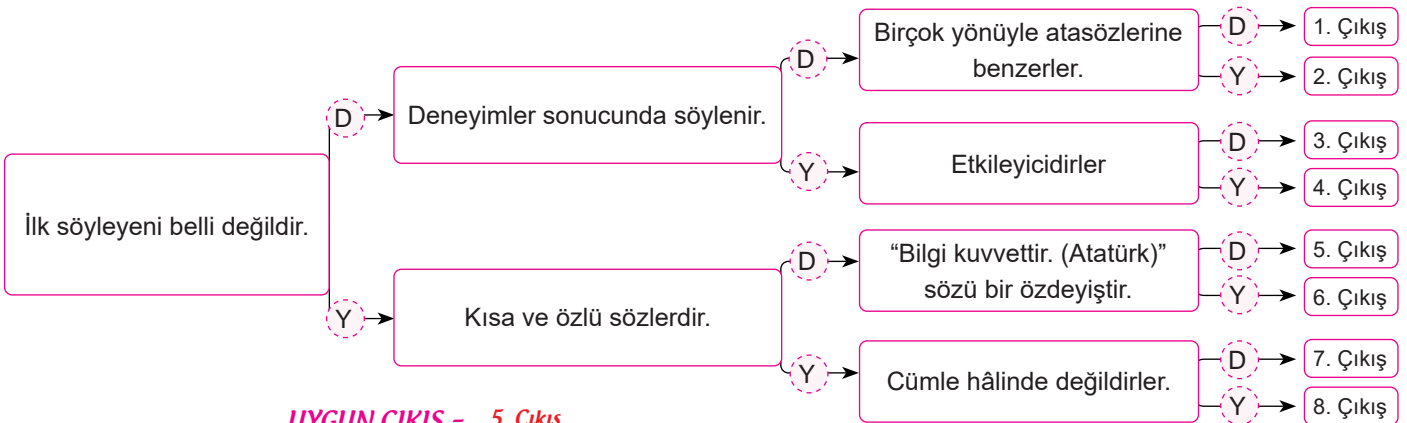
	ÖZDEYİŞLER (VECİZELER)	KONUSU
1	İnsan nereye gideceğini bilmezse çok ileri gidemez.	A
2	İnsan dünyada, hayal ettiği kadar vardır.	D
3	Kendini bilen, başkalarının kendisiyle ilgili fikirlerini değil, gerçekte olanı bilecektir.	E
4	Şüphe ederek bir araştırmaya başlarız ve araştırmakla da doğruya ulaşıyoruz.	H
5	Dost; acı söyleyen değildir, acıyı tatlı söyleyebilir.	B
6	Ahlakı güzel olan insan her yaşta güzeldir.	C
7	İnsanı diğer canlılardan ayıran en önemli özellik akıllı ve düşünebilme yetisidir.	F
8	Ulaşılabilecek nokta belirlemeden yola çıkılmaz.	A
9	Edepli ilimden hâli olmaz, edepsiz ilim okuyan alim olmaz.	C
10	Gerçek bilgiye, başkalarının sözleriyle değil ancak kendi keşiflerimizle ulaşabiliriz.	H
11	Hayal gücü bilgiden daha önemlidir. Çünkü bilgi sınırlıyken hayal gücü sonsuzdur.	D
12	Düşünmediğim zaman, yaşamadığım zamandır.	G

6.

Etkinlik

Özdeyişler (Vecizeler)

Aşağıda özdeyişlerle ilgili tanılayıcı dallanmış ağaçta uygun çıkışı bulunuz.

7.
Etkinlik

İkilemeler

Aşağıdaki cümlelerde kullanılan ikilemelerin hangi yolla oluştuğunu örnekteki gibi boşluğa yazınız.

	CÜMLELER	İKİLEMELERİN OLUŞUMU
1	Durdu birdenbire Kocabaş, gerilerden başka kağnılar yetişti gacır gucur.	... <i>Yansıma sözcük</i> ...
2	Koma yolda beni, kulun köpeğin olayım; bak üzerinden ses seda uzaklaşır.	... <i>Eş anlamlı sözcük</i> ...
3	Caniler, büyük küçük demeden hepsini kılıçtan geçirmişti.	... <i>Zıt anlamlı sözcük</i> ...
4	Senden para mara istemiyorum, diyerek elindeki paketi yere bıraktı.	<i>Bir anlamlı bir anlamsız sözcük</i>
5	Bu kadar eften püften şeylerle bizi saatlerce oyaladı.	<i>Her ikisi de anlamsız sözcük</i>
6	Böyle zamanlarda yanında kalacak doğru dürüst kimse de kalmamıştı.	... <i>Yakın anlamlı sözcük</i> ...
7	Yere kapanmış olan hayvancağızın gözleri iri iri açılmıştı.	<i>Aynı sözcüklerin tekrarı</i>

8.
Etkinlik

İkilemeler

Aşağıdaki cümlelerde yer alan ikilemelerin cümleye kattığı anlamı karşlarına yazınız.

- Gözlerini yumdu ve kendini ağır aksak seyreden bir rüyanın içinde buldu.
- Böyle ileri geri sözlerle arkadaşımın aramızı bozacakmış.
- Babasından azarı işince kaybettiği kitabını yana yakıla aramaya başladı.
- Kötü de olsa iyi kötü bir düzenimiz vardı.
- Köyümüz, şu dağın eteğinden uçsuz bucaksız bir bahçe gibi görünüyor.
- Bütün duyduklarını bana da açık açık anlattı.
- İşe başlayalı aşağı yukarı beş yıl oldu.
- Doğru dürüst bir işi olmadığından artık geçinemiyordu.
- Yaptığımız teklifi güle oynaya kabul etti.
- Elma ağacı, bu sene tek tük meyve verdi.

- *Yavaş ve düzensiz*
- *Ayrıntıları düşünülmemen*
- *Sızlanarak*
- *Söyle böyle*
- *Sonu görünmeyecek kadar geniş olan*
- *Saklamaksızın*
- *Yaklaşık olarak*
- *Düzenli, katıcı*
- *Sevinçle*
- *Az, seyrek olan*

9.

Etkinlik

Kalıplaşmamış Söz Grupları

Aşağıda numaralandırılmış cümlelerde verilen altı çizili kelime gruplarının cümleye kattığı anlamları yapılandırılmış griddeki ilgili kutucuklardan bularak bu kutucukların başındaki harfleri örnekteki gibi karşılına yazınız.

A Öncekilerden farklı olmamak	B Etkili söz söyleyen	C Dünü aşmamış	D Gelişmelere uyum sağlayamamak
E Yeni bir şey ortaya koyamamak.	F İçinde yaşadığı toplumu yansıtmak	G Yazdıklarına duygularını yansıtmamak	H Güzel konuşan kimse

	CÜMLELER	SÖZ GRUPLARININ ANLAMI
1	Bu <u>toprakların kokusunu hissettirmeyen</u> şiir yarına kalmaz.	F
2	Siyasetçilerin birer <u>dil cambazı</u> olduklarını size söylemiş miydiniz?	B-H
3	Yazar, son eserlerinde <u>kendini tekrar etmekten</u> öteye gitmemiştir.	A-E
4	Çağın <u>gerisinde kalmış</u> eserlerle başarıyı sağlamak mümkün değildir.	C-D
5	Yazdıklarına <u>yüreğini koymayanların</u> toplumda kalıcılığı yakalama beklentisine girmeleri doğru değildir.	G

10.

Etkinlik

Kalıplaşmış Söz Grupları

Aşağıdaki kavram haritasında istenen ifadeleri yazınız.

ÖZ DEĞERLENDİRME FORMU

Beceriler	Mükemmel	İyi	Orta	Geliştirmeli
Kalıplaşmış söz gruplarını metin içinde bulabilme				
Deyim ve atasözlerini ayırt edebilme				
Kalıplaşmamış söz gruplarının metne kattığı anlamı açıklama				
Geliştirilmesi gereken beceriler için şunları yapmayı planlıyorum:				

1. Aşağıda a, b, c ve d ile belirtilen soruları metne göre cevaplayınız. (10 puan)

Mustafa Kemal'in kağnısı derdi, kağnısına
Mermi taşırdı öteye, dağ taş aşardı.
Çabuk giderdi, çok götürürdü Elifçik,
Nam salmıştı asker içinde.
Bu kez yine herkesten evvel almıştı yükünü,
Doğrulmuştu yola önceden önceden.

Öküzleriyle kardeş gibiydi Elif,
Yemezdi, içmezdi, yemeden içmeden onlar,
Kocabaş, çok ihtiyardı, çok zayıftı,
Mahzundu bütün bütün Sarıkız, yanı sıra,
Gecenin ulu ağırlığına karşı,
Hafiftiler, inceden inceden.

a)	MUSTAFA KEMAL	SAVAŞ	MUSTAFA KEMAL'İN KAĞNISI	KÖY HAYATI
----	---------------	-------	--------------------------	------------

Bu bu metne konabilecek en uygun başlık yukarıda verilenlerden hangisi olabilir? (4 puan)

Şiirde Elif'in, kağnısıyla Mustafa Kemal öndertliğindeki ordumuza mermi taşıması ve askerler tarafından da çok sevilmesi dile getirildiğinden ilk dizede geçen "Mustafa Kemal'in Kağnısı" ifadesi şiirin bastığı olmaya uygundur.

b) Elif, kağnı arabasıyla kime ne taşıyordu? (2 puan)

Elif, kağnı arabasıyla askerlere mermi taşıyordu.

c) "Kocabaş"ın fiziksel özellikleri nelerdir? (2 puan)

Kocabas, çok ihtiyar ve zayıf bir hayvandır.

d) Elif, öküzlerine hangi isimleri vermiştir? (2 puan)

Elif, öküzlerine "Kaocabas" ve "Sarıkız" isimlerini vermiştir.

2. "Kardeşimi teselli ederken 'Üzülme gümüş yere düşmekle pul olmaz.' dedim." cümlesindeki atasözünün doğru kullanımını ve anlamını aşağıdaki uygun boşluklara yazınız. (10 puan)

Atasözünün doğru kullanımı: *Altın, yere düşmekle pul olmaz.*

Atasözünün anlamı: *Üstün nitelikli kişinin değeri, bulunduğu yerden uzaklaştırılmasıyla azalmaz.*

3. Karanlık ve dar yollarda, ellerinde fenerle komşudan dönen kadınlara rastladı. Yavaş yavaş kasabanın dışına çıkarak Büyükçay'ın kenarına geldi. Burada uzun bir tahta köprü vardı. Havran'a ve Kemer'e gidecek arabalar bu köprü'nün üstünden gülümseyerek geçiyordu.

Bu parçadaki söz sanatını nedeniyle birlikte söyleyerek açıklayınız. (10 puan)

Verilen metinde köprü'nün üstünden geçen arabalara insana ait bir özellik olan gülümseme özelliği verilerek arabalar kişileştirilmiştir. Bu nedenle metinde kişileştirme sanatı yapılmıştır.

4. "Kurum ve kuruluş adları büyük harfle başlar." kuralından hareketle, aşağıda verilen cümleyi yazım yanlışlarını düzelterek tekrar yazınız. (8 puan)

Ablamların evinin karşısına geçen hafta yağmur bakkaliyesi ve cemre tuhafiyeye açıldı.

Ablamların evinin karşısına geçen hafta Yağmur Bakkaliyesi ve Cemre Tuhafiyeye açıldı.

5. Aşağıdaki örnek cümlelerin hangi metin türlerinden (bilgilendirici metinler, hikâye edici metinler) alındığını tespit ederek verilen boşluğa yazınız. (5x2=10 puan)

	Örnek cümleler	Bilgilendirici metin / Hikâye edici metin
a	O, kasabanın ninesiydi. İki büklümdü. Ama asla boş oturmaz, asla başkasına yük olmayı istemezdi.	<i>Hikâye edici metin</i>
b	İyi bir konuşmacı, dinleyicilerle göz teması kurar. Jest ve mimikler ile konuşmasını açıklamaya, duygu ve düşüncelerini anlatmaya çalışır.	<i>Bilgilendirici metin</i>
c	Annemin sıçramasına yol açan bir zafer çılgılığı attım. "Ne oldu Can?" dedi annem. "Bebeği uyandıracaksın."	<i>Hikâye edici metin</i>
d	Antibiyotikler, bakteriyel enfeksiyonların tedavisinde kullanılan ilaçlardır. Antibiyotikler güçlü ilaçlardır ancak her hastalığı tedavi edemez.	<i>Bilgilendirici metin</i>
e	İstiklâl Marşı, 12 Mart 1921 Cumartesi günü saat 17.45'te Büyük Millet Meclisi'nde millî marşımız olarak kabul edildi.	<i>Hikâye edici metindir.</i>

6. Melis Eskişehir'de yaşamaktadır. Annesi onu yaz tatilinde teyzesinin yanına ABD'ye gönderir. ABD'ye teyzesinin yanına giden Melis, o yörenin diline yabancı olduğu için kimseyle konuşamaz; bu yüzden de çok sıkıntı yaşar. Bir gün teyzesiyle alışveriş merkezine giden Melis, teyzesini orada kaybeder. Teyzesini arar ve bir türlü bulamaz. İngilizce konuşmayı da bilmediği için iyice kendini çaresiz hisseder, çok ağlar fakat elinden hiçbir şey gelmez.

Yukarıdaki metnin hikâye unsurlarını bularak ilgili alanlara yazınız. (10 puan)

Olay	→ <i>Melis'in yaz tatilinde teyzesinin yanına gönderilmesi ve ABD'deki bir alışveriş merkezinde teyzesini kaybetmesi.</i>	(2 puan)
Yer (mekân)	→ <i>Eskişehir, ABD, alışveriş merkezi</i>	(2 puan)
Zaman	→ <i>Yaz tatili</i>	(2 puan)
Kişiler	→ <i>Melis, annesi ve teyzesi</i>	(2 puan)
Anlatıcı	→ <i>III. tekil kişi</i>	(2 puan)

7. Aşağıdaki cümlelerde iki noktanın kullanılması gereken yerlere iki nokta koyunuz. (5x2=10puan)

- a. Yarışmadakiler(:) Efe(,) Can(,) Gül(,) Eda.
 b. 1000(:)4(=)250
 c. Fikrimi söylüyorum(:) Bu iş olmaz(.)
 d. http(:)//ttk(.).gov(.).tr
 e. Öğretmen sayar(:) defter(.), kalem(.), silgi(,)

8. Aşağıdaki cümlelerde geçen fiilleri anlam özelliklerine (iş–durum–oluş) göre karşılıklarına yazınız. (5x2=10 puan)

- I. Kuşlar ince ince çizgiler hâlinde uzaklaşıyor. → *“uzaklaşıyor” → Nesne alamadığı ve öznenin kendi iradesiyle gerçekleştiği için durum filidir.*
- II. Son zamanlarda şiir yazmak istiyorum. → *“istiyorum” → Eylem, öznenin kendi isteği ile gerçekleştiği ve özne bir nesneyi etkilediği (fiilden önce “onu” sözcüğü getirilebildiği) için iş (kıs) filidir.*
- III. Hastalıktan sonra yüzü biraz sararmış. → *“sararmış” → Öznenin kendi iradesi dışında geçirdiği değişimi bildirdiği ve nesne alamadığı için oluş filidir.*
- IV. Geçen yıldan bu yana ne kadar uzamışsın! → *“uzamışsın” → Öznenin kendi iradesi dışında geçirdiği değişimi bildirdiği ve nesne alamadığı için oluş filidir.*
- V. Okuldaki etkinlikte çocuklar çok eğlendiler. → *“eğlendiler” → Nesne alamadığı ve öznenin kendi iradesiyle gerçekleştiği için durum filidir.*

9. “Geleceğini önceden haber vermemişler mi?” cümlesindeki fiilin kökünü ve aldığı eklerin görevlerini sırasıyla aşağıdaki ilgili yerlere yazınız. (10 puan)

vermemişler mi				
ver-	-me	-miş	-ler	mi
<i>fil kökü</i>	<i>olumsuzluk eki</i>	<i>duyulan geçmiş zaman eki</i>	<i>3. çoğul şahıs</i>	<i>soru eki</i>

10. Bir yazarımızla yapılan görüşmeden alınan aşağıdaki konuşmalardaki cevap bölümlerinde gerçekleşen anlam kaymalarını belirtiniz. (3x4=12)

	A	B	C
Soru	Yıllar önce sizden dinlediğim köyde bayramlaşma anısını tekrar anlatır mısınız?	Ben de çok etkileniyorum. Bizi tekrar o günlere götürür müsünüz?	Bayram sabahı neler oluyordu köyde?
Cevap	Ah, çok duygu yüklü günlere götürdünüz yine beni. Geçmişteki hayat farklı oluyor. Yaşananlar insanı etkiliyor.	Çocukluğumda her bayram köyümüzde dedemlere giderdik. Biz gitmeden hazırlıklar başlar. Hemen hazırlıklara dahil oluruz. Daha sonra bayram sabahı beklenir.	Neler neler? Bayram namazından gelindikten sonra hep birlikte bayramlaşılır. Harçlıklar verilir. Sonra güzel bir kahvaltı yapılır. Daha sonra misafirler ağırlanır ve misafirliklere gidilir. O zaman bayramların tadı böyle çıkar.
Anlam Kayması	<i>“farklı oluyor” fiilinde kullanılan kip şimdiki zamandır, kastedilen zaman ise geçmiş zamandır.</i>	<i>“başlar, dâhil oluruz, beklenir” fiilinde kullanılan kip geniş zamandır, kastedilen zaman ise geçmiş zamandır.</i>	<i>“bayramlaşılır, verilir, yapılır, ağırlanır, gidilir, çıkar” fiillerinde kullanılan kip geniş zamandır, kastedilen zaman ise geçmiş zamandır.</i>

1. Aşağıda a, b, c ve d ile belirtilen soruları metne göre cevaplayınız. (10 puan)

Bundan birkaç yıl önce Erzurum'da Erzurumlu, hoşsohbet bir emekli ilkokul öğretmeni ziyaret etmişim. Güzel saz çalıyordu. Eskilerin "gönül ehli" dedikleri insanlardan biriydi. Bir ara insanın yeryüzündeki durumunu anlatmak için "Beşikten ötesi gurbet!" dedi. Ben bu söze bayıldım. Türk halkı, üç kelime ile derin bir duyguyu nasıl da dile getiriyordu.

- a) GÜZEL SÖZ HOŞSOHBET ERZURUM SÖZÜN GÜCÜ

Metinde anlatılanlara göre yukarıdakilerden hangisi bu metne uygun bir başlık olamaz? (2 puan)

Metinde, hoşsohbet bir Erzurumlu'nun etkileyici bir sözüne yoğunlaşıldığından metne "Güzel Söz, Hoşsohbet, Sözün Gücü" gibi ifadeler başlık olarak getirilebilir. Ancak burada sözü söyleyenin memleketi değil, sözü ön plana çıkarılmaya çalışıldığından "Erzurum" sözcüğü metne başlık olamaz.

b) Metnin konusu nedir? (3 puan)

Az sözle çok şey ifade etmektir.

c) Metnin ana fikri nedir? (3 puan)

"Türk halkı duygularını az sözle anlatma becerisine sahiptir." ifadesidir.

d) Metin, kaçınıcı kişi ağzıyla anlatılmıştır? (2 puan)

1. kişi ağzıyla anlatılmıştır.

2. "Dedemlere gidip teyzemleri de orada görünce ağızım açık kaldı." cümlesinde geçen deyim ve bu deyim anlamını tablodaki uygun yerlere yazınız. (12 puan)

Deyim	Anlamı
<i>Ağız açık kalmak</i>	<i>Çok sasırmak, sasakalmak.</i>

3. Aşağıdaki cümlede yay ayrıç içinde verilen yerlere uygun noktalama işaretlerini koyunuz ve alttaki boşluğa da yapılan yazım yanlışlarının doğrusunu nedeniyle birlikte yazınız. (12 puan)

Meydan da kimler yoktuki (:) bürokratlar (,) işadamları (,) işçiler (..)

“is adamları” seklinde ayrı yazılması gereken sözcük birlesik, “meydanda” seklinde birlesik yazılması gereken ek olan “-da” ayrı, “yoktu ki” seklinde ayrı yazılması gereken bağlac olan “ki” birlesik yazıldığından yazım yanlışı yapılmıştır.

4. Aşağıdaki dizelerde yapılan söz sanatlarını ilgili boşluklara yazınız. (4x3=12 puan)

Kitap en iyi arkadaş
Bana neyi sorsam söyler.
Ne anlatsa en sonunda
Çalış, iyi, doğru ol der.

Şakaklarıma kar mı yağdı ne var?
Benim mi Allah'ım bu çizgili yüz?
Ya gözler altındaki mor halkalar
Neden böyle düşman görürsünüz,
Yıllar yılı dost bildiğim aynalar?

I) *Kitap, konuşturulduğundan konuşturma ve kişileştirme sanatı yapılmıştır.* (3 p)

II) *Rüzgâr, nefese benzetildiğinden benzetme sanatı yapılmıştır.* (3 p)

III) *Dağlara giyinme ve bulutlara ağlama özelliği verildiğinden kişileştirme yapılmıştır.* (3 p)

IV) *“Düşman” ve “dost” sözcükleri arasında zıtlık bulunduğundan tezat sanatı yapılmıştır.* (3 p)

Güneş ufkun kenarından
Yavaş yavaş yükseliyor.
Köyün yüce dağlarından
Serin nefesler geliyor.

Aslıma karışıp toprak olunca
Çiçek olur mezarımı süslerim
Dağlar yeşil giyer, bulutlar ağlar
Gökyüzünde dalgalanır seslerim

- 5.

Yaz gelince ağaçların meyveleri eğilir
I

Pamuğunun kıymeti dört bir yanda bilinir

Bağların hep zümrüt gibi yeşerir
II

Her parçanı sevdim senin Türkiye'm
III

Yüreğimi yaktın geçtin Türkiye'm

Bu dizelerdeki numaralandırılmış fiillerin anlam özelliklerini (iş–durum–oluş) yazınız. (3x3=9 puan)
I numaralı “eğilir” ve II numaralı “yeşerir” fiilleri öznenin kendi iradesi dışında geçirdiği değişimi bildirdiği ve nesne alamadığı için olus, III numaralı “sevdim” fiili öznenin kendi isteği ile gerçekleştiği ve özne nesneyi etkilediği (filden önce “onu” sözcüğü getirilebildiği) için is (kılıs) fiilidir.

6. “Ben de sizinle mücadeleye katıldım.” cümlesindeki altı çizili fiilin kökünü, aldığı kip ve kişi eklerini, yapısını sırasıyla aşağıdaki ilgili yerlere yazınız. (4x2=8 puan)

	Fiil	Kip eki	Kişi eki	Kipin türü
katıldım	<i>katıl-</i>	<i>-a</i>	<i>-ım</i>	<i>istek kipi</i>

7. Aşağıdaki metnin yapı unsurlarını altında verilen ilgili yerlere yazınız. (4x2=8 puan)

Deniz tarafından bir ihtiyar; sabah soğukunda balıkçı kahvesine doğru usul usul ilerledi. Kapıyı arayarak içeriye girdi. Sağda solda uyuyanlar vardı. Gür bir sesle herkesi selamladı. Kendinden emin adımlarla ilerledi, cam kenarındaki bir masaya oturdu. Garsondan bir çay istedi. Çayını içti, parasını ödedi ve dışarı çıktı. Denize doğru, içli bir şarkı söyleyerek yavaş yavaş yürümeye başladı.

a	Olay
	<i>İhtiyar adamın balıkçı kahvesinde çay içip oradan ayrılması</i>

c	Zaman
	<i>Sabah vakti</i>

b	Mekân (Yer)
	<i>Balıkçı kahvesi</i>

d	Kişiler
	<i>İhtiyar adam, garson, kahvedekiler</i>

8. Aşağıdaki dizelerin karşısına “örneklendirme, karşılaştırma, benzetme, amaç–sonuç, neden–sonuç, koşul–sonuç” özelliklerinden uygun olanları yazınız. (6x2=12 puan)

a	Hayatta en çok kullanılan sözcüklerdendir sevgi Hayata sıkı sarılmak içindir onun gayreti	<i>“en çok” ifadesi “karşılaştırma”, “sözcüklerdendir” ifadesi “örneklendirme”, “içindir” ifadesi “amaç-sonuç” anlamı katmıştır.</i>
b	Durgun sular gibi azalacağım Bir gün, birdenbire çıkıp gelmezsen.	<i>“gibi” ifadesi “benzetme”, “gelmezsen” ifadesi “koşul-sonuç” anlamı katmıştır.</i>
c	Yılda bir kere uzatır avuçlarını yaprak Sevincinden titreyerek	<i>“sevincinden” ifadesi “neden-sonuç” anlamı katmıştır.</i>

9. Aşağıdaki metinlerin türlerini karşılıklarına yazınız. (4x2=8 puan)

a	21 Ağustos 1898'de İstanbul'da dünyaya gelen Ali Nurullah Ata, edebiyatımızda Nurullah Ataç olarak tanınır. İlkokuldan sonra Galatasaray Lisesinde dört yıl okudu. Daha sonra eğitimine İsviçre'de devam etti.	<i>Biyografi</i>
b	01.01.2024 Bugün yılın ilk günüydü. Yıla nasıl başlarsan öyle devam edersin derler ya ben de oturup sıkı sıkı ders çalıştım.	<i>Günlük</i>
c	1982 yılında İstanbul'da doğdum. İlk ve orta öğrenimimi İstanbul'da tamamladım. Üniversiteyi Ankara'da bitirdim. Şimdi Ankara'da avukatlık yapmaktayım.	<i>Otobiyografi</i>
d	Siz de benim gibi mi düşünüyorsunuz? İnsanımızda bir alışveriş çılgınlığı türememiş mi? İnsanlar harıl harıl alışveriş yapıyor. Alışveriş arabasını eline alan, gezdiği her raftan ne varsa neredeyse hiç bakmadan, düşünmeden atıyor arabasına.	<i>Söylesidir.</i>

10. (I) Elazığ'ın güneydoğusunda bulunan ve il merkezine 26 kilometre uzaklıkta olan Hazar Gölü tektonik bir göldür. (II) Güneyinde Hazarbaba Dağı bulunan göl, Uluova'dan Mastar Dağları'yla ayrılır. (III) Denizden 1250 metre yükseklikteki gölün uzunluğu yaklaşık 22 kilometre olup en geniş yeri ise 5-6 kilometredir. (IV) Yüzölçümü 86 kilometreyi bulan gölün derinliği 200-250 metre arasında değişmektedir. (V) Hazar Gölü'nden turistik ve ekonomik olarak yararlanılmaktadır. (VI) Çevresindeki kamu kurum ve kuruluşlarına ait kampları, görkemli tatil siteleri, ikinci konutlarıyla tam bir tatil merkezi görünümünde olan Hazar Gölü, tertemiz berrak suyu, halka açık mavi bayraklı plajlarıyla Elazığ'ın tatil ve dinlenme merkezi konumundadır. (VII) Gölün içerisinde olan Batık Kent birinci derece arkeolojik sit alanı olarak tescil edilmiş önemli yerlerden biridir. (VIII) Hazar Gölü'nde uluslararası spor şenlikleri, uluslararası Hazar şiir akşamları gibi etkinlikler de gerçekleştirilmektedir. (IX) Adeta cennetten bir köşe olan Hazar Gölü, bütün bu özellikleri dikkate alınarak Kültür ve Turizm Bakanlığı Dış İlişkiler ve AB Koordinasyon Daire Başkanlığı'nca yapılan çalışmalar neticesinde Avrupalı Seçkin Destinasyonlar arasında gösterilmiştir.

Bu metindeki cümlelerin numaralarını nesnel ve öznel olma durumlarına göre aşağıdaki ilgili yere yazınız.
(9 puan)

Nesnel cümleler: *I, II, III, IV, V, VIII*

Öznel cümleler: *VI, VII, IX*

1. Alanson, yılbaşı sabahı kulübeden çıktı ve göle doğru yürüdü. Böğürtlenlerle kaplı kırmızı toprakları geçti. Mor püsküllü çiçekler açmış deve dikenlerine, güneşe dönen İrlanda yoncalarına baktı. Gri bir pusla kaplı gölün yüzeyinde oluşan beyaz köpüklü dalgaları inceledi.

Bu metnin hikâye unsurlarını yazınız. (4x2=8 puan)

OLAY	YER (MEKÂN)	ZAMAN	KİŞİLER
<i>Alanson'un etrafında bulunan göl, çiçek, yonca gibi nesnelere incelemesi</i>	<i>Kulübe ve gölün yanı</i>	<i>Yılbaşı sabahı</i>	<i>Alanson</i>

2.

Al mendiller sallanarak her pencereden
Tren kalktı yavaş yavaş bir gelin gibi
Yeşil kırlar arasından akıp giderken
Ağaçların heyecanla çırpındı kalbi

Bu dizelerdeki söz sanatlarını nedenleriyle birlikte yazınız. (10 puan)

İkinci dizede tren, geline benzetilerek benzetme (tesbih); insana ait bir özellik olan heyecanla kalbin çırpması (atması) özelliği dördüncü dizede ağaçlara verilerek kişileştirme (teşhis) sanatı yapılmıştır.

3. Aşağıdaki cümleleri "acısını çıkarmak, içini dökmek, akla kararı seçmek, eski hamam eski tas, har vurup harman savurmak" deyimlerinden uygun olanlarla cümlenin akışına ve anlamına göre tamamlayınız. (5x2=10 puan)

Bunca gecikmişliğe rağmen o günlerin *acısını çıkarabilmesine* imkân tanınmalıydı.

Bana her şeyi anlatmak, *içini dökmek* istiyordu.

Ben kendi hesabıma bir parça Fransızca öğrenebilmek için *akla kararı seçtim*

Hiçbir şey değişmemiş, her şey *eski hamam eski tas* olmuştu..

Bütün parasını düşüncesizce ve hesapsızca harcamış, *har vurup harman savurmustu.*

4. Aşağıdaki cümlelerde geçen fiilleri anlam özelliklerine (iş–durum–oluş) göre karşılıklarına yazınız. (5x2=10 puan)

- I. Güneş tutulunca hava aniden karardı. → *“karardı” fiili öznenin kendi iradesi dışında geçirdiği değişimi bildirdiği ve nesne alamadığı için oluş fiilidir.*
- II. Her sabah okula otobüsle gidiyor. → *“gidiyor” fiili nesne alamadığı ve öznenin kendi iradesiyle gerçekleştiği için durum fiilidir.*
- III. Ahmet’in boyu ne kadar da uzamış. → *“uzamış” fiili öznenin kendi iradesi dışında geçirdiği değişimi bildirdiği ve nesne alamadığı için oluş fiilidir.*
- IV. Hasta olduğundan bugün okula gitmek istemiyordu. → *“istemiyordu” fiili öznenin kendi isteği ile gerçekleştiği ve özne bir nesneyi etkilediği (fiilden önce “onu” sözcüğü getirilebildiği) için is (kus) fiilidir.*
- V. Bekleme salonunda oturmaktan bıkmıştı. → *“bıkmıştı” fiili nesne alamadığı ve öznenin kendi iradesiyle gerçekleştiği için durum fiilidir.*

5. Aşağıdaki cümlelerin anlam özelliklerini “neden–sonuç, amaç–sonuç, koşul–sonuç” şeklinde karşılıklarına yazınız. (5x2=10 puan)

- a. Sokağa böyle çıktın diye hastalandın. (..... *Neden-sonuç*))
- b. Seni görmek için buralara kadar geldim. (..... *Amaç-sonuç*))
- c. Susmadıkça sana vereceğim ödülü alamazsın. (..... *Koşul-sonuç*))
- d. Yollar karla kaplı olduğundan çok yavaş geldik. (..... *Neden-sonuç*))
- e. Bu sıkıntılara iyi bir gelecek elde edelim diye katlanıyoruz. (..... *Amaç-sonuç*))

6. “Toros Dağları’nın etekleri ta Akdeniz’den gelir.” cümlesindeki fiilin kökünü, aldığı kip ve kişi eklerini, yapısını sırasıyla aşağıdaki ilgili yerlere yazınız. (5x2=10 puan)

	Kökü	Kipin türü (haber/dilek)	Kipi	Kişi	Yapısı
gelir	<i>gel-</i>	<i>Haber kipi</i>	<i>Geniş zaman</i>	<i>3. tekil şahıs</i>	<i>Basit</i>

7.

14.06.2024

Bu gün karne aldım(.) Bütün derslerim çok iyiydi(.) Sınıfımda ki Ahmet(;) Ali(,) Kerem ve Aslı'dan daha başarılı olmuştu. Acaba seneye durum nasıl olacaktı(?)

Bu mektupta yay ayraç içinde verilen yerlere uygun noktalama işaretlerini koyunuz ve alttaki boşluğa da yazımı yanlış olan sözcüklerin doğrusunu yazınız. (12 puan)

Parçada "bugün" şeklinde birleşik yazılması gereken sözcük ayrı yazıldığından ve kendisinden önceki sözcüğe "sınıfımdaki" şeklinde birleşik yazılması gereken "-ki" eki ayrı yazıldığından yazım yanlısı yapılmıştır.

.....

.....

8. Aşağıdaki cümlelerde anlam kayması olan altı çizili fiillerin biçimsel ve anlamsal özelliklerini ilgili yerlere yazınız. (5x3=15 puan)

	Biçim	Anlam
Oğlum sık sık sinemaya <u>gidiyor.</u>	<i>Şimdiki Zaman</i>	<i>Geniş Zaman</i>
Yaptıklarını onun yanına <u>bırakmam.</u>	<i>Geniş Zaman</i>	<i>Gelecek Zaman</i>
Hastayı hemen <u>göreyim.</u>	<i>İstek Kipi</i>	<i>Gereklilik Kipi</i>
Bu parayı alıp anneme <u>verirsin.</u>	<i>Geniş Zaman</i>	<i>Emir Kipi</i>
Sabahları kahvaltı <u>yapıyorum.</u>	<i>Şimdiki Zaman</i>	<i>Geniş Zaman</i>

9. Aşağıda a, b ve c ile belirtilen soruları metne göre cevaplayınız. (10 puan)

“Robinson Crusoe” adlı romanda bir gemi kazası sonrasında gözünü ıssız bir adanın sahilinde açan Robinson’un hayatta kalma ve medeniyete dönebilme çabaları anlatılmaktadır. Bu romanı okuduğumuzda hiç yaşamadığımız ya da yaşayamayacağımız bir olaya ve olayın seyrine tanık oluyoruz. Edebi eserler, okuyucuyu buna benzer pek çok deneyimle karşılaştırdığı için okumanın kişiliğin gelişmesinde, konuşmada ve yazıda önemli bir payı vardır.

a)	ROBINSON CRUSOE	EDEBÎ ESERLERİN KAZANDIRDIKLARI	ROMAN
----	-----------------	---------------------------------	-------

Bu bu metne konabilecek en uygun başlık yukarıda verilenlerden hangisi olabilir? (3 puan)

Metinde, okuduğumuz edebî metinlerin bizlere deneyimler kazandırarak kişilik gelişimi, konuşma ve yazmada fayda sağladığından bahsettiği için “Edebi Eserlerin Kazandırdıkları” ifadesi şiirin başlığı olmaya uygundur.

b) Bu metnin ana fikri nedir? (4 puan)

Ana fikri “Edebi eserler bize pek çok yönden deneyim kazandırır.” ifadesi olur.

c) Bu metnin konusu nedir? (3 puan)

Edebi metinlerin bizlere deneyimler kazandırarak kişilik gelişimi, konuşma ve yazmada fayda sağladığıdır.

10.

Bütün düşünceleri ve varsayımları bize göre ve bazı yönleriyle savunma olanağı vardır. Bunun için size seslenen kimsenin düşüncelerini öyle anlayıp dinlemeden geri çevirmeye kalkışmayınız. Onları inceleyiniz. Bakalım ne yenilikler bulacaksınız.

Bu parçanın hangi metin türü ile kaleme alındığını yazınız. (5 puan)

Verilen parçayı, yazar sanki karşısındaki biri ile sohbet ediyormuş gibi samimi ve karşılıklı konuşma havası içinde yazdığı için parçanın türü söylestir.

BÖLÜM FİLDE YAPI

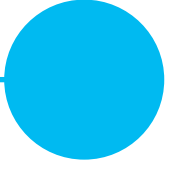
EK FİİL (EK EYLEM)

- Ek Fiilin Görevleri
- Ek Fiilin Olumsuzu
- Ek Fiilin Soru Hâli

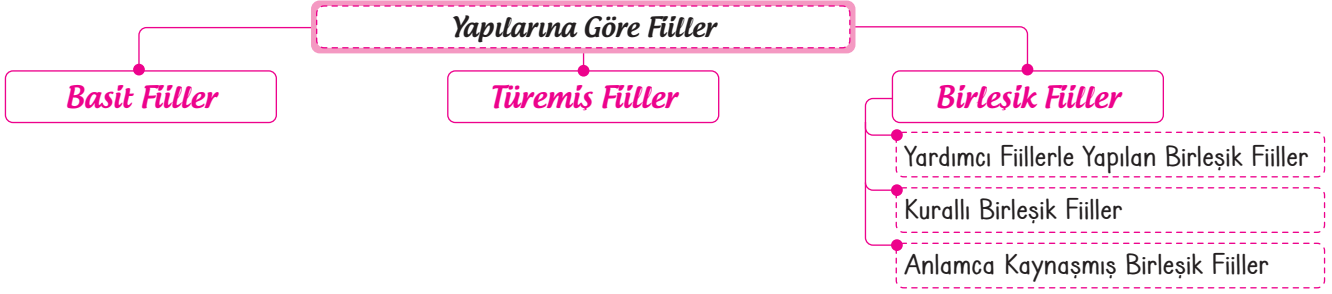
YAPILARINA GÖRE FİİLLER

- Basit Fiiller
- Türemiş Fiiller
- Birleşik Fiiller

YAPILARINA GÖRE FİLLER

Basit Fiiller

➔ Yapım eki almamış ve diğer sözcüklerle birleşmemiş fiillerdir. Basit fiiller kip eklerini, şahıs eklerini ve ek fiil alabilir.

Cümleler	Kök ve Ekler	Açıklama
» Her gün bir saat yürüyüş <u>yapar.</u> basit fiil	<u>yap</u> - <u>ar</u> fiil kökü çekim eki	Fiil köküne geniş zaman eki getirilmiştir.
» Yüz metreyi dokuz saniyede <u>koşmuş.</u> basit fiil	<u>koş</u> - <u>muş</u> fiil kökü çekim eki	Fiil köküne duyulan geçmiş zaman eki getirilmiştir.
» Yıllardır üniversitede <u>okuyorum.</u> basit fiil	<u>oku</u> - <u>yor</u> - <u>(u)m</u> fiil k. çekim e. çekim e.	Fiil köküne şimdiki zaman ve şahıs eki getirilmiştir.

Türemiş Fiiller

➔ Yapım eki getirilerek türetilmiş olan fiillerdir. Türemiş fiiller, isimden türeyenler ve fiilden türeyenler olmak üzere iki başlıkta incelenir.

İsimden Türeyen Fiiller: İsim soylu sözcüklere, isimden fiil yapım eklerinin getirilmesiyle oluşan fiillerdir.

- » su ➔ su - la (mak)
- » az ➔ az - al (mak)
- » dert ➔ dert - leş (mek)
- » göz ➔ göz - et (mek)
- » can ➔ can - lan (mak)
- » kara ➔ kara - r (mak)

Fiilden Türeyen Fiiller: Fiil soylu sözcüklere, fiilden fiil yapım eklerinin getirilmesiyle oluşan fiillerdir.

- » koş- ➔ koş - tur (mak)
- » gör- ➔ gör - ün (mek)
- » yaz- ➔ yaz - ıl (mak)
- » oku- ➔ oku - t (mak)
- » at- ➔ at - ı (mak)
- » sev- ➔ sev - in (mek)

Yukarıdaki örneklerde isim olan sözcükler başlangıçta mastar eklerini (-mak/-mek) alamazken yapım eki alıp fiil olduktan sonra mastar eklerini alır hâle gelmiştir.

Verilen örneklerde fiil olan sözcükler yapım eki almadan önce de yapım eki aldıktan sonra da mastar eklerini (-mak/-mek) alabilir.

Birleşik Fiiller

➔ Birden çok sözcüğün bir araya gelerek oluşturduğu fiillerdir. Birleşik fiili oluşturan sözcüklerden en az biri fiil olmalıdır. Bu fiiller üç grupta değerlendirilir.

- » sabretmek, göz atmak, affetmek, vazgeçmek...

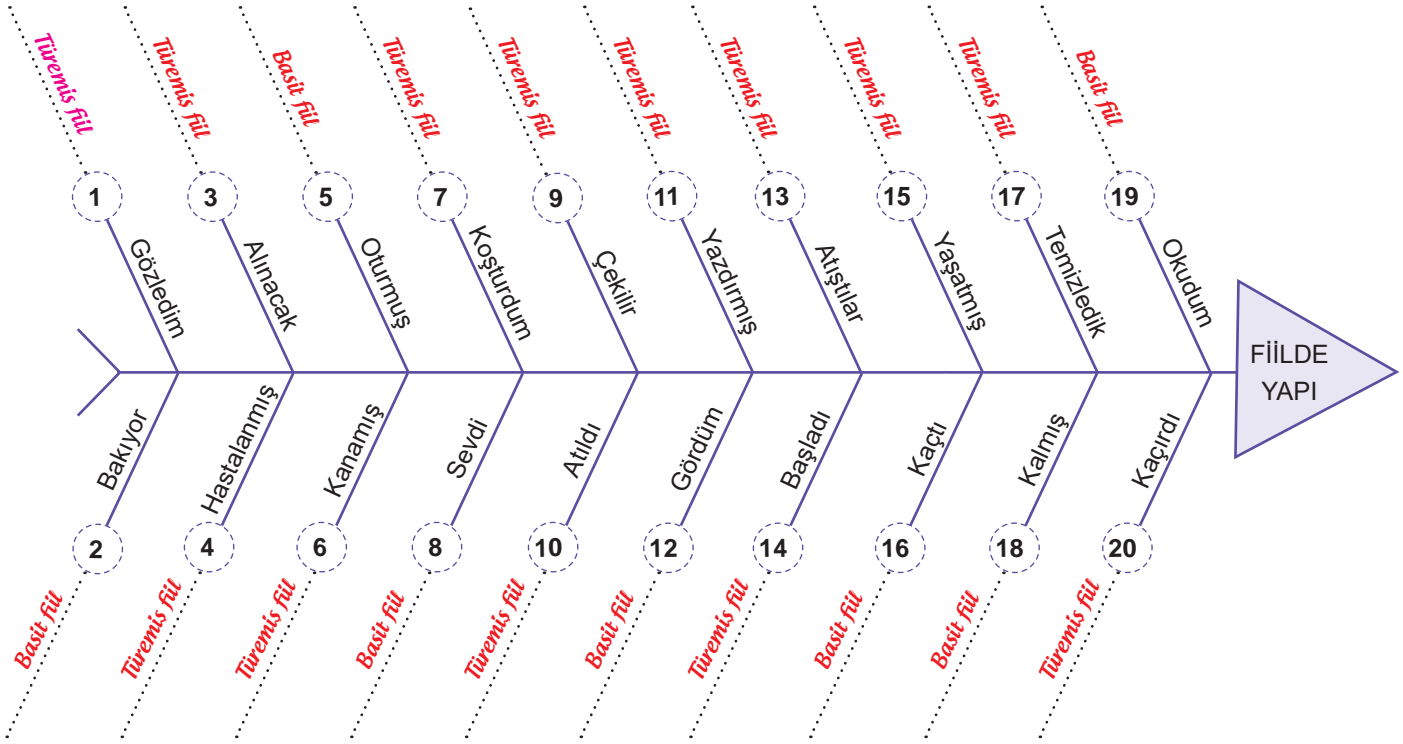

1.

Etkinlik

Yapılarına Göre Fiiller

Aşağıdaki balık kılıçığında yer alan fiillerin basit mi, türemiş mi olduklarını noktalı yerlere örnekteki gibi yazınız.

2.

Etkinlik

Yapılarına Göre Fiiller

Aşağıdaki cümlelerde geçen fiillerin basit mi türemiş mi olduklarını -varsa- yapım eklerinin altını çizerek yandaki noktalı yerlere örnekteki gibi yazınız.

	CÜMLELER	YAPISINA GÖRE FİLLER
1	Evlerin bacasını kolluyor yıldırımlar.	<i>Kol- la- yor: Türemiş Fiil Yapım eki</i>
2	Yolumun karanlığa saplanan noktasında sanki beni bekleyen bir hayal görüyorum.	<i>Görüyorum: Basit fiil</i>
3	Boğaz gümüş bir mangal gibi kaynaır serinliği.	<i>Kayna-t-ır: Türemiş fiil</i>
4	Uçuyor şimşek gibi bizim emektar arabamız.	<i>Uçuyor: Basit fiil</i>
5	Ruhumu eritip de kalıpta dondurmuşlar.	<i>Don-dur-muşlar: Türemiş fiil</i>
6	Meçhule giden bir gemi kalkar bu limandan.	<i>Kalkar: Basit fiil</i>
7	Bin atlı o gün dev gibi bir orduyu yendik.	<i>Yendik: Basit fiil</i>

3.
Etkinlik

Yapılarına Göre Fiiller

Aşağıdaki kutucuklarda yer alan fiillerin hangi tür birleşik fiil olduğunu bularak ilgili kutucuğun içine örnekteki gibi yazınız.

Bakakaldım

Yardım etti

Süregelmiş

Gözden düşmüş

Çözebilirim

Düşüverdi

Burnundan soluyor

Düşeyazdım

Memnun oldum

Başvurdum

Tarif etti

Vazgeçtim

1

Memnun oldum

Tarif etti

Yardım etti

Yardımcı Fiille Kurulan
Birleşik Fiiller

2

Bakakaldım

Süregelmiş

Düşeyazdım

Düşüverdi

Çözebilirim

Kurallı Birleşik Fiiller

3

Gözden düşmüş

Burnundan soluyor

Başvurdum

Vazgeçtim

Anlamca Kaynaşmış
Birleşik Fiiller

4.
Etkinlik

Yapılarına Göre Fiiller

Kurallı birleşik fiiller; yeterlik fiili, tezlik fiili, sürerlik fiili ve yaklaşma fiili olmak üzere dörde ayrılır. Buna göre aşağıdaki kutucuklarda yer alan kurallı birleşik fiilleri ilgili kutucukların içine örnekteki gibi yazınız.

Oturuverdi

Donakaldı

Gidebilirim

Donayazdı

Alabilirsin

Öleyazdı

Kalkıverdi

Gidedurun

Yakalayiverdi

Düşeyazdı

Çözemeyebilir.

Anlatılagelmiş

TEZLİK FİİLİ

Oturuverdi

Kalkıverdi

Yakalayiverdi

YAKLAŞMA FİİLİ

Donayazdı

Öleyazdı

Düşeyazdı

SÜRERLİK FİİLİ

Donakaldı

Gidedurun

Anlatılagelmiş

YETERLİK FİİLİ

Gidebilirim

Alabilirsin

Çözemeyebilir

5.

Etkinlik

Yapılarına Göre Fiiller

Aşağıdaki numaralandırılmış cümlelerde yer alan altı çizili fiileri "basit-türemiş-birleşik" fiiller şeklindeki uygun kısımlara yazınız.

- 1.Yarımdan tezi yok, sen de onlarla beraber köye gideceksin.
- 2.Okulunuzda öğrenci temsilciliği için demokratik bir seçim yapılacağı okul yönetimi tarafından duyurulmuştur.
- 3.Bir zamanlar köyün birinde yaşlı ve bilge bir adam yaşarmış.
- 4.Eğer sakın kalır ve olasılıklara kendimizi kapatmazsak eninde sonunda her şeyin iyi olacağından oldukça emin olabiliriz.
- 5.Genç kızın bu yakınmaları karşısında, mesleği açıcılık olan babası ona bir hayat dersi vermeye niyetlendi.
- 6.Pandomim sanatçıları bir şeyi anlatmak için yüz ifadelerini ve beden hareketlerini kullanabilirler.
- 7.Sahneye çıkarken yüzlerine özel bir makyaj yaparlar ya da maske takarlar.
- 8.Geçtiğimiz yıllarda yapılan bir araştırma, müziği neden sevdiğimizize ilişkin bilgiler ortaya koyuyor.
- 9.Hayatımızda ilk defa bu kadar yakından bir leylek görüyoruz.

BASİT FİLLER

*Gideceksin**Takarlar**Görüyoruz*

TÜREMİŞ FİLLER

*Duyurulmuştur**Yaşarmış**Niyetlendi*

BİRLEŞİK FİLLER

*Emin olabiliriz**Kullanabilirler**Ortaya koyuyor*

6.

Etkinlik

Yapılarına Göre Fiiller

Aşağıdaki kavram haritasında istenen ifadeleri ilgili kutucuklardan bularak yerleştiriniz.

Yardımcı Eylemle Kurulan Birleşik Fiiller	Yaklaşma Fiili	Basit Fiiller	Yeterlik Fiili	Kurallı Birleşik Fiiller
Tezlik Fiili	Anlamca Kaynaşmış Birleşik Fiiller	Türemiş Fiiller	Yaklaşma Fiili	Birleşik Fiiller

Yapılarına Göre Fiiller

A. *Basit Fiiller*B. *Türemiş Fiiller*C. *Birleşik Fiiller*1. *Yardımcı Eylemle Kurulan Birleşik Fiiller*2. *Anlamca Kaynaşmış Birleşik Fiiller*3. *Kurallı Birleşik Fiiller*a. *Yeterlik Fiili*b. *Tezlik Fiili*c. *Sürertlik Fiili*d. *Yaklaşma Fiili*

7.
Etkinlik

Yapılarına Göre Fiiller

Aşağıdaki cümleleri, yanda verilen fiillerin anlam özelliğine göre örnekteki gibi tamamlayınız.

1	Ben her istediğimizi yerine getiremem / getiremeyebilirim.	getir- (yeterlik-olumsuz)
2	Öğretmenin verdiği ödevi ancak üç günde yapabilirim.	yap- (yeterlik)
3	Patates tarlasına dönen yolda ayağım taşa takılınca düseyazdım.	düş- (yaklaşma)
4	Uçakla göz açıp kapayıncaya kadar Ankara'da oluverdik.	ol- (tezlik)
5	Siz gidedurun ben arkanızdan yetişirim.	git- (sürerlik)
6	Bütün ısrarlarıma rağmen soruları çözüvermedi / çözmeyiverdi.	Çöz- (tezlik-olumsuz)

8.
Etkinlik

Yapılarına Göre Fiiller

Aşağıdaki tanılayıcı dallanmış ağaçta uygun çıkışı bulunuz.

UYGUN ÇIKIŞ = 1 Çıkış

PERFORMANS DEĞERLENDİRME

Fiilleri yapılarına göre ayırt edebiliyor muyum?

5

Mükemmel

4

İyi

3

Orta

2

Geliştirmeliyim

EK FİİL (EK EYLEM)

- ➔ Basit zamanlı yani tek bir zaman eki almış fiillere eklenerek onları birleşik zamanlı yapan ve isimlere gelerek onları yüklem yapan ekler **ek fiil** denir.
- ➔ Ek fiilin bu görevleri yerine getirebilmesi için çeşitli eklerden (-idi, -imiş, -ise, -dir) yararlanır. Ek fiilin **iki** görevi vardır.

Ek Fiilin Görevleri

➔ İsim soylu sözcükleri yüklem yapmak

➔ Basit zamanlı fiilleri birleşik zamanlı yapmak

1. GÖREVLERİ

Ek fiil, isim soylu sözcükleri yüklem yaparken dört kip ekinden yararlanır.

Görülen Geçmiş Zaman

- ➔ Cümlede “-idi” ek fiili isimlere eklenir ve isimleri yüklem yapar.
 - » Sabahtan akşama kadar kütüphanedeydi.
- Bu cümlede “kütüphane” sözcüğü isimdir ve “-(i)di” ek fiilini alarak cümlenin yüklemi olmuştur.
- » Ahmet, en sevdiğim arkadaşımıdı.
- Bu cümlede “arkadaş” sözcüğü isimdir ve “-dı” ek fiilini alarak cümlenin yüklemi olmuştur.

Şart Kipi

- ➔ İsimlere “-ise” eklenerek yapılır.
 - » Odan dağınıksa annen sana kızabilir.
- Bu cümlede “dağınık” ismi “-(i)se” ek fiilini almıştır.
- » Kardeşin evdeyse beraber bize gelin.
- Bu cümlede “ev” ismi “-(i)se” ek fiilini almıştır.

Ek fiilin şart ekini alan sözcük cümlede yüklem görevini üstlenmez.

Öğrenilen Geçmiş Zaman

- ➔ Cümlede “-(i)miş” ek fiili isimlere eklenir ve isimleri yüklem yapar.
 - » En sevdiği renk kırmızıymış.
- Bu cümlede “kırmızı” sözcüğü isimdir ve “-(i)miş” ek fiilini alarak cümlenin yüklemi olmuştur.
- » En beğenilen eseri, son eseriymiş.
- Bu cümlede “eser” sözcüğü isimdir ve “-imiş” ek fiilini alarak cümlenin yüklemi olmuştur.

Ek fiil ayrı ya da bitişik yazılabilir. Bitişik yazıldığında “-idi, -imiş, -ise” ek fiillerinin başındaki ünlü düşer.

- » Ahu'nun köpeği çok güzel idi.
- Ahu'nun köpeği çok güzeldi.
- » Oğuzhan Bey öğretmen imiş.
- Oğuzhan Bey öğretmendi.

Geniş Zaman

- ➔ Ek fiilin geniş zaman çekimi “-dır” ekidir. Bu ek, isimlere eklenince ek fiil görevi üstlenir.
 - » Yarışmanın son sorusu en zor sorudur.
- Bu cümlede “-dur” eki, “soru” ismine gelerek onu cümlenin yüklemi yapmıştır.
- ➔ Ek fiilin geniş zaman çekiminde “-dır” eki bazı durumlarda düşer. Ancak hiçbir ad soylu sözcük ek fiil almadan yüklem olamaz. Dolayısıyla herhangi bir ad soylu sözcük yüklem olmuş ve orada ek fiil eki yoksa ek fiil mutlaka geniş zamana göre çekimlenmiş demektir.
 - » Arkadaşım çok çalışkan. (çalışkandır)
- Bu cümlede “çalışkan” sözcüğü isimdir ve yüklem olmuştur. Bu bakımdan “-dır” ek fiilinin düştüğü söylenebilir.

Ek fiilin geniş zaman çekiminde sadece kişi eklerinden (üçüncü tekil ve üçüncü çoğul kişiler hariç) yararlanır.

- » kısayım ➔ Birinci tekil şahıs
- » kısasın ➔ İkinci tekil şahıs
- » kısadır ➔ Üçüncü tekil şahıs

Ek fiil, basit zamanlı fiilleri birleşik zamanlı yaparken üç kip ekinden yararlanır.

Hikâye (Öyküleme) Birleşik Zaman (-idi)

➔ Herhangi bir kip ekiyle çekimlenmiş bir fiile, ek fiilin görülen geçmiş zaman eki “-(i)di” eklenerek fiil, birleşik zamanlı yapılır.

» Ağaçtaki tüm meyveleri toplatmıştı.

Haber Kiplerine Göre	Dilek Kiplerine Göre
geliyor - du	gelmeli - y - di
gelecek - ti	gelse - y - di
gelir - di / gelmiş - ti	gele - y - di

Yukarıdaki örneklerde “-(i)di” eki, kip ekinin üzerine eklendiği için fiili birleşik zamanlı hâle getirmiştir.

Kosul (Şart) Birleşik Zaman (-ise)

➔ Herhangi bir kip ekiyle çekimlenmiş bir fiile, şart kipi “-(i)se” eklenerek fiil birleşik zamanlı yapılır.

» O bizi ararsa yarına döneceğimizi söyle.

» Eve geç gelirsen azar iştirsin!

» Onlar gelecekse biz gelmiyoruz.

gülüyor - sa	gülmüş - se
gülecek - se	güldü - y - se
güler - se	gülmeli -y - se

Yukarıdaki örneklerde “-(i)se” ek fiili, kip eki almış bir fiile eklenerek fiili birleşik zamanlı yapmıştır.

Rivayet (Söylenti) Birleşik Zaman (-imis)

➔ Herhangi bir kip ekiyle çekimlenmiş bir fiile, ek fiilin duyulan geçmiş zaman kipi “-(i)miş” eki eklenerek fiil birleşik zamanlı yapılır.

» Sizinle eskiden görüşmeliymişim.

» Onlar da sizinle görüşecekmiş.

Haber Kiplerine Göre	Dilek Kiplerine Göre
seviyor - muş	sevmeli - y - miş
sevecek - miş	sevse - y - miş
sever - miş	seve - y - miş

➔ Yandaki örneklerde “-(i)miş” eki, kip eki almış bir fiile eklenerek fiili birleşik zamanlı yapmıştır.

NOT

➔ “-idi”, “-imis” ve “-ise”nin ek fiil olması için bu eklerin mutlaka kip eki almış bir fiile eklenmesi gerekir. Yani bu ekler fiile eklendikten sonra fiilde iki farklı kip eki birlikte bulunmalıdır.

» Okula servisle gidiyordu. ➔ Bu cümlede “gidiyordu” fiili birleşik zamanlıdır. Çünkü bu fiil üzerinde hem “-yor” eki hem de “-du” ek fiili vardır.

Ek Fiilin Olumsuzu

➔ Ek fiillere olumsuzluk anlamı “değil” sözcüğüyle kazandırılır.

» Arkadaşım benim kadar çalışkan değil. ➔ çalışkan(dır)

➔ Ek fiilin olumsuz yapılabilme hâli, ek fiilin bulunması için ipucu niteliğindedir.

» Aşağı mahalledeki tarlalarına domates ekti. ➔ ek fiil almamış
Aşağı mahalledeki tarlalarına domates ekmedi. (anlamli)
Aşağı mahalledeki tarlalarına domates ek değildi. (anlamsız)

» Sözcüğün sonundaki son iki ses ekti. ➔ ek fiil almış
Sözcüğün sonundaki son iki ses ekmedi. (anlamsız)
Sözcüğün sonundaki son iki ses ek değildi. (anlamli)

Ek Fiilin Soru Hâli

➔ Ek fiilin soru hâli, “mi” soru eki ile yapılır.

» Siz de genç misiniz?

» Sence ben tombul muyum?

» Ayşegül çalışkan mıdır?

» Siz de onun yanında mıydınız?

» Kapılar kapanacak mıymış?

» Sence ben haklı değil miyim?

9.

Etkinlik

Ek Fiil [Ek Eylem]

Ek fiiller ya isim soylu sözcükleri yüklem yapar ya da basit zamanlı fiillere gelerek onları birleşik zamanlı yapar. Buna göre aşağıdaki cümlelerde ek fiilin hangi görevle kullanıldığını alttaki ilgili yerlere örnekteki gibi yazınız.

CÜMLELER

- 1 Yeni kurulan ülkemizin de bir millî marşı olması isteniyordu.
- 2 Üçüncü günün sonunda ancak köyüne dönebilmişti.
- 3 Doğum günümde bana sürpriz yapacaktı.
- 4 İnsan aklının, insan gücünün yapamayacağı şey yoktur.
- 5 Sinan, çocukluk yaşından beri dedesinin yanında çıraklık edirdi.
- 6 Tüm devletlerin bağımsızlığının sembolü millî marşları vardı.
- 7 Yurdumuzun işgal edildiği dönemde halkın moralini artıracaktı.
- 8 Görülüyordu ki şairler arasında millî marş olmayı hak edecek bir şair yoktu.
- 9 Herkesin görüşüne saygı duyan değerli bir insandı.

EK FİİLİN GÖREVİ

Basit zamanlı fiili birleşik zamanlı yapmış.

1, 2, 3, 5, 7

İsim soylu sözcüğü yüklem yapmış.

4, 6, 8, 9

10.

Etkinlik

Ek Fiil [Ek Eylem]

Aşağıdaki cümlelerde ek fiil ile çekimlenmiş isimlerin altını çizerek kip ve kişi özelliklerini örnekteki gibi yazınız.

	CÜMLELER	KİP VE KİŞİ ÖZELLİKLERİ
1	Dante gibi <u>ortasındayız</u> ömrün.	<i>Geniş zaman, 1. çoğul kişi</i>
2	Boğuşan köpeklerden biri beyaz diğeri de <u>siyahtı</u> .	<i>Görülen geçmiş zaman 3. tekil şahıs</i>
3	Babasından aldığım habere göre dün çok ağır <u>hastaymış</u> .	<i>Öğrenilen geçmiş zaman 3. tekil şahıs</i>
4	Soğuğa dayanmanın en emin çaresi soğuğu <u>sevmeektir</u> .	<i>Geniş zaman 3. tekil şahıs</i>
5	Kaldırımlar şairi <u>Necip Fazıl Kısakürek'tir</u> .	<i>Geniş zaman 3. tekil şahıs</i>
6	Kıbrıs Barış Harekâtı sırasında ben daha <u>çocuktum</u> .	<i>Görülen geçmiş zaman 1. tekil şahıs</i>
7	Gelecekle ilgili planlarında yer verdiği kişi sen <u>değildin</u> .	<i>Görülen geçmiş zaman 2. tekil şahıs</i>

11.
Etkinlik

Ek Fiil (Ek Eylem)

Aşağıdaki cümlelerde altı çizili sözcüklere getirilmiş olan ek fiilleri kutucuklardan yararlanarak noktalı yerlere örnekteki gibi yazınız.

ek fiilin öğrenilen
geçmiş zamanı

ek fiilin görülen
geçmiş zamanı

ek fiilin
şartı

ek fiilin
geniş zamanı

1 Yarın yağmur yağmazsa sizinle gezmeye gelebilirim.

ek fiilin şartı

2 Beraber, az ötede birbiriyle boğuşup duran iki köpeği izliyorlarmış.

ek fiilin öğrenilen geçmiş zamanı

3 Yaşlı adam, kulübesinin önünde torunuyla oturmuştu.

ek fiilin görülen geçmiş zamanı

4 Yıkmanın kolay olduğu bu devirde bizim yapıcı insanlara ihtiyacımız vardır.

ek fiilin geniş zamanı

5 Cumhuriyet'in yıl dönümünde Ankara şehri, köylerden ve kasabalardan gelen halkla dolmuştu.

ek fiilin görülen geçmiş zamanı

6 Cesur askerlerimiz koyunca ortaya canlarını, Şeyh Saad Muharebesi'nde zafer kazanılmıştı.

ek fiilin görülen geçmiş zamanı

7 Ferman padşahınsa dağlar bizimdir.

ek fiilin şartı

8 Halil Kut Paşa'nın, yiğitleriyle İngiliz'in güçlü ordusuna karşı kazandığı zafer muhteşemdi.

ek fiilin görülen geçmiş zamanı

9 On iki yaşındaki çocuk kendini bildi bileli, o köpekler dedesinin kulübesi önünde boğuşup duruyorlardı.

ek fiilin görülen geçmiş zamanı

10 Yapıcı insanlar yetiştirmek uğrunda okullar açmak gerekirken yıkıcı yetiştirmek için buna gereksinim yoktur.

ek fiilin geniş zamanı

11 İngiliz kolordusu kuşatmayı kırmak istiyordu.

ek fiilin görülen geçmiş zamanı

12 Bunun nedeni hem sakat hem cahil bir çocuğa sahip olmanın utancı değilmiş.

ek fiilin öğrenilen geçmiş zamanı

13 Halk bu dokunaklı sahneyi, yaşlı gözlerle, alkışlarla kutlarken o çelik iradeli insanın da iki damla gözyaşını tutmadığını görebilmiş miydi?

ek fiilin görülen geçmiş zamanı

12.
Etkinlik

Ek Fiil (Ek Eylem)

Aşağıdaki fiillere; tabloda yer aldığı gibi sırasıyla kip eki, ek fiil ve kişi eki getirerek örnekteki gibi yazınız.

	FiİL	KİP EKİ	EK FİİL	Şahıs Eki	BİRLEŞİK ÇEKİMLİ FİİL
1	Gel-	Şimdiki Zaman	Ek Fiilin Şartı	1. Tekil Şahıs	<i>Geliyorsam</i>
2	Oku-	Görülen Geçmiş Zaman	Ek Fiilin Görülen Geçmiş Zamanı	2. Çoğul Şahıs	<i>Okuduydunuz</i>
3	Hastalan-	Gelecek Zaman	Ek Fiilin Öğrenilen Geçmiş Zamanı	1. Çoğul Şahıs	<i>Hastalanacaktınız</i>
4	Gör-	Öğrenilen Geçmiş Zaman	Ek Fiilin Görülen Geçmiş Zamanı	3. Tekil Şahıs	<i>Görmüştü</i>
5	Çalış-	Geniş Zaman	Ek Fiilin Şartı	3. Çoğul Şahıs	<i>Çalışırsalar</i>
6	Yaz-	Gereklik kipi	Ek Fiilin Görülen Geçmiş Zamanı	2. Tekil Şahıs	<i>Yazmaktıydın</i>
7	Çık-	Şart Kipi	Ek Fiilin Öğrenilen Geçmiş Zamanı	1. Çoğul Şahıs	<i>Çıksaymışız</i>
8	Söyle-	İstek Kipi	Ek Fiilin Görülen Geçmiş Zamanı	1. Tekil Şahıs	<i>Söyleyeydim</i>

13.
Etkinlik

Ek Fiil (Ek Eylem)

Aşağıdaki cümlelerde altı çizili fiilleri yapısına ve çekimine göre inceleyerek tablodaki yerlerine örnekteki gibi yazınız.

	CÜMLELER	Yapısı	Basit veya Birleşik Çekim	Çekim Özelliği
1	Plastik ürünler yalnızca bir kez kullanılmak üzere <u>üretirilmiş</u> .	<i>Türemiş Fiil</i>	<i>Birleşik Çekimli Fiil</i>	<i>Geniş Zamanın Rivayeti</i>
2	İcabettin dayı öyle sert görünürdü ama çabuk yumuşardı, daha fazla <u>dayanamadı</u> .	<i>Birleşik Fiil</i>	<i>Basit Çekimli Fiil</i>	<i>Görülen geçmiş zaman</i>
3	Ciddi bir test beklese bu test kırılma noktası ya da pekişme noktası <u>olabilirdi</u> .	<i>Birleşik Fiil</i>	<i>Birleşik Çekimli Fiil</i>	<i>Geniş zamanın hikâyesi</i>
4	İl Millî Eğitim Müdürlüğünce önemli bir sosyal sorumluluk projesi <u>başlatılıyordu</u> .	<i>Türemiş Fiil</i>	<i>Birleşik Çekimli Fiil</i>	<i>Şimdiki zamanın hikâyesi</i>
5	Antrenörün gözüne girmek için daha fazla <u>çalışmalıyım</u> .	<i>Basit Fiil</i>	<i>Birleşik Çekimli Fiil</i>	<i>Gereklik kipinin rivayeti</i>

KENDİMİ DEĞERLENDİRİYORUM

Cümle içinde ek fiilleri bulup görevlerini açıklayabiliyorum.

BÖLÜM CÜMLEDE ANLAM

CÜMLEYİ KARŞILAYAN KAVRAMLAR

- Karşılaştırma
- Örneklendirme
- Benzetme
- Abartma

CÜMLE TAMAMLAMA

DUYGU BELİRTEN CÜMLELER

- Beğeni Cümleleri
- Pişmanlık Cümleleri
- Sitem Cümleleri
- Özlem Cümleleri
- Yakınma Cümleleri
- Ön Yargı Cümleleri
- Hayıflanma Cümleleri
- Şaşırma Cümleleri

ANLAM İLİŞKİLERİNE GÖRE CÜMLELER

- Sebep-Sonuç (Neden-Sonuç) Cümleleri
- Amaç-Sonuç Cümleleri
- Koşul (Şart) Cümleleri

ANLATIM ÖZELLİKLERİNE GÖRE CÜMLELER

- Öznel - Nesnel Anlatım
- Doğrudan Anlatım
- Dolaylı Anlatım

CÜMLE OLUŞTURMA

- İki Cümleden Tek Cümle Oluşturma

CÜMLEYİ KARŞILAYAN KAVRAMLAR

Karşılaştırma

- ➔ Birden fazla durumu, nesneyi, kişiyi veya olayı benzer ve farklı yönleri bakımından kıyaslamaya **karşılaştırma** denir.
- » Ülkemizde sıcaklık ortalamasının **en** düşük olduğu bölge Doğu Anadolu Bölgesi'dir. (**Doğu Anadolu Bölgesi, sıcaklık ortalamasının düşüklüğü bakımından ülkemizdeki diğer bölgelerle karşılaştırılmıştır.**)
- » Sınavı kazanmana **en az** senin **kadar** sevindim. (**İki kişi sınavı kazanma eylemine karşı duydukları sevinç bakımından karşılaştırılmıştır.**)
- ➔ Karşılaştırma cümlelerinin benzerlik mi yoksa farklılık mı belirttiği iyice tespit edilmelidir.

Karşılaştırma cümlelerinde genellikle "gibi, kadar, daha, en, fazla, göre, ise, aynı, -den..." gibi sözcük ve eklerle yer verilir.

Benzerlik Yönünden Karşılaştırma	Farklılık Yönünden Karşılaştırma
» Okan da kardeşi gibi çok iyi futbol oynuyor.	» Diğer kardeşlerinin aksine Sonay, sanata çok meraklıydı.
» Ayşe de babasının izinden giderek mimar oldu.	» Ülkemiz yer üstü ve yer altı kaynaklarının zenginliği bakımından diğer ülkelerden ayrılır.

Örneklendirme

- ➔ Bahsedilen düşüncenin en iyi şekilde anlatılması, anlamlandırılması ve somutlaştırılabilmesi için cümlede düşünceye uygun örneklerin verilmesine **örneklendirme** denir.
- » Gelenek ve göreneklerimizde kahve ile ilgili güzel örnekler vardır, misafirin aç olup olmadığını anlamak için kahvenin yanında su getirmek gibi.
örneklendirme yapılan bölüm
- ➔ Örneklendirme cümlelerinde genellikle "**mesela, örneğin**" gibi ifadeler kullanılır.
- » Yapım eki eklendiği sözcüğün anlamını değiştirir, **örneğin** "yaz" sözcüğünde "yaz-" fiiline gelen "-i" eki yapım ekidir ve sözcüğün anlamını değiştirmiştir.
- » Oğlumun pille çalışan birçok oyuncuğu var **mesela** araba, uçak, ayıcık, saat bunlardan bazıları.

Benzetme

- ➔ Bir varlığın, durumun ya da nesnenin başka bir varlığa, duruma ya da nesneye benzetilmesine **benzetme** denir.
- » Aslan gibi cesur asker **en** önde yürüyordu. (**Asker cesaretinden dolayı aslana benzetilmiştir.**)
- ➔ Benzetme cümlelerinde iki unsur arasında benzetme ilgisi genellikle "**gibi**" edatıyla kurulur. Bu ifadenin kullanılmadığı benzetme cümleleri de vardır.
- » Küçük kızın inci **gibi** beyaz dişleri vardı. (**Kızın dişleri, renk ve şekil bakımından inciye benzetilmiştir.**)
- » Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda! (**Vatan cennete benzetilmiştir.**)
- » Ela gözlerin, bademi hatırlatır insana. (**Gözler, bademe benzetilmiş.**)

Abartma

- ➔ Herhangi bir durumu, olayı ya da nesneyi olduğundan daha büyük ya da küçük göstermeye, abartarak ifade etmeye **abartma** denir.
- » Dünya sele gitti gözüm yaşından.
abartılan bölüm
- » Dünyalar kadar işi tek başıma yaptım.
abartılan bölüm
- » Bir of çeksem karşıkı dağlar yıkılır.
abartılan bölüm
- » Elbisesini bulamayınca kiyameti kopardı.
abartılan bölüm

Amaç, anlatılmak istenenin anlatıcının nazarındaki boyutunu karşıya aktarmaktır.

1.

Etkinlik

Neden - Sonuç, Amaç - Sonuç, Koşul - Sonuç Cümleleri

Aşağıdaki cümleleri sebep-sonuç, amaç-sonuç veya koşul-sonuç durumuna göre örnekteki gibi alttaki ilgili alana numaralandırınız.

CÜMLELER

- 1 Seyit Onbaşı Çanakkale Cephesi'nde büyük başarı gösterdiği için Mustafa Kemal Atatürk tarafından ödüllendirilmiş.
- 2 Osmanlı kolordusu, kuşatmayı kırmak için harekete geçti.
- 3 Sağlam zeminlerde yapılaşmaya gidilmediğinden depremde büyük hasar oluştu.
- 4 Ulusal duygu gelişmezse dilin ulusal ve zengin olması mümkün değildir.
- 5 Doğduğum toprakları görmek için zorlu bir yolculuğu göze aldım.
- 6 Gideceğin menzile erken varmak istiyorsan zamanında yola çıkmalısın.
- 7 Mevsim şartlarına uygun giyinmediğim için hasta olmuştum.
- 8 Bu salgını hep beraber yenmek istiyorsak uzmanların bu konudaki uyarılarına dikkat etmeliyiz.
- 9 Binanın gösterişli ve sağlam olmasını istiyorsanız bunların da iyilerini, ustalarını bulmanız lazımdır.
- 10 Dedelerimiz bizlere iyi bir gelecek sağlamak için büyük fedakârlıklarda bulunmuşlar.
- 11 Gereksiz antibiyotik kullandığından dolayı vücudu büyük zarar görmüştü.
- 12 Benim sözlerimi dinlemezsen hep böyle yaya kalırsın.
- 13 İyi bir vatandaş olmak istiyorsan görevini en iyi şekilde yapmalısın.

ANLAM İLİŞKİSİ

SebeP-Sonuç

1

3

7

11

Amaç-Sonuç

2

5

10

Koşul-Sonuç

4

6

8

9

12

13

2.
Etkinlik

Neden - Sonuç, Amaç - Sonuç, Koşul - Sonuç Cümleleri

Aşağıdaki cümleleri kutucukta verilmiş olan cümlelerle tamamlayarak koşul-sonuç, amaç-sonuç veya sebep-sonuç cümlelerinden hangisine ait olduğunu örnekteki gibi yanına yazınız.

- a. köyüne dönmeye karar verdi.
b. tarımla uğraşmaktadır.
c. yerimizde saymaya devam ederdik.
d. gözleri kızarmıştı.
e. yakacak yardımı yapıldı.

- f. bütün boş arazileri ecti.
g. bizimle gelmeyi kabul etmedi.
h. her şeyini kaybetmiş oldu.
i. gece gündüz çalışıyordu.
j. aşamayacağın engel yoktur.

- k. sistem bir anda çöktü.
l. yatırımlar artacaktır.
m. insanlık aç kalırdı.
n. kaza yapmıştı.
o. işimizi bırakmak zorunda kaldık.

	Cümleler	Anlam İlişkileri
1	Bütün uyarılara rağmen hızlı gittiği için kaza yapmıştı.	Sebe - Sonuç
2	Annesinin vasiyetini yerine getirmek için köyüne dönmeye karar verdi.	Amaç - Sonuç
3	Çalışma düzenini kurdun mu asamayacağın engel yoktur.	Koşul - Sonuç
4	Teknoloji bu hızla gelişmeseydi yerimizde saymaya devam ederdik.	Koşul - Sonuç
5	Bu yıl yağışlar çok olacağı için bütün boş arazileri ecti.	Sebe - Sonuç
6	Bir ülkede faizler düştükçe yatırımlar artacaktır.	Koşul - Sonuç
7	Uzmanların uyarılarını dinlemediğinden dolayı her şeyini kaybetmiş oldu.	Sebe - Sonuç
8	Kışın gelmesiyle birlikte her yıl olduğu gibi bu yıl da yakacak yardımı yapıldı.	Sebe - Sonuç
9	Babası, oğluna iyi bir gelecek sağlamak için gece gündüz çalışıyordu.	Amaç - Sonuç
10	Herkes doktor olmayı düşünseydi insanlık aç kalırdı.	Koşul - Sonuç
11	Herkes aynı anda internete yüklenince sistem bir anda çöktü.	Sebe - Sonuç
12	Annesi hasta olduğundan dolayı bizimle gelmeyi kabul etmedi.	Sebe - Sonuç
13	Çok ders çalıştığı için gözleri kızarmıştı.	Sebe - Sonuç
14	İnsanoğlu yıllardır geçimini sağlamak için tarımla uğraşmaktadır.	Amaç - Sonuç
15	Beklenen yağmur erken yağdığı için işimizi bırakmak zorunda kaldık.	Sebe - Sonuç

3.

Etkinlik

Karşılaştırma Cümleleri

Aşağıdaki cümlelerde noktalı yerleri kutucuklarda yer alan sözcüklerden uygun olanlarla doldurarak karşılaştırılan iki unsuru örnekteki gibi yandaki boşluğa yazınız.

kadar

göre

çok

en

daha

çok

gibi

CÜMLELER

KARŞILAŞTIRILAN UNSURLAR

1	Koşanlar yürüyenlere göre daha çok yol alır.	<i>Koşanlar ve yürüyenter</i>
2	Ne yazık ki bugünümüz dünden daha güzel değildi.	<i>Dün ve bugün</i>
3	Mimar Sinan kadar başarılı bir mimarımız daha olur mu?	<i>Mimar Sinan ile diğer mimarlar</i>
4	Bu sınavda başarılı olmayı diğerlerinden daha çok istiyordu.	<i>O ve diğerleri</i>
5	İnsanlar arasında en iyi olanlar insanlığa en çok faydası dokunanlardır.	<i>İnsanlar</i>
6	Onun gibi daha nice insan meteliğe kurşun sıkıyordu.	<i>O ve diğer insanlar</i>
7	Bu başarının altında benden çok onun emeği vardı.	<i>Ben ve o</i>

4.

Etkinlik

Benzetme Cümleleri

Aşağıdaki cümlelerde benzeyen ve kendisine benzetilen iki unsuru bularak örnekteki gibi yandaki boşluğa yazınız.

CÜMLELER

BENZEYEN

BENZETİLEN

1. Bizim köyün suları yazın bile buz gibi akmaktadır.	<i>Su</i>	<i>Buz</i>
2. Onun bu durgun hali hepimizi tedirgin etmişti, adeta patlamaya hazır bir volkanik dağ gibi duruyordu.	<i>O</i>	<i>Patlamaya hazır volkanik dağ</i>
3. Annesinin pamuk gibi yumuşak ellerini öpüp başına koydu.	<i>Annesinin eli</i>	<i>Pamuk</i>
4. Hayvanın bu hali bana, annesini kaybetmiş çocuğu anımsatıyordu.	<i>Hayvan</i>	<i>Annesini kaybetmiş çocuk</i>
5. Yeni mektup aldım gül yüzlü yardan, bekletme yolları gel, diye yazmış.	<i>Yarin yüzü</i>	<i>Gül</i>

5.
Etkinlik

Ömeklendirme Cümleleri

Aşağıdaki cümlelerde anlatılan konu ve konuyla ilgili verilen örnekleri tablodaki ilgili kutucuğa örnekteki gibi yazınız.

	CÜMLELER	ANLATILAN KONU	VERİLEN ÖRNEK
1	Anadolu birçok uygarlığa ev sahipliği yapmıştır: Hititler, Persler, Urartular, Frigler...	Anadolu birçok uygarlığa ev sahipliği yapmış.	Hititler, Persler, Urartular, Frigler
2	Telefon seçerken öncelikle onun şarj ömrüne, hafızasına ve fotoğraf çekim kalitesine bakmak gerekir.	Telefon seçerken bakılması gerekenler	Şarj ömrü, hafızası, fotoğraf çekim kalitesi
3	Günümüzde dikkat çeken müzikler arasında sanat müziği, halk müziği ve pop gibi farklı müzik alanları yer alıyor.	Günümüzde dikkat çeken müzikler	Sanat müziği, halk müziği, pop müzik
4	Ünlü roman yazarımız, beş dil biliyordu. Bunlar arasında İngilizce ve Fransızca da vardı.	Ünlü roman yazarımızın bildiği diller	İngilizce Fransızca
5	Renklerin insan psikolojisi üzerinde önemli etkileri vardır: Açık renkler insanı dinlendirirken koyu renkler yormaktadır.	Renklerin insan psikolojisi üzerindeki etkileri	Açık renkler dinlendirirken koyu renkler yormakta

6.
Etkinlik

Abartma Cümleleri

Aşağıdaki cümlelerde abartma anlamı taşıyan kelime veya kelime gruplarını yandaki boşluğa yazınız.

	CÜMLELER	ABARTMA ANLAMI TAŞIYAN İFADELER
1	Dün bardaktan boşanırcasına yağmur yağıyordu.	Bardaktan bosanırcasına yağmurun yağması
2	Gözyaşlarım sel oldu, önüne ne geldiye alıp götürdü.	Gözyaşlarının sel olması
3	Moğol istilası Anadolu'da taş taş üstünde bırakmamıştı.	Taş taş üstüne bırakmamak
4	Ateşler içinde yanan çocuğa, doktor acil müdahale etti.	Çocuğun ateşler içinde yanması
5	Her istediğini elde ediyordu öyle ki istediği yapılmadığı zamanlarda ortalığı ayağa kaldırıyor.	Ortalığı ayağa kaldırmak
6	Fuar alanı; eskilerin panayır yerlerini andırıyordu, iğne atsan yere düşmezdi.	İğne atılsa yere düşmeyecek olması

PERFORMANS GÖREVİ

Kazanımlarım	Çok iyi (3)	İyi (2)	Az (1)	Öğrenemedim (0)
Cümleleri, anlam ilişkilerine göre sınıflandırabiliyorum.				
Cümleleri, karşıladıkları kavramlara göre açıklayabiliyorum.				

ANLATIM ÖZELLİKLERİNE GÖRE CÜMLELER

Öznel - Nesnel Anlatım

➔ Cümlede anlatılan düşüncenin özelliğine göre cümleler, öznel ve nesnel olmak üzere iki başlık altında incelenir. Bu iki anlam, cümlenin kişisel düşüncüyü yansıtıp yansıtmaması bakımından birbirinden ayırt edilebilir.

Öznel Anlatım

- ➔ Anlatıcının kişisel görüşlerini, yorum ve izlenimlerini yansıtan ifadelerdir.
- ➔ Anlatılanlar kanıtlanamaz.
- ➔ Doğruluğu ya da yanlışlığı kişiden kişiye değişir.
- ➔ Anlatım "bence, bana göre" anlamı taşır.

- » Yazarın en beğendiğim şiiri "Kaldırımlar" adlı şiiridir.
- » Dün izlediğim film, bugüne kadar izlediğim en duygusal filmi.
- » Yazarın olayları kurgulayışı ve anlatışı, diğer yazarlardan çok farklı.
- » Yağmurda yürümek bana huzur veriyor.

Nesnel Anlatım

- ➔ Anlatıcının kişisel görüşlerini ve yorumunu içermez. Herkes için geçerli bir doğruluğu vardır.
- ➔ Gerçekliği kanıtlanabilen ifadelerdir.
- ➔ Doğruluğu ya da yanlışlığı kişiden kişiye değişmez.
- ➔ Gözlem, deney ve araştırmalara dayanır.

- » Ülkemizin başkenti olan Ankara, İç Anadolu Bölgesi'nde bulunmaktadır.
- » İstiklal Marşımızın yazarı, bir dönem milletvekilliği de yapmış olan, Mehmet Akif Ersoy'dur.
- » İklim olayları, atmosferin troposfer tabakasında meydana gelmektedir.
- » Bu yazarımızın üç hikâyesi var.

➔ Bir metin ya da cümleden hareketle kişisel yorumlardan bahsedilirse öznel çıkarımda; herkes için geçerli, kanıtlanabilir yorumlardan bahsedilirse nesnel çıkarımda bulunulmuş olunur.

- » Eserinde çocukluk anılarından bahseden yazar, okuyucuyu etkilemeyi başarıyor ve onu olayın içinde yaşıyor. (Öznel çıkarım yapılmıştır.)
- » Yaşar Kemal'in İnce Memed adlı romanında, olaylar Çukurova yöresinde geçmektedir. (Nesnel çıkarım yapılmıştır.)
- ➔ "Kişisel düşünce söz konusudur", "kanıtlanabilirlik açısından diğerlerinden farklıdır" ifadelerinin yer aldığı sorular, öznel ve nesnel anlatımı buldurmaya yönelik sorulardır.

Doğrudan Anlatım

- ➔ Herhangi bir konuyla ilgili söylenen bir sözün ya da ifadenin hiç değiştirilmeden, aktarıldığı cümleler doğrudan anlatımlı cümlelerdir.
- ➔ Bu cümlelerde aktarılan kısım genellikle tırnak işareti içinde verilir.

- » Ünlü siyasetçi "İnsanlarımız, vatanımız için mücadele ederken ben burada oturup bekleyemem." dedi.
- » Atatürk, Türk gençliğine hitaben "Muhtaç olduğun kudret damarlarındaki asil kanda mevcuttur." demiştir.

Dolaylı Anlatım

- ➔ Herhangi bir konuyla ilgili söylenen bir sözün, yorum katılarak veya anlatım özelliği değiştirilerek aktarıldığı cümlelerdir.
- ➔ Bir kişinin herhangi bir konuda söylediği söz, üslup özelliği değiştirilerek aktarılır.

- » Ünlü siyasetçi; insanlarımız, vatanımız için mücadele ederken burada oturup bekleyemeyeceğini belirtti.
- » Atatürk, muhtaç olduğumuz kudretin damarlarımızdaki asil kanda mevcut olduğunu ifade etmiştir.

CÜMLE TAMAMLAMA

- ⇒ Bir yargı bildirmek, herhangi bir düşünceyi aktarmak, bir duyguyu ya da olayı dile getirmek amacıyla kullanılan sözcük veya sözcük dizisine **cümle (tümce)** denir.
- ⇒ Cümleler tek sözcükten oluşabileceği gibi birden fazla sözcükten de oluşabilir. Ancak her iki durumda da mutlaka sözcüklerin bir yargıyı ifade etmesi gerekir. Dolayısıyla eksik bırakılan cümleler tamamlanırken tamamlanan cümlenin anlamlı bir şekilde yargı bildirmesine dikkat edilmelidir.
- ⇒ **Cümle tamamlama**, cümlede boş bırakılan kısmın cümlenin anlam bütünlüğüne göre tamamlanması demektir.
- » Anne ve babalar, çocuklarına yalan söylememeyi öğütlerken **kendileri yalan söylerlerse** öğütleri pek de etkili olmaz. **kendileri hiç yalan söylemezlerse**

Bu cümle "kendileri yalan söylerse" ifadesiyle tamamlanmalıdır. Cümle bu ifadeyle tamamlandığında mantıklı bir bütün oluşturur ancak boş bırakılan yer "kendileri hiç yalan söylemezlerse" ifadesiyle tamamlandığında mantıken anlamsız bir cümle oluşur.

Eksik Bırakılan Cümle Tamamlanırken Şunlara Dikkat Edilmelidir:

Verilen kısım ile eklenecek kısım arasında dil ve anlatım yönünden, mantık akışı yönünden bütünlük olmalıdır.

Verilen kısım "ama, fakat, lakin, ancak, değil, yerine, -çağına, -maktansa" gibi ifadelerle bitiyorsa eklenecek kısımda düşüncenin farklı bir yönüne yer verilmelidir.

Verilen kısım "çünkü" ifadesi ile bitiyorsa eklenecek kısım ilk kısmın gerekçesi niteliğinde olmalıdır.

Verilen kısım "bundan dolayı, bu yüzden, bunun için" gibi ifadelerle bitiyorsa eklenecek kısım ilk kısmın sonucu niteliğinde olmalıdır.

CÜMLE OLUŞTURMA

- ⇒ Karışık bir şekilde verilen sözcük veya sözcük gruplarından anlamlı ve kurallı cümleler oluşturmaya **cümle oluşturma** denir.
- ⇒ Cümle oluşturma sorularında öncelikle yargı bildiren ifade (yüklem) bulunmalıdır. Oluşturulması istenen cümle kurallı bir cümle ise yüklem en sona alınmalı ve diğer ifadeler de cümle anlamlı olacak şekilde sıralanmalıdır.
- » ilgili yakından birbirleriyle iki alandır eğitim ve dil ⇒ **Anlamlı ve kurallı hâli:**

Eğitim ve dil birbirleriyle yakından ilgili iki alandır.

Sözcükler arasından "alandır" ifadesi "-dır" ek fiil ekini alarak yargı bildiren ifade olmuştur. Dolayısıyla bu ifade cümlenin sonuna getirildikten sonra cümlede bahsedilen kavramlar yani "eğitim ve dil" ifadesi de başa alınır ve diğer ifadeler de mantık akışına göre sıralanarak anlamlı ve kurallı bir cümle oluşturulur.

⇒ **Anlamlı Cümle:** Sözcükleri mantık akışına göre sıralanmış cümlelerdir.

⇒ **Kurallı Cümle:** Yargı bildiren ifadenin (yüklem) cümlenin sonunda olduğu cümledir.

İki Cümleden Tek Cümle Oluşturma

- ⇒ Bazı sorularda, verilen iki cümlenin birleşiminden oluşan cümle ya da tersi bir ifadeyle verilen cümlenin iki cümle hâlindeki biçimi istenebilir. Bu tarz sorularda verilen ifadeleri en doğru biçimde ve eksiksiz yansıtan cümle ya da cümleler bulunmalıdır. Bağlama öğelerine ve cümledeki sözcüklerin eş veya yakın anlamlılarına dikkat edilmelidir.

» İzlanda, tarihinin en acıklı felaketlerinden birini 1783 ilkbaharında yaşamış.

» O dönemde meydana gelmiş Laki Volkanik Patlaması 25 km boyunca uzanan bir dizi krater oluşturmuş.

1783 ilkbaharında meydana gelmiş olan Laki Volkanik Patlaması, İzlanda tarihinin en acıklı felaketlerinden biridir ve bu patlama 25 km boyunca uzanan bir dizi krater oluşturmuştur.

7.

Etkinlik

Anlatım Özelliklerine Göre Cümleler (Öznel ve Nesnel Anlatım)

Aşağıdaki cümlelerde kişisel görüş içeren ifadeleri işaretleyerek örnekteki gibi noktalı yerlere yazınız.

	Cümleler	Kişisel Görüş İçeren İfadeler
1	Yirmi iki yaşındaki Ahmet Cemil, İstanbul'da oturan <u>iyi</u> bir ailenin çocuğudur.	<i>iyi</i>
2	Haftada üç gece yemekten sonra evden çıkarak, <u>bu ümitsizlik havasını geride bırakarak</u> Vezneciler'e gider.	<i>bu ümitsizlik havasını geride bırakarak</i>
3	Astronotlar için atık suları <u>çok güzel şekilde</u> arıtan bir makine geliştirilmiştir.	<i>çok güzel şekilde</i>
4	<u>Çok yakın</u> arkadaşının tavsiyesiyle gazetelerde çeviriler yaparak ve özel ders vererek ailesini geçindirir.	<i>Çok yakın</i>
5	Peyami, iki bacağını da cephede kaybetmiş, kafasında bir kurşunla Cebeci'de <u>zor şartlarda</u> yaşamaktadır.	<i>zor şartlarda</i>
6	Anneme armağan olarak aldığım cam kavanozu <u>çok sevdiğim</u> yemek masasının üzerine bıraktım.	<i>çok sevdiğim</i>

8.

Etkinlik

Anlatım Özelliklerine Göre Cümleler (Öznel ve Nesnel Anlatım)

Aşağıdaki cümlelerin öznel mi yoksa nesnel mi olduklarını alttaki ilgili yerlere örnekteki gibi numaralandırınız.

	Cümleler
1	Otuz altı yaşındaki Peyami, dış işleri memurudur.
2	Ayşe yaşadığı onca acıya ve kayba rağmen güçlü duran bir insandır.
3	Kapı çalındı ve bir dakika sonra Salime Hanım gümüş renkli kostümüyle içeri girdi.
4	Ayşe babasının akrabalarından Muhsin Bey'le evlenmiş ve İzmir'e dönmüştür.
5	İhsan, Ayşe'nin sandalyesinin arkasını iki eliyle koparacak gibi tutuyor.
6	Odaya dönünce askerleri Ayşe'nin sandalyesi etrafında diz çökmüş buldum.

Nesnel cümle

1, 3, 4, 6

Öznel cümle

2, 5

9.
Etkinlik

Anlatım Özelliklerine Göre Cümleler (Doğrudan ve Dolaylı Anlatım)

Aşağıdaki cümlelerin doğrudan anlatımlı mı yoksa dolaylı anlatımlı mı olduklarını alttaki ilgili yerlere numaralandırınız.

Cümleler

1	"Arı kovanı oğulsuz olmaz, düğün dernek davulsuz olmaz." demişler.
2	O günlerde kıtlık olduğunu, insanların hastalıklardan kırıldığını anlatmış.
3	"Uykusuz düş, davulsuz cümbüş olmaz." demiş atalarımız.
4	Artık zor günler geride kaldı, önümüzde güzel günler var, dedi.
5	Çanakkale Cephesi'nde çok zor şartlarda mücadele ettiklerini söylemişti.

Doğrudan anlatım 1, 3, 4

Dolaylı anlatım 2, 5

10.
Etkinlik

Cümle Oluşturma

Aşağıda karışık olarak verilen sözcüklerle kurallı ve anlamlı cümleler oluşturarak boşluğa yazınız.

1	yanağından - susayanın - belli olur - acıkanın - dudağından	Acıkanın yanağından, susayanın dudağından belli olur.
2	açma - söyler - vardır - o da - sırrını - dostuna - dostu - dostuna - dostunun	Açma sırrını dostuna, dostunun dostu vardır o da söyler dostuna.
3	çıkarmışlar - almış - kendi - yine - pazara - akılları - herkes - aklını	Akılları pazara çıkarmışlar herkes yine kendi aklını almış.
4	alır - sel - alır - yatma - yüksek - yel - yerde - alçak - yerde - yatma	Alçak yerde yatma sel alır, yüksek yerde yatma yel alır.
5	hünerdir - altını - değil - saklamak - kuruşu - saklamak	Altını saklamak değil, kuruşu saklamak hünerdir.

11.
Etkinlik

Cümle Tamamlama

Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerleri verilen sözcüklerden uygun olanlarla tamamlayınız.

1. Bugünün yarından daha değilse yerinde sayıyorsun, demektir.

geri ← ileri

2. Baba oğluna bir bağ bağışlamış; oğul babaya bir üzüm vermemiş.

salkım → sepet

3. Başını acemi berbere teslim eden cebinden , eksik etmez.

pamuğu → makası

4. Leyleği kuştan mı sayarsın, yazın gelir gider.

ilkbaharda → kışın

DUYGU BELİRTEN CÜMLELER

Beğeni Cümleleri

- » Herhangi bir eseri, kişiyi ya da nesneyi olumlu bulma, övme anlamını taşıyan cümlelerdir.
- » Yazdığı romanla **unutulmayan** yazarlar arasına gireceğe benziyor.
- » Hem tarihi hem de doğal güzellikleriyle İstanbul'a **hayran** olmamak elde değil.
- » Ünlü ressamın son tablosu gerçekten de **muhteşem**.

Pismanlık Cümleleri

- » Kişilerin yapmış oldukları bir hata veya yanlış sonucunda duydukları üzüntüyü belirtmek için kurdukları cümlelerdir.
- » Onunla görüşmem büyük bir hataydı!
- » Bunu yaptığıma hâlâ inanamıyorum!
- » Dışarıya şu ince montla çıkmamalıydım!

Sitem Cümleleri

- » Kişinin yapılan bir hareket ya da söylenen bir söz karşısında; içinde bulunduğu olumsuz duyguları öfkelenmeden ifade ettiği cümlelerdir.
- » Beni de çağırıydın ne olurdu sanki! (**sitem- kırgınlık**)
- » Bana uğramadan çekip gittin! (**sitem - alınganlık**)
- » Onca emeğe rağmen aramadı bile! (**sitem - üzüntü**)

Özlem Cümleleri

- » Bir yeri veya bir kişiyi görme isteğini, daha önceden yaşanan herhangi bir şeyi tekrardan yaşama arzusunu dile getiren cümlelerdir.
- » Tekrar resim yapabilmek için neler vermezdim.
- » Annemin yemekleri gözümde tütüyor.
- » Hemen okullar açılсын da arkadaşlarımı göreyim.

Yakınma Cümleleri

- » Bir olay, durum ya da kişiyle ilgili olumsuz durumları veya rahatsızlığı dile getiren cümlelerdir. Bir şeyleri sızlanarak anlatma, şikâyet etme söz konusudur.
- » Trafik kurallarına uymuyor, insanların hayatını hiçe sayıyorsun.
- » Sürekli bir şeyler emretmesi hiç hoşuma gitmiyor.
- » Bir de yalan söylemeyi bıraksa...

Ön Yargı Cümleleri

- » Bir kişi, olay ya da durum hakkında belirli şartlara dayanarak önceden edinilmiş olumlu ya da olumsuz yargıları ifade eden cümlelerdir.
- » Ne yaparsa yapsın benim kazandığım okulu kazanamaz.
- » Bu derginin sonraki sayılarının okunmaya değer olacağını düşünmüyorum.
- » Göreceksin, söz verdiği sürede işi yetiştiremeyecek.

Hayıflanma Cümleleri

- » Bir kişinin yapamadıkları ve elinden kaçırdığı fırsatlar ile ilgili üzüntüsünü dile getiren cümlelerdir.
- » Gençlik yıllarımı boşu boşuna geçirmişim.
- » Geziye gidip gitmeme konusunda keşke babamın sözünü dinleseydim.
- » Keşke ödevlerimi zamanında yapsaydım.

Şaşırma Cümleleri

- » Bir kişinin beklenmeyen bir durum karşısında ne yapacağını, nasıl davranacağını bilmediğini ifade eden cümlelerdir.
- » Toplantıdayken aniden telefonum çalması mı!
- » Nasıl, bu sınavı da mı geçememiş!
- » Aaa, sen Sevil Hanım'ın kızı olamazsın!

12.
Etkinlik

Duygu Belirten İfadeler

Aşağıda verilen numaralandırılmış cümlelerin ifade ettiği duyguları yapılandırılmış griddeki ilgili kutucuklardan bularak uygun duyguların harflerini yanlarına örnekteki gibi yazınız.

A Beğeni

B Özlem

C Hayıflanma

D Sitem

E Üzüntü

F Pişmanlık

G Yakınma
(Şikâyet)

H Şaşırma

I Ön Yargı

J Sevinç

CÜMLELER		İFADE ETTİĞİ DUYGULAR
1	Anne ve babamın yıllarca verdiği öğütleri keşke dinleyebilseydim.	C
2	Yaşasın, yarın pikniğe gidiyoruz!	J
3	Yılan kıvrımları şeklinde uzanan yollarda bu kadar hızlı araba kullanmamalıydım.	F
4	Zavallı o çocuğun hâline içim parçalandı.	E
5	Üzerinden bunca yıl geçmiş olmasına rağmen Mimar Sinan'ın eserlerine hâlâ hayran kalmamak mümkün değil.	A
6	Doğup büyüdüğüm yerler burnumda tütüyor.	B
7	Önümüzdeki hafta vizyona girecek olan bu filmin, uzun yıllar adından söz ettireceğini hepimiz göreceksiniz.	I
8	Hayret, odanı bu sabah düzelttin demek!	H
9	Bu yaşına gelmiş hâlâ toplumda nasıl davranılması gerektiğini bilmiyor.	G
10	Her zaman dakik olmasına rağmen, böyle önemli bir toplantıya bir saatten fazla geç kalmış olmasın mı!	H
11	Senin üzerinde yılların emeği olan birini arayıp sormamanın nasıl bir vefasızlık örneği olduğunu hiç düşündün mü?	D
12	Ah o eski bayramlar! Sabahları erken kalkar, yeni elbiselerimizi giyer, büyüklerimizle bayram namazına giderdik.	B
13	O kadar çok çalışmama rağmen sınavdan düşük puan alınca ne yapacağımı bilemedim.	E
14	Sınavda istediği üniversiteyi kazandığını duyunca havalara uçtu.	J

Duygu Belirten İfadeler

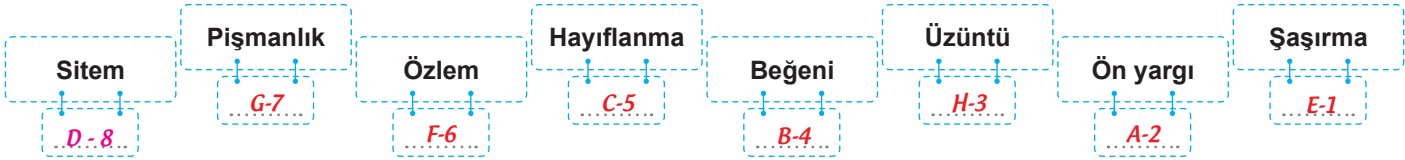
13.

Etkinlik

Tablodaki aynı anlam özelliği gösteren cümleleri (yakınma, hayıflanma, şaşırma, sitem, özlem, ön yargı, beğeni, pişmanlık) seçerek bu cümlelerin harf ve numaralarını ilgili başlıkların altına örnekteki gibi yazınız.

- A. → Bu sınavda da yüksek not almasını beklemiyorum.
 B. → Ana gibi yar, İstanbul gibi diyar olmaz.
 C. → Şimdi dönüp arkama bakıyorum da ne fırsatlar kaçırmışım.
 D. → Hep böyle arkayı toplayacak mıyım?
 E. → Üç gün gibi kısa bir sürede bu kadar kitap okumak inanılır gibi değil!
 F. → Şimdi annemin yanında olsaydım çok mutlu olurum.
 G. → Olayın iç yüzünü öğrenmeden onu suçlamamalıydık.
 H. → Bunca yıl çalışmanın karşılığı bu olmamalıydı.

1	Bu küçücük boyuyla bu kadar ağır yükü sen mi kaldırdın?
2	Her zaman yaptığı gibi bunu da eline yüzüne bulaştıracak.
3	Oğluma bir bağ bağışladım ama oğlum bana bir salkım üzümü çok gördü.
4	Necip Fazıl'ın kaleminden çıkan her bir dize bizi bizden alıp başka diyarlara götürüyor.
5	Bu yaşıma geldim, hâlâ bir baltaya sap olamadım.
6	Doğduğum toprakların kokusunu bile özledim.
7	Keşke annemin sözünü zamanında dinleseydim.
8	Her gün derslere böyle geç kalacak mısın?

KENDİMİ DEĞERLENDİRİYORUM

Bazen

Her zaman

Hiçbir zaman

Öznel ve nesnel cümleleri ayırt edebiliyorum.

Doğrudan ve dolaylı anlatım arasındaki farkları sayabilirim.

Eksik bırakılan cümleleri tamamlayabilirim.

Karışık olarak verilen sözcüklerden anlamlı ve kurallı cümle oluşturabilirim.

Anlatımın akışını bozan cümleyi fark edebiliyorum.

Konunun parçanın neresinden itibaren farklı bir açıdan ele alındığını bulup parçayı iki paragrafa bölebiliyorum.

Anlam ilişkisi olan iki cümleyi tek cümle hâline getirebiliyorum.

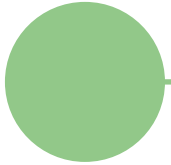
Cümlelerin ifade ettiği duyguları bulabiliyorum.

BÖLÜM ZARFLAR (BELİRTEÇLER)

ZAMAN ZARFLARI

YER-YÖN ZARFLARI

ZARFLAR (BELİRTEÇLER)

- Bir fiilin, sıfatın veya kendi türünden bir zarfın anlamını nitelik, zaman, yer, ölçü, soru kavramları bakımından etkileyen kelimelere **zarf (belirteç)** denir.
- » Müsabakanın son bölümüne zorla gönderildi. (Fiil, nitelik bakımından belirtilmiştir.)
- » Okullar haftaya tatil edilecekti. (Fiil, zaman kavramı bakımından belirtilmiştir.)
- » Akşamüzeri onlarla dışarı çıkmış. (Fiil, yer-yön kavramı bakımından belirtilmiştir.)
- » Çok büyük bir evde oturuyorlardı. (Sıfat, miktar bakımından belirtilmiştir.)
- » Bu mertebeye kadar nasıl çıkabildin? (Fiil, soru kavramı bakımından belirtilmiştir.)
- Zarflar görev ve anlamları bakımından beş grupta incelenebilir.

Zarflar (Belirteçler)

⇒ Durum Zarfları

⇒ Zaman Zarfları

⇒ Miktar Zarfları

⇒ Yer-Yön Zarfları

⇒ Soru Zarfları

Durum Zarfları

- Durum ve tavır ifade eden zarflardır. Eylemin nasıl yapıldığını ve ne durumda olduğunu gösterir.
- Durum zarfları fiile sorulan “Nasıl?” veya “Neden?, Niçin?, Niye?” sorularına yanıt verir.
- » Elindeki gazeteyi buruşturup attı.
“Attı” eylemine “Nasıl?” sorusunu sorduğumuzda “buruşturup” cevabını aldığımız için bu sözcük durum zarfıdır.
- » Koşa koşa yanımıza geldi.
“Geldi” eylemine “Nasıl?” sorusunu sorduğumuzda “koşa koşa” cevabını aldığımız için bu söz grubu durum zarfıdır.
- » Arkadaşının yazdığı şiiri yavaşça okuyordu.
“Okuyordu” eylemine “Nasıl?” sorusunu sorduğumuzda “yavaşça” cevabını aldığımız için bu sözcük durum zarfıdır.

⇒ Durum zarflarının fiile sorulan “Nasıl?” sorusunun cevabı olduğunu unutmamalıyız. İsimlere sorulan “Nasıl?” sorusunun cevabı zarf değildir, sıfattır.

- » Bir köşede sessiz sessiz oturuyordu.
zarf

“Nasıl?” sorusunu “oturmak” fiiline sorduğumuz için “sessiz sessiz” ikilemesi zarftır.

- » Küçücük evde altı kişi kalıyordu.
sıfat

“Nasıl?” sorusunu “ev” ismine sorduğumuz için “küçücük” sözcüğünün zarf olduğunu söyleyemeyiz.

Zaman Zarfları

- Fiilde bildirilen işin ne zaman yapıldığını ortaya koyan zarflardır. Bu zarflar fiillerin anlamını zaman bakımından tamamlar.
- Fiile sorulan “Ne zaman?” sorusuna cevap veren sözcük veya sözcük grupları zaman zarfıdır.
- » Ödevlerinin hepsini akşam yaptı.
Bu cümlede “yaptı” eylemine “Ne zaman?” sorusunu sorduğumuzda “akşam” cevabını aldığımız için bu sözcük zaman zarfıdır.
- » Ailenin bütün fertleri bayramlarda bir araya gelir.
Bu cümlede “bir araya gelir” yüklemine “Ne zaman?” sorusunu sorduğumuzda “bayramlarda” cevabını aldığımız için bu sözcük zaman zarfıdır.
- » Yaşadıklarını anlatırken gözleri doldu.
Bu cümlede “gözleri doldu” kalıplaşmış fiiline “Ne zaman?” sorusunu sorduğumuzda “yaşadıklarını anlatırken” cevabını aldığımız için bu ifade zaman zarfıdır.
- » Henüz hazırlıklar bitmedi.
Bu cümlede “bitmedi” fiiline “Ne zaman?” sorusunu sorduğumuzda “henüz” cevabını aldığımız için bu ifade zaman zarfıdır.
- » Ayda birkaç gün annesine uğradı.
Bu cümlede “uğradı” fiiline “Ne zaman?” sorusunu sorduğumuzda “ayda birkaç gün” cevabını aldığımız için bu ifade zaman zarfıdır.

Miktar (Azlık-Çokluk) Zarfları

- ⇒ Fiillerin, sıfatların ya da zarfların anlamını ölçü yönünden tamamlayan, arttıran ya da azaltan zarflardır. “En, daha, pek, çok, az, biraz, kadar, bayağı, epeyce, fazla...” sözcükleri miktar zarfı olarak kullanılır.
- ⇒ Fiile, sıfata veya zarfa sorulan “Ne kadar?” sorusunun cevabı bize miktar zarfını verir.
- » O herkesten çok çalışıyor. (“Ne kadar çalışıyor?” ⇒ çok ⇒ anlamca fiili tamamlamış)
- » Eve biraz geç geldi. (“Ne kadar geç?” ⇒ biraz ⇒ anlamca zarfı tamamlamış)
- » Bayağı güzel bir iş yeri vardı. (“Ne kadar güzel?” ⇒ bayağı ⇒ anlamca sıfatı tamamlamış)

- ⇒ “Daha” sözcüğü, cümlede “henüz” anlamına gelirse zaman zarfı, miktar bildirip “Ne kadar?” sorusuna cevap veriyorsa miktar zarfı olur.
- » Rüya, sınavını daha bitirmedi. (“Ne zaman bitirmedi?” ⇒ daha ⇒ Zaman zarfıdır.)
- » Biz seni daha çalışkan biri sanıyorduk. (“Ne kadar çalışkan?” ⇒ daha ⇒ Miktar zarfıdır.)

Yer-Yön Zarfları

- ⇒ Fiillerin anlamını yer-yön bakımından belirten zarflardır. Yer-yön zarfları ek almamış hâlde kullanılır. “İçeri, dışarı, ileri, geri, aşağı, öte, beri, doğru” ifadeleri yer-yön zarfıdır. Yer-yön zarfları, fiile sorulan “Nere(ye)?” sorusuna cevap veren sözcük veya sözcük gruplarıdır.
- » Bütün eşyaları yukarı çıkardık. (“Nere çıkardık?” sorusuna “yukarı” cevabını aldığımız için bu sözcük yer-yön zarfıdır.)
- » Arabayı ileri al. (“Nere al?” sorusunu sorduğumuzda “ileri” cevabını aldığımız için bu sözcük yer-yön zarfıdır.)
- » Beri gel barışalım. (“Nere gel?” sorusunu sorduğumuzda “beri” cevabını aldığımız için bu sözcük yer-yön zarfıdır.)
- » Ne olur geri dön! (“Nere dön?” sorusunu sorduğumuzda “geri” cevabını aldığımız için bu sözcük yer-yön zarfıdır.)

⇒ Yer-yön zarfları “-i, -e, -de, -den” ekleri ile beraber kullanılırsa zarf olmaktan çıkarak isim olur.

- » Herkes dışarı çıkacak. » Herkes dışarıya çıkacak.
- zarf isim

Soru Zarfları

- ⇒ Fiillerin anlamını soru yoluyla belirten zarflardır.
- ⇒ Bir cümlede zarfları bulmak için kullandığımız “Nasıl?, Neden?, Niçin?, Niye?, Ne? (eylemin nedenini sormak için kullanılıyorsa), Ne zaman?, Nere?, Ne kadar?” ifadeleri cümle içerisinde yer aldıklarında soru zarfı olur.
- » Buraya kadar nasıl geldin? » Daha ne kadar yürüyeceğiz?
- » Dünkü toplantıya niçin katılmadın? » Neden beni üzüp duruyorsun?
- » Onu ne zaman arayacaksınız? » Ne gezip duruyorsun burada? (“Neden?” anlamında)

⇒ Soru zarfı olabilecek ifadelerin cümle içinde soru zarfı olabilmeleri için bir fiile yöneltilmeleri gerekir. Bu ifadeler bir isme yöneltilirse sıfat görevinde kullanılmış olur.

- » “Siz nasıl gideceksiniz?” cümlesinde “nasıl” sorusu fiilden önce kullanıldığı için **zarf**tir. “Nasıl kişilerle çalışıyorsunuz?” cümlesindeki “nasıl” sorusu isimden önce kullanıldığı için **sıfat**tir.
- fiil isim

1.

Etkinlik

Zarflar (Belirteçler)

Aşağıdaki cümlelerde geçen altı çizili zarfların çeşitlerini alttaki ilgili yerlere numaralandırınız.

CÜMLELER

1	Bir zamanlar köyün birinde yaşlı ve bilge bir adam yaşarmış.
2	Günün birinde bilge adamın yanına bir çiftçi gitmiş ve <u>telaşlı bir şekilde</u> sormuş.
3	Öküzünün ölmüş olmasından daha kötü ne olabilirmiş ki? Bilge adam bunu <u>nasıl</u> görememiş?
4	<u>Ertesi gün</u> ise çiftliğin civarında başıboş dolaşan genç ve güçlü bir at görünmüş.
5	<u>Birkaç gün sonra</u> çiftçinin oğlu attan düşerek bacağını kırmış.
6	Çiftçi, oğlu bu hâldeyken kendisine hasatta yardımcı olamayacağı için <u>çok</u> üzülmüş.
7	Ancak <u>ne kadar</u> bağırsak bağıralım kimi zaman sesimizi duyuramayız.
8	Biz aşağı inerken onlar <u>yukarı</u> çıkıyorlarmış.
9	Fakat bilge adam, <u>sakince</u> çiftçiye bakmış.
10	Hayata beraber başladığımız dostlarla da yollar ayrıldı <u>bir bir</u> .
11	Bu eşyalar yukarı çıkarılırken yukarıdakiler de <u>aşağı</u> inecek.
12	Edison başta olmak üzere herkes bu deneme yanılmaldan <u>çok</u> yorulmuştu.
13	Aradığınız yaşlı adamla torunu <u>nehre doğru</u> gidiyorlardı.
14	Bir söylentiye göre dört tavuk, bir kartal yuvasından <u>gizlice</u> bir yumurta almış.
15	Şimdi çiftliğimde olsaydım <u>keyifle</u> kahvemi yudumluyordum.

ZARF ÇEŞİTLERİ

Zaman zarfı

1, 4, 5

Durum zarfı

2, 9, 10, 14, 15

Soru zarfı

3, 7

Miktar zarfı

6, 12

Yer-yön zarfı

8, 11, 13

2.
Etkinlik

Zarflar (Belirteçler)

Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerlere kutucuklarda yer alan zarflardan uygun olanı getirerek zarfın türünü cümlenin karşısındaki boşluğa örnekteki gibi yazınız.

henüz

iyi

ne

ileri

yürüyerek

aşağı

ne kadar

çok

	Cümleler	Zarfın Türü
1	Saat on ikiden sonra araba bulamayınca yürüyerek eve gelmek zorunda kaldı.	<i>Durum zarfı</i>
2	Tezgâhı yanımda kurmuşsunuz, rica etsem tezgâhınızı biraz daha ileri alır mısınız?	<i>Yer-yön zarfı</i>
3	Çok çalıştım, artık ben de biraz dinlenmek istiyorum.	<i>Miktar zarfı</i>
4	Beklediğimiz tren henüz gelmedi.	<i>Zaman zarfı</i>
5	Ne dönüp duruyor havada kuşlar?	<i>Soru zarfı</i>
6	Ne kadar uğraştımsa da vazgeçiremedim.	<i>Soru zarfı</i>
7	Doğrusunu söylemek gerekirse hiç beklemediğimiz şekilde iyi karşılandık.	<i>Durum zarfı</i>
8	İstanbul surlarında özçekim yapmaya çalışan vatandaş dengesini kaybedip asağı düştü.	<i>Yer-yön zarfı</i>

3.
Etkinlik

Zarflar (Belirteçler)

Aşağıdaki metinde geçen zarfları bulup altlarını çiziniz. Altını çizdiğiniz zarfları ve türlerini ilgili kutucuğun içine örnekteki gibi yazınız.

Soğuk bir kış günü kardeşimle dışarı çıktım. Her yer kar altında kalmıştı. Ancak hava henüz soğumamıştı. Kar, lapa lapa yağmaya devam ediyordu. Yola doğru ilerledik. Yerde her halinden çok üşüdüğü belli olan yaralı bir güvercin gördük. Hareket etmede zorlanıyordu. Kardeşimle bu kuşa nasıl yardım edebilirdik?

ZARFLAR

Soğuk bir kış günü

dışarı

henüz

lapa lapa

yola doğru

çok

nasıl

TÜRLERİ

Zaman zarfı

yer-yön zarfı

zaman zarfı

durum zarfı

yer-yön zarfı

miktar zarfı

soru zarfı

4.

Etkinlik

Zarflar (Belirteçler)

Aşağıdaki cümlelerde yer alan soru sözcüklerinin hangi zarf türünü bulmaya yönelik olduğunu yandaki noktalı yerlere örnekteki gibi yazınız.

1 Giden şanlı akıncı ne zaman döner yurduna?

Zaman zarfı

2 Neden düşman görünürsünüz, yıllar yılı dost bildiğim aynalar?

Durum zarfı

3 Annesinin öldüğünü nasıl söylemeliyim ona?

Durum zarfı

4 Hancı, yolumuz ne kadar kaldı?

Miktar zarfı

5 Gökyüzü bu saatlerde neden böyle kapkara görünüyor?

Durum zarfı

6 Siz aşağı inerken onlar nere çıkıyorlardı?

Yer-yön zarfı

5.

Etkinlik

Zarflar (Belirteçler)

Aşağıdaki cümlelerde altı çizili sözcüklerin hangi görevde (isim, sıfat ve zarf) kullanıldığını bularak yandaki noktalı yerlere örnekteki gibi yazınız.

Cümleler

Görevi

1 Matematik dersinde öğretmenimiz tahtaya bir doğru çizmemi istedi.

İsim

2 Yola yalnız çıkanlar, geriye dönüp bakma gereği duymamışlardır.

Zarf

3 Sen doğru yolda olduktan sonra başkaları ne derse desin.

Sıfat

4 Babam her zaman, doğru konuşalım, der.

Zarf

5 Bu dünyaya yalnız geldi, yalnız yaşadı ve yalnız olarak göçtü.

Zarf

6 Yalnızlık kötü bir şey gibi algılanmamalıdır.

İsim

6.
Etkinlik

Zarflar (Belirteçler)

Aşağıdaki cümlelerde geçen zarfların altını çizip türü ile ilgili kutucuğa örnekteki gibi yazınız.

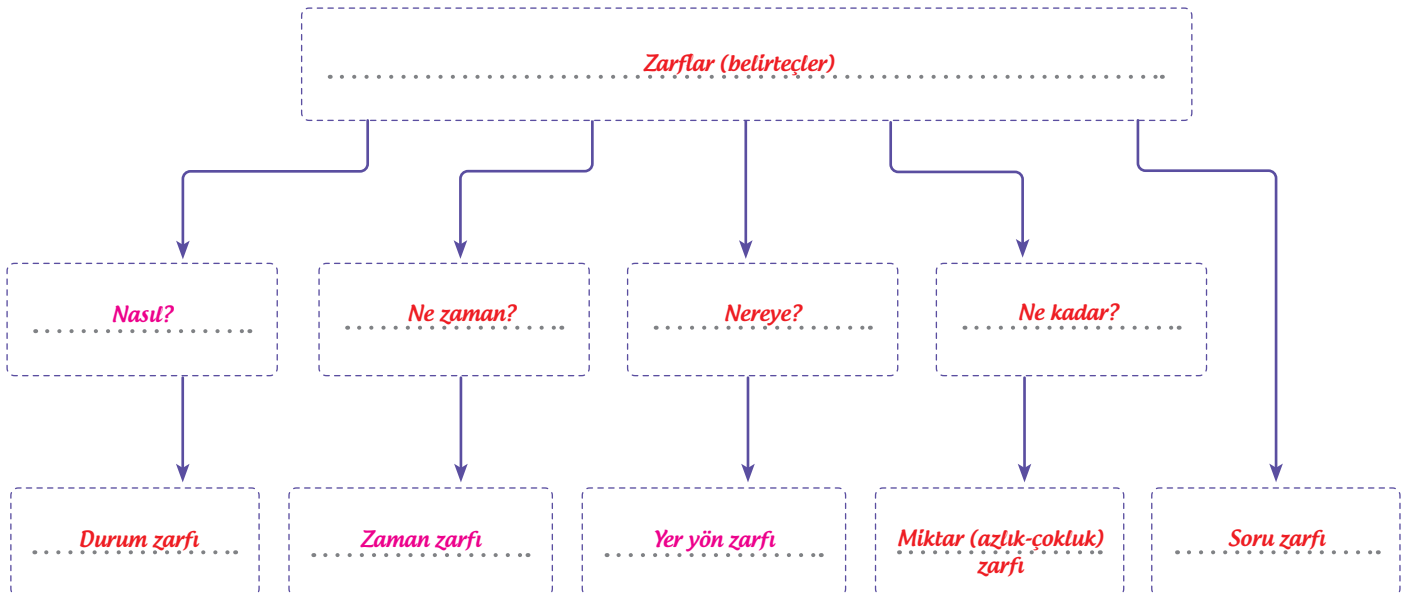
	Cümleler	Yer - Yön	Durum	Miktar	Zaman	Soru
1	Kocabaşın gözleri büyüdü <u>yürek kadar</u> .			<i>yürek kadar</i>		
2	<u>Nasıl</u> dururdu Mustafa Kemal'in kağnısı?					<i>nasıl</i>
3	Yürüdü düşman üstüne, <u>yüceden yüceden</u> .		<i>yüceden yüceden</i>			
4	Durdu <u>birdenbire</u> Kocabaş, ova bayır durdu.		<i>birdenbire</i>			
5	Doğrulmuştu yola <u>önceden önceden</u> .				<i>önceden önceden</i>	
6	<u>Çabuk</u> giderdi, çok götürürdü Elifçik.		<i>çabuk</i>			
7	İnliyordu dağın ardı, <u>yasla</u> .		<i>yasla</i>			
8	<u>Aşağı</u> çekti, gelmedi; <u>yukarı</u> itti, gitmedi.	<i>aşağı yukarı</i>				

7.
Etkinlik

Zarflar (Belirteçler)

Aşağıdaki kavram haritasında istenen ifadeleri ilgili kutucuklardan bularak örnekteki gibi yazınız.

Nasıl?	Zaman zarfı	Yer yön zarfı	Zarflar (belirteçler)	Soru zarfı
Nereye?	Durum zarfı	Ne zaman?	Miktar (azlık-çokluk zarfı)	Ne kadar?

8.

Etkinlik

Zarflar (Belirteçler)

Aşağıdaki yapılandırılmış griddede verilen durum, zaman, miktar, yer-yön ve soru anlamı belirten sözcüklerden uygun olanları cümlelerdeki boşluklara örnekteki gibi yerleştirdikten sonra bu sözcüklerin bildirdiği zarf türünü cümlenin karşısına yazınız.

ne zaman	kapısına doğru	aniden	hayranlıkla	yukarı	geri	nasıl	kadar
daha dikkatlice	sürekli	doğru	telaşa	ağır ağır	çok	doğru	bir zamanlar

		Sözcüklerin Belirttiği Zarf Türleri
1	Hoca, talebenin bu ikramıyla çok mutlu oldu.	<i>Miktar Zarfı</i>
2	Çiftçinin medreseye getirdiği üzüm salkımı kapıya bakan talebeyle geri dönmüştü bile.	<i>Yer-Yön Zarfı</i>
3	Bir zamanlar bir köylü, bir medresenin kapısını çaldı.	<i>Zaman Zarfı</i>
4	Ne zaman ürünlerim kuraklıktan kırılsa bana her gün sen yiyecek ekmek veriyorsun.	<i>Soru Zarfı</i>
5	Sonra kendine güvenen tavırlarıyla yavaş yavaş yaralı Yüzbaşı'ya doğru yürümeye başladı.	<i>Yer-Yön Zarfı</i>
6	Kapı ve ağaç arasında mekik dokurken ayıyı şaşırtmak için aniden durdum.	<i>Durum Zarfı</i>
7	Kocaman gövdeli anne kaplumbağa ağır ağır ilerledi.	<i>Durum Zarfı</i>
8	Tedirgin olan deniz kaplumbağaları telaşa sahili gözlediler.	<i>Durum Zarfı</i>
9	Anne kaplumbağa denizin derinliklerine doğru yüzdü.	<i>Yer-Yön Zarfı</i>
10	Işık kirliliğinin gece gökyüzünde görebileceklerinizi nasıl etkilediğini kolayca test edebilirsiniz.	<i>Soru Zarfı</i>
11	Gökyüzü netleşene kadar gözlerinizin alışmasını bekleyin.	<i>Zaman Zarfı</i>

"Zarflar" Konusunu Değerlendiriyorum.

Aşağıdaki ölçütlere göre "zarflar" konusunu öğrenip öğrenmediğinizi uygun puan vererek değerlendiriniz.

Doğru: 3			Kısmen doğru: 2			Yanlış: 1								
Durum zarflarını bulabiliyorum.			Zaman zarflarını öğrendim.			Miktar zarflarını ayırt edebiliyorum.			Yer-yön zarflarını kavradım.			Soru zarflarını açıklayabiliyim.		
3	2	1	3	2	1	3	2	1	3	2	1	3	2	1

1. Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayınız. (6x2=12 puan)

Güneş kaybolup yıldızlar görününce karanlık gökyüzünde ortalığı büyük bir heyecan kapladı. Herkeste bir hareketlilik, bir telaş başlamıştı. Annem gelen misafirleri karşılıyor, evimizin bahçesinde hazırlanan masalara yerleştiriyordu. Kardeşim; pelerinli, asalı, simli kıyafetiyle oradan oraya sevinçle karışık heyecan içinde koşturuyordu.

- a. Metnin Başlığı (Misafirler – Kardeşimin Sünneti – Annem) → *Kardesimin Sünneti* (2 Puan)
- b. Metnin Konusu → *Sünnet heyecanı* (2 Puan)
- c. Kişiler → *Anlatıcı, anne, kardeş, misafirler* (2 Puan)
- d. Mekân → *Evin bahçesi* (2 Puan)
- e. Zaman → *Aksam saatleri* (2 Puan)
- f. Anlatıcı → *1. tekil kişi* (2 Puan)

2. Aşağıdaki cümlelerde büyük harflerin yazımı ile ilgili yapılan yanlışları bulup nedenini ilgili boşluğa açıklayınız. (5x2=10 puan)

Cümle	Yazım Yanlışının Nedeni
Akşam kaymakam Erol Bey de gelecek.	<i>"Kisi adlarından önce ve sonra gelen ünvanlar, saygı sözleri, rütbe adları ve lakaplar büyük harfle başlar." kuralına uyulmayarak "kaymakam" sözcüğü küçük harfle başladığından yazım yanlışı yapılmıştır.</i>
Bizi gören tarçın havlamaya başladı.	<i>"Hayvanlara verilen özel adlar büyük harfle başlar." kuralına uyulmayarak "Tekir" ismi küçük harfle başladığından yazım yanlışı yapılmıştır.</i>
Biz dünyadan ayrı yaşarken Dünya değişmiş.	<i>"Dünya, güneş, ay kelimeleri gezegen anlamı dışında kullanıldıklarında küçük harfle başlar." kuralına uyulmayarak "dünya" sözcüğü büyük harfle başladığından yazım yanlışı yapılmıştır.</i>
Teknolojide batı medeniyetini örnek almalıyız.	<i>"Düşünce, hayat tarzı, politika vb. anlamlar bildirdiğinde doğu ve batı sözlerinin ilk harfleri büyük yazılır." kuralına uyulmayarak "Batı" sözcüğü küçük harfle başladığından yazım yanlışı yapılmıştır.</i>
Ağrı dağı, görmek istediğim güzelliklerdendir.	<i>"Yer adlarında ilk isimden sonra gelen ve deniz, nehir, göl, dağ, boğaz vb. tür adları büyük harfle başlar." kuralına uyulmayarak yer adına dahil olan "Dağı" sözcüğü küçük harfle başladığından yazım yanlışı yapılmıştır.</i>

3. Aşağıda verilen dizelerdeki ana duyguları yazınız. (2x4=8 puan)

Uçun kuşlar uçun doğduğum yere Şimdi dağlarında mor sümbül vardır. Ormanlar koynunda bir serin dere Dikenler içinde sarı gül vardır.	Ben senin en çok gülüşünü sevdim Sevindiren, içimde umut çiçekleri açtıran Unutturur bana birden acıları, güçlükleri Dünyam aydınlanır sen güldüğün zaman
Ana Duygu: <i>Özlemdir. Çünkü doğduğu yerdeki dağ, orman, dere ve gülleri hatırlaması doğduğu yere karşı bir özlemdir.</i>	Ana Duygu: <i>Sevgidir. İnsanın bir kişiyi sevince ne hissettiği anlatılmıştır.</i>

4. Aşağıdaki cümlelerde geçen fiilleri anlam özelliklerine (iş–durum–oluş) göre karşılıklarına yazınız. (5x2=10 puan)

- a. Baharın gelişiyle otlar yeşerdi. (*“yeşerdi” fiili öznenin kendi iradesi dışında geçirdiği değişimi bildirdiği ve nesne alamadığı için oluş fiilidir.*)
- b. Önerinizi duyduğunda çok gülecek. (*“gülecek” fiili nesne alamadığı ve öznenin kendi iradesiyle gerçekleştiği için durum fiilidir.*)
- c. Annem akşama kadar cam sildi. (*“sildi” fiili öznenin kendi isteği ile gerçekleştiği ve özne bir nesneyi etkilediği (filden önce) için iş (kılıs) fiilidir.*)
- d. Halam her akşam ormanda yürür. (*“yürür” fiili nesne alamadığı ve öznenin kendi iradesiyle gerçekleştiği için durum fiilidir.*)
- e. Bulaşıklar bitince koltuğa uzandım. (*“uzandım” fiili nesne alamadığı ve öznenin kendi iradesiyle gerçekleştiği için durum fiilidir.*)

5. Aşağıdaki metinde “benzetme, karşılaştırma, örneklendirme, abartma, koşul, neden, amaç” bildiren sözcükleri belirtilen yerlere yazınız. (7x2=14 puan)

Ailemin beni ablam kadar sevmediğini düşündüğüm için ablamı kıskanıyordum. Mesela onu sevdiklerinde çiçek gibi solardım ve ırmaklar kadar gözyaşı dökerdim. Beni severlerse sevineceğimi düşünürdüm. Kendimi sevdiyem diye her zaman birçok şaklabanlılık yapardım fakat ne kadar da yanlış düşünmüşüm!

Benzetme: *gibi* Karşılaştırma: *kadar* Amaç: *diye*

Abartma: *ırmaklar kadar* Koşul: *severlerse* Neden: *için*

Örneklendirme: *Mesela*

6. Aşağıdaki dörmlüklerde abartma (mübalağa) ve tezat (zıtlık) sanatlarından hangilerinin olduğunu nedeniyle birlikte altlarındaki ilgili yere yazınız. (2x5=10 puan)

Güneş her akşam batıp her gün doğuyorsa Çiçekler solup solup tekrar açıyorsa En derin yaralar kapanıyorsa En büyük acılar unutuluyorsa Neden korkulur hayatta söyleyin bana	Bir ah çeksem dağı taşı eritir Gözüm yaşı değirmeni yürütür Bu hasretlik beni dahi çürütür Bana sıra da bir, gurbet il de bir
Söz sanatı: <i>“batmak-doğmak” ve “solmak-acmak” sözcükleri arasında zıt anlamlılık olduğundan tezat sanatı</i>	Söz sanatı: <i>“Bir ah çekerek dağın taşın erimesi” ve “Göz yasıyla değirmenin yürütülmesi” gerçekleşmesi imkânsız durumlar olduğundan abartma (mübalağa) sanatı vardır.</i>

7. Ankara gezime 15 mayısta başladım. Gezimin ilk durağı tarihi Ankara evlerinin yer aldığı Hamamönü oldu. Bu bölge, Arnavut kaldırımlı dar sokaklar ve cumbalı ahşap evleriyle etkileyici bir mimariye sahipti. Kültür ve sanat faaliyetlerinin de kapsamlı yürütüldüğü bir yerdi burası. Lezzetli bir sabah kahvaltısından sonra ikram edilen Osmanlı şerbetinin tadına baktım. Çok fazla hediyelik eşya dükkânıyla karşılaştım. Bu tarih kokan sokaklarda Mehmet Âkif Ersoy'un evini ziyaret ederek buradaki gezime son verdim. Gezimin sonraki durağı Ankara Kalesi'ydi. Ulustaki Atatürk heykelini selamlayıp Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ne ulaşan yokuşu gayretle tırmanmaya başladım. Kale bölgesindeki gezime, müze ziyaretiyle başlayacağım. Buradaki izlenimlerimi öğrenmek için biraz beklemeniz gerekiyor.

Yukarıdaki metinde yer alan cümlelerin öznel anlatım olmasını sağlayan ifadeleri yazınız. (10 puan)

etkileyici, kapsamlı, lezzetli, tarih kokan, gayretle.

8. Aşağıdaki numaralandırılmış cümleleri anlamlı ve kurallı bir paragraf hâline getirdiğinizde oluşacak sıralamayı cümlelerin numaralarına göre yazınız. (6 puan)

- I. Grip bulaşıcı bir hastalıktır.
- II. Hastalananlardan kimileri bunu ayakta geçirir.
- III. Kimileri de parmaklarını kıpırdatamayacak kadar halsizleşir ve günlerce yatar.
- IV. Bu yüzden gribe yakalanan aile bireylerinden biri iyileşirken bir başkası hastalanır.

Sıralama "I - IV - II - III" şeklinde olmalıdır.

9. Aşağıdaki tabloda kuralları verilen noktalama işaretlerini karşılardaki cümlelerde uygun yerlere koyunuz. (5x2=10 puan)

Kurallar	Cümleler
Arka arkaya sıralandıkları için virgülle veya çizgiyle ayrılan rakamlardan yalnızca sonuncu rakamdan sonra nokta konur.	Kitaptaki 3, 4 ve 5. sayfalara çalışacağız.
Sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için konur.	Bugün geleceğini umduk, bekledik ve düşündük.
Cümle içinde virgüllerle ayrılmış tür veya takımları birbirinden ayırmak için konur.	Erkek çocuklara Ali, Ahmet, Mehmet; kız çocuklara ise Ayşe, Fatma, Elif adları verilir.
Kendisiyle ilgili açıklama verilecek cümlenin sonuna konur.	Kararımı şöyle belirtmek isterim: Artık burada çalışmayacağım.
Soru bildiren ancak soru eki veya sözü içermeyen cümlelerin sonuna konur.	Gümrükteki memur başını kaldırdı: Adınız ?

10. Aşağıdaki tabloda yer alan cümlelerde geçen altı çizili zarfların türlerini yazınız. (5x2=10)

Babamla <u>henüz</u> görüştüm. <i>Zaman zarfı</i>
Elindeki poşetleri <u>yavaşça</u> yere bıraktı. <i>Durum zarfı</i>
Sınavdan iyi not almak için <u>çok</u> çalışmalısın. <i>Miktar zarfı</i>
Bu havada tiyatroya <u>nasıl</u> gittiniz? <i>Soru zarfı</i>
Sinirle içeri girdi, bir söz atıp <u>dışarı</u> çıktı. <i>Yer-yön zarfı</i>

1. Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayınız. (5x3=9 puan)

Başkalarının bakış açılarını, sözlerini ve kanılarını anladığımız zaman birçok güzel şey olmaya başlar. Öncelikle, çoğu kez yeni bir şey öğrenmiş olursunuz ve ufkunuz genişler. Sonra karşınızdaki kimse sizin onu dinlediğinizi fark edince bunu takdir edecek ve size çok daha fazla saygı gösterecektir.

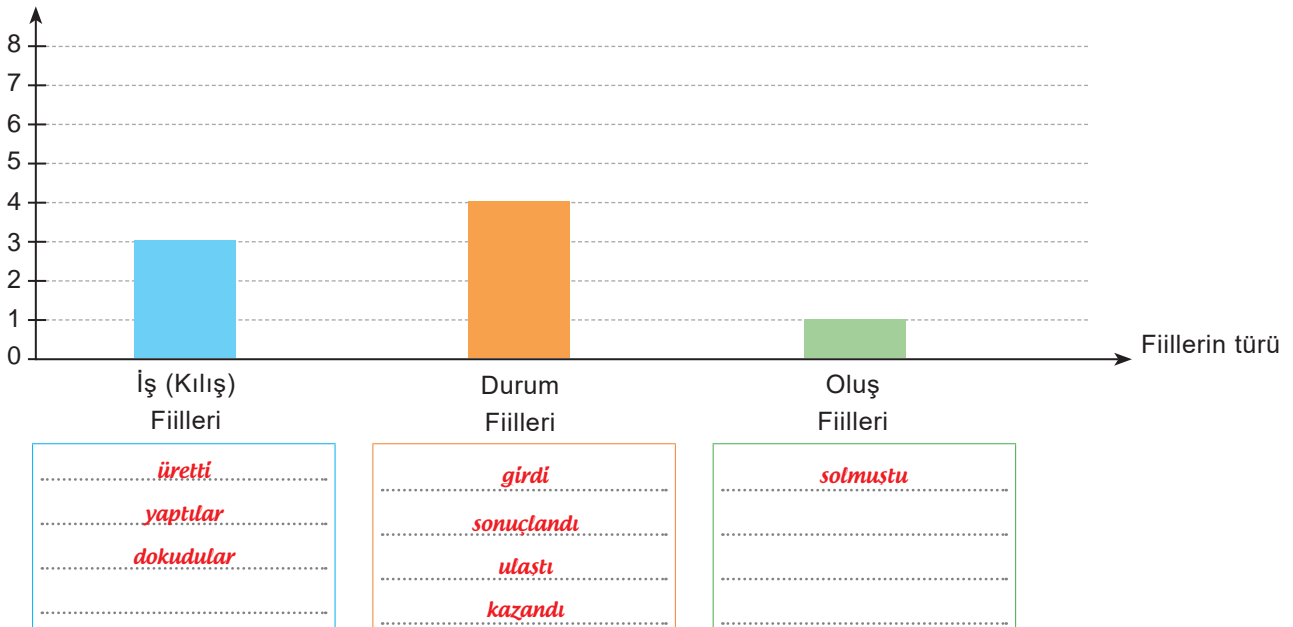
- a. Metnin ana fikri → *Baskalarını anlamaya çalışan insan karşındakilerden saygı görür.*
- b. Metnin konusu → *Farklı bakış açılarına saygı duymalıyız.*
- c. Başlık (Karşınızdakini Anlamak – Bencillik – Sevgi) → *Karşınızdakini Anlamak*

2. İstanbul; Türklerin eline geçtikten sonra, Osmanlı medeniyeti Avrupa'nın kültür merkezleriyle yakın ilişkiye girdi. Bu durum etkileşimle sonuçlandı. Osmanlı kültürüne ait pek çok ürün Avrupalı asilzadelerin saraylarına ulaştı. Bazen de özel siparişe halk üretti. Sonraki yıllarda Batılı sanatçılar, bu eserleri taklit ederek çini ve metal eşya yaptılar. Değişik kumaşlar dokudular. Osmanlıda teknolojik gelişmeler de bu yolla hız kazandı. Avrupa karşıtlığı düşünceler artık solmuştu.

Bu parçadaki cümlelerde geçen fiilleri anlam özelliklerine (iş–durum–oluş) göre karşılıklarına yazınız.

(8x2=16 puan)

Anlamlarına göre fiil sayısı

3. Türkiye, 36°–42° kuzey paralelleri ve 26°–45° doğu meridyenleri arasında yer alır. Hem Asya da hem de Avrupa'da toprakları bulunan 6 ülkeden biridir. Ülkenin Kuzey batısında Bulgaristan ve Yunanistan; Kuzey doğusunda Gürcistan; doğusunda Ermenistan, Azerbaycan ve İran; güneyinde Suriye ve Irak ile komşudur. Sınır komşularından İran, Irak ve Suriye petrol rezervleri bakımından oldukça zengindir. Asya ile Avrupa'yı birbirine bağlayan Türkiye jeopolitik açıdan stratejik bir konumdadır. İki kıta arasındaki ulaşım ve ticari faaliyetler, İstanbul ve Çanakkale boğazları üzerinden sağlanır. Üç tarafı denizlerle çevrili olan Türkiye, aynı zamanda bir yarımada ülkesidir. Üç farklı iklimin görüldüğü ülkede tarım arazileri geniş ve verimlidir.

Bu metinde geçen altı çizili sözcüklerden yazımı yanlış olanlarının doğrusunu yazınız. (8 puan)

yer alır, Asya'da, kuzeybatısında, kuzeydoğusunda

4. Aşağıda verilen cümlelerdeki anlam (zaman) kaymalarını altlarına yazınız. (3x3=9)

a. Bu sınava da girdikten sonra evime dönüyorum.

"Dönüyorum" fiilinde kullanılan kip simdiki zaman, kastedilen kip gelecek zamandır.

b. Öğleden sonraları yanımıza uğrayacak.

"uğrayacak" fiilinde kullanılan kip gelecek zaman, kastedilen kip geniş zamandır.

c. Müşteriyle yarın tatlı dille konuşur.

"konuşur" fiilinde kullanılan kip geniş zaman, kastedilen kip gelecek zamandır.

5. Aşağıdaki dizelerde kullanılan söz sanatlarını altlarına yazınız. (4x2=8 puan)

a.	Ne siyah eylemiş bu nasiyeyi Saçımı bembeyaz eden bahtım	Bir yağmur başlar ya inceden ince Bak o zaman topraktaki sevince	c.
b.	Bir ah çeksem dağı taşı eritir, Gözüm yaşı değirmeni yürütür	Benim adım dertli dolap Suyum akar yalap yalap	d.

a. *Tezat (intak)*

b. *Abartma (mübalâğa)*

c. *Kisileştirme (tesbih)*

d. *Konusturma (intak) - Kisileştirme (tesbih)*

6. Aşağıdaki metinde açıklamaları verilen deyimleri ilgili maddenin karşısına yazınız. (3x4=12 puan)

Deyimler; anlatıma çekicilik katan, dakikalarca konuşarak ifade edemeyeceğimiz fikirleri bir çırpıda dile getiren, çoğunluğu gerçek anlamından uzak kullanılan kalıplaşmış söz öbekleridir. Türkçede bazı kelimeler deyimlerde sıkça yer almaktadır. “Dere” kelimesi de bunlardan biridir. Örneğin gerektiğinden çok daha önce veya henüz ortada hiçbir şey yokken hazırlanmaya çalıştığımız durumlarda **a**; sıkışık, zor şartlar altında kalmayı ifade ettiğimiz durumlarda **b**; büyük güçlükleri yenmişken önemsiz bir sebepten başarısızlığa uğranılan durumlarda **c** deyimini kullanırız.

a. *“dereyi görmeden paca ları sıvamak”*

b. *“iki arada bir dere de kalmak”*

c. *“çaydan geçip dere de boğulmak”*

7. “Bak–” fiilinin 2. tekil şahı sa göre “şart, istek, gereklilik, emir” kipleri çekimlerini yazınız. (4x2=8 puan)

Şart: *2. tekil kişi şart kipine göre çekimi: baksan*

Gereklilik: *2. tekil kişi gereklilik kipine göre çekimi: bakmalısın*

İstek: *2. tekil kişi istek kipine göre çekimi: bakasın*

Emir: *2. tekil kişi emir kipine göre çekimi: bak*

- 8.** (I) Gerçek dostluğun ne olduğunu bilirim; bildiğim için de dostumu kendime çekmekten daha çok kendimi ona veriririm. (II) Ona iyilik etmeyi onun bana iyilik etmesinden daha çok istemekle kalmam, kendine iyilik ettiğinde bana da iyilik etmiş olacağını söylerim. (III) Dostlarım muhteşem insanlardır. (IV) Dertleşmek için hafta sonları bir araya geliriz. (V) “Ali, Mehmet, Hasan” daha ismini saymadığım dostlarım var. (VI) İsimlerini saymadığım için onlardan özür diliyorum.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerle ilgili aşağıda verilen özelliklerin altına uygun cümlelerin numaralarını yazınız. (12 puan)

Karşılaştırma Cümlesi	Öznel Cümle	Beğeni Cümlesi	Neden–Sonuç Cümlesi	Öneri Cümlesi	Örneklendirme Cümlesi	Amaç–Sonuç Cümlesi	Koşul–Sonuç Cümlesi
<i>I - II</i>	<i>I - II - III</i>	<i>III</i>	<i>I - VI</i>	<i>II</i>	<i>V</i>	<i>IV</i>	<i>II</i>

9. Aşağıdaki metinlerin türlerini karşlarına yazınız. (4x2=8 puan)

	24 Temmuz 2014	
a	Bugün okuldaki ilk günümdü. Sınıfa girerken çok heyecanlıydım, Kalbim duracaktı. Öğretmenimin ve arkadaşlarımla ilk günümü rahat geçirdim.	<i>Günlük</i>
b	1956'da Konya'nın Bozkır ilçesinin Kovanlık köyünde doğdum. Kovanlıklılar, yaşama sevincini yüreklerinde duymuşlardır. Ben de bu hissiyatla başladım yaşamıma.	<i>Otobiyografi</i>
c	Mustafa Kemal Atatürk, 1881'de Selanik'te doğdu. İlk öğrenimini ve orta öğreniminin bir kısmını Selanik'te tamamladı. Manastır Askeri Lisesini bitirdi.	<i>Biyografi</i>
d	"Nurullah Ataç'ın oluşturduğu sözcüklerle şiir yazılabilir mi?" diyorsunuz. Yazılmaz tabii. Ama o sözcüklerden bazılarıyla ileride pekâlâ yazılabilir. Melih Cevdet, Oktay Rifat gibi şairler şiirlerini, konuşurken kullandığımız sözcüklerle yazmıştır.	<i>Söyleşi</i>

10. Aşağıdaki cümlelerde yapılan anlatım bozukluklarının nedenlerini cümlelerin karşlarına yazınız. (5x2=10 puan)

- a. Fikir ayrımları düşünce zenginliğinin anasıdır. → *Yanlış anlamda sözcük kullanımı*
- b. Selma ile yolda karşılıklı selamlaştık. → *Gereksiz sözcük kullanımı*
- c. O kadar çok çalıştın ki sonunda başarıp boşa kürek salladın. → *Deyimin yanlış anlamda kullanılması*
- d. Kuyrukta bekleyenler içinde ilk sinemaya ben girdim. → *Sözcüğün yanlış yerde kullanımı*
- e. Eminim ki şimdi her şey tatlıya bağlanmış olmalı. → *Anlamca çetisen sözcüklerin birlikte kullanımı*

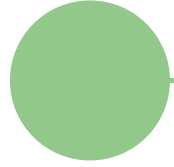

BÖLÜM

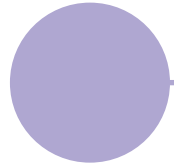
PARÇADA ANLAM - 1

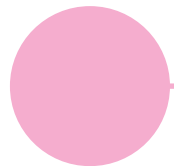
ANA DÜŞÜNCE (ANA FİKİR)

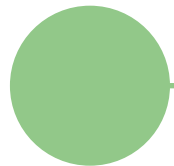
BAŞLIK

PARÇA OLUŞTURMA

ANLATIM BİÇİMLERİ

DÜŞÜNCEYİ GELİŞTİRME
YOLLARI

KONU

ANA DUYGU

YARDIMCI DÜŞÜNCE

PARÇA TAMAMLAMA

DUYULARDAN
YARARLANMA

KONU

➔ Konu; bir paragrafta ele alınan düşünce, olay ya da durumdur. Bir başka ifadeyle üzerine söz söylenen, hakkında konuşulan her türlü olay, durum ya da nesne paragrafın konusunu ortaya koyar.

» Sinemamız, öteki ülkelere göre çok geridir. Bu geriliğin birçok nedeni vardır. Bunların başında Türk sinemasının, sinema kültür ve anlayışından yoksun kişilerin elinde bulunması gelir. Kendi hayatımızı yansıtan özgün senaryo hemen hemen yok gibidir. Yapımcılar belirli kalıplar içinde, bazen senaryosuz da çalışırlar, belli oyuncularını tercih ederler. Müzik ve dans, gelişigüzel kullanılır.

Bu parçada "Türk sinemasının öteki ülkelere göre geri kalma sebepleri" anlatılmıştır. Parçada üzerine söz söylenen bu durum paragrafın konusudur.

Konuyu Bulduran Sorular

- ➔ Bu parçada aşağıdakilerin hangisinden söz edilmektedir?
- ➔ Bu parçada üzerine söylenen olay / durum nedir?
- ➔ Bu parçanın konusu aşağıdakilerden hangisidir?
- ➔ Bu parçada hangisi üzerinde durulmaktadır?

ANA DÜŞÜNCE (ANA FİKİR)

➔ Paragrafta yazarın vermek istediği mesaj, paragrafın yazılma amacı, okura kazandırılmak istenen temel düşünce paragrafın ana düşüncesini ortaya koyar.

➔ Her paragrafta mutlaka bir ana fikir vardır. Ana düşünce; giriş, gelişme ya da sonuç bölümünde açıkça verilebilir. Bazen de parçanın tamamına yayılmış halde verilir.

➔ Parçanın ana düşüncesi bulunurken;

- ➔ Parçanın hangi konuda yazıldığı bulunmalı,
- ➔ Parçanın yazılış amacı sorgulanmalı,
- ➔ Parçadaki bağlayıcı öğelere dikkat edilmeli,
- ➔ Parçanın ana düşüncesinin genellikle parçanın giriş ya da sonuç kısmında verildiği unutulmamalıdır.

» İnsan çoğu zaman dili, kendi egemenliği altında düşüncelerini taşıyan bir araç olarak kabullenir. Dil ile arasındaki ilişkide etkin olan tarafın kendisi olduğunu varsayar. Oysa dil, insanın düşünme biçimini ve düşünce dünyasını biçimlendirip belirler. Artık gerçek olduğu gibi değil, dilin onu bize ulaştırdığı gibidir.

Bu metnin ana düşüncesi metnin geneline yayılmıştır. Yani "İnsan dili değil, dil insanı yönlendirir." ifadesi ana düşüncedir.

Ana Fikri Bulduran Sorular

- ➔ Parçada asıl anlatılmak istenen nedir?
- ➔ Parçada aşağıdakilerden hangisi vurgulanmıştır?
- ➔ Parçadan çıkarılabilecek en kapsamlı yargı nedir?
- ➔ Paragrafta savunulan düşünce aşağıdakilerden hangisidir?

ANA DUYGU

➔ Yazılış amacı okura bir duyguyu hissettirmek olan şiir metinlerinde şairin öne çıkarmak istediği duyguya **ana duygu** denir. Her şiirde yalnızca bir ana duygu vardır.

» Bilmezler yalnız yaşamayanlar
Nasıl korku verir sessizlik insana
İnsan nasıl konuşur kendisiyle
Nasıl koşar aynalara
Bir cana hasret
Bilmezler.

» Nasıl yar diyeyim ben böyle yare
Mecnun edip çöle saldıktan sonra
Alemin başında bülbüller öter
Giden benim gülüm solduktan sonra

Bu şiirde şairin asıl hissettirmek istediği duygu "yalnızlık"tır.

Bu şiirin ana duygusu "sitem"dir.

Ana duygu;

Özlem, sevgi, yalnızlık, sitem, üzüntü, sevinç, karamsarlık vb. sözcüklerle ifade edilir.

BAŞLIK

⇒ Başlık, paragrafta anlatılanlarla ilgili olmalı ve ana fikri çağrıştırmalıdır. Okuyucu paragrafın başlığını okuyarak o paragrafta ele alınan konu hakkında fikir sahibi olabilmelidir.

» Roman, yazılmış olduğu toplumun aynasıdır. Aynı zamanda o dönemdeki toplumun eğilimlerini gösterir. İlk roman örnekleri olan Decameron hikâyeleri yazıldığı dönem İtalya'sında kilisenin baskıcı yönetimi nedeniyle sürekli bilinçaltına atılmış duyguların gün yüzüne çıkmasını konu alır. Yine Fransa'da ihtilal öncesi romanların tümünde adalet, demokrasi vb. isteklerin ön planda olduğunu görmekteyiz.

Parçanın ana fikri "romanın toplumdaki ve toplumsal olaylardan bağımsız olamayacağı" düşüncesidir. Dolayısıyla parçaya "Roman ve Toplumsallık" başlığını verebiliriz.

Başlığın Özellikleri

- ⇒ Parçanın içeriği hakkında bilgi vermelidir.
- ⇒ İlgi çekici olmalıdır. Okurda yazıyı okuma isteği uyandırmalıdır.
- ⇒ Ana düşünceyi / duyguyu çağrıştırmalıdır.
- ⇒ Bir ya da birkaç kelimedenden oluşmalıdır.

YARDIMCI DÜŞÜNCE

⇒ Paragrafta ana düşünceyi çeşitli yönlerden destekleyen, açıklayan ve daha belirgin hâle getiren düşüncelere **yardımcı düşünce** denir. Her paragrafta bir tane ana düşünce varken birden fazla yardımcı düşünce vardır. Ancak yardımcı düşüncelerin hepsi aynı ana fikri yansıtır ve anlam bakımından uyum içindedir.

Yardımcı Düşünceyi Bulduran Sorular

- ⇒ Bu parçadan aşağıdaki yargılardan hangisi çıkarılamaz?
- ⇒ Bu parçadan sözü edilen eser / yazar ile ilgili hangisine ulaşılabilir?
- ⇒ Bu parçaya göre hangisi söylenemez / söylenemez?
- ⇒ Parçada aşağıdakilerin hangisine değinilmemiştir?

Yardımcı Düşüncenin Özellikleri

- ⇒ Amacı ana düşünceyi buldurmaktır.
- ⇒ Ana düşüncenin sınırlarını çizer.
- ⇒ Bir parçada genellikle birden fazla bulunur.
- ⇒ Parçaların tamamını kapsamaz.

» Ümit; hayatta vardığımız değil, varacağımızı zannettiğimiz en uzak hedeftir. Ona çoğunlukla varamazsınız ama onun peşinden gidersiniz. Yorulmazsınız çünkü cazibesi size hayatı sevdirebilir. Gözünüzden silindiği, onu kaybettiğinizi sandığınız anlar, hayatınızın en karanlık anlarıdır. Açılmamış her kapının arkasında, yürünmemiş her yolun sonunda, kazılmamış her toprağın ve basılmamış her çalışmanın altında pırl pırl bir ümit yatmaktadır.

Parçanın ana fikri "İnsanlar ümit ettikleri şeylere kavuşmayacağını bilseler dahi her zaman onun peşinden giderler." olarak ifade edilebilir. Parçanın yardımcı düşünceleri ise şunlardır:

- ⇒ Ümidin peşinden koşmak insanı yormaz.
- ⇒ Ümidin yitirildiği anlar, hayatın en karanlık anlarıdır.
- ⇒ Ümit, insanın en büyük güç kaynağıdır.
- ⇒ Tecrübe edilmemiş her deneyim ümit vadeder.

⇒ Yardımcı düşünceleri daha kolay bulabilmek için metnin anahtar kelimeleri belirlenebilir.

ANAHTAR KELİME: Bir parçada konuyu en açık şekilde yansıtan kelime veya kelime grubuna **anahtar kelime** denir. Anahtar sözcükler konuyu çağrıştırmalı yani metnin içeriği hakkında bilgi vermelidir.

» Karbon ayak izi; okyanuslar tarafından tutulan CO₂ miktarının yanı sıra fosil yakıt tüketimi, arazi kullanımındaki değişiklikler ve kimyasal süreçlerden kaynaklanan salınımın tutulması için gereken orman alanının hesaplanmasıdır. Karbon ayak izimizi küçültmek, elimizdedir.

Bu parçanın anahtar kelimeleri "karbon ayak izi, CO₂, fosil yakıt, kimyasal süreçler, orman alanı" gibi kelimelerdir.

1.

Etkinlik

Ana Düşünce, Ana Duygu

Aşağıdaki metinlerin içeriğinden hareketle kutucuklarda yer alan ana düşünce ve ana duygulardan en uygun olanları ilgili metnin altındaki boşluğa yazınız.

Başarısız olunan işlerde pes etmesini de bilmek gerekir.	İnsanları dış görünüşüyle değerlendirmek yanlıştır.	İnsanları tanımak çok zordur.	Her başarısız deneme başarıya bir adım daha yaklaştırmaktadır.
Özlem	Ayrılık acısı	Yaşama sevinci	Doğa sevgisi

Thomas Edison başta olmak üzere herkes bu deneme yanılmalarından çok yorulmuştu. Bine yakın farklı madde denenmiş ama istenilen sonuç alınamamıştı...

Edison'un asistanı, herkesin çok yıprandığına ve bu işe daha fazla devam etmenin bir anlamı olmadığına inanıyordu. "Artık bu işten vazgeçsek!" dedi. "Bine yakın deneme yaptık ama sonuç başarısız oldu..."

Edison ise tüm yorgunluğuna rağmen tarihe geçecek bir yanıt verdi:

"Ne demek hiçbir netice alamadık! Öyle şey olur mu? Bin ayrı madde denedik ve bin tane yanlış maddenin hangileri olduğunu öğrendik!"

1

Her başarısız deneme başarıya bir adım daha yaklaştırmaktadır.

Bazı insanlar vardır görüntüde hiçbir şey algısı uyanırır ama yarım saatlik sohbet sonunda çok şey oldukları inancını yıkılmaz şekilde oluştururlar.

O sade, iddiasız görüntünün altında gizlenen ne kadar derin düşünceleri, görmüş geçirmişlikleri imbiçlenmiş tecrübeleri, yunmuş yıkanmış arınmış edinimleri fark edince kapkara kömürün içine saklanmış pırıltılı, ışıklı, eşsiz bir elmas bulmuş gibi oluruz.

Bu tür bir buluş, bulanı sevindirmesinin yanı sıra, dış görüntünün yanıltıcı olabileceğini de öğretmiştir bize hoş bir sürprizle. Her insan bir dünyadır, her dünyanın atmosferi farklıdır, diye düşünmeye başlamışızdır.

2

İnsanları dış görünüşüyle değerlendirmek yanlıştır.

Bu akşam ne garip sözcük
Sanki ilk duyduğum, yadırgıyorum:
Akşam. Bilmem bulur muyum
Yollara baksam?
Söner yangın birazdan
Yatışır özlem.
Bir gün karşılaşırız
Bir gün, bir yarım akşam.

3

Özlem

Yaşamak güzeldir,
Yanında sevdiğin olunca;
İnsan sevinir,
Sabah güneş doğunca.
Yaşamı sev ki
Dünya yüzüne gülsün,
Sevincini göster ki
Kıskananlar üzulsün.

4

Yaşama sevinci

2.
Etkinlik

Başlık

Aşağıdaki metinlerin içeriğinden hareketle kutucuklarda yer alan başlıklardan en uygun olanları seçerek noktalı yerlere yazınız.

1

Disleksi

Basit bir bedensel bozukluktan kaynaklandığı düşünülen disleksi, okuma ve öğrenme güçlüğüdür. Toplumun %30'unda görülen bu işlev bozukluğu, 2000 yılından 2014 yılına kadar %10 oranında artış göstermiştir. Normal yaşlarda okula başlamış, zekâ geriliği ya da davranış bozukluğu olmayan bazı çocuklar akıcı bir biçimde konuşmayı başaramaz ya da bazı harfleri, rakamları birbirine karıştırır.

2

İnsanları Tanımak

İnsanlar vardır, tanıdığımızı düşünürüz. Oysa irdelersek tanıdığımızı, tanışmışlıktan öteye gidememiştir. Arabalarının markasını biliriz, oturduğu semti de. Nerede görsek tanıyacağımız kadar aşinayızdır dış görünüşlerine. Onların niceliklerini biliriz, bellemişizdir. Ancak onların niteliklerini hiç görememiştir. Bu, onları hiç mi hiç tanıyamamıştır anlamına gelir.

Disleksi

İnsanları Tanımak

Öğrenme Güçlüğü

İnsan

3.
Etkinlik

Konu

Aşağıdaki metinlerin içeriğinden hareketle kutucuklarda yer alan konulardan en uygun olanları seçerek noktalı yerlere yazınız.

Sanatın amacı

Gerçeğe ulaşmak

Kusursuzluk

Çeşit çeşit insanların var olduğu

Sanatın amacı gerçeği olduğu gibi yansıtmak olsaydı, fotoğraf makinesinin icat edildiği bir çağda resim sanatından söz edilmezdi ya da bir ses kayıt cihazı en büyük sanatçı kabul edilirdi. Halbuki sanatın ideal kurgusunda gerçeği, sanatçının hayal dünyasıyla zenginleştirip süsleme yatar. Sanat da sanatçı da ancak zaman amacına ulaşır.

1

Sanatın amacı

İnsanlar çeşit çeşit, çiçekler gibi. Her çiçek farklı renkte, farklı kokuda. Dikenlisi de var, dikensizi de. Diken gibi gözükseler de pürşifa olanlar var deve diken misali. Mesele, onlara nasıl bakıldığında. Gözde yani. Görünen mi, görülmesi istenen mi, yoksa bütün mü bizi cezbetmeli. Mesele bu.

“Kusursuz dost arayan dostsuz kalır.” demiş Mevlânâ.

2

Çeşit çeşit insanların var olduğu

4.

Etkinlik

Yardımcı Düşünce

Aşağıdaki tanılayıcı dallanmış ağaçtaki metinden çıkarılamayacak olan yargının olduğu çıkışı bulunuz.

Davranışları, tutumları, eğilimleri kesinkes belirleyecek belli yaşanmışlıkların geride kaldığı bir noktadan itibaren tanımaya başladığımız insanları, tam anlamıyla tanıdığımızı söylemek doğru değildir. Ancak bunların yeterli olabildiği insanlar var elbette. Bu kanı önceki kuşaklar tarafından da kim bilir kaç kez saptanmış olmalı ki atasözleri bile üretilmiş bu konu üzerine. “İnsan, insanı alışverişte görsün.”, “Birisini tanımak için ya seyahate gideceksin ya yemek yiyeceksin.”, “İnsanoğlu çiğ süt emmiştir.” gibi.

İnsanlar, bazı durumlarla daha iyi tanınır.

1 Çıkış

İnsan, insanı ancak alışverişte tanıyabilir.

2 Çıkış

Belli yaşanmışlıklar insanları tanımaya sağlar.

3 Çıkış

Davranışları, eğilimleri belli yaşanmışlıklar belirler.

4 Çıkış

İnsanları tanıma üzerine atasözleri üretilmiş.

5 Çıkış

UYGUN ÇIKIŞ = ... 2. Çıkış ...

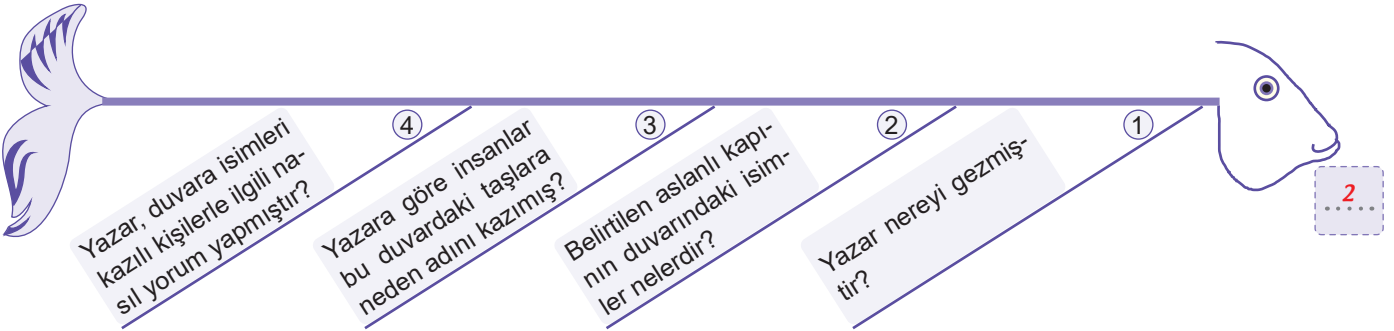
5.

Etkinlik

Yardımcı Düşünce

Aşağıdaki balık kılıçığında yer alan sorulardan, metinle ilişkilendirilemeyecek olanı balığın ağzındaki kutucuğa yazınız.

Bir gün Persepolis'i geziyordum. Şehrin girişindeki aslanlı kapının duvarında isimlere rastladım. Bunlar, vaktiyle harabeleri gezmeye gelmiş gezginlerdi. Herkes zamanla yumuşamış taşlara kendi adını kazıyordu. Bunlarda tarihin büyük duvarlarına tutunmak isteyen insanların duygularını gördüm. İçlerinden birini okul arkadaşım gibi yakalayıp bunun sebebini sorabilseydim, aynı cevabı verecekti: “Hiç... Yarına kalır.”

6.

Etkinlik

Yardımcı Düşünce

Aşağıdaki metinden Malatya ile ilgili ulaşılabilecek bilgileri kutucuklardan bularak yandaki boşluklara yazınız.

Doğu Anadolu Bölgesi'nde yer aldığı

Doğu Anadolu Bölgesi'nin en büyük şehri olduğu

Komşu illeri

İlman bir iklime sahip olduğu

En çok yetişen tarım ürünü

İlçe sayısı ve nüfusu

Komşu illere yakınlığı

Tarım ürünleri yönüyle zengin bir ilimiz olduğu

Malatya, Doğu Anadolu Bölgesinde yer alan büyük şehirlerimizden biridir. Doğusunda Elazığ, batısında Kayseri, kuzeyinde Sivas, güneyinde ise Adıyaman bulunmaktadır. Nüfusu 773.000 civarındadır. 14 ilçesi bulunmaktadır. Bu ilimizde kışlar sert ve soğuk, yazlar sıcak ve kurak geçmektedir. Başlıca geçim kaynağı tarımdır. En çok yetişen ve ticareti yapılan tarım ürünü kayısıdır.

1 Doğu Anadolu Bölgesi'nde yer aldığı

2 Komşu illeri

3 İlçe sayısı ve nüfusu

4 En çok yetişen tarım ürünü

PARÇA OLUŞTURMA

- ➔ Parça oluşturma sorularında birkaç cümle verilir ve bu cümlelerden anlamlı ve kurallı bir parça oluşturulması istenir.
- ➔ Bu sorularda şunlara dikkat edilmelidir:
 - Parçanın giriş ve sonuç cümleleri doğru tespit edilmelidir.
 - Cümleler konu ve anlam bakımından birbirini tamamlamalıdır.
 - Olayların oluş sırası takip edilmelidir.
 - Geçiş ve bağlantı ifadeleri göz önünde bulundurulmalıdır.
 - Neden-sonuç, amaç-sonuç gibi ilişkilere dikkat edilmelidir.

» Örnek:

- I. Hacivat ise Karagöz'ün tam tersi karakterde, eğitim görmüş, iyi konuşan, kurnaz bir tiptir.
- II. Karakterlerin böyle zıt olması kelime oyunları, danslar ve hareketlerle harmanlanınca oyunun temel güldürü özelliğini oluşturur.
- III. Karagöz, sanatçının performansına dayalı bir gölge oyunu olup Karagöz ve Hacivat arasında geçen komik diyaloglara ve atışmalara dayanır.
- IV. Oyunun başkarakteri olan Karagöz; eğitim görmemiş, gerçekçi, dürüst bir halk adamıdır.

Yukarıdaki cümlelerle oluşturulan parçada önce Karagöz oyunuyla ilgili genel bilgi verilmesi, sonra başkarakterlerin mantık akışına uygun tanıtılması, daha sonra karakterlerin zıtlığının fark edilmesiyle oyunun temel güldürü özelliğinin açıklanması gerekir. Buna göre sıralama "III-IV-I-II" şeklinde olmalıdır.

PARÇA TAMAMLAMA

- ➔ Parça tamamlama sorularında paragrafın başında, ortasında ya da sonunda bir yer boş bırakılır ve boşluğa getirilebilecek en uygun cümle sorulur.
- ➔ Bu sorularda şunlara dikkat edilmelidir:
 - Boşluğa getirilecek cümle kendinden önceki ve sonraki cümleyle uyumlu olmalıdır.
 - Parçanın mantık akışı dikkate alınmalıdır.
 - Boşluğa getirilecek cümle paragrafın hangi bölümündeyse o yapıya uygun olmalıdır. Örneğin başında boşluk olan bir parçaya "yani, böylece" ifadesiyle başlanmamalıdır.
 - Geçiş ve bağlantı ifadeleri göz önüne alınmalıdır.
 - Parçanın yapısı ve anlamı dikkatle incelenmeli, parça anlamca doğru cümleyle tamamlanmalıdır.

» Örnek:

Ebru, kendine özgü tekniklerle hazırlanan ve tekneye alınan suyun üzerinde oylarla oluşturulan desenlerin kağıda aktarılmasıyla yapılan geleneksel bir sanattır. Ebru sanatı, kendine has malzeme ve uygulama özelliğine sahiptir. Boyaların tamamı tabiattan doğal yöntemlerle elde edilir. ----- . Boyaların kitre üzerinde açılmasını sağlayan doğal asit de hayvanın safra kesesindeki öddür. Kitreyle yoğunlaştırılmış su üstünde doğal yöntemlerle hazırlanan boyalar aracılığıyla oluşturulan desenler kağıt üzerine geçirilir.

Parçanın gelişme bölümünde boşluk bırakıldığından seçilecek cümle konu hakkında açıklayıcı, örneklerle geliştirilmiş nitelikte olmalıdır. Parçanın anlam ve yapısına uygun olarak boşluğa "Suyun yoğunlaşmasını sağlayan kitre, bitkisel esaslı bir ana malzemedir." cümlesi getirilebilir.

Parçada Yapı

- ➔ Paragraflar giriş, gelişme ve sonuç bölümlerinden oluşur. Parça oluştururken ya da tamamlarken dikkat edilmesi gereken yapı unsurlarıyla kastedilen bu bölümlerin özellikleridir.

Giriş Bölümü

Genellikle tek cümledir ve diğer cümlelerden bağımsızdır. Gelişme ve sonuç bölümündeki cümleler bu bölüme biçimce ve anlamca bağlıdır. Geçiş ve bağlantı ifadeleri içermez.

Gelişme Bölümü

Konunun ayrıntılı olarak açıklandığı bölümdür. Örneklerden sıklıkla yararlanır. Düşünceyi geliştirme yolları kullanılır. Geçiş ve bağlantı ifadeleri içerir. Merak duygusu ön plandadır.

Sonuç Bölümü

Parçanın genelinde anlatılanların bir yargıya bağlanarak bitirildiği bölümdür. Bağlayıcı ve sonuç bildiren ifadeler bulunabilir. Ana düşünceye bu bölümde yer verilebilir.

7.

Etkinlik

Parça Tamamlama

Aşağıdaki paragraflarda boş bırakılan yerleri kutucuklarda yer alan cümlelerden uygun olanlarıyla tamamlayınız.

babasının “artık uyumalısın” diye bağırdığını duydu.	Aniden güneş açtığını gördü:	hemen gülüştüler.
hava öğleden sonra aniden karardı.	hemen arkasına kocaman bir buz kütleşi düştü.	annesinin “yemek hazır” diye seslenmesini duyunca hızla aşağıya indi.

1

Sabahın verdiği neşeyle uyandı. Penceresine geçip güneşin parlattığı yemyeşil duran ağaçlara baktı. Uzak-tan duyulan kuş seslerine kulak verdi. Hafifçe gülümsedi. Bugün güzel bir gün olacak diye düşündü. Aşağıdan **annesinin yemek hazır diye seslenmesini duyunca hızla aşağıya indi.**

2

Bir bahar günüydü. Köyümüzün havası tertemizdi. Öğretmenimiz bizi pikniğe götürmek için söz vermişti. Hafta sonu geldiğinde sınıfça hazırlıklarımızı yaptık ve okulun biraz ilerisindeki yeşillik alanda piknik yapmaya gittik. Piknik yaparken **hava öğleden sonra aniden karardı.** Beklemediğimiz bir anda bardaktan boşalırcasına yağmura yakalandık. İslanmıştık, hemen toparlanıp evimize döndük.

3

Günlük işlerini halletmek için okuldan sonra çarşıya gitti. Kırtasiyeden ve kitapçıdan alacaklarını aldıktan sonra eve doğru yola koyuldu. Her yer karla kaplıydı. Çatılardan sarkan buzlar insanı ürpertiyordu. Hasan kaldırımdan yavaş adımlarla ilerlerken etraftan bir bağırtı koptu. Hasan ne olup bittiğini anlamaya çalışırken **hemen arkasına kocaman bir buz kütleşi düştü.**

8.

Etkinlik

Parça Oluşturma

Aşağıda karışık olarak verilmiş cümlelerle anlamlı bir paragraf oluşturarak yandaki kutucuklara yazınız.

I. Alan insan kaynıyordu.

II. Sonra bunun ardından savaş uçaklarını gördüm.

III. Birden çanlar çalmaya, sirenler ötmeye başladı.

IV. Gökyüzünün açık, güneşli olduğu bir ilkbahar günüydü.

V. Öğleden sonra saat tam beşe çeyrek kala, arabamla Guercina'nın Pazar yerine geldim.

I. Kokuyu içime çekerek odama doğru ilerledim.

II. Gözleri ağlamaktan şişmiş, üstü başı dağılmıştı.

III. Yeşil, yumuşak çimenlerin üzerine oturmuştu.

IV. Gözyaşları arasından bana bakıyordu.

V. Bu sitede bahçeden leylakların hafif kokusu geliyordu.

1

(IV.) Gökyüzünün açık, güneşli olduğu bir ilkbahar günüydü.
(V.) Öğleden sonra saat tam beşe çeyrek kala, arabamla Guercina'nın Pazar yerine geldim. (I.) Alan insan kaynıyordu. (III.) Birden çanlar çalmaya, sirenler ötmeye başladı. (II.) Sonra bunun ardından savaş uçaklarını gördüm.

2

(III.) Yeşil, yumuşak çimenlerin üzerine oturmuştu. (IV.) Göz yaşları arasından bana bakıyordu. (II.) Gözleri ağlamaktan şişmiş, üstü başı dağılmıştı. (V.) Bu sitede bahçeden leylakların hafif kokusu geliyordu. (I.) Kokuyu içime çekerek odama doğru ilerledim.

9.
Etkinlik

Parçada Yapı

Aşağıda karışık olarak verilmiş paragraflardan hangisinin giriş, hangisinin gelişme, hangisinin sonuç paragrafından alındığını bularak yandaki boşluğa yazınız.

Gelelim bilim insanlarının müzik dinlemenin de beynimizdeki ödüllendirme sistemini harekete geçirdiğini ortaya çıkardıkları araştırmaya... Bilim insanları, bu araştırma kapsamında bir deney yapmış. Bu deneyde, denekler en sevdikleri şarkıları dinledikleri sırada beyinlerindeki etkinlikler görüntülenmiş. Bu görüntüleri inceleyen araştırmacılar, müzik dinlerken deneklerin beyinlerindeki ödüllendirme sistemini kontrol eden bölgede dopamin miktarında önemli bir artış olduğunu gözlemlemişler. Böylece sevdikleri şarkıları dinlemenin, deneklerin beyinlerindeki ödüllendirme sistemini harekete geçirdiği sonucuna varmışlar. İşte bu sonuçlar, biz insanların müziği neden bu kadar çok sevdiğimizi açıklıyor.

1

Sonuç

2

Gelişme

Beynimizde çok sayıda sinir hücresi bulunur. Bu hücreler arasında sürekli olarak bir iletişim vardır. Bu iletişim, hem elektriksel hem de kimyasal yollarla gerçekleşir. İletişimin kimyasal olarak gerçekleşmesinde birçok madde rol oynar. Bu maddelerden biri dopamindir. Dopamin, beynimizde belirli bölgelerden salgılanır. Sevdiğimiz bir yemeği yediğimiz sırada beyin bu bölgelerinde dopamin salgılanması artar. Beynimizde dopamin arttığında kendimizi ödüllendirilmiş gibi hissederiz. Bu ödüllendirme sistemini kontrol eden bölüm, beynimizin merkezinde bulunur.

3

Giriş

Kanada'daki bir grup bilim insanının geçtiğimiz yıllarda yaptığı bir araştırma, müziği neden sevdiğimize ilişkin bilgiler ortaya koyuyor. Araştırmayı yapan bilim insanları, sevdiğimiz bir şarkıyı dinlemenin tıpkı sevdiğimiz bir yemeği yediğimizde olduğu gibi bize zevk verdiğini söylüyor. Çünkü aslında bir şarkıyı ve bir yemeği sevmemizin biyolojik nedeni "dopamin" adı verilen bir kimyasal madde! Gelin dopaminin müzikten hoşlanmamızla ne ilişkisi olduğunu birlikte öğrenelim:

ÖZ DEĞERLENDİRME FORMU

Kendi cümlelerinizi cevaplarınıza göre değerlendirerek uygun sembolü yerleştirin.

	😊	☹️
Verilen metnin konusunu söyledim.		
Verilen metnin ana düşüncesini ifade ettim.		
Verilen metnin ana duygusunu söyledim.		
Verilen metne uygun bir başlık buldum.		
Verilen metinden çıkarılabilecek yardımcı düşünceleri sıraladım.		
Karışık verilen cümlelerden anlamlı bir paragraf oluşturdum.		
Eksik bırakılan bir metni uygun şekilde tamamladım.		
Verilen metni giriş, gelişme, sonuç bölümlerine ayırdım.		

ANLATIM BİÇİMLERİ

Öyküleyici Anlatım (Öyküleme)

- Herhangi bir olayı; zaman, mekân ve kişi unsurlarıyla birlikte kronolojiye uygun olarak anlatma esasına dayalı anlatım türüdür.
- Durağanlık söz konusu değildir, sürekli bir hareket vardır. Amaç, okuyucuyu olayın içinde yaşatmaktır.
- Van Gölünde kıyıya 5 km uzaklıktaki bir ada keşiflere verilmiş. Bu adaya keşiflerden başkası ayak basmamış. Adanın karşı kıyısında da yalnız yaşayan bir delikanlı varmış. Delikanlı gündüzleri gölde avladığı balıkları yer, sonrasında saatlerce yüzmüş. Çok iyi bir yüzücüyümüş. Günün birinde yüzerek adaya varmış ve burayı görmeye karar vermiş.

Parçada genç bir adamın yüzerek Van Gölündeki bir adaya çıkışı anlatılmıştır.

Betimleyici Anlatım (Betimleme)

- Tasvir edici anlatım da denen bu anlatım biçiminde, anlatılanların sözcüklerle göz önünde canlandırılması amaçlanır.
- Anlatımda gözlem ve ayrıntılardan yararlanılarak metinde anlatılanlar somutlaştırılır. Niteleyici sözcüklerden (sıfat, zarf) ve beş duyudan sıklıkla yararlanır.
- Çam ağaçlarının arasından geçerek ulaştığımız bu ev tamamen ahşaptan oluşuyordu. Zaten doğayla bu kadar iç içe olan bir yerde beton evlerin olması düşünülemezdi. İki katlı bu evde üç oda vardı. Odalar sade bir şekilde döşenmişti ve yer yer de yağlı boya tablolar asılıydı.

Parçadaki mekân sıfatların çokça kullanılmasıyla okurun gözünde canlandırılabilir hâle getirilmiştir. Evin fiziksel görünümü ayrıntılı anlatılmış, sözcüklerle resim yapılmıştır.

Açıklayıcı Anlatım (Açıklama)

- Herhangi bir konu hakkında okuyuculara bilgi vermek, onları aydınlatmak amacıyla çeşitli açıklamaların yapıldığı anlatım türüdür.
- Nesnel cümleler, sade ve anlaşılır bir dil kullanılır. Yazar duygularına yer vermez.
- Hurma ağacının boyu 15-20 metreyi bulur. "Ayağı suda, tepesi ateşte" diye nitelenen bu ağaç hem nemli toprak hem de kuvvetli güneş ister. Etli, tatlı ve besleyici meyveleri vardır. On ikinci aya doğru meyve verir. Odunu yakacak olarak işe yarar, yapraklarından sepet yapılır.

Parçada hurma ağacının fiziksel özellikleri, yetiştirilme koşulları, meyve verme zamanı, kullanım alanları nesnel bir anlatımla açıklanmıştır.

Tartısmacı Anlatım (Tartışma)

- Yazarın kendi fikirlerini dile getirdiği veya bazı fikirlere karşı çıktığı anlatım türüdür.
- Eleştirel bir dil kullanılır. Yazılış amacı okurun düşüncelerini değiştirmektir.
- Şiirin diğer tüm edebi türlerden üstün olduğunu savunanlar var. Bence edebi türleri kıyaslayarak bunların birbirinden üstün olup olmadıklarını söylemek boş bir uğraştır. Çünkü şiir okurken hissettiğimiz duygu yoğunluğunu bir tiyatro oyununda bir romanda ya da bir hikâyede hissetmememiz için hiçbir sebep yoktur.

Parçanın başında karşı çıkılan görüş (şiirin diğer edebi türlerden üstün olduğu) verilmiştir. Daha sonra kişi bu konudaki düşüncelerini eleştirel bir dille açıklamıştır.

DUYULARDAN YARARLANMA

- Çevremizdeki somut varlıkları beş duyumuzla algılarız. Bu duyular ve duyu organları: görme (göz), koklama (burun), dokunma (deri), işitme (kulak), tatma (dil). Parçada duyulardan yararlanılarak anlatılanların somutlaştırılması amaçlanır. Duyulardan yararlanma daha çok betimleyici anlatım biçimiyle kullanılır.
- Sude küçük ayıcığının düğmesine bastıkça "Anneciğim seni çok seviyorum." cümlesini duymakta ve bu cümleyi her duyduğunda kakhaha atmaktadır. Bu durum Sude'nin annesini çok eğlendirmekte ve küçük kızını ona daha da tatlı göstermektedir. O kakhaha attıkça annesi de onu öpmekte ve o mis gibi cennet kokusunu içine çekmektedir. Bir taraftan da keyfi yerinde olduğundan tadı tatlımsı olan mamasını da ona yedirmeye çalışmaktadır.

Görme: Küçük ayıcık

Koklama: Sude'nin kokusu

Dokunma: Annenin Sude'yi öpmesi

İşitme: Ayıcığın çıkardığı ses

Tatma: Tadı tatlımsı olan mama

DÜŞÜNCEYİ GELİŞTİRME YOLLARI

Benzetme

- ➔ Aralarında ilgi olan iki varlıktan güçsüz olanı güçlü olanın özelliğiyle anlatmaya **benzetme** denir.
- ➔ Benzetme cümlelerinde “**gibi, misali, -mişçesine**” gibi ifadeler kullanılır.
- ➔ Bir ilkbahar sabahıydı. Güneş, pırıl pırıl ışıklarını yeryüzüne yolluyordu. Bu ışınları gören kozalardan o sabah beyaz bir kelebek çıktı. Çok büyük ve tül gibi ince bembeyaz kanatları vardı. Birden kendini bir bahçenin çiçekleri arasında buldu. Önce keşif uçuşuna çıkıp bahçeyi dolaştı. Sonra dinlenmek için kırmızı bir güle kondu.

Altı çizili cümlede kelebeğin kanatları, incelik bakımında tüle benzetilmiştir.

Tanımlama

- ➔ Bir kavramı, durumu ya da nesneyi ayırt edici yönlerini kullanarak anlatmaya **tanımlama** denir.
- ➔ Tanım cümleleri “Bu nedir?” sorusuna cevap verir ve genellikle “**-dır, denir**” gibi yapılara sahiptir.
- ➔ Merak; yaşamımıza anlam katan, bireyi bilmeye karşı motive ederek öğrenmeyi kolaylaştıran, bilişsel süreçlerde haz mekanizmalarımızı uyaran, yaratıcığın lokomotifini olan ve nihayetinde uygarlıkları geliştiren fonksiyonel bir mekanizmadır. Ya da insanı insanlaştıran yaşam enerjisidir.

Metinde “merak” kavramı farklı yönleriyle ve farklı bakış açılarıyla tanımlanmıştır.

Karşılaştırma

- ➔ Aralarında benzerlik ya da farklılık bulunan en az iki varlığı kıyaslamaya **karşılaştırma** denir.
- ➔ Karşılaştırma metinlerindeki cümlelerde “**kadar, gibi, en, daha**” gibi sözcükler kullanılabilir.
- ➔ Başarılı insanları diğerlerinden ayıran en önemli özelliklerden biri zekâlarından çok, ne kadar meraklı bir insan olduklarıdır. Merak ve öğrenmek birbirinin sebep sonucudur. İnsan, zihnindeki sorulara, belirsizliklere ve çelişiklere son vermek için çaba gösterir; araştırır, keşfeder, öğrenir.

Metinde başarılı insanlarla diğer insanlar karşılaştırılmıştır.

Örneklendirme

- ➔ Parçada işlenen konunun inandırıcılığını arttırmak, daha iyi anlaşılmasını sağlamak gibi hedeflerle konuyu destekleyen örneklere yer vermeye **örneklendirme** denir.
- ➔ Başarılı olmak için çalışmak gerekir. Aziz Sançar çok çalışmasaydı nasıl Nobel alabilirdi? Atatürk çok çalışmasaydı, ülkemizi kurtarabilir miydi? Ömer Seyfettin çok çalışmasaydı bu kadar hikâyeyi yazabilir miydi? Fatih Sultan Mehmet çok çalışmasaydı İstanbul’u fethedebilir miydi?..

Metinde “Başarılı olmak için çalışmak gerekir.” cümlesini açıklamak için bazı kişiler örnek verilmiştir.

Tanık Gösterme

- ➔ Parçada savunulan düşüncenin inandırıcılığını arttırmak için alanında tanınmış birinin düşüncesi destekleyen sözünü kullanmaya **tanık gösterme** denir.
- ➔ Bilim, bir ülke için vazgeçilmez unsurlardan biridir. Bilime önem vermeyen ulusların gelişmesi de zaten mümkün değildir. Günümüzdeki en gelişmiş uluslar, bilime önem veren milletlerdir. Bilimin bu alandaki önemini gayet iyi bilen Mustafa Kemal Atatürk “Hayatta en hakiki mürşit ilimdir.” diyerek bilimin ne kadar önemli olduğunu anlatmıştır.

Bilimin önemi hakkındaki düşünceleri desteklemek için Mustafa Kemal Atatürk’ün sözüne yer verilmiştir.

Sayısal Verilerden Yararlanma

- ➔ İstatiksel bilgilerden, anket ve grafiklerden yararlanılarak savunulan düşüncenin kanıtlanmaya çalışılmasına **sayısal verilerden yararlanma** denir.
- ➔ Sayısal verilerden yararlanılması için bilimsel araştırma sonuçlarına dayanan oran ve rakamlar kullanılmalıdır.
- ➔ Turizmde doğudaki illerin payı değişiyor. Van ilini 2018 yılında ziyaret eden turist sayısı önceki yıla göre %6 düşüş göstermiştir. Tüm uçuş trafiği ise %4 düşüş göstermiştir. Bu durumun nasıl seyredeceğini hep beraber takip etmemiz gerekecek.

Yıllara göre turist ve uçuş sayısındaki değişim yüzdelik oranlarla ifade edilmiştir.

10.
Etkinlik

Anlatım Biçimleri

Aşağıdaki paragraflarda anlatım biçimlerinden hangilerinin kullanıldığını ilgili kutucuklardan seçerek altta verilen noktalı yerlere yazınız.

ÖYKÜLEME

BETİMLEME

TARTIŞMA

AÇIKLAMA

1

Medeni hukuk, bir ülkede bulunan vatandaşların diğer kişiler ile veya mal varlıklarıyla doğrudan doğruya veya dolaylı olarak ilişkilerinin düzenlenmesidir. 1926'da Türk Medeni Kanunu aile hukukunda kadına tam hak tanımıştır. Türk aileleri bu esasları kolaylıkla benimsemişlerdir. Kadının, aile içinde ve çocukları üzerindeki etkisi hukuki durum ile orantılı olarak kuvvetlenmiş; eş ve ana vasıflarıyla Türk kadını kişiliğini kazanmıştır.

2

Bir zamanlar, her şeyden sürekli şikâyet eden, her gün hayatının ne kadar berbat olduğundan yakınan bir kız vardı. Hayat ona göre çok kötüydü ve sürekli savaştıktan, mücadele etmekten yorulmuştu. Bir problemi çözer çözmez bir yenisi çıkıyordu karşısına. Genç kızın bu yakınmaları karşısında, mesleği aşçılık olan babası ona bir hayat dersi vermeye niyetlendi.

3

Patikanın iki yanını saran otlar, ilkbahar yağmurlarının etkisiyle epey uzamış. Ilık bir rüzgâr onları okşayarak tepeden aşağı iniyor. Etrafı saran keskin çam kokusu bu rüzgarla ovaya taşınıyor. Çevrede kümeler hâlinde açmış papatyalar, baharın müjdecisi gibi. Ara sıra vızıldayarak uçuşan arılar da baharın tadını çıkarıyor.

4

Otizm, karşılıklı sosyal ilişkide ve iletişimde ciddi ve yaygın bozukluğun olduğu, sınırlı, alışılmadık ilgi alanları ve yineleyici davranışların görüldüğü ve belirtilerin yaşamın ilk 30 aylık döneminde ortaya çıktığı gelişimsel bir bozukluktur. Hastalığın yaygınlığının 1960'lardan sonra giderek arttığı, günümüzde yapılan çalışmalarda 10.000 çocukta 10 ila 25'inde otizm görüldüğü bildiriliyor.

5

İyi konuşmasını bilen iyi yazmasını da bilmiş. Konuştuğumuz gibi yazmak olacak iş midir? Yazıda hani bizim konuşmamızın ateşi? Sesimizi de kâğıt üzerinde gösterebilir miyiz? Yazı hiçbir zaman konuşmanın tıpkısı olamaz. Konuşurken karşıımızdakine başımız, ellerimizin hareketleriyle sesimizin türlü yükselmeli, alçalmaları ile anlatabildiğimiz şeyleri yazı ile anlatamaz, duyuramayız.

6

Şiir yazarken şairin ön planda tutması gereken en önemli unsur olarak içeriği gösterenler var. Bu kabul edilebilir bir şey değil. Çünkü bir şairi diğerlerinden ayıran ve onun adını nesillere taşıyan en önemli özellik; ele aldığı konu değil, anlatımdır. Çağları aşan, evrenselliği yakalamış şairlere baktığımızda hepsinde aynı özellik görülür.

1

Açıklama

2

Öyküleme

3

Betimleme

4

Açıklama

5

Tartışma

6

Tartışma

11.
Etkinlik

Anlatım Biçimleri

Aşağıdaki paragraflarda öyküleyici, açıklayıcı, tartışmacı veya betimleyici anlatım biçimlerinden hangilerinin kullanıldığını bularak alttaki noktalı yerlere yazınız.

Evden aceleyle çıktı. Durağa doğru yürüyordu ki cüzdanını evde unuttuğunu fark etti. Cüzdanı yanında olmadan bir yere gidemezdi. Çünkü kimliği, kredi kartları, paraları, seyahat kartı cüzdanının içindeydi. Hemen eve döndü ve evin anahtarını çıkarmak için elini cebine attı. Ancak anahtar cebinde yoktu. Sinirlenmişti çünkü evde birileri olmadığı için ona kimse kapıyı açamazdı.

1

Öyküleyici anlatım

İmaret veya imarethane, Osmanlı Devleti döneminde yoksullara yardım amacıyla kurulan hayır kurumlarıdır. Başlangıçta imaretlerde şehir dışından gelenlere, yolculara, yoksul ve düşkünlere, yiyecek, sağlık ve giyecek yardımı yapılırdı. Sonraları ise imaretler sadece yemek verilen yerlere dönüşmüşlerdir. İmaretlerin giderleri imareti yapanın kurduğu vakfın gelirleriyle karşılanırdı.

2

Açıklayıcı anlatım

Sıcak bir ağustos günü, sokak oldukça tenhadır. Uzun boylu, eski ve bakımsız kıyafetli, yaşlılığa adım atmış bir adam, bir şeyler arar gibi etrafına bakınarak gelirken çocuğun önünde durur birden. Çocuk, daha önce hiç görmediği bu yabancıya merakla bakar. Narin yapılı çocuğun güre ve uzun kirpikleri adama o kadar tanıdık gelir ki...

3

Betimleyici anlatım

12.
Etkinlik

Duyulardan Yararlanma

Aşağıdaki metinlerde hangi duyularla ilgili ayrıntılara yer verildiğini bularak yandaki ilgili yerlere yazınız.

Adam, bir anda durdu ve geriye döndü. Elindeki bir yığın parayı önünde duran kısa, çelimsiz, yırtık pırtık bir elbise giymiş, eli yüzü kir pas içindeki çocuğun soğuk ellerine bıraktı. Çocuğun gözleri parladı, ne yapacağını bilemedi. Adam da hiçbir şey demedi çocuğa. Sadece sesli olarak güldü ve önüne dönüp hızlı hızlı yürümeye başladı.

1

*görme
dokunma
işitme*

2

*görme
koklama
dokunma*

Sapsarı tarlaların arasında kurulu, şirin mi şirin bir köydeyiz. Kerpiç evler, düz damlar, geniş avlular, küçük bostanlar ve ıhlamur kokuları... Her evin önünde hayvanlar için yapılmış havuzlar var. Yollar çakıl taşlarıyla döşeli, insanlar erkenden işlerinin başına geçiyor. Zaten sıcak havada uykunuz da gelmiyor.

3

*görme
işitme
dokunma*

Yan yatmış duruyordu, sahildeki incecik kumların üzerinde. Dalgalar usul usul gelip çarpıyorlardı bir yanına, şefkatle, okşarcasına. Gagayı andıran sevimli çenesi yarı aralık, küçük gözleri şaşkınlıkla açılmış olarak bakakalmıştı gökyüzüne. Parlak beyaz karnı gün ışığında ıslak mermer çakıntıları içindeydi... Martılar acılı çığlıklar atarak dönüp duruyorlardı denizin üzerinde... Küçük sarışın bir çocuk onun yanı başında dizlerinin üzerine çökmüş, "Ne olur ölme güzel Yunus!.." diye hıçkırıyordu. "Lütfen!.. Seni çok seviyoruz!.."

13.
Etkinlik

Düşünceyi Geliştirme Yolları

Aşağıdaki cümlelerde başvurulan düşünceyi geliştirme yollarını (karşılaştırma, benzetme, örneklendirme, tanık gösterme, sayısal verilerden yararlanma) bularak örnekteki gibi yandaki noktalı yerlere yazınız.

Arı, on binlerce yıldır aynı işi en kusursuz biçimde yapar. Oysa insanoğlu uğraştığı on binlerce işi binlerce yıldır giderek geliştirmekte ve hâlâ en kusursuza ulaşmaya çalışmaktadır.

1

Karşılaştırma

2

Örneklendirme

Türk edebiyatında birçok yazar, aynı konu etrafında dolanmıştır. Bu durum, üslupta bir yarışa girdiklerini gösterir. Dolayısıyla içeriği önemsiz görmüşler ve bu nedenle yüzlerce eserde aynı içeriğe yer vermişlerdir. Örneğin Leyla ile Mecnun, Kerem ile Aslı vb. hikâyeler birçok sanatçı tarafından yazılmış.

3

Benzetme

Sırtında sanki kanla, altınla işlenmiş ağır, parıl parıl bir manto! Başında vahşi ruhunun timsali gibi balta şeklinde kıpkırmızı tacı! Yerde hançer gibi keskin bir gaga!

4

Sayısal verilerden
yararlanma

Tabiatın harika, sessiz süpürgeleri ormanlar yaratılmasaydı yaşadığımız dünya tozdan geçilmeyecekti. 1000 metrekare ladin ormanı yılda 32 ton, kayın ormanı 68 ton ve çam ormanı ise 30-40 ton tozu hüp diye emebilir ve havadaki zehirli gazları da filtre eder.

5

Tanık Gösterme

Anadolu'da bayram da seyran da davulla başlar. Davul güm güm vurmadiçça bayramın seyranın tadı mı olur? Dügün mü var? Önce davul gerek. Davul başta, davulcu işte. Davulun sesi Anadolu'nun sesidir. Ne demişler atalarımız: "Arı kovani oğulsuz olmaz, düğün dernek davulsuz olmaz."

6

Tanımlama

Fabllar, insan özelliklerini hayvanlara aktararak yazılmış eğlenceli, ders verici veya hicvedici hikâyelerdir. Bu hikâyeler genellikle şiir şeklinde yazılırlar.

7

Benzetme

Eğer açık denizlerde yol alan bir geminin güvertesindeyseniz bu sevimli yaratıkların kıvrak vücutlarında iki yana kanat gibi açılmış yüzgeçleri, bir dümen gibi kullandıkları yatay kuyrukları ile dalgalar arasından ileri doğru fırlayıp dalıp dalıp çıkarak izlenmekten ve izlemekten memnun, bir yarış tutturmuşlardır koca gemiyle.

Düşünceyi Geliştirme Yolları

14.
Etkinlik

Aşağıdaki metinlerin her birinde ağırlıklı olarak yer verilen düşünceyi geliştirme yollarını (tanımlama, benzetme, sayısal verilerden yararlanma, karşılaştırma, örneklendirme, tanık gösterme) bularak altlarındaki ilgili yerlere yazınız.

Her Türk evladı, istikbali için durmadan, yorulmadan ve usanmadan çalışmaya devam etmelidir. Daha önce dünyaya hükmedenlerin torunları olarak taşıdıkları potansiyelin farkında olmaları son derece önemlidir. Bu duruma dikkat çeken Atatürk, "Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur!" demiş.

1

Tanık Gösterme

Yunus ailesi, Karadeniz'in hırçın dalgalı sularındaki özgür yaşamlarını, gruplar hâlinde dolaşıp avlanarak ya da gelip geçen gemilerin dümen suyuna takılıp onlarla yarışarak sürdürüyordu. İki buçuk ile dört metre arasında değişen boyları, bir füzeyi andıran iri vücutlarına oranla küçük kalan kafaları, bir kaz gagasına benzeyen çeneleri ve yürek şeklindeki gözleriyle öyle sevimli bir görünümü vardı ki...

2

Benzetme

Ankara ve çevresinin tarihi, zamanımızdan üç bin yıl ötelere, tarih öncesi çağlara kadar uzanır. Hititler, Frigler, Galatlar, Bizanslılar, sonunda da Selçuklu ve Osmanlı Türkleri ile Ankara, devir devir yüzyılları kucaklar. Ankara adı üzerine söylenen efsane ve hikâyeler pek çok. Biz birkaçını sıralayalım: Önce Ankara adının "Anker" yani "gemi çapası"ndan geldiği söylenir ve denir ki...

3

Örneklendirme

İnsanın en asil uzvu hangisidir, diye sorsalar, hepimizin vereceği cevap budur: Beyin! Hâlbuki, beyinden daha yüksek ve hatta insanı diğer yaratıklardan ayıran ve onu bütün hayvanlara nazaran üstün bir konuma çıkaran beyin değil, sadece elinin baş parmağı imiş. Baş parmağın diğer parmaklarla birleşip iş görebilecek bir durumda olmasıdır ki insana asırlar üzerinde üstünlük imkânı veriyor

4

Karşılaştırma

Edebiyat; olay, düşünce, duygu ve hayalleri dil aracılığı ile estetik bir şekilde ifade etme sanatıdır. Bazı edebiyat eserlerinde gerçeklik, kurmaca gerçeklik şeklindedir. Eseri ortaya koyan sanatçı gerçek hayattan esinlendiği olaylar ya da fikirler ile kendi kafasındakileri harmanlar. Bunun sonucunda eserler hem gerçek hayattan, hem de sanatçının duygu, düşünce ve hayallerinden izler taşır.

5

Tanımlama

Dünyanın en güzel, en lezzetli inciri Türkiye'de yetişir. Yıllık üretim 185 bin ton civarındadır. Kalkınabilmemiz için bu üretimi daha da artırmalıyız. Öteden beri dışa sattığımız mallar arasında incir önemli bir yer tutar. Bu da incirlerimizin dış ülkelerde nasıl arandığını gösterir.

6

Sayısal verilerden yararlanma - Karşılaştırma

Düşünceyi Geliştirme Yolları

15.
Etkinlik

Aşağıdaki paragraflarda “benzetme, tanımlama, karşılaştırma, örneklendirme, tanık gösterme, sayısal verilerden yararlanma” yollarından hangisine başvurulduğunu bularak ilgili paragrafın altındaki boşluğa yazınız.

1

Betimleme; varlıkların, okuyucunun gözünde canlanacak şekilde anlatılmasıdır. Açıklayıcı ve sanatsal olmak üzere iki başlık altında incelenir. Açıklayıcı betimlemede varlıkların olduğu gibi tanıtılması amaçlanır, kişisel düşüncelere yer verilmez.

Tanımlama

2

Saç boyaları %3-6 oranında hidrojen peroksit içerir. Başka bir deyişle bir kez saç boyamak için gerekli olan 50 g saç boyası, ortalama 1,5 g hidrojen peroksit içerir. 1,5 g çok büyüülecek bir miktar gibi görünmese de vücut açısından önemli bir orandır.

Sayısal verilerden yararlanma

3

Biyçeşitlilik, Bilim ve Sürdürülebilirlik Enstitüsü yeni türlerin keşfine ilişkin raporunda canlı sınıflandırmalarına yüz otuz üç yeni türün eklendiğini açıkladı. Bu türler arasında otuz altı böcek, yirmi üç balık, bir kum yosunu, bir kertenkele, bir de vatoz yer alıyor.

Örneklendirme

4

Dedem evimizin güneşiydi. Her sabah, kalkar kalkmaz bize sevgi dağıtırdı. Odaya girer, kardeşimi kucağına alır, başlardı dumbala yapmaya: “Dumbala yavrum dumbala! Dumbala gülüm dumbala!..”

Benzetme

5

Yine yaz gelmiş ve okullar tatil olmuştu. Bu tatili de geçen yıllar gibi eğlenip dinlenmenin yanında okuldan kopmamak için belirli saatlerde ders çalışarak geçirdim. Böylelikle geçmiş yıllarda olduğu gibi önümüzdeki yıla daha verimli başlayacağıma inanıyorum.

Karşılaştırma

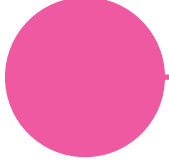

PERFORMANS GÖREVİ

Kazanımlarım	Çok iyi (3)	İyi (2)	Az (1)	Öğrenemedim (0)
Okuduğum metinlerin anlatım biçimini bulabiliyorum.				
Okuduğum metinlerde kullanılan düşünceyi geliştirme yollarını sıralayabiliyorum.				
Okuduğum metinlerde hangi duyulardan yararlandığımı söyleyebiliyorum.				

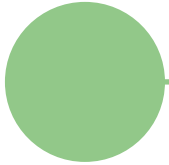

BÖLÜM PARÇADA ANLAM - 2

ANLATICI

- Birinci Kişi Ağzıyla Anlatım
- Üçüncü Kişi Ağzıyla Anlatım

METNİN DİL VE ANLATIM ÖZELLİKLERİ

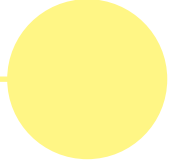
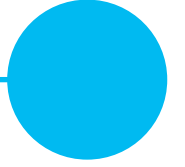

HİKÂYE UNSURLARI

- Olay
- Kişiler (Varlık Kadrosu)
- Yer (Mekân)
- Zaman

METİN KARŞILAŞTIRMA

HİKÂYE UNSURLARI

⇒ Yaşanmış ya da yaşanabilecek olayların bir kurguyla anlatıldığı metin türüne **hikâye** denir. Hikâyeler olay, kişi, zaman ve mekân unsurları çevresinde oluşur.

Olay

- ⇒ Hikâyede kahramanın başından geçen olay ya da durumdur.
- ⇒ Hikâyedeki olay; Elif'in parkta Zeynep'le karşılaşması, onunla okulla ilgili hayaller kurmasıdır.

Kisi (Varlık Kadrosu)

- ⇒ Hikâyedeki olayı yaşayan kişi ya da varlıktır. Varlık kadrosunda hayvanlar, bitkiler, nesnelere olabilir.
- ⇒ Bu hikâyedeki kişiler Elif ve Zeynep'tir.

» Elif, güneşli bir eylül günü evde oturmak istememiş, evlerinin iki sokak aşağısındaki parka oyun oynamaya gelmişti. Parkta komşularının, kendinden bir yaş büyük kızı Zeynep'le karşılaştı. Sohbet ederlerken Zeynep, haftaya okula başlayacağını söyledi. Çok sevinçliydi. Elif de çok istiyordu okula gitmeyi. Bu yüzden onun için de heyecan kapladı. Oyunu unutup okulda yapacaklarının, yaşayacaklarının hayalini kurdular.

Zaman

- ⇒ Olayların başlangıcı ile bitişi arasında geçen süredir. Zaman "yıl, ay, hafta, gün, an" olabilir.
- ⇒ Bu hikâyedeki zaman, güneşli bir eylül günüdür.

Mekân

- ⇒ Olayın gerçekleştiği yerdir.
- ⇒ Bu hikâyedeki mekân, Elif'in evinin iki sokak aşağısındaki parktır.

⇒ Hikâye unsurları, hikâye edici metinlerin hepsinde vardır. Bu unsurlar yalnızca hikâye türüne özgü değildir.

ANLATICI

⇒ Hikâye edici metinlerde, gerçekleşen olay veya durumları okura aktaran unsura **anlatıcı** denir. Hikâye edici metinlerde iki anlatıcıdan bahsedilir.

1

Birinci Kişi Ağzıyla Anlatım

- ⇒ Birinci kişili anlatımlarda yazarın seçtiği anlatıcı aynı zamanda metnin kahramanıdır.
- ⇒ Anlatıcı yaşadığı veya tanık olduğu bir olayı anlatır. Bu tür anlatımlarda iki şahsa ait ekler kullanılır:
 - ⇒ Birinci tekil şahıs (**Ben**) ⇒ (-m)
 - ⇒ Birinci çoğul şahıs (**Biz**) ⇒ (-k)
- » "Geçen gün yol kenarındaki yeşilliklere basmaya kıyamayarak yola çıkmıştım. Konstantin Efendi'nin günlerinden bir gündü. Gökte hiç kuş gözüküyordu. Evden çıkarken isketemin kafesine bir incir yapıştırdım."

3

Üçüncü Kişi Ağzıyla Anlatım

- ⇒ Üçüncü kişili anlatımda yazarın seçtiği anlatıcı metnin dışındadır.
- ⇒ Anlatıcı gördüklerini veya duyduklarını anlatır. Bu tür anlatımlarda iki şahsın ekleri kullanılır:
 - ⇒ Üçüncü tekil şahıs (**O**) ⇒ eki yoktur.
 - ⇒ Üçüncü çoğul şahıs (**Onlar**) ⇒ (-lar/-ler)
- » "Gülbahar, Ahmed'i Küp Gölünde yitirdi. O gün bugündür Küp Gölü'nün orasından geçenler, gölün kıyısına oturmuş, kara, ışık gibi akan uzun saçlarını sırtına sermiş, başı iki eli arasında gözlerini son mavi suya dökmüş Gülbahar'ı görürler."

METİN KARŞILAŞTIRMA

⇒ En az iki metni tür, konu, karakter, mesajlar, bakış açısı (tutum), anlatıcı gibi yönlerden karşılaştırarak bu metinlerin benzer ve farklı tarafları ortaya konabilir.

	<i>Bilgilendirici Metinler</i>	<i>Hikâye Edici Metinler</i>	<i>Şiir</i>
<i>Yazılıs Amacı</i>	Öğretmek, bilgi vermek	Olay içinde yaşatmak	Bir duyguyu sezdirmek
<i>Konusu</i>	Bilimsel, sosyal ya da kültürel konular	İnsanı ilgilendiren ve günlük hayattan konular	Duygu yönü olan konular
<i>Yapısı</i>	Düzyazı şeklinde yazılır.	Düzyazı şeklinde yazılır.	Dizeler hâlinde yazılır.
<i>Anlatım Özelliği</i>	Ciddi ve nesnel bir anlatım vardır. Açıklayıcı ve tartışmacı anlatım kullanılabilir.	Öznel bir anlatım vardır. Betimleyici ve öyküleyici anlatım kullanılabilir.	Coşkulu bir anlatım vardır. Mecaz anlamlı kelimeler sıkça kullanılır.

» Örnek:

1. METİN

Aynı İstanbul'un içinde İstanbul'u arayarak ve artık bulamayacağımı pek iyi anlayarak hıçkıra hıçkıra ağlamak istiyorum. Ben İstanbul'un, eski İstanbul'un o şahsiyetli ve güzel İstanbul'un iç yüzünü afacancasına tanıyan bir evliydim; onu ben ne iyi anlardım... Sanki o da bana ayrıca, herkese yaptığından fazla yüreğini açardı. İşte ben bu pek iyi tanıdığım ve pek çok sevdiğim vücudu kaybettim. Ona yanyorum, onun hasretini çekiyorum!

Refik Halid KARAY

2. METİN

Ruhumu eritip de kalıpta dondurmuşlar;
Onu İstanbul diye toprağa kondurmuşlar.
İçimde tüten bir şey; hava, renk, eda, iklim;
O benim zaman, mekân aşmış sevgilim.
Çiçeği altın yaldız, suyu telli pulludur;
Ay ve güneş ezelden iki İstanbulludur.
Denizle toprak, yalnız onda ermiş visale,
Ve kavuşmuş rüyalar, onda, onda misale.

Necip Fazıl KISAKÜREK

1. Metnin 2. Metinden Farkları

- ⇒ Yazar, İstanbul'un eski zamanlarına duyduğu özlemi anlatırken karamsar bir tutum takınmıştır.
- ⇒ Metin, düzyazı hâlinde yazılmıştır.
- ⇒ Birinci kişili anlatım vardır.
- ⇒ Metnin mesajı, İstanbul'un eskiden daha güzel olduğudur.
- ⇒ İkilime kullanılmıştır.

2. Metnin 1. Metinden Farkları

- ⇒ Şair, İstanbul'a karşı duyduğu sevgisini anlatırken hayranlığını belli eden bir tutum takınmıştır.
- ⇒ Metin mısralarla oluşturulmuştur. Metnin türü şiirdir.
- ⇒ Kurgusal unsurlardan faydalanılmıştır.
- ⇒ Metnin mesajı, İstanbul'un kişi için önemli olduğudur.
- ⇒ Örneklendirmeden yararlanılmıştır.

Metinlerin Ortak Özellikleri

- ⇒ Her iki metinde de konu "İstanbul"dur.
- ⇒ Her iki metinde de benzetmeden yararlanılmıştır.
- ⇒ Öznel ifadelerle oluşturulmuşlardır.
- ⇒ Her iki metinde de kişileştirmeye başvurulmuştur.

1.

Etkinlik

Hikâye Unsurları

Aşağıda yer alan hikâyenin unsurlarını altlarındaki kutucuğa yazınız.

Dağda keçilerini otlatan bir çoban, öğle sıcağında, bir ağacın altında uyuyakalmış. Uyandığında keçilerin otladığı yerde bulunmadığını görmüş. Aramış, aramış, keçilerini bir türlü bulamamış. Kendi kendine, “Şimdi keçilerin sahibine ne söyleyeceğim? Ağa beni döve döve öldürür, koca sürü nereye kaybolur?” demiş. Çoban, sağa sola koştururken, “Çobanlık görevimi yapamadım, keçileri kaçırdım.” diye yakınırılmış. Önüne gelene, “Keçileri kaçırdım, şimdi ben ne yapacağım?” diye sormaya ve anlamlı anlamsız konuşmaya başlamış. Köylüler de merak edip keçileri aramaya başlamışlar.

Bu arada suları içip serinleyen keçiler, mağaradan çıkmış, çobanın bıraktığı yerde otlamaya başlamışlar. Köylüler sürüyü yerinde bulunca şaşırılmış ve keçileri tek tek saymışlar. Ortada bir durumun olmadığını gören köylüler, çobanın aklını oynattığına hükmetmişler.

OLAY

Keçileri kaybettiğini

düşünen çobanın

duyduğu tedirginlik

KİŞİLER

Çoban,

köylüler,

ağa

YER (MEKÂN)

Dağda

bir ağacın altı

ve çevresi ile köy

ZAMAN

Öğle vakti

2.

Etkinlik

Hikâye Unsurları

Aşağıda yer alan hikâyenin unsurlarını yandaki noktalı yerlere yazınız.

Köroğlu, yaz mevsiminin ilk gününde atını çaldırılmış. Değerli ve akıllı bir hayvan olan atını aramak için diyar diyar dolaştıktan sonra, İstanbul’da satılık hayvanlar arasında kendi atını bulmuş. onu tanımayan satıcıya müşteri gibi görünmüş. Önce şöyle bir binip deneyeceğini, sonra satın alacağını söyleyerek ata atlamış, hayvan da sahibini tanıdığından, atı mahmuzlamasıyla şimşek gibi fırlayıp kaybolmuş. Kıyıya varınca da sala fazla para verip Üsküdar’a çekti. Öfkesinden küplere binip izlemeye yeltenen at cambazına, kalabalıktan biri seslenmiş: Beyhude çabalama atı alan Üsküdar’ı geçti. O adam Köroğlunun kendisi idi.

Olay: Atını kaybeden Köroğlu’nun tekrar atına kavuşması

Kişiler: Köroğlu, at cambazı, kalabalıktan bir kişi

Mekân (Yer): İstanbul - Üsküdar

Zaman: Yaz mevsiminin ilk günü

3.

Etkinlik

Anlatıcı

Aşağıdaki metinlerde hangi anlatıcı türünün bulunduğunu metnin altındaki noktalı yerlere yazınız.

Köylünün biri kendine ekecek bir saha açmak için dağdaki fundalık ve çalları söküp temizliyormuş. Ayırık otu gibi çabuk üreyip etrafı kaplayan otları da söküp söküp atmış. Bu ayırık otlarından biri arazinin eğiminden olsa gerek, çok bakımlı bir bağ için içine düşmüş. Bağ sahibi de bunu önemsememiş. Fakat bir de bakmış ki bağının her tarafı ayırık otlarıyla dolmuş. Bir sürü işçi tutarak bağını bu ayırık otlarından temizlemiş, iyice masrafa girmiş. Toprağın derinliklerine salkım saçak kök salan bu ayırık otlarını temizletirken kendi kendine şöyle mırıldanmış, “Dağdan geldiniz, bağdaki asmalarımı kovmaya kalktınız. Öyle yağma yok!”

1

Üçüncü kişi ağızyla anlatım

Yatağın altında yeşil, tahtadan bir sandık duruyordu. Onu açtım. Az daha sevincimden haykıracaktım. Annemin bir hafta önce İstanbul'dan gönderdiği hediyeler içinde çıkan kaşağı pırıl pırıl parlıyordu. Hemen kaptım. Tosun'un yanına koştum. Karnına sürtmek istedim. Rahat durmuyordu. Galiba acıtıyor, dedim. Gümüş gibi parlayan bu güzel kaşağının dişlerine baktım. Çok keskin çok sivriydi. Biraz köreltmek için duvarın taşlarına sürtmeye başladım. Dişleri bozulunca, tekrar denedim. Atların hiçbirini durmuyordu.

2

Birinci kişi ağızyla anlatım

4.

Etkinlik

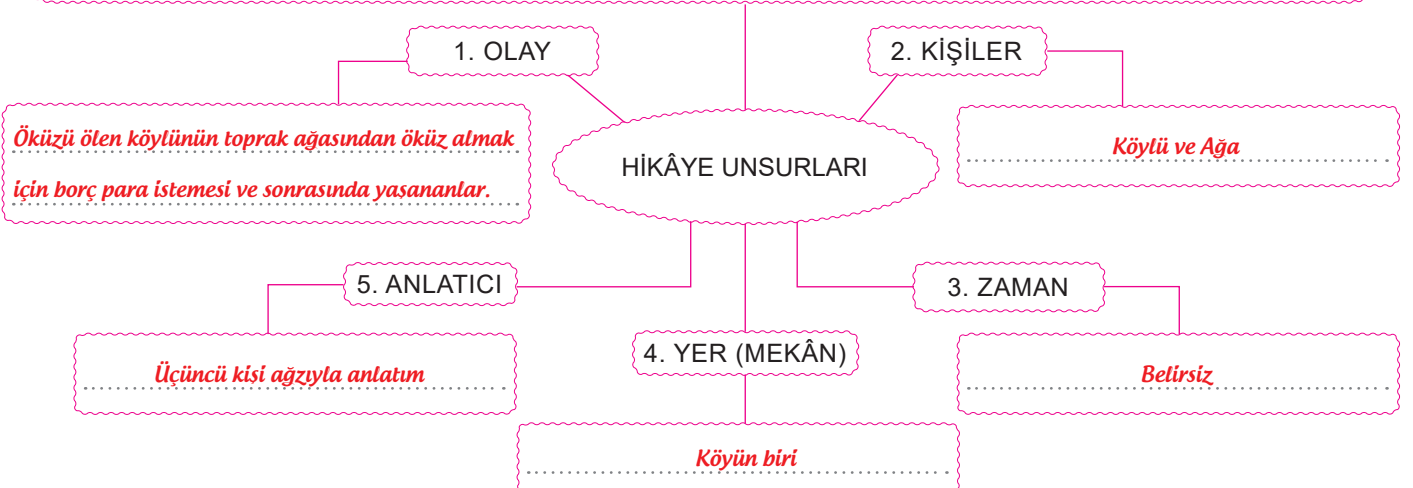
Hikâye Unsurları, Anlatıcı

Aşağıdaki metnin hikâye unsurlarına ait bilgileri kavram haritasında verilen kutucuklara yazınız.

Köyün birinde, bir köylünün çift sürmekte kullandığı bir çift öküzü varmış. Bunlardan biri ölmüş. Köylü, toprak ağasına giderek yalvar yakar bir öküz parası istemiş. Ağa, köylüye:

— Öküzün parasını ödeyinceye kadar hayvan ortak malımız sayılacak. Elli dönüm tarlamı süreceksin, açılıma bakacaksın, harmanda yardım edeceksin, diyerek ağır şartlar ileri sürmüştü. Ağanın şartlarını kabul eden köylü ona kul köle olmuş. Fakat aradan üç yıl geçtikten sonra parasının yarından fazlası ödenen öküz, gördüğü ağır işlere dayanamayıp ölmüş. Ağa, eskisi gibi köylüye angarya işlerini yaptırmak istemiş. Sabrı tükenen köylü:

— Ağam, gayrı öküz öldü, ortaklık bozuldu, deyip ağanın zulmünden kurtulmuş.

5.
Etkinlik

Metin Karşılaştırma

Aşağıda verilmiş olan her iki metni karşılaştırınız. Bu metinlerin özelliklerini (bazı metinler her iki metin için de ortak olabilir) ilgili kutucuklardan seçerek altlarındaki noktalı yerlere yazınız.

Nesnel bir anlatım vardır.	Öğretmek, bilgi vermek amacıyla yazılmıştır.	Olay içinde yaşatmak amacıyla yazılmıştır.
Deyime yer verilmiştir.	Öznel bir anlatım vardır.	Karşılaştırmadan yararlanılmıştır.
Açıklayıcı anlatım vardır.	Karşılaştırmadan ve kişileştirmelerden yararlanılmıştır.	Düzyazı şeklinde yazılmıştır.
Öyküleyici anlatım vardır.	Anlatıcı gerçek kişidir ve bu da yazarın kendisidir.	Anlatıcı kurmaca kişidir ve birinci kişili anlatımı vardır.

I. METİN

Yazın bu küçük mahalle kahvesinin bahçesine sık sık gittiğim için, karayelin, tipinin çalınca savrulduğu akşam, içeriye girdiğim zaman yadırganmadım. Kahve sapa bir yerdeydi. Yapraklarını dökmüş iki söğüt ağacı ile üzerinde hâlâ üç dört kuru yaprak sallanan bir asmayı kar öyle işlemişti ki bahar akşamları, yaz geceleri pek sevimli olan bahçenin mora kaçan beyaz bir ışıkla dibinden aydınlık haldeki güzelliğine şöyle bir göz attığım halde, camın kenarına yerleşip de buğuları silince uzun zaman daldım, hem sevdalandım. Bu mor ışık o kadar çabuk koyulaştı ki kahve daha ışıkları bile yakmamıştı. İnce belli çay bardaklarının en güzelini bırakıp giden kahveci:

— Kışın da güzel değil mi bahçe? dedi.

Bahçedeki mavi boyalı kasımpatıların üzerine birikmiş karları gösterdi.

— Morukların söylenmeyeceğini bilsem, ışıkları daha yakmazdım ya! dedi.

II. METİN

Kahvehane veya kıraathane; kahve ve çay yanı sıra çeşitli meşrubatların ve nargile gibi tütün ürünlerinin servis yapıldığı, masa oyunlarının oynandığı, sohbet edilen ve yine birçok farklı aktivitenin yapıldığı mekân.

Kafeteryalardan ve barlardan farklı olarak genellikle yemek servisi yapılmaz ve alkollü içeceklere ağırlıklı olarak yer verilmez. Özellikle Müslüman toplumlarda kahvehaneler oldukça yaygındır. 16. yüzyıldan beri, kahvehane Orta Doğu ülkelerinde erkeklerin toplandığı kahve vb. içecekler tükettiği, sohbet ettiği, kitap okuduğu ve çeşitli masa oyunları oynadığı yerlerin başında gelir.

Kahvehaneler, edebi, siyasi ve sanat ile ilgili bazı oluşumların doğuşuna da zemin hazırlayan; toplumsal sorunların tartışıldığı kültür mekânları olarak da işlev görmüşler ve bu nedenle "kıraathane" olarak da isimlendirilmişlerdir.

I. METİN

1. *Olay içinde yaşatmak amacıyla yazılmıştır.*
2. *Öznel bir anlatım vardır.*
3. *Öyküleyici anlatım vardır.*
4. *Anlatıcı kurmaca kişidir ve birinci kişili anlatım vardır.*
5. *Deyime yer verilmiştir.*
6. *Düzyazı şeklinde yazılmıştır.*
7. *Karşılaştırmadan ve kişileştirmeden yararlanılmıştır.*

II. METİN

1. *Öğretmek, bilgi vermek amacıyla yazılmıştır.*
2. *Nesnel bir anlatım vardır.*
3. *Açıklayıcı anlatım vardır.*
4. *Anlatıcı gerçek kişidir ve bu da yazarın kendisidir.*
5. *Deyime yer verilmiştir.*
6. *Düzyazı şeklinde yazılmıştır.*
7. *Karşılaştırmadan yararlanılmıştır.*

METNİN DİL VE ANLATIM ÖZELLİKLERİ

⇒ Metinlerin dil ve anlatım özellikleri açısından incelenmesi parçayla ilgili olan her konuyu ilgilendirir. Dil ve anlatım özelliklerinin incelendiği konularda genellikle şu başlıklarla ilgili yargılar verilir:

Anlatım Biçimi

Açıklama
Tartışma
Öyküleme
Betimleme

Sözcük Yapısı

Fiil - isim
Niteleyici sözcükler
Basit yapıli sözcük
Türemiş yapıli sözcük
Birleşik yapıli fiil

Cümle Özellikleri

Öznel - nesnel anlatım
Benzetme
Karşılaştırma
Abartma
Örneklendirme
Sebeup-amaç-koşul sonuç

Hikâye Unsurları

Anlatıcı
Olay örgüsü
Zaman
Varlık kadrosu
Mekân (yer)

Sözcük Gruplarının Vartığı

Atasözü
Deyim
Özdeyiş
İkileme

Düşünceyi Geliştirme Yolları

Örneklendirme
Tanımlama
Karşılaştırma
Tanık gösterme
Sayısal verilerden yararlanma

Sözcükler Arası Anlam İlişkisi

Eş anlamlılık
Zıt anlamlılık
Eş seslilik
Yakın anlamlılık
Genel-özel anlamlılık

Duyulardan Yararlanmak

Görme
İşitme
Dokunma
Koklama
Tatma

» Örnek:

Hemşehrileri bazen candan, bazen de sahte olarak Nasrettin Hoca'ya saygı gösterirler. Günün birinde sahte saygı gösterenlerden biri Hoca'yı evine davet eder. Hoca da konumu gereği davete icabet eder. Gider gitmesine de eve yaklaşınca ev sahibinin başını pencereden içeriye doğru çektiğini görür. Hiçbir şey olmamış gibi evin kapısını çalan Hoca "Komşu, ben geldim." deyince kapının arkasından değiştirilmiş bir ses duyulur:

– Ah Hoca'm, ah! Evin sahibi buradaydı lakin az önce gitti. Ben sizin geldiğinizi söylerim. Mutlaka çok üzülecektir.

Hoca bu sözler karşısında sinirlenir ve "Ev sahibine söyleyin, bir daha bir yere giderken başını pencerede unutmayın!" der.

Metnin dil ve anlatım özellikleri hakkında şunlar söylenebilir:

⇒ Deyimlerden yararlanılmıştır.	⇒ Saygı göstermek, davet etmek, davete icabet etmek
⇒ Geçiş ve bağlantı ifadelerine yer verilmiştir.	⇒ lakin, ve
⇒ Açık ve anlaşılır bir anlatım vardır.	⇒ Günlük dilde kullanılan sözcükler vardır.
⇒ Olay örgüsü vardır.	⇒ Bağlantılı birden çok olay vardır.
⇒ Öyküleyici anlatım vardır.	⇒ Olaylar oluş sırasına göre anlatılmıştır.
⇒ Sebeup-sonuç cümlelerine yer verilmiştir.	⇒ Hoca'nın davet edildiği yere gitmesindeki gerekçe toplumdaki konudur.
⇒ Görme ve işitme duyularından yararlanılmıştır.	⇒ Hoca ev sahibini pencerede görür, kapının ardından değiştirilmiş bir ses duyar

6.

Etkinlik

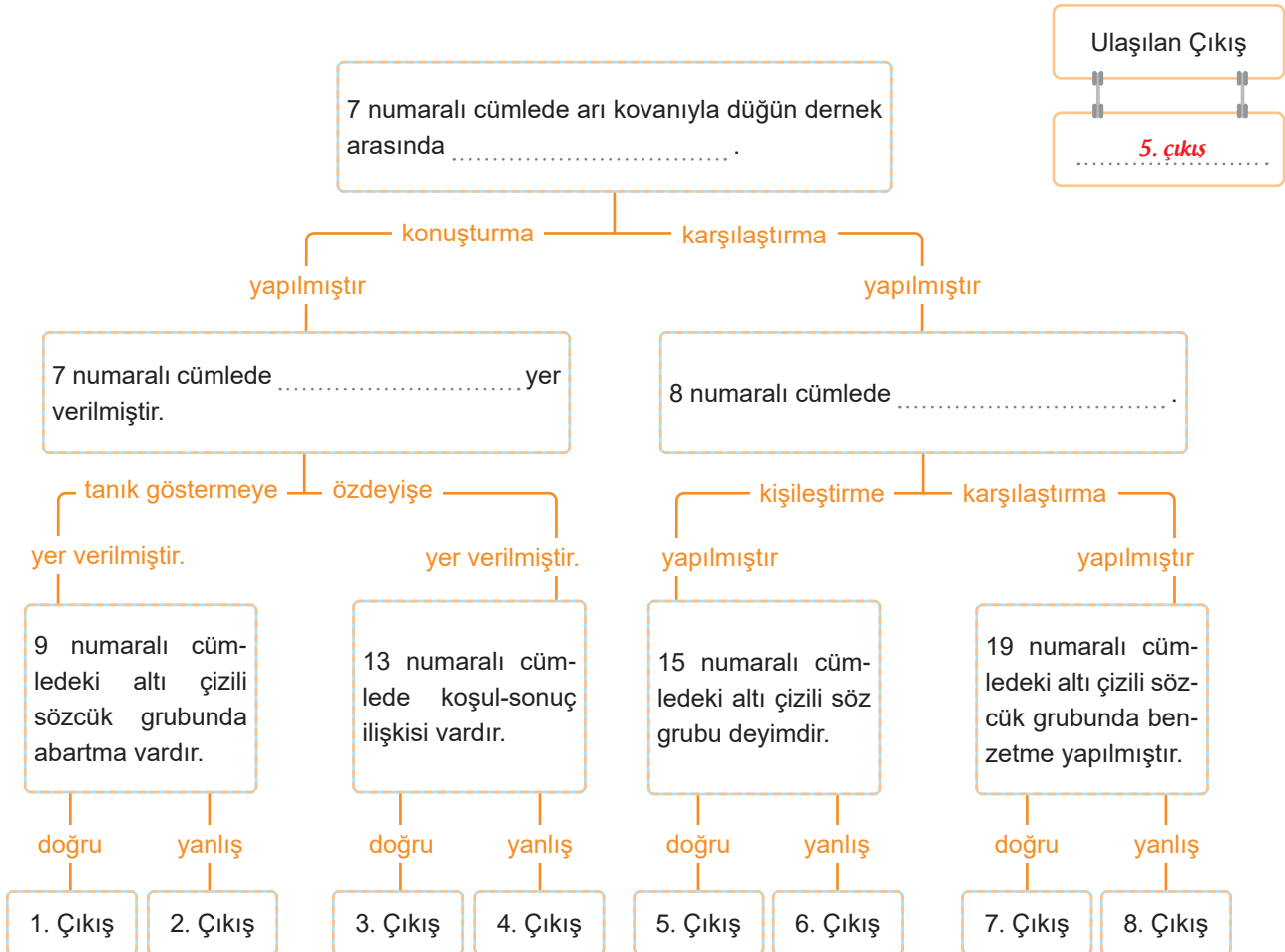
Metnin Dil ve Anlatım Özellikleri

Aşağıda verilen metinden hareketle tanılayıcı dallanmış ağaçtaki bilgiler doğru bir şekilde değerlendirilirse hangi çıkışa ulaşabileceğini bularak “Ulaşılan Çıkış” bölümünün altındaki boşluğa yazınız.

(1) Anadolu’da bayram da seyran da davulla başlar. (2) Davul güm güm vurmamakça bayramın seyranın tadı mı olur? (3) Düşün mü var? (4) Önce davul gerek. (5) Davul başta, davulcu işte. (6) Davulun sesi Anadolu’nun sesidir. (7) Ne demişler: “Arı kovanı oğulsuz olmaz, düşün dernek davulsuz olmaz.” (8) Anadolu düşünlerinin başkonuğu davuldur derler ve bir hikâyesini şöyle anlatırlar:

(9) Bir zamanlar Anadolu beylerinden birinin içe dönük, konağından dışarı çıkmaz, kimseyle görüşüp konuşmaz, güzellikte eşsiz bir kızı varmış. (10) Kız gelinlik çağına gelince beyi bir düşüncedir almış. (11) Kızını evlendirmesi gerek. (12) Ne var ki değil sokağa, odasından bile dışarıya çıkmayan bu kızı kimlere versin? (13) Ülkeye duyurmuş: “Kim kızımı kendi isteği ile konaktan dışarı çıkarabilirse onunla evlendireceğim.” (14) Belirtilen günde kızın penceresi önünde, şıvgın gibi yiğitler toplanmış, her yiğit hünerini göstermeye başlamış. (15) Kimi elli okkalık güzleri havaya uçurmuş, kimi at üzerinde en zor hareketleri yapmış ama kız oralı bile olmamış, başını çevirip bakmamış. (16) Derken akşama doğru uzaklardan bir davul sesi duyulmuş.

(17) Kızın yüreğinde bir şeyler kımıldamış. (18) Davulun sesi yaklaştıkça kız pencereye doğru başını çevirmiş, pencereyi açmış. (19) Az sonra fidan boylu, civan bir delikanlı davulunu döve döve meydana girmiş, başlamış türlü havalar çalmaya.

7.
Etkinlik

Metnin Dil ve Anlatım Özellikleri

Aşağıda üç ayrı metin verilmiştir. Bu metinlerde aşağıda yer alan anlatım özelliklerinden hangilerinin bulunduğu örnekteki gibi yanlarındaki boşluklara yazınız. (Bazı özellikler birden çok metin için ortak olabilir.)

1. Tanımlama yapılmıştır.	4. Benzetme yapılmıştır.	8. Bilgilendirici metindir.
2. Açıklayıcı anlatım vardır.	5. İkileme kullanılmıştır.	9. Düzyazı şeklinde yazılmıştır.
3. Coşku ve heyecan dile getirme vardır.	6. Nesnel ifadeler vardır.	10. Bir duygu sezdirme vardır.
	7. Öznel ifadeler vardır.	

Kahve, İstanbul'un ve Anadolu'nun günlük hayatına girmiş. Ekmek gibi, su gibi ihtiyaç maddeleri arasında yer almıştır. İstanbul'da açılan ilginç yazlık ve kışlık kahvehaneler, bu kahvehanelerde kahve gelenek ve görenekleri, yerli ve yabancı pek çok yazara konu olmuştur. Gerçekten de usta ellerde özene bezene pişirilen kahvelerimizin şöhreti dünyaya yayılmış, pirinç cezvelerde pişirilerek kulpsuz "kallavi" fincanlarda içilen sadesinden şekerlisine, çok güzel kokan, buram buram tüten kahveler "Türk kahvesi" adıyla dünyanın her yerinde aranır olmuştur. Bugün de eş dost ziyaretlerinde ikramın başını çeken kahve, öyle gelişigüzel pişirilmez. Pişirilirse konuğa saygısızlık sayılır. Hele ziyarete gelen konuk, bir ehlikeyif, bir kahve tiryakisi ise kahveden, kahveyi getirene kadar bir "tazelik" arardı.

a

Öznel ifadeler vardır.

İkileme kullanılmıştır.

Düzyazı şeklinde yazılmıştır.

Açıklayıcı anlatım vardır.

Benzetme yapılmıştır.

Bu yağmur, bu yağmur, bu kıldan ince,
Nefesten yumuşak yağın bu yağmur.
Bu yağmur, bu yağmur, bir gün dinince,
Aynalar yüzümü tanımaz olur.

Bu yağmur, kanımı boğan bir iplik,
Tenimde acısız yatan bir bıçak.
Bu yağmur, yerde taş ve bende kemik,
Dayandıkça çisil çisil yağacak.

b

Öznel ifadeler vardır.

Benzetme yapılmıştır.

Coşku ve heyecan dile getirme vardır.

İkileme kullanılmıştır.

Bir duygu sezdirme vardır.

Kar, beyaz, parlak, çoğunlukla altıgen şekilli, buz kristallerinden oluşan bir yağış çeşididir. Buz kristalleri 0°C altında su buharının yoğunlaşması ile oluşur. Çok sayıda kar kristal çeşidi olmasına rağmen hepsi altı köşelidir. Kar tanelerinin kristal yapıları birbirinin tıpa tıp aynısı değildir. Mikroskopla büyütülen kar taneleri üzerinde yapılan araştırmalarda, kristal yapıları birbirinin aynı olan iki kar tanesine rastlanmamıştır. Kar kristalleri üzerinde ilk araştırmaları yapan Amerikalı Wilson Bentley, gördüğü muhteşem sanat karşısında adeta büyünmüş ve elli yıl boyunca sürekli kar kristali fotoğrafı çekmiştir. Elde ettiği 6000 resim içinde kristal yapıları birbirinin aynı olan iki kar tanesine rastlayamamıştır. Daha sonraları diğer bilim adamlarının sürdürdüğü çalışmalar neticesinde şimdiye kadar kar tanecikleri arasında aynı büyüklükte, aynı şekilde ve aynı sayıda su molekülü ihtiva eden iki kristal bile bulunamamıştır.

c

Nesnel ifadeler vardır.

Tanımlama yapılmıştır.

Bilgilendirici metindir.

Açıklayıcı anlatım vardır.

Düzyazı şeklinde yazılmıştır.

8.
Etkinlik

Metin Karşılaştırma

Aşağıda iki ayrı metin verilmiştir. Verilen metinleri karşılaştırarak farklı ve benzer yönlerini kutucuklardan seçiniz ve ilgili metnin altına örnekteki gibi yazınız. (Bazı özellikler her iki metin için ortak olabilir.)

I. METİN

MEMLEKET İSTERİM

Memleket isterim,
Gök mavi, dal yeşil, tarla sarı olsun;
Kuşların, çiçeklerin diyarı olsun.

Memleket isterim,
Ne başta dert ne gönülde hasret olsun;
Kardeş kavgasına bir nihayet olsun.

Memleket isterim,
Ne zengin fakir ne sen ben farklı olsun;
Kış günü herkesin evi barkı olsun.

II. METİN

On dördüncü yüzyılın başlarında Anadolu'da bir gezi yapan tanınmış Arap Seyyahı İbni Batuta, Anadolu'yu karış karış gezerken Ahi tekkelerinde konaklamış. Türklerin gösterdikleri konukseverliği "Seyahatname-si"nde anlata anlata bitiremeyip Anadolu için şöyle der:

Tanrı, güzelliklerini öteki ülkelere ayrı ayrı dağıtırken burada hepsini bir araya getirmiştir. Burada dünyanın en güzel insanları, en temiz giyimli halkı yaşar; en nefis yemekler pişirilir. Tanrı'nın yarattıkları içinde en şefkatli, en konuksever halk Anadolu'dadır.

Tanık göstermeye başvurulmuştur.

İkilemelere başvurulmuştur.

Karşıt anlamlı sözcüklere başvurulmuştur.

Açıklayıcı anlatıma başvurulmuştur.

Düzyazı şeklinde yazılmıştır.

Dizeler halinde yazılmıştır.

Öznel anlatım vardır.

Coşku ve heyecan dile getirme vardır.

I. METİN

*Dizeler halinde yazılmıştır.**Coşku ve heyecan dile getirme vardır.**Öznel anlatım vardır.**Karşıt anlamlı sözcüklere başvurulmuştur.**İkilemelere başvurulmuştur.*

II. METİN

*Düzyazı şeklinde yazılmıştır.**Açıklayıcı anlatıma başvurulmuştur.**Öznel anlatım vardır.**İkilemelere başvurulmuştur.**Tanık göstermeye başvurulmuştur.*

ÖZ DEĞERLENDİRME FORMU

BECERİLER	Mükemmel	İyi	Orta	Geliştirmeli
Metindeki hikâye unsurlarını bulabilme				
Metnin kaçınıcı kişi ağızıyla anlatıldığını söyleyebilme				
Metinleri benzer ve farklı yönleriyle karşılaştırabilme				
Metinlerin dil ve anlatım özelliklerini sıralayabilme				
Geliştirilmesi gereken beceriler için şunları yapmayı planlıyorum:				
.....				

BÖLÜM YAZIM KURALLARI

BÜYÜK HARFLERİN KULLANIMI

DE, Kİ VE Mİ'NİN YAZIMI

- Ek Olan “-de” ve Bağlaç Olan “de”nin Yazımı
- Ek Olan “-ki” ve Bağlaç Olan “ki”nin Yazımı
- “Mi”nin Yazımı

SAYILARIN YAZIMI

KISALTMALARIN YAZIMI

BİRLEŞİK SÖZCÜKLERİN YAZIMI

- Bitişik Yazılan Birleşik Sözcükler
- Ayrı Yazılan Birleşik Sözcükler

YAZIMI KARIŞTIRILAN SÖZCÜKLER/SÖZ GRUPLARI

BÜYÜK HARFLERİN KULLANIMI

⇒ Cümleler büyük harfle başlar.

- » Okulumuza yeni bir spor salonu yapıldı.
- » Futbol oynamayı çok seviyordum.

UYARI: Cümle içinde tırnak veya ayraç içine alınan cümleler büyük harfle başlar ve sonuna uygun noktalama işareti konur.

- » Dostoyevski "Anlamdan çok, hayatı sevmeliyiz." diyor.
- » Hilmi Bey entelektüel (Entelektüel sözcüğünü de davranışından dolayı kullanıyorum.) bir yapıya sahiptir.

UYARI: İki noktadan sonra cümle ve özel ad niteliğinde olmayan örnekler sıralandığında bunlar büyük harfle başlamaz.

- » Şiirlerde en çok kullanılan temalar şunlardır: aşk, yalnızlık, sevgi, mutluluk, ölüm, gurbet, arkadaşlık, hüzn...

⇒ Özel adlar büyük harfle başlar.

⇒ Kişi ad ve soyadları, takma adlar büyük harfle başlar.

- » Mustafa Kemal Atatürk, Orhan Veli, Vilhelm Thomsen, Kirpi (Refik Halit Karay), Muhibbi (Kanuni Sultan Süleyman)...

⇒ Kişi adlarından önce veya sonra gelen saygı sözleri, ünvanlar, lakaplar, meslekler, rütbe adları büyük harfle başlar.

- » Fatih Bey, Yüzbaşı Sencer Bey, Doktor Sedat, Muhtar Sait, Topal Ali...

⇒ Akrabalık bildiren adlar, lakap veya ünvan değeri kazandığında büyük harfle başlar. Akrabalık anlamını koruduğunda küçük harfle yazılır.

- » Nesrin Bacı bizim de falımıza bakiver. (lakap) » Süleyman amcam bize de uğrayacakmış. (akrabalık)
- » Emine Ana bu ülkenin önemli bir değeridir. (lakap) » Hasret halam evi satın almış mı? (akrabalık)

⇒ Cümle içinde özel adın yerine kullanılan makam veya ünvan sözleri büyük harfle başlar.

- » Şehrimize gelen turistleri Vali makamına davet etti.

⇒ Saygı sözlerinden sonra gelen makam, mevki, ünvan bildiren kelimeler büyük harfle başlar.

- » Sayın Bakan, Sayın Vali, Sayın Rektör...

⇒ Millet, dil, devlet adları ve hayvanlara verilen adlar büyük harfle başlar.

- » Türk, Rus, Arap; Türkçe, Farsça, Rusça; Türkiye Cumhuriyeti, Azerbaycan Cumhuriyeti; Fino, Maviş, Pamuk...

⇒ Kıta, bölge, ülke, il, ilçe, semt, köy, mahalle, cadde, bulvar, sokak gibi yer adları büyük harfle başlar.

- » Afrika, Avrupa; Marmara Bölgesi, Doğu Anadolu Bölgesi; Almanya, İngiltere; İzmir, Çanakkale, Sivas; Akçaköy, Beşiktaş; Kazlıçeşme, Kandilli; Akbulut, Kumyazı; Çamur Mahallesi; Baharat Caddesi; Asmalı Bulvarı; Bahtiyar Sokak...

UYARI: Özel ada dahil olmayıp tamlama kuran il, ilçe, bucak, köy, belde gibi sözler küçük harfle başlar.

- » Malatya ili, Alacakaya ilçesi, Akdoğanlar köyü, Uzungöl beldesi...

⇒ Yer adlarında ilk isimden sonra gelen deniz, nehir, göl, dağ, boğaz vb. tür bildiren isimler büyük harfle başlar.

- » Marmara Denizi, Süphan Dağı, Dicle Nehri, Tuz Gölü, Belen Geçidi, İstanbul Boğazı...

⇒ Düşünce, hayat tarzı, politika vb. anlamlar bildirdiğinde "doğu" ve "batı" sözlerinin ilk harfleri büyük yazılır. Bu sözler yön bildirdiğinde küçük yazılır.

- » Türkiye'nin batısındaki bu yaşam tarzı, kültürümüze Batı'dan geçmiş bir yozlaşmanın sonucudur.

⇒ Din ve mezhep adları ile bunların mensuplarını bildiren sözler büyük harfle başlar.

» Müslümanlık, Müslüman; Hristiyanlık, Hristiyan; Budizm, Budist; Hanefilik, Hanefi; Katoliklik, Katolik...

⇒ Din ve mitoloji ile ilgili özel adlar büyük harfle başlar.

» Tanrı, Allah, İlah, Cebrail, Zeus, Osiris, Kibele...

UYARI: "Tanrı, Allah, İlah" sözleri özel ad olarak kullanıldıklarında küçük harfle başlar.

» Eski Yunan tanrıları, müzik dünyasının ilahı...

⇒ Gezegen ve yıldız adları büyük harfle başlar. Ancak "dünya, güneş, ay" kelimeleri gezegen anlamı dışında kullanıldığında küçük harfle başlar.

» Merkür, Venüs, Jüpiter, Dünya, Güneş, Ay...

» Bugün dünya kadar isim var. (Pek çok anlamında)

» Bu oda hiç güneş almıyor. (Güneş ışığı, ısı anlamında)

⇒ Kurum, kuruluş ve kurul adlarının her kelimesi büyük harfle başlar.

» Türkiye Büyük Millet Meclisi, Türk Dil Kurumu, Atatürk Orman Çiftliği, İstanbul Üniversitesi, Kimya Bölümü...

⇒ Tarihi olay, çağ ve dönem adları büyük harfle başlar.

» Milli Mücadele, Orta Çağ, Yükselme Dönemi, Kurtuluş Savaşı...

⇒ Özel adlardan türetilen bütün kelimeler büyük harfle başlar.

» Türklük, Türkçülük, Türkçe, Avrupalı, Asyalılık, Darvinci, Konyalı...

⇒ Kitap, dergi, gazete ve sanat eserlerinin (tablo, heykel, beste vb.) her kelimesi büyük harfle başlar.

» Sinekli Bakkal, Başını Vermeyen Şehit; Bilim Çocuk, Mavi Kırlangıç; Resmi Gazete; Kaplumbağa Terbiyecisi...

UYARI: Özel ada dahil olmayan gazete, dergi, tablo vb. sözler büyük harfle başlamaz.

» Milliyet gazetesi, Türk Dili dergisi, Kur'an Okuyan Kız tablosu...

UYARI: Kitap, makale, tiyatro eseri, kurum adı vb. özel adlarda yer alan kelimelerin ilk harfleri büyük yazıldığına "ve, ile, ya, veya, yahut, ki, de" sözleriyle "mi, mi, mu, mü" soru eki küçük harfle yazılır.

» Mai ve Siyah, Suç ve Ceza, Leyla ile Mecnun, Turfanda mı Yoksa Turfa mı?, Diyorlar ki...

⇒ Ulusal, resmi ve dini bayramlarla anma ve kutlama günlerinin adları büyük harfle başlar.

» Cumhuriyet Bayramı, 19 Mayıs Atatürk'ü Anma Gençlik ve Spor Bayramı, Ramazan Bayramı, Nevruz Bayramı, Miraç Kandili; Anneler Günü, Öğretmenler Günü, Dünya Tiyatro Günü, 14 Mart Tıp Bayramı, Hıdırellez...

⇒ Millet, yer, kişi adlarıyla kurulan birleşik kelimelerde özel adlar büyük harfle başlar; ikinci kelime küçük harfle yazılır.

» Brüksel lahanası, Maraş dondurması, Japon gülü, Hindistan cevizi, Antep fıstığı...

⇒ Belirli bir tarih bildiren ay ve gün adları büyük harfle başlar.

» 29 Mayıs 1453 Salı günü İstanbul Türklerin himayesine girdi.

» İstanbul'daki Lale Festivali 25 Haziran'da başlayacak.

UYARI: Belirli bir tarihi bildirmeyen ay ve gün adları küçük harfle başlar.

» Bilim Kurulu, toplantılarını genellikle salı günleri yapar.

⇒ Tabela, levha ve levha niteliğindeki yazılarda geçen kelimeler büyük harfle başlar.

» Giriş, Çıkış, Müdür Yardımcısı, Vezne, Başkan, Doktor, Otobüs Durağı, Dolmuş Durağı, Şehirler Arası Telefon, 3. Kat, 4. Sınıf, 1. Blok vb.

1.
Etkinlik

Yazım Kuralları (Büyük Harflerin Kullanımı)

Aşağıda verilen büyük harflerin yazımıyla ilgili kuralların başındaki harfleri ilgili cümlelerin altına, bu kuraları örneklendiren sözcükleri de üstüne örnekteki gibi yazınız. (Bir kuralın birden fazla örneği olabilir.)

1. **Sayın Bakan**
Okulumuzu ziyaret edecekler arasında Sayın Bakan da bulunacaktır. **c**

14. **Harput Kalesi - Elazığ**
Harput Kalesi, Elazığ ili sınırları içerisinde bulunur. **i**

13. **Kaymakam**
Ankara'dan gelen heyet Kaymakam'ı makamında ziyaret etti. **b**

12. **Hristiyanlar - Katolikler - Protestanlar**
Hristiyanlar, Katolikler ve Protestanlar olarak ayrılmıştır. **h**

11. **Türkiye Büyük Millet Meclisi**
23 Nisan 1920'de Türkiye Büyük Millet Meclisi açılmıştır. **j**

10. **Karadeniz - Trabzon - Maçka - Sümela Manastırı**
Karadeniz turumuzda Trabzon'un Maçka ilçesindeki Sümela Manastırı'nı gezdik. **i**

2. **Dünya - Mars - Güneş - Kutup Yıldızı**
Dünya ve Mars birer gezegen iken Güneş ve Kutup Yıldızı da birer yıldızdır. **g**

3. **Tekir'i**
Aşu zamanı geldiği için kedim Tekir'i veterinerine götürdüm. **d**

4. **Pembe İncili Kaftan**
Ömer Seyfettin'in Pembe İncili Kaftan hikâyesini okudum. **k**

5. **Alman - İngiliz**
Dışişlerimiz Alman ve İngiliz turistlere vize serbestiyeti tanıdı. **e**

6. **Türk Dil Kurumu**
Türk Dil Kurumu, önemli çalışmalara imza attı. **j**

7. **Çalıkusu**
Reşat Nuri Güntekin'in "Çalıkusu" romanının başkahramanı Feride bir öğretmendir. **k**

8. **Japonca**
Önümüzdeki yaz, Japonca kursuna gideceğim. **f**

9. **Mustafa Kemal Paşa - Seyit Onbaşı**
Mustafa Kemal Paşa, Seyit Onbaşı'yı huzuruna çağırır. **a**

a. Kişi adlarından önce ve sonra gelen ünvanlar, saygı sözleri, rütbe adları ve lakaplar büyük harfle başlar.
b. Cümle içinde özel adın yerine kullanılan makam veya ünvan sözleri büyük harfle başlar.
c. Saygı bildiren sözlerden sonra gelen ve makam, mevki, ünvan bildiren kelimeler büyük harfle başlar.
d. Hayvanlara verilen özel adlar büyük harfle başlar.
e. Millet, boy, oymak adları büyük harfle başlar.
f. Dil ve lehçe adları büyük harfle başlar.
g. Gezegen ve yıldız adları büyük harfle başlar.
h. Din ve mezhep adları ile bunların mensuplarını bildiren sözler büyük harfle başlar.
i. Yer adları (kıta, bölge, il, ilçe, köy, semt vb.) büyük harfle başlar.
j. Kurum, kuruluş ve kurul adlarının her kelimesi büyük harfle başlar.
k. Kitap, dergi, gazete ve sanat eserlerinin her kelimesi büyük harfle başlar.

2.
Etkinlik

Büyük Harflerin Kullanımı

Aşağıda büyük harflerin kullanımıyla ilgili yapılan yazım yanlışlarını düzelterek örnekteki gibi yeniden yazınız.

CÜMLELER

DOĞRU YAZILIŞI

1 Dünya'mızın güneş eksenini etrafındaki dönüşü 365 gün 6 saat sürmektedir.

Günes

2 Serginin en çok beğenileni "Köylü kızlar" tablosuydu.

Köylü Kızlar

3 Yarından itibaren gezimiz Karadeniz'in Batısına doğru devam edecek.

batusına

4 Bu hafta ek ders yönetmeliğinde bazı değişiklikler yapıldı.

Ek Ders Yönetmeliği'nde

5 İstanbul'a yolunuz düşerse Topkapı sarayını mutlaka ziyaret ediniz.

Topkapı Sarayı'ni

6 Günlük gazeteler arasında Milliyet Gazetesini göremedim.

Milliyet gazetesini

7 Ağrı dağı, Türkiye'nin en büyük dağıdır.

Ağrı Dağı

8 Tuz gölü, Van Gölü'nden sonraki ikinci büyük gölümüzdür.

Tuz Gölü

9 Anneler günü, Kurban Bayramı'na denk gelecek mi?

Anneler Günü

10 İstanbul 29 Mayıs 1453 salı günü fethedilmiştir.

Salı

11 Baklavalarda cevizden ziyade Antep Fıstığıni seviyorum.

Antep fıstığını

12 Lale devrini sadece bir eğlenceden ibaret görmek yanlıştır.

Lale Devri'ni

13 Talim Terbiye Kurulu başkanlığı bu yıl ders kitaplarını değiştirecek.

Başkanlığı

14 Yeni evimiz Atatürk mahallesi 297. Sokak'ta bulunmaktadır.

Atatürk Mahallesi

15 Canım arkadaşım,
Mektubun elime yeni geçtiği için ancak cevap verebildim.

Canım Arkadasım

DE, KI VE Mİ'NİN YAZIMI

"De"nin Yazımı

Türkçede "de", bağlaç ve ek olma durumuna göre iki şekilde yazılır:

Bağlaç Olan "de"

- ➔ Bağlaç olan "de / da" kendinden önceki sözcükten her zaman ayrı yazılır.
- » Okuduğu kitabı **da** ben vermiştim.
- » Ayşe **de** yarınki pikniğe gelecekti.
- ➔ Bağlaç olan "de" cümleden çıkarıldığında cümlenin anlamı bozulmaz.
- » Yaşadığı şehir **de** çok kalabalıktı. (Anlamlı)
- » Yaşadığı şehir çok kalabalıktı. (Anlamsız)

Ek Olan "-de"

- ➔ Ek olan "-da / -de / -ta / -te" kendinden önceki sözcüğe her zaman bitişik yazılır.
- » Mahalle**de** kimse kalmamıştı.
- » Kalemim okul arkadaşım Ayşe'**de** kalmıştı.
- ➔ Ek olan "-da / -de / -ta / -te" cümleden çıkarıldığında anlamda bozulma olur.
- » Park**ta** oynamaya gidecek. (Anlamlı)
- » Park oynamaya gidecek. (Anlamsız)

"Ki"nin Yazımı

Türkçede "ki", bağlaç ve ek olma durumuna göre iki şekilde yazılır:

Bağlaç Olan "ki"

- ➔ Bağlaç olan "ki" kendinden önceki sözcükten her zaman ayrı yazılır.
- » Bizi sevdi **ki** yardım etti.
- » Sen gel **ki** mevsim bahara dönsün!
- ➔ Bağlaç olan "ki" cümleden çıkarıldığında anlamda bozulma olmaz. Ayrıca bu "ki"den sonra "-ler" eki getirilemez.
- » Sen de gel **ki** gidelim. (Anlamlı)
- » Sen de gel, gidelim. (Anlamsız)
- » Sen de gel **kiler** gidelim. (Anlamsız)

Ek Olan "-ki"

- ➔ Ek olan "-ki" eklendiği sözcüğe bitişik yazılır.
- » Onun suyu bol, bizim**ki** az.
- » Ev**deki** hesap bazen çarşıya uymayabilir.
- ➔ Ek olan "-ki" cümleden çıkarıldığında anlamda bozulma olur. Ayrıca bu "-ki" ekinden sonra "-ler" eki getirilebilir.
- » O kitap değil, şurad**aki** benim. (Anlamlı)
- » O kitap değil, şurada benim. (Anlamsız)
- » O kitap değil, şurad**kiler** benim. (Anlamlı)

➔ Bağlaç olan "ki" birkaç örnekte kalıplaşmış bir şekilde kendinden önceki sözcüğe bitişik yazılır. (ŞİFRE=SOMBAHÇEMİ)

» Sanki	» Oysaki	» Meğerki	» Belki
» Halbuki	» Çünkü	» Mademki	» İllaki

"Mi"nin Yazımı

Soru eki "mi", gelenekleşmiş olarak kendisinden önceki sözcükten ayrı yazılır.

- ➔ Soru eki "mı / mi / mu / mü" kendinden önceki sözcükten her zaman ayrı yazılır.
- » O da bizimle tiyatroya gelecek **mi**?
- » Bu kadar çabuk **mu** unuttun beni?
- » Böyle insanlar dünyada kaldı **mı**?
- » O da esprinize çok güldü **mü**?
- ➔ Soru eki "mı / mi / mu / mü"den sonra gelen ekler, bu eke bitişik yazılır.
- » Zili çalıp kaçan sen **miydin**?
- » Siz salatalığı kurutmuyor **musunuz**?
- » Yüzüme bir daha bakmayacaklar **miymiş**?
- » Zonguldak'ın gelir kaynağı kömür **müdür**?

SAYILARIN YAZIMI

Sayılar nasıl yazılır?

Sayılar metin içerisinde yazıyla yazılabildiği gibi rakamla da yazılabilir.

- ➔ Sayılar metinde yazıyla yazılabilir ancak özellikle saat, para tutarı, ölçü, istatistik verilerine ilişkin sayılarda rakam kullanılır.
- » Anneannesine üç günde bir uğruyormuş.
- » 12.50'de tren garında olmamız gerekiyor. (Saat)
- » Anneme on sekiz metre kadife kumaş aldım. (Ölçü)
- » Artık 1.000 liraya alışveriş yapılamaz oldu. (Para)
- ➔ Birden fazla kelimedenden oluşan sayılar ayrı yazılır.
- » Elli üçüncü yaş gününü hatırlamıyordu.
- » Eserin adı "Bin Dokuz Yüz Seksen Dört" diye değiştirildi.
- ➔ Üleştirme sayıları rakamla değil, yazıyla belirtilir.
- » 5'şer (X) - beşer (doğru) » 7'şer (X) - yedişer (doğru)

- ➔ Sıra sayıları rakamla veya yazıyla yazılabilir. Rakamla yazılırsa rakamdan sonra nokta konur ya da kesme işareti konularak sırayı belirten ek (-inci) yazılır.
- » 55. (elli beşinci), XIX. (on dokuzuncu), 6'ncı (altıncı), 10'uncu (onuncu)...
- Sıra sayıları ekle gösterildiklerinde rakamdan sonra sadece kesme işareti ve ek yazılır, ayrıca nokta konmaz.
- » 100.'üncü (yanlış) - 100'üncü (doğru)
- ➔ Ticari belgelerde para ile ilgili sayılar bitişik yazılır.
- » Senedin üzerinde yüzonbinTL yazıyordu.
- » Çekin üzerinde dörtüzyetmişbeşbinTL yazıyordu.

KISALTMALARIN YAZIMI

TBMM - TDK - km

Türkiye Büyük Millet Meclisi - Türk Dil Kurumu - kilometre

- ➔ Kurum, kuruluş, ülke, kitap, dergi ve yön adları kısaltılarken her kelimenin ilk harfi büyük yazılır ve harfler arasına nokta konmaz.
- » TDK (Türk Dil Kurumu), ABD (Amerika Birleşik Devletleri), KB (Kutadgu Bilig), TD (Türk Dili), K (kuzey)...
- ➔ Bazen kelimelerin, özellikle son kelimenin birkaç harfinin kısaltmaya alındığı da görülür. Bazen de aradaki kelimelerden hiç harf alınmadığı olur. Bu tür kısaltmalarda, kısaltmanın akılda kalabilmesi için yeni bir kelime oluşturma amacı güdülür.
- » BOTAŞ (Boru Hatları ile Petrol Taşıma Anonim Şirketi), TÖMER (Türkçe Öğretim Merkezi)...
- Gelenekleşmiş olan T.C. (Türkiye Cumhuriyeti) ve T. (Türkçe) kısaltmaları dışında büyük harfle yapılan kısaltmalarda araya ve sona nokta konmaz.
- ➔ Kuruluş, kitap, dergi ve yön adlarıyla ölçülerin dışında kalan kelime veya kelime gruplarının kısaltılmasında, ilk harfle birlikte kelimeyi oluşturan temel harfler dikkate alınır. Kısaltılan kelime veya kelime grubu; özel ad ise ilk harf büyük; cins isim ise ilk harf küçük olur.

- » Alm. (Almanca), Yol Mah. (Yol Mahallesi), Prof. (Profesör), Alb. (Albay), çev. (çeviren), ed. (edebiyat)...
- ➔ Ölçü birimlerinin uluslararası kısaltmaları kullanılır.
- » km (kilometre), kg (kilogram), l (litre), m² (metrekare)...
- ➔ Küçük harflerle yapılan kısaltmalara getirilen eklerde kelimenin okunuşu esas alınır.
- » cm'yi, kg'dan, mm'den, kr.un...
- ➔ Büyük harflerle yapılan kısaltmalara getirilen eklerde kısaltmanın son harfinin okunuşu esas alınır. Ancak kısaltması büyük harflerle yapıldığı hâlde bir kelime gibi okunan kısaltmalara getirilen eklerde kısaltmanın okunuşu esas alınır.
- » BDT'ye, TTK'den, TL'nin; BOTAŞ'ın, UNESCO'ya, NATO'dan...
- Sonunda nokta bulunan kısaltmalarla üs işaretli kısaltmalara gelen ekler kesmeyle ayrılmaz. Bu tür kısaltmalarda ek noktadan ve üs işaretinden sonra, kelimenin veya üs işaretinin okunuşuna uygun olarak yazılır.
- » vb.leri, Alm.dan, İng.yi; m²ye (metrekareye), cm³e (santimetreküpe), 6⁴ten (altı üssü dörtten)...

"De"nin Yazımı

3.

Etkinlik

Aşağıdaki cümlelerde yer alan "de"lerle ilgili olarak;
a- "de"lerin görevlerini (bağlaç veya hâl eki) yazınız.

b- Yazımı yanlış olan "de"lerin altını çizerek doğru yazımını uygun alana örnekteki gibi yazınız.

	Cümleler	Hâl Eki Olan "de"	Bağlaç Olan "de"	Doğru Yazımı
1	Evde yiyecek hiçbir şeyde kalmamıştı.	evde	seyde	sey de
2	Şimdi uyuyunda hava aydınlandığında yola çıkarız.	aydınlandığında	uyuyunda	uyuyun da
3	Mayısta ikinci sınıf ta karantinaya alındı.	mayısta	sınıf ta	mayısta sınıf da
4	Üçüncü sınıfda da umduğunu bulamadı.	sınıfda	sınıfda da	sınıfta
5	Hayatımız da ilk defa bu kadar yakındanda bir leylek görüyorduk.	hayatımız da	yakındanda	hayatımızda yakından da
6	Bu yaz mevsiminide köy de geçireceğiz.	köy de	mevsiminide	mevsimini de köyde
7	Bütün yumurtalarıda aynı sepetde tutmak doğru değil.	sepetde	yumurtalarıda	sepette yumurtaları da

"De"nin Yazımı

4.

Etkinlik

Aşağıdaki cümlelerde yer alan "ki"lerle ilgili olarak;
a- "ki"lerin görevlerini (bağlaç veya ek olan) yazınız.

b- Yazımı yanlış olan "ki"lerin altını çizerek doğru yazımını uygun alana örnekteki gibi yazınız.

	Cümleler	Bağlaç Olan "ki"	Ek Olan "ki"	Doğru Yazımı
1	Sendeki imkânlar bende de olur mu _{ki} ?	mu _{ki}	sendeki	mu ki
2	Masadaki bardakları öyle acele topluyordu _{ki} ...	topluyorduki	masadaki	topluyordu ki
3	Çalışmıyordu ki o da bende _{ki} imkânlara sahip olsun.	çalışmıyordu ki	bende ki	bendeki
4	Dışarıdaki rüzgâr sesi o kadar korkunçtu _{ki} ne yapacağımızı bilemedik.	korkunçtu _{ki}	dışarıdaki	korkunçtu ki
5	Çok acele ediyorsun, bekle _{ki} ben de yetişebileyim.	bekle _{ki}		bekle ki
6	Yatalak adam, kaç gece oldu _{ki} gözüme uyku girmiyor, diye dert yanıyordu.	olduki		oldu ki

5.
Etkinlik

De, Ki ve Mi'nin Yazımı

Aşağıdaki cümlelerde “de, ki ve mi”nin yazımıyla ilgili yapılan yanlışların doğru yazılışlarını yandaki boşluğa örnekteki gibi yazınız.

	Cümleler	Doğru Yazımı
1	Havalar soğudumu iki yavrucağız, çeker gider. Ama bakmışki leyleğin gideceği yok.	soğudu mu / bakmış ki
2	“Güleriz ağlanacak hâlimize.” diyen şair, emin olunuzki, hata ediyor.	olunuz ki
3	Asık suratlı insanlardan hoşlanırmısınız, desem tabii bana gülersiniz.	hoslanır mısınız
4	Ağlanacak bir hâl karşısın da ağlamaya kalkan adamdan hiçbir fayda gelmez.	karşısında
5	Konuşurken söze başladığınız sırada karşınızda kinin kaşlarını çattığını, asık bir suratla sizi dinlediğini görürseniz konuşmak hevesiniz kırılır.	karşınızdakinin
6	Sizi çok seven anneniz nasıl sizin yüzünüze hep güler bakarsa sizde hayata öyle güler yüzle bakınız.	siz de
7	Birde karşınızdakinin sizi güler yüzle dinlediğini göreceksanız konuşurken konuşacağınız gelir.	bir de
8	Şakaklarıma karmı yağdı ne var? Benim mi Allah'ım bu çizgili yüz?	kar mı
9	Yeni kurulan ülkemizde bir millî marşı olması isteniyordu.	ülkemizin de
10	Şiirler arasın da hiçbiri coşku, duygu, bağımsızlık ruhu taşı mıyordu.	arasında / taşı mıyordu
11	Mektubun etkisi oldumu? Evet, elbette... Mehmet Âkif te şiiri yazmaya karar verdi.	oldu mu / Mehmet Akif de
12	Dedeciğim, acaba bizde böyle büyük yapılar yapamaz mıyız?	biz de / yapamaz mıyız
13	Hayata dayanmanın en emin çareside hayatı sevmektir.	çaresi de
14	Buzlar güneş karşısında nasıl erirse çetin meselelerde işe güler yüzle başlayan ve öylece devam eden insanların elinde çözülür.	meseleler de
15	Ama herkes gördüki şiirler arasında millî marş olmayı hak edecek düzey de bir şiir yoktu.	gördü ki / düzeyde
16	Günümüzdeki adıyla Millî Eğitim Bakanlığı o zaman ki adıyla Maarif Vekâleti, millî marş için bir yarışma açtı.	zamanki

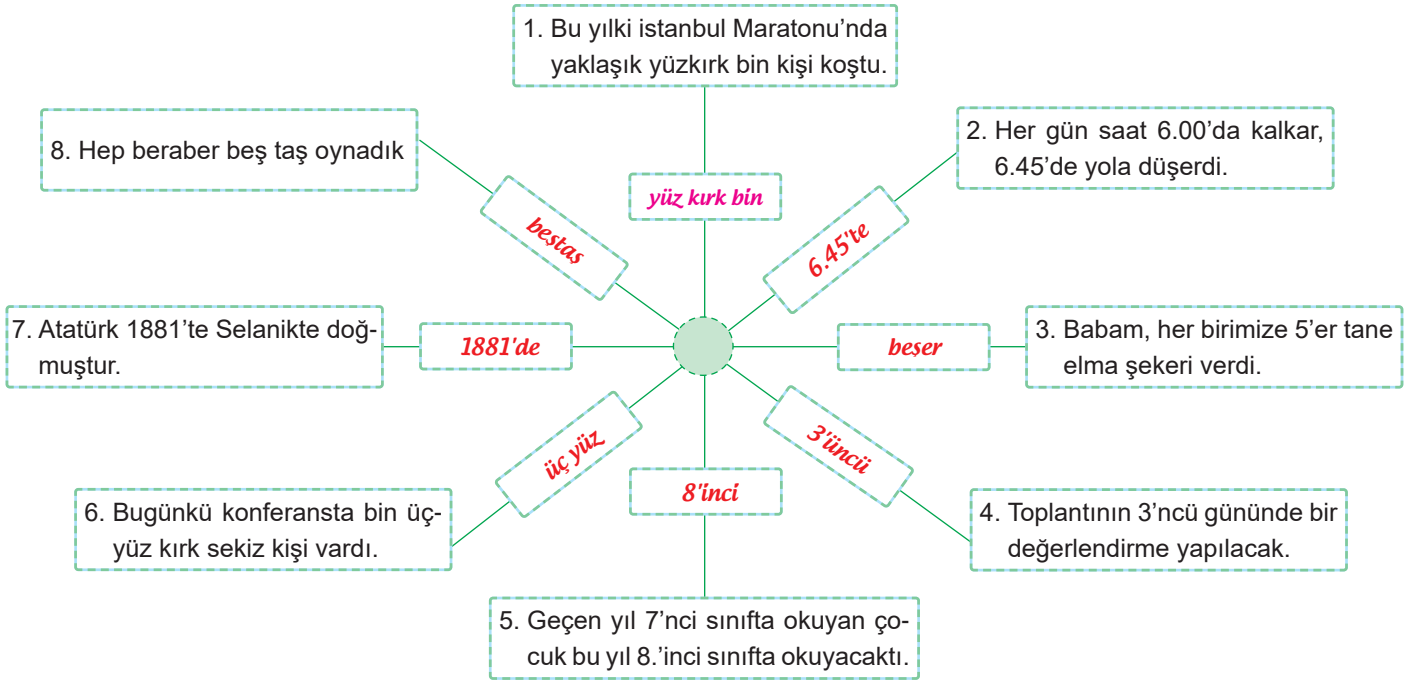

6.

Etkinlik

Sayıların Yazımı

Aşağıdaki kavram haritasında verilen cümlelerde sayıların yazımıyla ilgili yapılan yanlışları bularak bu yanlışların doğrusunu ilgili boşluğa örnekteki gibi yazınız.

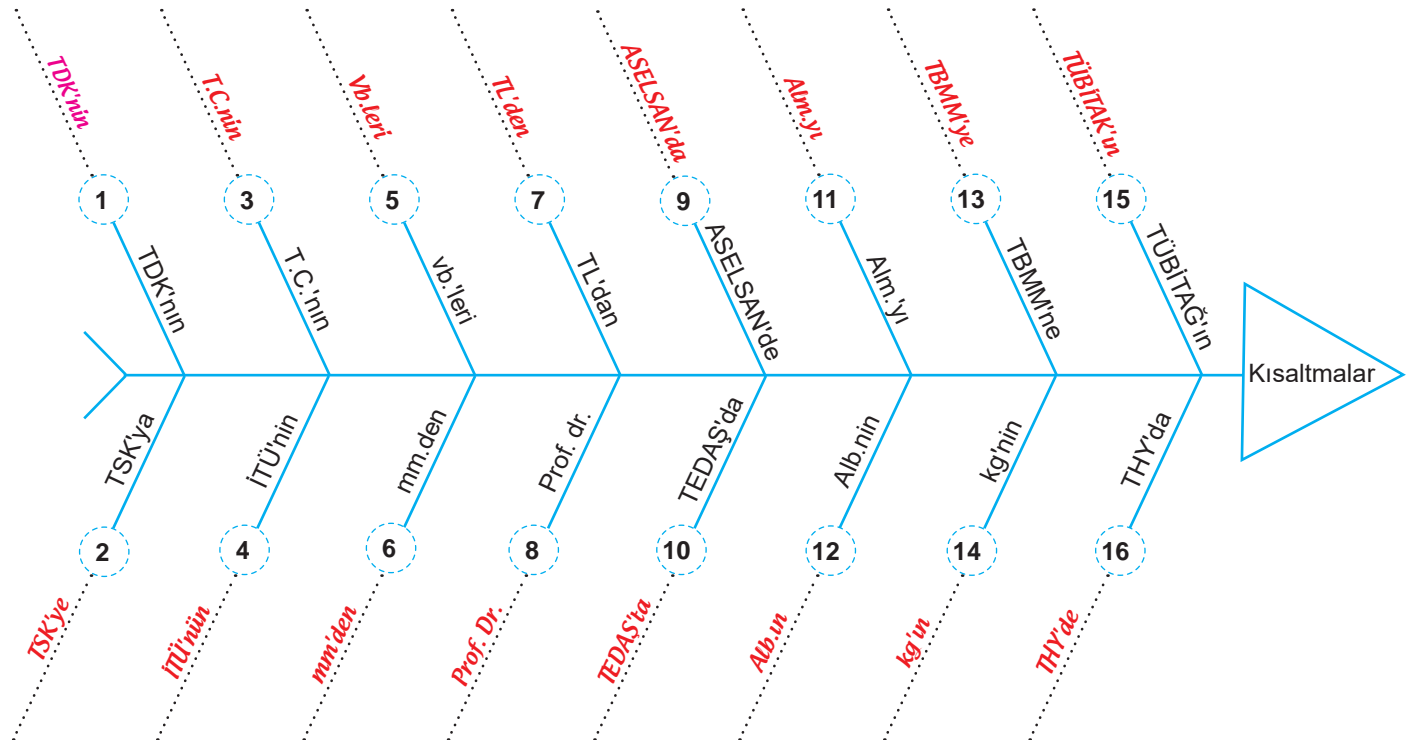

7.

Etkinlik

Kısaltmaların Yazımı

Aşağıdaki balık kılıçında yazımı yanlış olan kısaltmaların doğrusunu örnekteki gibi karşısına yazınız.

8.
Etkinlik

Yazım Kuralları

Aşağıdaki cümlelerde yazım yanlışları olan sözcükleri bulunuz, bunların doğru yazılışlarını yandaki boşluğa örnekteki gibi yazınız.

	Cümleler	Doğru Yazımı
1	Onun 19 haziranda doğduğunu hatırlıyormusun?	19 Haziran'da / hatırlıyor musun?
2	Dedem bize 2'şer kitap hediye etti.	ikiser
3	Bu haftaki maçta otuzüç bin üçyüz seksenbeş kişiyle seyirci rekoru kırıldı.	otuz üç / üç yüz / seksen bes
4	Anlamını bilmediğiniz sözcüklere TDK'nın internet sitesinden baka bilirsiniz.	TDK'nın / bakabilirsiniz
5	Misafirlerimize ikişer külah maraş dondurması ikram ettim.	Maras
6	Bilirsiniz, Anadolu'da birde ramazan davulu vardır. Sahur yemeğine kaldırır.	Anadolu'da / bir de
7	Bu işlemde m.yi cm.ye çevirerek sonuca ulaşacaksınız.	m'yi / cm'ye
8	Sporcumuz 185 kg.lık ağırlığı kaldırarak bu ağırlıkda yeni bir rekor kırdı.	kg'lık / ağırlıkta
9	Bir yıldır İngiltere'de yaşayan çocuk buna rağmen Alm.'yı daha iyi konuşuyordu.	Alm.yı
10	Bugünde aynı saatte yani 13.45'de dersimiz başlayacaktır.	Bugün de / 13.45'te
11	Özel olarak hazırlanan onbin adet ajanda, merkezdeki ve kırsaldaki okullara ulaştırılıyor.	on bin
12	Bu yılda 14 Mart tıp bayramı coşkuyla kutlandı.	yıl da / 14 Mart Tıp Bayramı
13	23 Nisan 1920 cuma günü T.B.M.M dualarla açıldı.	Cuma / TBMM
14	Bu yıl AB'ne uyum sürecine daha çok ağırlık verilecektir.	AB'ye
15	İstiklâl Marşı için o yıllarda beşyüz bin Türk Lirası ödül verilmişti.	bes yüz / lirası
16	Okullar genellikle Eylülün 2.'inci haftasında öğretime başlar.	eylülün 2'nci

BİRLEŞİK SÖZCÜKLERİN YAZIMI

➔ Belirtisiz isim tamlamaları, sıfat tamlamaları, birleşik fiiller, ikilemeler, kısaltma grupları ve kalıplaşmış çekimli fiillerden oluşan ifadeler yeni bir kavramı karşıladıklarında birleşik sözcük olur. Birleşik sözcükler belirli kurallar çerçevesinde bitişik veya ayrı olarak yazılır.

Bitişik Yazılan Birleşik Sözcükler

➔ Ses düşmesine uğrayan birleşik sözcükler bitişik yazılır.

» pazartesi (pazar+ertesi), kaynana (kayın+ana), niçin (ne+için), nasıl (ne+asıl), sütlaç (sütlü+aş)

➔ Kurallı birleşik fiiller bitişik yazılır.

» bakakalmak, gelivermek, süregelmek, gidedurmak, düşeyazmak, çıkagelmek...

➔ Sözcüklerin her ikisi veya ikincisi, birleşme sırasında anlam değişikliğine uğrarsa bu sözcükler bitişik yazılır.

» akşamsefası, kuşburnu, ayşekadın (**bitki adları**); tavukgöğsü, alinazik, dilberdudağı (**yiyecek adları**); balköpüğü, gülkurusu, yavruağzı, kavuniçi (**renk adları**); beştaş, üçtaş, dokuztaş (**oyun adları**)...

➔ "Etmek, olmak" gibi yardımcı fiillerle kurulan birleşik fiiller; ses düşmesine, ses değişmesine veya ses türemesine uğrarlarsa bitişik yazılır.

» kaydetmek, affetmek, hap(i)solmak, reddetmek, darbetmek, hissetmek...

➔ Ara yönleri belirten sözcükler bitişik yazılır.

» kuzeybatı, güneydoğu, kuzeydoğu, güneybatı.

➔ "Hane, name, zade, zede" ifadeleriyle oluşturulan birleşik kelimeler bitişik yazılır.

» ders**hane**, kahve**hane**, yazı**hane**; kanun**name**, seyahat**name**, siyaset**name**; amca**zade**, dayı**zade**; deprem**zede**...

➔ "Ev, baş, oğlu, kızı, ağa, efendi, bey, hanım, başı" sözcükleriyle kurulan bazı birleşik sözcükler asıl anlamlarını korudukları hâlde, gelenekleştikleri için bitişik yazılır.

» yayı**nevi**, baş**kent**, elo**ğlu**, elk**ızı**, hanı**me**efendi, bey**efendi**, ağ**ba**ey, hacı**ağa**, on**başı**...

➔ Somut olarak yer bildirmeyen "alt", "üst" ve "üzeri" sözcüklerinin sona getirilmesiyle oluşturulan birleşik sözcükler bitişik yazılır.

» ayak**altı**, bilinç**altı**, göz**altı**, bayram**üstü**, olağan**üstü**, suç**üstü**, yüz**üstü**; öğle**üzeri**, ayak**üzeri**...

➔ Kişi adları ve ünvanlarından oluşmuş mahalle, meydan, köy vb. yer ve kuruluş adlarında ünvan adları sonda ise gelenekleşmiş olarak bitişik yazılır.

» Abidinpaşa (**mahalle**), Ertuğrulgazi (**ilçe**), Mustafabey (**cadde**), Necatibey (**cadde**)...

➔ Şehir, köy, mahalle, dağ, tepe, deniz, göl, ırmak vb. sözcüklerle kurulmuş sıfat tamlaması ve belirtisiz isim tamlaması kalıbındaki yer adları bitişik yazılır.

» Ak**şehir**, Çengel**köy**, Yenim**ahalle**, Karadağ, Kocate**pe**, Kızıl**deniz**, Acı**göl**, Yeşil**ırmak**...

➔ Kanunda bitişik geçen veya bitişik olarak tescil ettirilmiş olan kuruluş adları bitişik yazılır.

» İçiş**leri**, Dışiş**leri**, Genel**kur**may, Yükseköğ**retim** Kurulu

➔ Renk adlarıyla kurulan bitki, hayvan ve hastalık adları bitişik yazılır.

» bozay**ı**, sarı**çiçek**, alabal**ık**, beyazs**inek**, karadut...

Ayrı Yazılan Birleşik Sözcükler

➔ “Etmek, eylemek, olmak” gibi yardımcı fiillerle kurulan birleşik fiiller, ilk kelimesinde herhangi bir ses düşmesi veya türemesine uğramazsa ayrı yazılır.

» yardım etmek, dans etmek, namaz kılmak, derman bulmak, var olmak...

➔ “-r / -ar / -er, -maz / -mez ve -an / -en” sıfat-fiil ekleriyle kurulan sıfat tamlaması yapısındaki birleşik kelimeler ayrı yazılır.

» çalar saat, çıkar yol, döner sermaye, güler yüz, yazar kasa; çıkamaz sokak, tükenmez kalem; uçan daire...

➔ Kişi adlarından oluşmuş “mahalle, bulvar, cadde, sokak, ilçe, köy, belde vb.” yer ve kuruluş adlarında, sondaki ünvanlar hariç şahıs adları ayrı yazılır.

» Yunus Emre Bulvarı, Fevzi Çakmak Mahallesi, Mustafa Kemal Caddesi, Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Uzungöl beldesi...

➔ Yer adlarında kullanılan “batı, doğu, güneydoğu, aşağı, yukarı, orta, iç, yakın, uzak” sözcükleri ayrı yazılır.

» Batı Trakya, Doğu Anadolu, Güney Kutbu, Kuzey Amerika, Orta Anadolu, İç Asya, Uzak Doğu, Yukarı Fırat...

➔ Birleşme sırasında kelimelerinden hiçbiri veya ikinci kelimesi anlam değişikliğine uğramayan birleşik sözcükler ayrı yazılır.

» köpek balığı, deve kuşu, ağustos böceği, ateş böceği, at sineği, çörek otu, yer elması, çam fıstığı, şeker pancarı, kuru fasulye, lüle taşı, el kitabı, tuz ruhu, hava yolu, açık oturma, ana dili, yer çekimi, iş birliği, gök bilimi, yarım küre, gök taşı, kuru yemiş, hafta sonu...

➔ “Alt, üst” sözcüklerinin somut olarak yer belirttiği birleşik sözcükler ayrı yazılır.

» deri altı, yer altı, baş üstü, arka üstü, böbrek üstü bezi...

➔ “Dış, iç, sıra” sözleriyle oluşturulan birleşik sözcük ve terimler ayrı yazılır.

» kanun dışı, yasa dışı, ceviz içi, hafta içi, ardı sıra, yanı sıra...

➔ “Renk” sözü veya renklerden birinin adıyla kurulmuş isim tamlaması yapısındaki renk adları ayrı yazılır.

» gümüş rengi, çivit mavisi, gece mavisi, limon sarısı, safra yeşili, bal rengi...

Yazımı Karıştırılan Sözcükler / Söz Grupları

Yanlış	Doğru	Yanlış	Doğru	Yanlış	Doğru	Yanlış	Doğru
acaip	acayip	atelye	atölye	mütahit	müteahhit	altyazı	alt yazı
acenta	acente	bisküvü	bisküvi	orjinal	orijinal	anadili	ana dili
ahtopot	ahtapot	çenber	çember	proğram	program	önsöz	ön söz
aydat	aidat	deşarz	deşarj	röpörtaç	röportaj	artniyet	art niyet
akedemik	akademik	dinazor	dinozor	herşey	her şey	çağdışı	çağ dışı
aksesuvar	aksesuar	eksoz	egzoz	bir çok	birçok	olağan üstü	olağanüstü
aliminyum	alüminyum	kontür	kontör	herbiri	her biri	bir çoğu	birçoğu
antirenman	antrenman	laboratuar	laboratuvar	yasadışı	yasa dışı	her hangi	herhangi
antirenör	antrenör	menejer	menajer	yurtiçi	yurt içi	hiç bir	hiçbir
asvalt	asfalt	motorsiklet	motosiklet	ardısıra	ardı sıra	heran	her an

9.
Etkinlik

Birleşik Sözcüklerin Yazımı

Aşağıda verilen birleşik kelimelerin yazımıyla ilgili kuralları örneklendiren yapılandırılmış griddaki sözcüklerin başlarındaki harfleri ilgili kuralın yanındaki boşluğa örnekteki gibi yazınız.

A	ateşkes	B	bilinçaltı	C	güneydoğu	D	deve kuşu
E	seyahatname	F	hanımefendi	G	doğumevi	H	ustabaşı
I	kılıç balığı	J	koyu mavi	K	kuzeybatı	L	yapboz
M	Nene Hatun Caddesi	N	Atatürk	O	ikindiüstü	P	<i>aysekadın</i>
R	ağabey	S	amcazade	T	açık yeşil	U	Sütçü imam Ünivesitesi

	Birleşik Sözcüklerin Yazımıyla İlgili Açıklamalar	Örnek Sözcükler
1	Kelimelerden her ikisi veya ikincisi, birleşme sırasında anlam değişmesine uğradığında bu tür birleşik kelimeler bitişik yazılır.	<i>P</i>
2	Bir veya iki ögesi emir kipiyle kurulan kalıplaşmış birleşik kelimeler bitişik yazılır.	<i>A-L</i>
3	Somut olarak yer bildirmeyen “alt, üst, üzeri” sözlerinin sona getirilmesiyle kurulan birleşik kelimeler bitişik yazılır.	<i>B-O</i>
4	İki veya daha çok kelimenin birleşmesinden oluşmuş kişi adları, soyadları ve lakaplar bitişik yazılır.	<i>N</i>
5	Ara yönleri belirten kelimeler bitişik yazılır.	<i>C-K</i>
6	Birleşme sırasında kelimelerinden hiçbiri veya ikinci kelimesi anlam değişikliğine uğramayan birleşik kelimeler ayrı yazılır.	<i>D-I</i>
7	Bir topluluğun yöneticisi anlamındaki “başı” sözüyle oluşturulan belirtisiz isim tamlamaları bitişik yazılır.	<i>H</i>
8	Ağa, baba, bey, efendi, hanım, nine vb. sözlerle kurulan birleşik kelimeler bitişik yazılır.	<i>F-R</i>
9	“Ev” kelimesiyle kurulan birleşik kelimeler bitişik yazılır.	<i>G</i>
10	“Hane, name, zade” kelimeleriyle oluşturulan birleşik kelimeler bitişik yazılır.	<i>E-S</i>
11	Rengin tonunu belirtmek üzere renkten önce kullanılan sıfatlar ayrı yazılır.	<i>J-T</i>
12	Kişi adlarından oluşmuş mahalle, bulvar, cadde, sokak, ilçe, köy vb. yer ve kuruluş adlarında, sondaki ünvanlar hariç şahıs adları ayrı yazılır.	<i>M-U</i>

12.
Etkinlik

Yazım Kuralları

Aşağıdaki kutucuklarda yazımı yanlış olan sözcüklerin doğru yazılışlarını altlarındaki boşluğa örnekteki gibi yazınız.

1. itibariyle

itibaryla

2. gardolap

garduop

3. köpekbalığı

köpek balığı

4. zaafiyet

zafiyet

5. haftasonu

hafta sonu

6. gökbilimi

gök bilimi

7. süre gelen

süregelen

8. altyazı

alt yazı

9. farketmek

fark etmek

10. deyinmek

değinmek

11. baş vurmak

basvurmak

12. terketti

terk etti

13. kiprik

kiprik

14. hafta içi

hafta içi

15. dana burnu

danaburnu

16. idda

iddia

17. unvan

ünvan

18. şohben

sofben

19. ana okulu

anaokulu

20. can kurtaran

cankurtaran

21. birden bire

birdenbire

22. insiyatif

inisiyatif

23. ayaküstü

ayaküstü

24. peşpeşe

pes pese

25. kaba kulak

kabakulak

26. anadili

ana dili

27. artarda

art arda

28. dilbilimi

dil bilimi

29. anadüşünce

ana düşünce

30. baş hekim

başhekim

31. ateşböceđi

ates böceği

32. birşey

bir sey

33. açık göz

açık göz

34. kuş burnu

kushurnu

35. yalnız

yalnız

36. poaçı

poğaçı

37. haftabaşı

hafta başı

38. sütdişi

süt dişi

39. öğle üstü

öğleüstü

40. karayolu

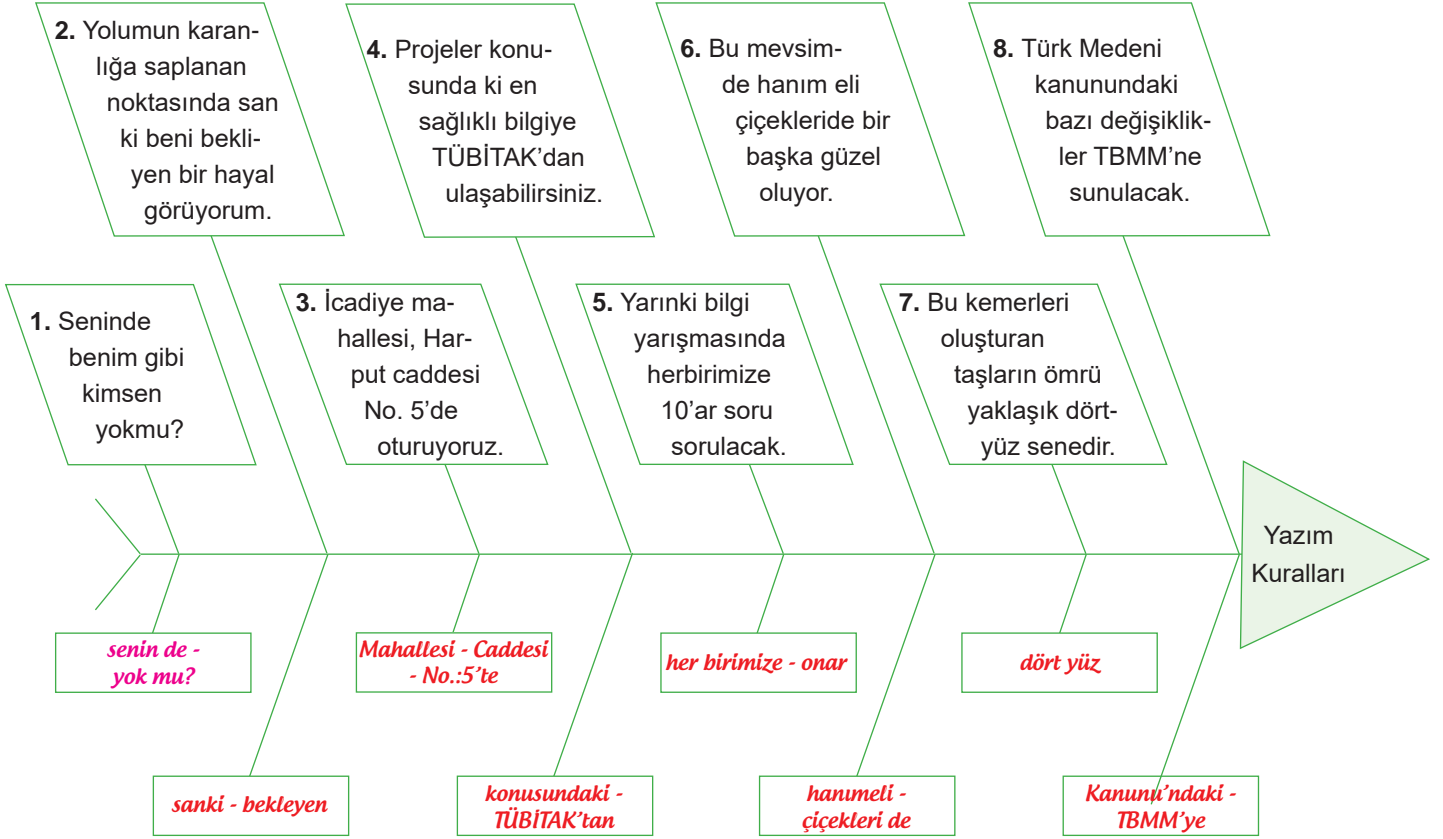
kara yolu

13.
Etkinlik

Yazım Kuralları

Aşağıdaki balık kılıçında yer alan cümlelerde yazımı yanlış olan kelimelerin doğru yazılışlarını alttaki ilgili boşluklara örnekteki gibi yazınız.

14.
Etkinlik

Yazım Kuralları

Aşağıdaki paragrafta yazımı yanlış olan kelimelerin altını çizerek doğru yazılışlarını altlarındaki boşluğa örnekteki gibi yazınız.

Öyle insanlar vardır ki onlar zor anların kişileridir. Hani kırk kişi girişimde bulunur da bir işi hâllemez ama biri çıkar bir söz ile hâl eder herşeyi ya. İşte öyle insanlar. Onların yakınlarınız da olması, aslında sizin şansınızdır. hâller her şeyi yakınlarınızda

Onlar yakınlarınızdaysa hiç bir olay kötüye gitmez. Hiç bir tatsızlık uzun boylu sürmez, hiç bir anlaşmazlık büyümmez. idare edenlerdendirler, yöneticilik anlamında değil elbet. Geri kalan insanlar, idare lambasının yağı bitti yani benim tahammülüm bitti, kalmadı derken onları yatıştırırlardır. Kendini anlatmaktan çok karşıda kileri anlayanlardır. İdare lambasının bitmeyen yağı olur, ışıtlar çevrelerini. Böyle arkadaşlarınız olsun istersiniz. anlayanlardır bitmeyen

15.
Etkinlik

Birleşik Sözcüklerin Yazımı

Aşağıda birleşik sözcüklerin yazımıyla ilgili kurallar verilmiştir. Bu kuralları örneklendiren sözcükleri yan-
da verilenlerden ilgili olanını seçerek kuralın karşısına örnekteki gibi yazınız.

	BİRLEŞİK SÖZCÜKLERİN YAZIMIYLA İLGİLİ KURALLAR	ÖRNEK BİRLEŞİK SÖZCÜKLER	VERİLENLER
1	Etmek, olmak gibi fiillerle kurulan birleşik fiiller, ilk kelimesinde herhangi bir ses düşmesi veya türemesine uğramazsa ayrı yazılır.	<i>arz etmek</i>	deri altı şuuraltı
2	-an/-en, -r/-ar/-er/-ır/-ir, -maz/-mez ve -mış/-miş sıfat-fiil ekleriyle kurulan kalıplaşmış birleşik kelimeler bitişik yazılır.	<i>külyutmaz</i>	olağan dışı Dişişleri
3	Alt, üst, ana, ön, art, arka, yan, karşı, iç, dış vb. sözlerinin başa getirilmesiyle oluşturulan birleşik kelime ve terimler ayrı yazılır.	<i>ön yargı</i>	demir yumruk alabalık
4	Somut olarak yer belirten alt ve üst sözleriyle oluşturulan birleşik kelime ve terimler ayrı yazılır.	<i>deri altı</i>	hava yolu mirasyedi
5	Dış, iç, sıra sözleriyle oluşturulan birleşik kelime ve terimler ayrı yazılır.	<i>olağan dışı</i>	Adana kebabı karadut
6	Renk sözü veya renklerden birinin adıyla kurulmuş isim tamlaması yapısındaki renk adları ayrı yazılır.	<i>bal rengi</i>	ön yargı suçüstü
7	Yiyecek, içecek adlarından biriyle kurulan birleşik kelimeler bitişik yazılır.	<i>Adana kebabı</i>	<i>arz etmek</i> hissetmek
8	Yol ve ulaşım ile ilgili birleşik kelimeler ayrı yazılır.	<i>hava yolu</i>	bal rengi bozayı
9	Benzetme yoluyla insanın bir niteliğini anlatmak üzere bitki, hayvan ve nesne adlarıyla kurulan birleşik kelimeler ayrı yazılır.	<i>demir yumruk</i>	külyutmaz eski toprak

KENDİMİ DEĞERLENDİRİYORUM

Bazen

Her zaman

Hiçbir zaman

Metinlerdeki büyük harflerin kullanım özelliklerini söyleyebiliyorum.

Metinlerde "de", "ki" ve "mi"nin görevine göre yazılımını ayırt edebiliyorum.

Metin içerisinde sayıları kurallarına uygun şekilde yazabiliyorum.

Kısaltmaları, kurallarına uygun olarak kullanabiliyorum.

Bitişik ve ayrı yazılan sözcüklerin kurallarını biliyorum.

Yazımı karıştırılan sözcüklerin doğru yazımını biliyorum.

10.

BÖLÜM

ANLAMA DAYALI
ANLATIM
BOZUKLUKLARI

YANLIŞ ANLAMDA
SÖZCÜK KULLANIMI

DEYİMLERİN YANLIŞ
ANLAMDA KULLANIMI

SIRALAMA VE MANTIK
HATALARI

GEREKSSİZ SÖZCÜK
KULLANIMI

SÖZCÜĞÜN YANLIŞ
YERDE KULLANIMI

ANLAM BELİRSİZLİĞİ

ANLAMCA ÇELİŞEN
SÖZCÜKLERİN BİR
ARADA KULLANILMASI

ANLAMA DAYALI ANLATIM BOZUKLUKLARI

Gereksiz Sözcük Kullanımı

- ⇒ Aynı anlama gelen, aynı görevi karşılayan ek, sözcük veya sözcük gruplarının cümlede birlikte kullanılmasından kaynaklanan anlatım bozukluğudur.
- ⇒ Bu tür cümlelerde aynı anlama gelen sözlerden biri çıkarıldığında cümlenin anlamında daralma ya da bozulma olmaz.

Cümle	Anlatım Bozukluğunun Nedeni	Doğru Kullanımı
» Bu yol yaya yürümekle bitmez.	“Yaya” yürüyerek giden kimse anlamında olduğundan “yürümek” ifadesiyle birlikte kullanılmaz.	⇒ Bu yol yürümekle bitmez.
» Dün ikisi karşılıklı tartıştı.	“Tartışmak” eylemi karşılıklı olarak yapıldığı için “karşılıklı” ifadesiyle birlikte kullanılmaz.	⇒ Dün ikisi tartıştı
» Geçmişteki anılarımla yola çıkarak bu öyküleri yazdım.	“Anı” geçmişte yaşanmış olduğundan “geçmişteki” ifadesiyle birlikte kullanılmaz.	⇒ Anılarımdan yola çıkarak bu öyküleri yazdım.

Yanlış Anlamda Sözcük Kullanımı

- ⇒ Yazılış ve okunuşu benzer sözcüklerle yakın anlamlı sözcüklerin anlamının karıştırılması anlatım bozukluğuna neden olur.
- ⇒ Bu tür anlatım bozukluklarını sözcüklerin anlamını iyi bilerek önleyebilir ve yanlış anlamda kullanılmış sözcük yerine doğrusunu yazarak düzeltebiliriz.

Cümle	Anlatım Bozukluğunun Nedeni	Doğru Kullanımı
» Çantanın ücretini soracaktık.	Ücret: Bir hizmet karşılığında alınan para. Fiyat: Bir nesnenin parasal karşılığı. Buna göre çantanın fiyatı olur.	⇒ Çantanın fiyatını soracaktık.
» Sınavı kaybetme şansım yüksek diye iş arıyorum.	“Şans” ve “ihtimal” kelimeleri bir olayın olabilirliği anlamına gelirken şans daha çok olumlu anlam bildirir. Bu nedenle bu cümlede kullanımı uygun değildir.	⇒ Sınavı kaybetme ihtimalim yüksek diye iş arıyorum.

Sözcüğün Yanlış Yerde Kullanımı

- ⇒ Nitelikli bir anlatımda, cümlenin anlatmak istediği düşünce açık bir şekilde ifade edilmeli, sözcükler yerli yerinde kullanılmalıdır. Söz diziminde uyulması gereken en önemli kural, sözcüklerin yapısal ve anlamsal yönden bir çırpıda anlaşılabilirlik şeklinde sıralanmasıdır. Yerinde kullanılmayan bir söz, cümlenin anlamını değiştirebilir.

Cümle	Anlatılmak İstenen	Nasıl Düzeltilebilir?
» Haberlerde tekrar tekrar yıkılan köprüleri izledim.	Köprüler tekrar tekrar yıkılmıştır. (Yanlış) Yıkılan köprü görüntüleri tekrar tekrar izlenmiştir. (Doğru)	⇒ Bu anlam karışıklığının giderilmesi için “tekrar tekrar” ikilemesi “izledim” kelimesinin önüne getirilmelidir.
» Bütün gün bomboş evde oturdum.	Evde hiç eşya yoktur, ev boştur. (Yanlış) Kişi evde hiçbir şey yapmadan oturmuştur. (Doğru)	⇒ Anlam karışıklığının giderilmesi için “bomboş” sözcüğü “evde” sözcüğünden sonra gelmelidir.

Deyimlerin Yanlış Anlamda Kullanımı

- ➔ Deyimler, dilin anlatım gücünü zenginleştiren unsurlardır. Bu ifadeler kalıplaşmıştır ve belli anlamları vardır.
- ➔ Bu ifadelerin, anlamlarının dışında kullanılması veya sözcüklerinin değiştirilmesi anlatım bozukluğuna yol açar.
- ➔ Aynı durum atasözleri için de geçerlidir.

» Onun bize yaptığı iyiliklere hep **göz yumduk**.

“Göz yummak”, kusurlarını görmezden gelmek anlamında kullanılan bir deyimdir. Bu cümlede ise kusurdan değil, iyiliklerden bahsedildiğinden deyim, cümleye uygun değildir.

» Bunca iyiliğe karşın o bize kötülük ediyor, **besle yılanı çıkarsın gözünü**.

Cümledeki atasözünün kelimeleri değiştirildiği için anlatım bozukluğu oluşmuştur. Atasözünün doğrusu “Besle kargayı, oysun gözünü.” şeklindedir.

» Hiç misafirperver değildi, evine gelenleri **baş üstünde tutardı**.

“Baş üstünde tutmak” deyimini çok iyi ağırlamak anlamına geldiğinden misafirperver olmayan biriyle bağdaşmaz.

Anlam Belirsizliği

- ➔ Bazı cümlelerde tamlamanın bir ögesinin eksikliği ya da gerekli yerde virgülün kullanılmaması anlam belirsizliğine yol açar.

» Veteriner hekime danışacaktım.

⇒ O, veteriner hekime danışacaktım.

⇒ Veteriner, hekime danışacaktım.

» Artık **yüzünü** dahi görmeyeceğim! (Kimin yüzünü?)

⇒ Artık **senin yüzünü** dahi görmeyeceğim!

⇒ Artık **onun yüzünü** dahi görmeyeceğim!

Sıralama ve Mantık Hataları

- ➔ Bazı cümlelerde mantığa aykırı ifadelerin kullanımı veya azlık-çokluk, öncelik-sonralık, önemlilik-daha az önemlilik gibi açılardan yanlış sıralama yapılması anlatım bozukluğuna yol açar.

» Bu hastalıktan sonra **kısa bir mektup** yazmak şöyle dursun, **roman bile** yazamıyorum.

Roman yazmak önem ve zorluk açısından mektup yazmaktan daha ağır bir iştir. Bu nedenle “kısa bir mektup” ve “roman” ifadelerinin yerleri değiştirilmelidir.

⇒ Bu hastalıktan sonra **roman** yazmak şöyle dursun, **kısa bir mektup bile** yazamıyorum.

Anlamca Çelişen Sözcüklerin Bir Arada Kullanılması

- ➔ Farklı durum veya duyguları dile getiren sözlerin cümlede bir arada kullanılmasıyla oluşan anlatım kusurudur.
- ➔ Bu tür anlatım kusurlarında genellikle kesinlik ve olasılık bildiren ifadeler bir arada kullanılır.

» Günümüzden **tam** on yıl **kadar** önceydi. (Yanlış)

Kesinlik

Yaklaşıklık

Günümüzden **tam** on yıl önceydi. (Doğru)
kesinlik

Günümüzden on yıl **kadar** önceydi. (Doğru)
yaklaşıklık

» Yerinden **yavaşça** doğruluvendi. (Yanlış)

ağır ağır

hemen

Yerinden **yavaşça** doğruldu. (Doğru)
ağır ağır

Yerinden **doğruluvendi**. (Doğru)
hemen

Gereksiz Sözcük Kullanımı

1.

Etkinlik

Aşağıdaki kavram haritasında verilen cümlelerde gereksiz sözcük kullanımından kaynaklanan anlatım bozukluğu vardır. Buna göre cümlede gereksiz kullanılmış olan sözcüğü bularak ilgili boşluğa örnekteki gibi yazınız.

Yanlış Anlamda Sözcük Kullanımı

2.

Etkinlik

Aşağıdaki cümlelerde altı çizili sözcükler, cümlenin anlamıyla uyum sağlamadığı için anlatım bozukluğuna neden olmuştur. Bu anlatım bozukluğunu düzeltmek için sözcüğün yerine kullanılabilecek uygun bir sözcüğü yandaki noktalı yerlere örnekteki gibi yazınız.

1 Yolların buzlu olması maalesef kaza yapmamı sağladı.

neden oldu

2 Baharın gelmesiyle beraber babamın getirdiği fidanları bahçemize ektik.

diktik

3 Bu vitrinde sergilenen kıyafetlerin ücreti ne kadardır?

fiyatı

4 Gezide çekilen resimlerin hiçbiri iyi çıkmamıştı.

fotoğrafların

5 Fatih Sultan Mehmet 29 Mayıs 1453 yılında İstanbul'u fethetmiştir.

tarihinde

6 Uzun zamandır tıraş olmayan çocuğun saçları bir hayli büyümüştü.

uzamıştı

7 Elindeki kravatı ben giyebilir miyim?

takabilir

8 Seçimlerde iki aday da arkadaşım olunca oylamada çekingen davrandım.

çekimser

3.
Etkinlik

Sözcüğün Yanlış Yerde Kullanımı

Aşağıdaki cümlelerde sözcüğün yanlış yerde kullanılmasından kaynaklanan anlatım bozukluğu vardır. Bunları düzelterek cümleyi örnekteki gibi yeniden yazınız.

	Anlatım Bozukluğu Olan Cümleler	Anlatım Bozukluğunun Düzeltilmesi
1	Buzlu havalarda zincirsiz yola çıkmak kazaya neden olur.	<i>Buzlu havalarda yola zincirsiz çıkmak kazaya neden olur.</i>
2	Fazla bilgisayarla oynamak gözleri bozar.	<i>Bilgisayarla fazla oynamak gözleri bozar.</i>
3	Bütün uyarılara rağmen sürücüler alkollü arabayı kullanmaya devam ediyor.	<i>Bütün uyarılara rağmen sürücüler arabayı alkollü kullanmaya devam ediyor.</i>
4	Bu dükkânda ağrısız kulak delinir.	<i>Bu dükkânda kulak ağrısız delinir.</i>
5	Biz yeni sınıfa girmiştik ki hemen arkamızdan öğretmen de çıkageldi.	<i>Biz sınıfa yeni girmiştik ki hemen arkamızdan öğretmen de çıkageldi.</i>
6	Bu konuda kısaca bildiklerimi size anlatmak istiyorum.	<i>Bu konuda bildiklerimi kısaca size anlatmak istiyorum.</i>
7	Öğretmen olarak doğduğum köye hizmet etmek istiyorum.	<i>Doğduğum köye öğretmen olarak hizmet etmek istiyorum.</i>

4.
Etkinlik

Deyimlerin Yanlış Anlamda Kullanımı

Deyimlerin anlamına uygun kullanılmaması veya deymi oluşturulan sözcüklerin değiştirilmesi anlatım bozukluğuna yol açar. Buna göre aşağıdaki cümlelerde yapılmış olan anlatım bozukluğunu bularak örnekteki gibi düzeltiniz.

	Anlatım Bozukluğu Olan Cümleler	Anlatım Bozukluğunun Düzeltilmesi
1	Girdiği hiçbir işte dikiş tutturamayan genç, bu kez şeytanın ayağını kıracağı, diyordu.	<i>Girdiği hiçbir işte dikiş tutturamayan genç, bu kez şeytanın bacağını kıracağı, diyordu.</i>
2	Sınavı kazandığını duyunca sevincinden etekleri tutuştu.	<i>Sınavı kazandığını duyunca sevincinden etekleri zil çalıyordu.</i>
3	Adam sinirinden nefes nefese kalmıştı, burnundan kıl aldırılmıyordu.	<i>Adam sinirinden nefes nefese kalmıştı, burnundan soluyordu.</i>
4	Yaşananlar karşısında saçlarım diken diken olmuştu.	<i>Yaşananlar karşısında tüylerim diken diken olmuştu.</i>
5	Başarılarıyla herkesin takdirini kazanmış, bu sayede onların gözüne batmıştı.	<i>Başarılarıyla herkesin takdirini kazanmış, bu sayede onların gözüne girmişti.</i>

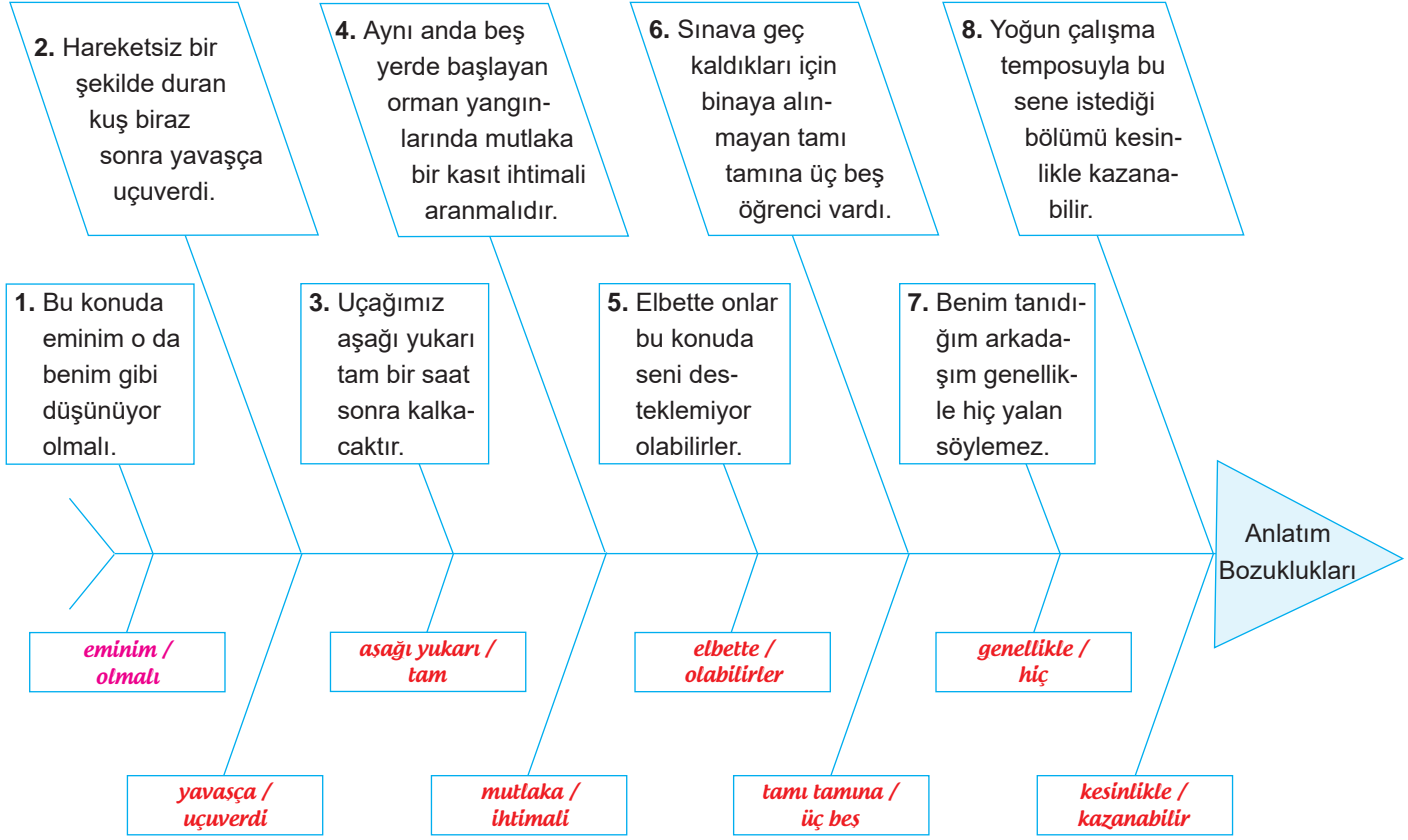

Anlamca Çelişen Sözcüklerin Bir Arada Kullanılması

5.

Etkinlik

Aşağıdaki balık kılıçığında yer alan cümlelerde birbiriyle çelişen ifadelerin bir arada kullanılmasından kaynaklanan anlatım bozukluğu vardır. Buna göre birbiriyle çelişen ifadeleri bularak alttaki ilgili boşluklara örnekteki gibi yazınız.

Anlam Belirsizliği

6.

Etkinlik

Bazı cümlelerde tamlamanın bir ögesinin eksikliği ya da gerekli yerde virgülün kullanılmaması anlam belirsizliğine yol açar. Bu durum da anlatım bozukluğuna neden olur. Buna göre aşağıda anlam belirsizliği olan cümleleri tespit ederek örnekteki gibi düzeltiniz.

1	Üzerine düşen görevi layıkıyla yerine getireceğini biliyorum.	<i>Senin / Onun üzerine düşen görevi layıkıyla yerine getireceğini biliyorum.</i>
2	Yaşlı kadına bir şeyler söyleyerek oradan uzaklaştı.	<i>O yaşlı kadına bir şeyler söyleyerek oradan uzaklaştı. Yaşlı, kadına bir şeyler söyleyerek oradan uzaklaştı.</i>
3	Gazeteci kadından kendisine yardım etmesini istedi.	<i>O, gazeteci kadından kendisine yardım etmesini istedi. Gazeteci kadından kendisine yardım etmesini istedi.</i>
4	Okula gitmediğini bugün gelen mesajla öğrendim.	<i>Onun / Senin okula gitmediğini bugün gelen mesajla öğrendim.</i>
5	Küçük ağacın arkasına saklanmıştı.	<i>O, küçük ağacın arkasına saklanmıştı. Küçük, ağacın arkasına saklanmıştı.</i>
6	Bayan doktordan bir araba satın almak istiyordu.	<i>O, bayan doktordan bir araba satın almak istiyordu. Bayan, doktordan araba satın almak istiyordu.</i>

7.
Etkinlik

Sıralama ve Mantık Hataları

Aşağıdaki cümlelerde sıralama hatasından kaynaklanan anlatım bozuklukları yapılmıştır. Bu anlatım bozukluklarına sebep olan sözcük dizilişlerini cümlenin anlamından hareketle örnekteki gibi öncelik sırasına göre sıralayınız.

	Cümleler	Sözcüklerin Öncelik Sırasına Göre Dizimi
1	Aşçı olarak çalıştırılan kadın bırakın yumurta kırmayı, yemek bile yapamaz.	<i>Bırakın yemek yapmayı, yumurta bile...</i>
2	Adamın evinde yiyecek bir lokma ekmeği hatta yemeği bile yoktu.	<i>...yemeği hatta yiyecek bir lokma ekmeği...</i>
3	Düzenli beslenmezse bu işin sonu ölüme hatta kansere bile gidebilir.	<i>...kansere hatta ölüme...</i>
4	Bu çalışma temposuyla bırakın sınıfı geçmeyi, takdir bile alamaz.	<i>...bırakın takdir almayı sınıfı bile...</i>
5	Doktor, ilaçlarını düzenli kullanmazsan bu hastalık ölüme hatta kısmi felce bile yol açabilir, dedi.	<i>...kısmi felce hatta ölüme...</i>
6	Evlerinde bırakın gaz lambasını, elektrik bile yoktu.	<i>...bırakın elektriği gaz lambası bile...</i>
7	Çocuğu bırakın kapı önüne çıkarmayı, alışverişe bile göndermez.	<i>...bırakın alışverişe göndermeyi kapı önüne bile...</i>
8	Kazandığı bu parayla bırakın evi geçindirmeyi, araba bile alamaz.	<i>...bırakın araba almayı evi bile...</i>

8.
Etkinlik

Sıralama ve Mantık Hataları

Aşağıdaki cümlelerde mantık hatasından kaynaklanan anlatım bozuklukları yapılmıştır. Bu mantık hatalarını bularak yandaki boşluğa örnekteki gibi yazınız.

1	Otoparka indiğimde arabayı çalınmış olarak bulundum.	<i>Arabanın çalınmış olarak bulunması</i>
2	Tren kazasında birçok yurttaşımızı kurtardık, bu kazadan sadece beşi sağ olarak kurtulamadı.	<i>sağ olarak kurtulamamak</i>
3	Lütfen sağlığınıza dikkat ediniz! Hiçbirinizin birgün ölü olarak uyanmanızı istemiyorum.	<i>ölü olarak uyanmak</i>
4	Toplum olarak gelecek güzel günlerin özlemini duyuyoruz.	<i>gelecek günlere özlem duymak</i>
5	Şairin yazdığı yazmadığı her şiirini beğenerek okuyorum.	<i>yazmadığı her şiiri okumak</i>
6	Yaşlı adam bu dünyadan göçmeden önce bütün bildiklerini ve bilmediklerini oğluna da öğretmek istiyordu.	<i>bilmediklerini öğretmek</i>
7	Müdür, yarınki toplantının önemli bazı konularını size hatırlatmak isterim, dedi.	<i>yarınki toplantının konularını hatırlatma</i>

9.

Etkinlik

Anlama Dayalı Anlatım Bozuklukları

Aşağıdaki cümlelerde görülen anlatım bozukluklarının sebeplerini yapılandırılmış gridda yer alan ilgili kutucuklardan seçerek cümlelerin altlarındaki boşluğa örnekteki gibi yazınız.

Anlam Belirsizliği

Sıralama ve Mantık
HatasıGereksiz Sözcük
KullanımıSözcüğün Yanlış Yerde
KullanımıAnlamca Çelişen Sözcükle-
rin Bir Arada KullanımıYanlış Anlamda Sözcük
KullanımıDeyimlerin Yanlış Anlamda
Kullanımı

1

Öğretmenimiz sınavı başlatmak için oturduğu yerden ayağa kalktı.

Gereksiz sözcük kullanımı

7

Üniversiteden arkadaşım olan İsa'yla görüşmeyeli hemen hemen tam yirmi dört yıl olmuştur.

Anlamca çelişen sözcüklerin bir arada kullanımı

2

Hükümetin açıkladığı fındık ücretleri bu yıl beklenenin altındaydı.

Yanlış anlamda sözcük kullanımı

8

Yeni kitap okumaya başlamıştım ki aşağıdan onun bana seslendiğini duydum.

Sözcüğün yanlış yerde kullanımı

3

Sınavda beklediğinden yüksek alınca sevinçten etekleri tuttu.

Deyimlerin yanlış anlamda kullanılması

9

Kanun maddesi TBMM'de üç yüze karşı seksen oyla kabul edildi.

Sıralama ve mantık hatası

4

Bugün bizi ziyaret etmeyeceğini söyledi.

Anlam belirsizliği

10

Anneler Günü hediyesi olarak bu yıl annesi adına on adet fidan ekeceğini söyledi.

Yanlış anlamda sözcük kullanımı

5

Yazarın en beğenilen eserini İngilizce diline çevirmeyi düşünüyordu.

Gereksiz sözcük kullanımı

11

İki gündür uyuyamıyordu, bugün de uykusuz yola çıkınca kaza yaptı.

Sözcüğün yanlış yerde kullanımı

6

Ahmet de arkadaşlarıyla gitmiş olabilir elbette

Anlamca çelişen sözcüklerin bir arada kullanımı

12

İlk kez gerçekleştirilen festivale katılım rekor düzeydeydi.

Sıralama ve mantık hatası

10.
Etkinlik

Anlama Dayalı Anlatım Bozuklukları

Aşağıdaki cümlelerde görülen anlatım bozukluklarını tespit ederek düzeltiniz ve ilgili boşluğa örnekteki gibi yazınız.

	Anlatım Bozukluğu Olan Cümle	Cümlenin Doğru Yazılışı
1	Çocuk; değil kalem oynamayı, resim bile yapamıyordu.	<i>Çocuk; değil resim yapmayı, kalem bile oynatamıyordu.</i>
2	Genç çocuk yardım istemek zorunda kaldı.	<i>O, genç çocuktan yardım istemek zorunda kaldı. Genç, çocuktan yardım istemek zorunda kaldı.</i>
3	Öğretmenimiz gezegenler konusunda kısaca bildiklerini bize anlattı.	<i>Öğretmenimiz gezegenler konusunda bildiklerini kısaca bize anlattı.</i>
4	Çok telefonla oynamak beyin hücrelerine de zarar veriyor.	<i>Telefonla çok oynamak beyin hücrelerine de zarar veriyor.</i>
5	Bu yıl soğuk havalar sebze ve meyve fiyatlarının da artmasını sağladı.	<i>Bu yıl soğuk havalar sebze ve meyve fiyatlarının da artmasına neden oldu.</i>
6	Hiç şüphesiz o da yaptığı haksızlığa üzülüyor olmalı.	<i>O da yaptığı haksızlığa üzülüyor olmalı. Hiç şüphesiz o da yaptığı haksızlığa üzülüyor.</i>
7	Çocuk, ağaca taş atınca ağaçtaki kuşlar birlikte uçtu.	<i>Çocuk, ağaca taş atınca ağaçtaki kuşlar uçtu.</i>
8	Kadın, güzel haberi duyunca canı burnuna geldi.	<i>Kadın, güzel haberi duyunca havalara uçtu.</i>
9	Diş çürüğü deyip geçmeyin, eğer tedavi edilmezse ölüme hatta kalp krizine bile sebep olabilir.	<i>Diş çürüğü deyip geçmeyin, eğer tedavi edilmezse kalp krizine hatta ölüme bile sebep olabilir.</i>
10	Yaşlı adam soğukta üşümek için beresini giydi.	<i>Yaşlı adam soğukta üşümek için beresini taktı.</i>
11	Davetimize neden icabet etmediğini hâlâ anlayabilmiş değilim.	<i>Davetimize neden icabet etmediğini anlayabilmiş değilim.</i>
12	Çocuğun yaşı geliştikçe yaramazlığı da artıyordu.	<i>Çocuğun yaşı ilerledikçe yaramazlığı da artıyordu.</i>
13	Hiçbir sebep yokken adam aniden yerinden kalkıverdi.	<i>Hiçbir sebep yokken adam aniden yerinden kalktı. Hiçbir sebep yokken adam yerinden kalkıverdi.</i>
14	Bina öyle şiddetli sallanıyordu ki hepimizin canı burnuna gelmişti.	<i>Bina öyle şiddetli sallanıyordu ki hepimizin yüreği ağzına gelmişti.</i>

11.
Etkinlik

Anlama Dayalı Anlatım Bozuklukları

Aşağıda anlama dayalı anlatım bozuklukları ve bunlarla ilgili örnek cümleler verilmiştir. Bu anlatım bozukluklarını ve örnek cümleleri alttaki kucuklarda örnekteki gibi eşleştiriniz.

1	Anlamca Çelişen Sözcüklerin Bir Arada Kullanımı	A	Doğal olarak kardeşini senin kadar tanımıyorum.
2	Gereksiz Sözcük Kullanımı	B	Bu kadar kalabalık arasında arkadaşını görmem mümkün değil.
3	Yanlış Anlamda Sözcük Kullanımı	C	Evinde bırakın bir lokma ekmeği yiyecek yemeği bile bile yoktu.
4	Sıralama ve Mantık Hataları	D	Bu konuda kesinlikle seninle aynı fikirde olduğumu söyleyebilirim.
5	Sözcüğün Yanlış Yerde Kullanımı	E	Bana ulaştırılan bu mutlu haber üzerine dizlerimin bağı çözüldü.
6	Anlam Belirsizliği	F	Sağlıklı ve sıhhatli bir insan olmak istiyorsan hayatına biraz daha çekidüzen vermelisin.
7	Deyimlerin Yanlış Anlamda kullanımı	G	Yıllarca Suudi Arabistan'da kalmış ancak Arapça dilini öğrenmeden dönmüştü.
		H	Uzun zamandır görmediğim çocuğun saçları da bir hayli büyümüştü.
		İ	Haber bültenleri tekrar tekrar depremde yıkılan binaları gösterip duruyordu.
		J	Yeni kıyafetimi giymiştim ki evin bir anda sallandığını fark ettim.

1	→	D	2	→	F-G	3	→	H	4	→	C
5	→	İ-J	6	→	A-B	7	→	E			

PERFORMANS DEĞERLENDİRME

Anlama dayalı anlatım bozukluklarını öğrenebildim mi?

☆	Mükemmel	☆	İyi	☆	Orta	☆	Geliştirmeliyim
---	----------	---	-----	---	------	---	-----------------

1. İki saattir annemi bekliyordum. Akşam olmak üzereydi. Adalar İskelesi'nde benim gibi birilerini bekleyen kaç kişi vardı acaba? Ben böyle düşünürken birden bir ses duydum arkamda.

Bu metnin hikâye unsurlarını aşağıya yazınız. (10 puan)

a. Olay (4 p)	b. Kişiler (2 p)	c. Yer (2 p)	d. Zaman (2 p)
<i>Yazarın annesini beklemesi.</i>	<i>Yazar ve annesi</i>	<i>Adalar İskelesi</i>	<i>Aksama yakın bir zaman</i>
			<i>dilimi</i>

2. Aşağıdaki cümlelerin karşısına tabloda verilen anlam özelliklerinden ilgili olanları yazınız. (5x2=10 puan)

Neden–sonuç cümlesi	Amaç–sonuç cümlesi	Koşul–sonuç cümlesi	Öznel cümle	Nesnel cümle	Karşılaştırma cümlesi
---------------------	--------------------	---------------------	-------------	--------------	-----------------------

- a) Düzenli ve planlı çalışırsan tüm sınavları kazanırsın. (*Koşul-sonuç cümlesi, öznel cümle*)
- b) Annesinin sözünü dinlemediği için pişman oldu. (*Neden-sonuç cümlesi, öznel cümle*)
- c) Eğlenmek için arkadaşlarla güzel bir yere pikniğe gittik. (*Amaç-sonuç cümlesi, öznel cümle*)
- d) Ben de çocukluğumda senin gibi yaramazmışım. (*Karşılaştırma cümlesi, nesnel cümle*)
- e) Zeynep teyzemler, dün akşam bize geldi. (*Nesnel cümle*)

3. Şöyle derdi bir büyüğümüz (:): “Bağışlamak büyüklüğün şanıdır (.)” Dahası herkesi bağışlamak (,) bir an olsun insan üstülük sınavında bulunmak değildir (?)

Bu metinde yay ayraç içinde verilen yerlere uygun noktalama işaretlerini koyunuz ve alttaki boşluğa da yazımı yanlış olan sözcüklerin doğrusunu yazınız. (10 puan)

“biraz” ve “insaniüstülük” seklinde birleşik yazılması gereken bu sözcükler ayrı, “değil midir” seklinde ayrı yazılması gereken “mi” soru edatı birleşik yazıldığından yazım yanlısı yapılmıştır.

4. Aşağıdaki tabloda verilen anlamların karşısına hangi deyim veya atasözünü karşıladığını yazınız. (5x2=10 puan)

	Anlam	Atasözü	Deyim
a	Birine çok iyi bildiği bir şeyi öğretmeye kalkmak		<i>Tereciye tere satmak</i>
b	Gönül alıcı, okşayıcı sözlerle karşımızdakinin inadı yenilebilir.	<i>Tatlı dil yılanı deliğinden çıkarır.</i>	
c	Karşılaştığı güçlükleri sabırla yenmeye çalışan kimse, sonunda başarıya ulaşır.	<i>Sabrın sonu selamettir.</i>	
d	Yaptığı bir kötülüğün çok daha kötüsü ile karşılaşmak		<i>Rüzgâr ekip fırtına biçmek</i>
e	Kişi bugün içinde bulunduğu parlak durumun sürüp gideceğini sanmamalı, yarın kötü bir duruma düşeceğini hatırdan çıkarmamalıdır.	<i>Ne oldum dememeli, ne olacağım demeli.</i>	

5. Aşağıdaki metinlerin türlerini karşılıklarına yazınız. (4x2=8 puan)

a	Sizce ana sütü tadı kaldı mı o güzel Türkçemizde? Bana sorarsanız, o eski tat yok artık damaklarımızda. Güzel Türkçemizi bozmak için çok uğraştık ve nihayetinde de az çok başarılı olduk.	<i>Söylesi</i>
b	Yunus Emre'nin, 1250'de Eskişehir ilinde doğduğu ve yine 1320'de orada vefat ettiği bilinir. Tahsilini büyük ihtimalle Konya'da yapmıştır. Yunus'un yetişmesinde, hocası Tapduk Emre'nin büyük katkısı olmuştur.	<i>Biyografi</i>
c	1996'da Mardin'de dünyaya geldim. Ailem, yoksul olduğu için daima okumamı ve iyi bir meslek sahibi olmamı istedi. İlk ve orta öğrenimimi Mardin'de, üniversiteyi İzmir'de tamamladım.	<i>Otobiyografi</i>
d	Bugün hava oldukça sıcaktı. Sabah erkenden yola çıktık ve yaklaşık 10 saat süren bir yolculuktan sonra Rize'ye geldik. Birkaç gün kaldıktan sonra kendimizi yaylalara atacağız.	<i>Günlük</i>

6.

Türbeden evvelki iki ev de ateşten kurtulmuştu. Yanmayı evliyasız kalan türbe, yine mahalledeki kutsiyetini korudu. Yalnız, okuyanlar eskisi gibi yüzlerini boş binaya çevirmiyorlardı. Yangında türbenin arkasında su biriktiğini duyan mahalle, bu durumdan çok tedirgin olmuştu. Bir süre sonra da Türbenin arka duvarının yeşerdiği görüldü.

Bu metindeki altı çizili fiillerin anlam özelliklerini (iş–durum–oluş) sırasıyla yazınız. (4x3=12 puan)

“Kurtulmustu” fiili nesne alamadığı ve öznenin kendi iradesiyle gerçekleştiği için durum; “korudu” ve “çevirmiyorlardı” fiilleri öznenin kendi isteği ile gerçekleştiği ve özne bir nesneyi etkilediği (fiilden önce “onu” sözcüğü getirilebildiği için is (kıs); “yeserdiği” fiili öznenin kendi iradesi dışında geçirdiği değişimi bildirdiği ve nesne alamadığı için otus fiilidir.

7.

Akşam rüzgârları der ki Ali'ye:
“Gözler ileriye, gönül geriye...”
Sanki köydekiler görünsün diye
Tepeler alçalır, dereler dolar!

Bu dizelerdeki söz sanatlarını yazınız. (10 puan)

Kişileştirme (teshîs) - konusturma (întak) - tezat (zıtlık)

Akşam rüzgârları konusturulduğu için teshîs ve întak sanatları, “ileri” ve “geri” sözcükleri arasında da tezat sanatı vardır.

8.

Gıda güvenliği sorununun çözülememesi riski, tüm ülkeler ve toplumlar için varoluşsal bir kriz anlamına geliyor. Bugün Dünya üzerinde 7,7 milyar insan yaşıyor. 21. yüzyılın sonuna geldiğimizde bu sayıya milyarlarca yeni insan daha eklenmiş olacak. Birleşmiş Milletler, dünya nüfusunun 2100 yılına gelindiğinde 11 milyar olacağını öngörüyor. Peki gezegenimiz 11 milyar insanı beslemeye yetecek kaynaklara sahip mi?

Bu metnin anlatımında kullanılan anlatım biçimi ve düşünceyi geliştirme yollarını yazınız. (5x2=10)

a. Anlatım biçimi →

Acıklama

b. Düşünceyi geliştirme yolları →

Tanımlama, karşılaştırma, sayısal verilerden yararlanma

9. Aşağıdaki cümlelerde yapılan anlatım bozukluklarının nedenlerini altlarına yazınız. (5x2=10 puan)

a. Saçma sapan, abuk subuk kuruntuları yüzünden kendini üzüyor.

Gereksiz sözcük kullanılması

b. Doktor, ilaç yazdı ama onun kesinlikle hastalığımı anlamadığı kanısındayım.

Antamca çelisen sözcüklerin birlikte kullanılması

c. Kurs fiyatları her geçen gün artmaya devam ediyor.

Sözcüklerin yanlış anlamda kullanılması

d. Çarşıdaki babamın bürosunda kardeşimle iki saat oturduk.

Sözcüğün yanlış yerde kullanılması

e. O kadar çalıştın çabaladın ve sonunda başarıp boşa kürek salladın.

Deyim'in yanlış anlamda kullanılması

10. Aşağıdaki tabloda yer alan cümlelerde geçen zarf türündeki sözcükleri ve bu zarfların türlerini yazınız. (5x2=10)

a	Ağır ağır çıkacaksın bu merdivenlerden.	<i>ağır ağır → durum zarfı</i>
b	Sesi duyar duymaz yanına geldim.	<i>duyar duymaz → zaman zarfı</i>
c	Davetliler buraya nasıl gelecekler?	<i>nasıl → soru zarfı</i>
d	Sıcak olursa hepiniz dışarı çıkın.	<i>dışarı → yer-yön zarfı</i>
e	O, herkesten çok çalışıyor.	<i>çok → miktar zarfı</i>

1. Bu metnin anlatımında kullanılan anlatım biçimi ve düşünceyi geliştirme yollarını yazınız. (2x5=10)

Tanzimat Dönemi'nin ünlü şairi Şinasi "İnsan aklının en güzel icadı, yazıdır." der. İnsanoğlu aklını kullanarak birçok buluşa imza atmış, bunlar sayesinde dünyayı daha yaşanabilir kılmıştır. Ama bunlar arasında en önemlisi hiç şüphesiz yazıdır.	
Anlatım Biçimi	Düşünceyi Geliştirme Yolları
<i>Tartışma</i>	<i>Tanık gösterme, tanımlama, karşılaştırma, örneklendirme</i>

2. Aşağıdaki cümlelerde kullanılan noktalı virgüllerin kullanım alanlarını altlarına yazınız. (3x3=9 puan)

a. Erkek çocuklara Doğan, Tuğrul, Aslan, Orhan; kız çocuklara ise İnci, Çiçek, Gönül, Yonca adları verilir.

Cümle içinde virgüllerle ayrılmış tür veya takımları birbirinden ayırmak için konur.

b. Sevinçten, heyecandan içim içime sığmıyor; bağırarak, kahkahalar atmak, ağlamak istiyorum.

Ögeleri arasında virgül bulunan sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için konur.

c. Yeni komşumuz; gülyüzlü, neşeli, yardımsever görünüyordu.

İkiden fazla es değer ögeler arasında virgül bulunan cümlelerde öznenin sonra noktalı virgül konabilir.

3. Aşağıdaki tabloda verilen basit sözcükleri türemiş ve birleşik hâle getirerek karşlarına birer örnek yazınız. (10x1=10 puan)

Basit	Türemiş	Birleşik
Taş	<i>Taşlık</i>	<i>Bestas</i>
Lokum	<i>Lokumcu</i>	<i>Kustokumu</i>
Bal	<i>Ballı</i>	<i>Balköpüğü</i>
Hava	<i>Havalı</i>	<i>Havaalanı</i>
Su	<i>Susuz</i>	<i>Suçiçeği</i>

4. Aşağıdaki cümlelerin “neden–sonuç, amaç–sonuç, koşul–sonuç, karşılaştırma, örneklendirme” özelliklerinden hangisine uygun olduğunu karşılarına yazınız. (5x2=10 puan)

Cümleler	Özelliği
Bizimle gelebilirsin ama her işe karışmayacaksın.	<i>koşul-sonuç</i>
Güneydeki iller iç bölgelere göre daha sıcak oluyor.	<i>karşılaştırma</i>
Yıllardır bir ev alabilmek için para biriktiriyorum.	<i>amaç-sonuç</i>
Çocuk, sağlıklı beslenemediği için hastalandı.	<i>neden-sonuç</i>
Sınıfın başarılı öğrencileri arasında Ali, Ece, Cem sayılabilir.	<i>örneklendirme</i>

5. Aşağıdaki metinlerin türlerini altlarına yazınız. (4x3=12 puan)

a. Bugün günlerden cuma. Baktım çocuklar uçurtma uçuruyor. Hemen ben de katıldım onlara. Adeta çocukluğumu yaşadım. Çok eğlendim.

Günlük

b. Yakup Kadri Karaosmanoğlu, 27 Mart 1889'da Kahire'de doğdu. İlköğrenimine 6 yaşında Manisa'da başladı. 1903'te İzmir İdadisi'ne girdi. 1909'da Şehabettin Süleyman aracılığıyla Fecriati'ye katıldı.

Biyografi

c. 07 Ocak 1980'de Adana'da doğdum. Babamın işi gereği önce Adana'dan İzmir'e, sonra Malatya'ya ve en son da Çanakkale'ye taşındık. Neyse ki Çanakkale ailemin son durak noktası oldu.

Otobiyografi

d. Şiirin nasıl yazıldığı hakkında ne düşünüyorsunuz? Bana katılır mısınız bilmem ama şair kendisini dinleyebildiği müddetçe yazabilir şiiri.

Söylesi

6.

K → Kedicik, ertesi gün her şeyi anlattı.
 A → Gündüzün aydınlığı, gecenin karanlığından iyidir.
 T → Bebeğimiz, evimize güneş gibi doğdu.
 I → Üzülüyorum senin bu hâline, dedi minik fare.

Bu cümleler, içerdikleri söz sanatlarına göre her cümle yalnızca bir kez kullanılmak şartıyla “tezat–benzetme–kişileştirme–konuşturma” şeklinde yeniden sıralanıp kodların yeni sıralaması yan yana verildiğinde oluşacak sözcük ne olur? (10 puan)

K → (Kişileştirme)

A → (Tezat)

T → (Benzetme)

I → (Konuşturma)

Bu cümlelerin “tezat-benzetme-kişileştirme-konuşturma” söz sanatlarını gösterecek şekilde yeniden sıralamasını yan yana verdiğimizde oluşacak sözcük “ATKI” sözcüğüdür.

7. Aşağıdaki cümlelerde geçen altı çizili zarfların türlerini karşlarına yazınız. (5x2=10)

- I. Herkesin zor dediği işler, senin için basit olmalı. → *Durum zarfı*
- II. İşini bitirdiğinde büyük bir başarı kazanmış olacak. → *Zaman zarfı*
- III. Kasabaya üç saatte vardım fakat bayağı yorulдум. → *Miktar zarfı*
- IV. Bir saatlik yolculuğun ardından, patikadan aşağı yöneldim. → *Yer-yön zarfı*
- V. Akşam saatinde buraya nasıl gelebildin?. → *Soru zarfı*

8.

Hava artık aydınlanmıştı. Trene bineli birkaç saat olmuştu. Pencereden dışarıya bakmaktan sıkıldığım için kafamı çevirdim. Gözüm çaprazımda oturan adam ve kızına kaydı. Onlara epeyi baktım. Ancak baktığımı fark eden çocuğun, babasına “Bu amca bize niçin bakıyor?” dediğini duydum. Çok mahçup olmuşum. Hemen önüme döndüm.

Bu hikâyenin aşağıda istenen yapı unsurlarını ilgili kısımlara yazınız. (5x2=10 puan)

- Olay → *Bir adamın tren yolculuğu*
- Yer (mekân) → *Tren*
- Zaman → *Sabah erken saatler*
- Kişiler → *Anlatıcı, adam ve çocuğu*
- Anlatıcı → *1. tekil kişi*

9.

Böyle yağmurlu günlerde evde oturup kitap okumak bana iyi geliyor. Şimdi hem kitap okuyorum hem de kendimi dinliyorum. Artık, yağmur dinmişti. Kendimi bir gün önceye göre epey dinç hissettiğim için sokağa çıktım. Yürümeye başladım. Yürürken geleceğim ile ilgili hayaller kurdum.

Bu metindeki anlam kaymasını açıklayınız. (11 puan)

“Böyle yağmurlu günlerde evde oturup kitap okumak bana iyi geliyor.” cümlesinde geniş zaman yerine şimdiki zaman kipi kullanılmıştır.

Eylemin sürekliliği olduğundan esas kip geniş zamandır.

10. Aşağıdaki cümlelerde yapılan yazım yanlışlarını nedenleriyle birlikte altlarına yazınız. (8 puan)

I. Sende 5. defadır öyle şeyler söyledinki ne söyleyeceğimi bilemedim.

“Sende” ve “söyledinki” sözcüklerinde ayrı yazılması gereken bağlaç olan “de” ve “ki” birleşik yazıldığından yazım yanlışı yapılmıştır.

II. 1923 yılının ekim ayı milletimiz için son derece önemli tarihlerden biridir.

Belli bir tarihi belirten ay adlarının büyük harfle başlaması gerekmesine rağmen “ekim” sözcüğü küçük harfle başladığından yazım yanlışı yapılmıştır.

III. Beş taş oynarken de öyle homurdandı ki sabırlımı sabırlı bir adamı bile delirtti.

“Bes taş” şeklinde yazılan oyun adı sayılardan oluşmasına rağmen ayrı yazıldığından ve ayrı yazılması gereken “mi” soru edatı birleşik yazıldığından yazım yanlışı yapılmıştır.

IV. Evliliğimizin üçüncü yıl dönümünde 12 Mayıs 2021 çarşamba gününe mi denk geliyor?

“Dönümünde” sözcüğünde ayrı yazılması gereken bağlaç olan “de” birleşik yazıldığından ve belli bir tarihi belirten gün adlarının büyük harfle başlaması gerekmesine rağmen “carsamba” sözcüğü küçük harfle başladığından yazım yanlışı yapılmıştır.

1. Zavallı çocuğun elleri üşüyordu. Ama yüreği sımsıcaktı. Üşüdüğünü içinden geçirmekle yetiniyordu. Küçük Ahmet o günlerde büyük bir maddi sıkıntı içindeydi. Ankara'nın soğuşunda Kızılay Meydanı'nda ceketle gezerdi. Paltosu yoktu. Ocak ayının bu son gününün sabahında arkadaşının paltosunu ödünç olarak giyinmişti.

Bu hikâyenin aşağıda istenen yapı unsurlarını ilgili kısımlara yazınız. (5x2=10 puan)

Olay	<i>Maddi sıkıntı içinde olan Küçük Ahmet'in Ankara'nın soğuşunda ceketle gezmesi</i>
Yer (mekân)	<i>Ankara Kızılay Meydanı</i>
Zaman	<i>Ocak ayının son gününün sabahı</i>
Kişiler	<i>Küçük Ahmet ve arkadaşı</i>
Anlatıcı	<i>III. tekil kişi</i>

2. Aşağıdaki cümlelerde anlam kayması olan altı çizili fiillerin biçimsel ve anlamsal özelliklerini ilgili yerlere yazınız. (5x3=15 puan)

	Biçim	Anlam
Her durakta ona <u>rastlıyorum</u> .	<i>Şimdiki Zaman</i>	<i>Geniş Zaman</i>
Annem, bu habere çok <u>sevinir</u> .	<i>Geniş Zaman</i>	<i>Gelecek Zaman</i>
Akşamları bizi görmeden <u>gitmiyor</u> .	<i>Şimdiki Zaman</i>	<i>Geniş Zaman</i>
Seneye ben seninle <u>ilgilenirim</u> .	<i>Geniş Zaman</i>	<i>Gelecek Zaman</i>
Yazar, dün okurlarının karşısına <u>çıkır</u> .	<i>Geniş Zaman</i>	<i>Gecmiş Zaman</i>

3. "(I) Şimdi karne alacaktık. (II) Öğretmen içeri girdi. (III) Çok heyecanlıyım. (IV) Acaba nasıl konuşmalıyım? (V) Sabırsızlıkla bekliyordum." parçasındaki numaralandırılmış cümlelerde geçen zarfları ve bu zarfların türlerini yazınız. (10 puan)

I.	<i>şimdi: Zaman zarfı</i>
II.	<i>içeri: Yer-yön zarfı</i>
III.	<i>çok: Miktar zarfı</i>
IV.	<i>nasıl: Soru zarfı</i>
V.	<i>sabırsızlıkla: Durum zarfı</i>

4. Aşağıdaki cümlelerde yapılan anlatım bozukluklarının nedenlerini karşılarına yazınız. (5x2=10 puan)

a	Basketbol takımımızın maçı kaybetme şansı çok yüksek.	<i>Sözcüğün yanlış anlamda kullanılması</i>
b	Bu ilaç sık kullanılırsa ölüme, hatta sıtmaya neden olabilir.	<i>Mantık hatası</i>
c	Şüphesiz seni de davet edebilir.	<i>Anlamca çelisen sözcüklerin bir arada kullanılması</i>
d	Böyle yüksek sesle bağırmasan olmaz mı?	<i>Gereksiz sözcük kullanılması</i>
e	Şimdi yan oturup doğru konuşalım.	<i>Deyimin yanlış kullanılması</i>

5. "Yarın arkadaşlarını çağırılmayacak." cümlesindeki fiilin geniş zamanda çekimlenmiş olumlu ve soru hâlini yazınız. (7 puan)

Bu cümlede yüklem görevinde kullanılan "çağır-" fiilinin geniş zamanda çekimlenmiş olumlu soru hâli "çağır-ır mı" şeklindedir. (Yarın arkadaşlarını çağırır mı?)

6.

Dinleyin dostlarım başa geleni
Ekmek çama çıktı tuz firar etti
Artık siz düşünün geri kalanı
Çoğu bekliyorduk az firar etti

Bu dördlükteki söz sanatlarını nedenleriyle birlikte yazınız. (10 puan)

"Ekmegin çama çıkması"nda "ekmek", "tuzun firar etmesi"nde ise "tuz" kişileştirilerek tehis; zıtlık bildiren "az" ve "çok" sözcükleri arasında tezat sanatı yapılmıştır.

7. Aşağıdaki cümlelerde geçen fiillerin yapısını karşlarına yazınız. (5x2=10 puan)

- a. Elindeki telefon birden yere düşüverdi. (*Düşüverdi: Birleşik*)
- b. Akseki'de günlerdir ne bekliyorsunuz? (*Bekliyorsunuz: Basit*)
- c. Kayboldu işte en sevdiğim kalemim. (*Kayboldu: Birleşik*)
- d. Leon, arkasındaki askerlere seslendi. (*Seslendi: Türemiş*)
- e. Ben, birazdan yazınıza geleceğim. (*Geleceğim: Basit*)

8.

Adamın biri, beline ip bağlayıp kuyuya inmeye hazırlanırken topluluktan biri seslenmiş:
– Bu ip falanıdır. Benden söylemesi onun ipiyle kuyuya inilmez.
Bir başkası da şöyle demiş:
– O ustayı ben de tanırım. Onun ipiyle kuyuya inersin ama çıkar mısın bilmem.

Bu parçadaki deymi ve açıklamasını yazınız. (10 puan)

Parçadaki "(Birinin) ipiyle kuyuya inilmez" deymi, "Sözü edilen kişiye güvenilmez" anlamında kullanılmaktadır.

9.

1. Grup	2. Grup	3. Grup	4. Grup
Oku-	Gör-	Paslan-	Dinle-
Yaz-	Yat-	Sor-	Gül-
Yaşlan-	Dik-	Uzan-	Al-
Öğren-	Uza-	Kaç-	Ağar-

Yukarıdaki tabloda yer alan fiillerin içinden “1. gruptan oluş, 2. gruptan durum, 3. gruptan iş, 4. gruptan oluş” fiillerine örnek olacak kelimeleri sıralayınız. (4x2=8 puan)

1. Grup	2. Grup	3. Grup	4. Grup
<i>Yaşlan-</i>	<i>Yat-</i>	<i>Sor-</i>	<i>Ağar-</i>

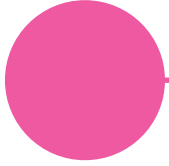
10. Sizce denemeler büyük iddialar içerir mi? Bence içermez. Çünkü bu yazı türü duyguya, sevgiye, birikime ve akla dayanır. Denemede yazar kendi birikimini, içinden gelenleri aktarır. Bu sebeple Nurullah Ataç deneme için: “Deneme benim ülkesidir.” der.

Bu parçanın anlatımında yararlanılan düşünceyi geliştirme yollarını ve anlatım biçimini yazınız. (2x5=10 puan)

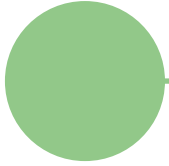
Anlatım Biçimi	Düşünceyi Geliştirme Yolu
<i>Tartışma</i>	<i>Tanık gösterme</i>
	<i>Tanımlama</i>

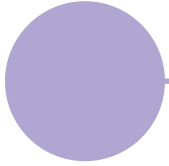
BÖLÜM NOKTALAMA İŞARETLERİ

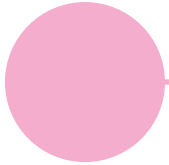
VİRGÜL (,)

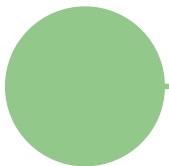
NOKTALI VİRGÜL (;)

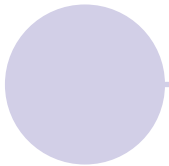
ÜNLEM İŞARETİ (!)

KISA ÇİZGİ (-)

TIRNAK İŞARETİ (“ ”)

EĞİK ÇİZGİ (/)

NOKTA (.)

SORU İŞARETİ (?)

İKİ NOKTA (:)

ÜÇ NOKTA (...)

KONUŞMA ÇİZGİSİ (—)

KESME İŞARETİ (')

YAY AYRAÇ ()

KÖŞELİ AYRAÇ []

NOKTALAMA İŞARETLERİ

Nokta (.)

- ➔ Tamamlanmış cümlelerin sonunda kullanılır.
- » Cep telefonu ile uzun süre konuşmak, bazı sağlık sorunlarına neden olabilir.
- » Kariyerine üniversitede devam etmek istiyordu.
- ➔ Bazı kısaltmaların sonunda kullanılır.
- » Doç. Dr. (Doçent Doktor), Mah. (Mahalle)
- ➔ Sayılardan sonra sıra bildirmek için kullanılır.
- » 5. (beşinci), IV. Murat (Dördüncü Murat)
- ➔ Tarihlerin yazımında gün ve ayı gösteren sayılardan sonra kullanılır.
- » 14.04.1998 » 27.09.1957 » 13.03.2010
- ➔ Saat ve dakika gösteren sayıların arasına konur.
- » 22.57 (Doğru) ➔ 22:57 (Yanlış)
- » 14.30 (Doğru) ➔ 14:30 (Yanlış)
- ➔ Arka arkaya sıralandıkları için virgülle ya da kısa çizgiyle ayrılan sayılarda yalnızca sonuncu sayıdan sonra nokta konur.
- » 1, 2, 3 ve 4. sorular verilen grafik yorumlanarak cevaplanacaktır.

Virgül (,)

- ➔ Birbiri ardınca sıralanan sözcük veya sözcük gruplarının arasında kullanılır.
- » Evini, arabasını, yatağını satmıştı.
- » En iyi dostum, en sevdiğim, tek güvendiğim kişiydi.
- ➔ Birbiri ardınca sıralanmış cümlelerin arasında kullanılır.
- » Elimi tuttu, yüreğine götürdü, yüzüme baktı.
1. cümle 2. cümle 3. cümle
- ➔ Cümledeki ara söz veya ara cümlelerin başında ve sonunda kullanılır.
- » Ali, çocukluk arkadaşım, arabasıyla kaza yaptı.
Ara söz
- ➔ Hitap kelimelerinden sonra konur.
- » Sayın Veli, » Canım Babacığım,
- ➔ Tırnak içinde verilmeyen aktarma cümlelerinden sonra kullanılır.
- » Hayatta en hakiki mürşit ilimdir, diyor Atatürk.
- » Deden gelmek istememiş zaten, diye söyleniyor.
- ➔ Özneyi belirtmek için konur.
- » Küçük çocuk, bu evde nasıl yaşayacağını düşündü.
- ➔ Bir kelimenin kendisinden sonra gelen kelime veya kelime gruplarıyla yapı ve anlam bakımından bağlantısı olmadığını göstermek ve anlam karışıklığını önlemek için kullanılır.
- » Doktor, kızın iyileştiğini söyledi.
- » Topal, çocuğu balkonun parmaklıklarında yakalamıştı.
- ➔ Kendisinden sonraki cümleye bağlı olarak ret, kabul ve teşvik bildiren "hayır, yok, evet, peki, pekâlâ, tamam, olur, hayhay, başüstüne, öyle, haydi, elbette" gibi kelimelerden sonra kullanılır.
- » Hayhay, onlar da ziyaret etsinler dedelerini.
- » Pekâlâ, ben de sizinle geleceğim o vakit.
- ➔ Metin içinde art arda gelen zarf-fiil eki almış kelimelerden sonra konur.
- » Bizimle gülümseyerek, gözlerimizin içine bakarak sohbet etti.

➔ Metin içinde "-ınca/-ince" anlamıyla zarf-fiil görevinde kullanılan "mı/mi" ekinden sonra virgül konmaz.

» O gülmedi mi kendimi kötü hissediyorum. (gülmeyince)

➔ Cümlede pekiştirme ve bağlama görevinde kullanılan "da/de" bağlacından sonra virgül konmaz.

» Bunu alsan da almasan da bir şey fark etmez.

➔ Tekrarlı bağlaçlardan (hem ... hem, ya ... ya vb.) önce ve sonra virgül konmaz.

» Ya bu deveyi güdersin, ya bu diyardan gidersin. (Yanlış)

Ya bu deveyi güdersin ya bu diyardan gidersin. (Doğru)

➔ Şart ekinden sonra virgül kullanılmaz.

» Bugün de aramazsa, onunla bir daha görüşmem! (Yanlış)

Bugün de aramazsa onunla bir daha görüşmem! (Doğru)

Soru İşareti (?)

- ➔ Soru eki ya da sözcüğü içeren soru anlamlı ifadelerden sonra konur.
- » Son kararını verdin mi? (mi ⇒ soru eki)
- » Nereye gidiyorsunuz böyle? (nereye ⇒ soru sözcüğü)
- ➔ Soru eki veya sözcüğü içermese bile soru anlamı taşıyan ifadelerden sonra konur.
- » Yaşınız? » Bitirdiniz galiba?
- ➔ Bilinmeyen, kesin olmayan durumlarda parantez içinde kullanılır.
- » Yunus Emre (1238? - 1328) tasavvuf ve halk şairidir.

Noktalı Virgül (;)

- ➔ Cümlede virgüllerle ayrılmış tür veya takımları ayırmak için konur.
- » Ali, Ege, Eda 7; Ece, Can, Su 6 yaşındadır.
- » Dün elma, muz; soğan, dereotu aldık.
- ➔ Öğeleri arasında virgül bulunan cümlelerin arasına konur.
- » Kuş, kedi, köpek besledi; balık da istiyor.
- ➔ Öğeleri arasında virgül bulunan cümlelerde özneyi belirtmek için konur.
- » Bu okul; birçok yazar, siyasetçi, şair yetiştirmişti.
Özne

İki Nokta (:)

- ➔ Kendisiyle ilgili örnek verilecek cümlelerden sonra konur.
- » Edebiyatımıza damga vuran birkaç şair sıralayalım: M. Akif Ersoy, N. Fazıl Kısakürek, C. Sıtkı Tarancı...
- » Edebi türler şunlardır: roman, hikâye, masal, şiir, fabl...
- ➔ Kendisiyle ilgili açıklama verilecek cümlelerin sonuna konur.
- » İlerlemenin ve bilimin iki düşmanı vardır: cahillik ve tembellik.
- » Ona göre bir yazarı diğer yazarlardan üstün kılan özellikler şunlardır: çalışkanlık, çok okuma ve çok yazma.
- ➔ Karşılıklı konuşmalarda konuşan kişiyi belirten sözcüklerden sonra kullanılır.
- » Sunucu: Bu konu hakkında ne düşünüyorsunuz?
Rektör: Üniversitemizi dünya çapında tanınan bir bilim yuvası hâline getirmeyi hedefliyoruz.

Ünlem İşareti (!)

- ➔ Korku, acıma, sevinç, şaşırma veya kıvanç bildiren duyguları anlatan cümlelerin ya da sözcüklerin sonuna konur.
- » Eyvah, sınav başvurusu yapmayı unuttum!
- » Yaşasın! Benim de artık bir bisikletim var.
- ➔ Seslenme, uyarı ve hitap bildiren sözcüklerden sonra konur.
- » Ordular! İlk hedefiniz Akdeniz'dir, ileri!
- ➔ Ünlem işareti seslenme, uyarı ya da hitap bildiren sözcüklerden hemen sonra konulabileceği gibi cümlelerin sonuna da konabilir.
- ➔ Alay, küçümseme anlamı kazandırılmak istenen sözden hemen sonra yay ayrıç içinde kullanılır.
- » Her fırsatta cömert (!) olduğundan bahsediyor.
- » Notlarından ne kadar çok çalıştığın (!) belli oluyor.

Üç Nokta (...)

- ➔ Anlatım olarak tamamlanmamış cümlelerin sonuna konur.
- » Sonra bir anda öylece karşımda...
- » Bir yanda sen, bir yanda o...
- ➔ Kaba sayıldığından ya da başka bir sebepten dolayı açıkça yazılmak istenmeyen bölümlerin yerine konur.
- » Gözde Hanım, ... Ajansında işe başlayacak.
- ➔ Seslenme ve ünlemlerde anlatımı pekiştirmek için kullanılır.
- » Hey... Ömer... Ömer, dinle bizi!
- ➔ Alıntılarda; başta, ortada ve sonda alınmayan kelime ve bölümlerin yerine kullanılır.
- » ... Bence insanın adı onunla en az ilgili olan yanındır. Doğar doğmaz o bilmeden başkaları veriyor...
- ➔ Karşılıklı konuşmalarda yeterli olmayan, eksik bırakılan cevaplarda kullanılır.
- » — Neden uyumuyorsun?
— Öylesine...
- ➔ Üç nokta yerine iki veya daha çok nokta kullanılmaz.

1.

Etkinlik

Nokta [.]

Aşağıda noktanın kullanıldığı yerlerle ilgili yapılan açıklamaya uyan örnek cümleleri yapılandırılmış grid-deki ilgili kutucuktan bularak bu cümlelerin harflerini örnekteki gibi açıklamaların karşısına yazınız.

A	Bugün Av. Haldun Bey gelecek.	E	Bu binanın 4. katına taşındık.
B	Dostlarla da yollarımız bir bir ayrıldı.	F	Doç. Dr. Fatih Töre bugün derse gelmeyecek.
C	Yarın yarışmanın 3. etabı da yapılacak.	G	Mehmet Kaplan, Şiir Tahlilleri, Dergâh Yayınları.
D	29.10.2023'te Cumhuriyet'in yüzüncü yıl kutlamaları yapılacaktır.	H	Maçlar bugün 21.45'te oynanacak.

	Nokta İşaretinin Kullanıldığı Yerler	Örnek Cümleler
1	Kitap, dergi vb.nin künyelerinin sonuna konur.	G
2	Saat ve dakika gösteren sayıları birbirinden ayırmak için konur.	H
3	Tarihlerin yazılışında gün, ay ve yılı gösteren sayıları birbirinden ayırmak için konur.	D
4	Sayılarından sonra sıra bildirmek için konur.	E-C
5	Cümlelerin sonuna konur.	A-B-C-D-E-F-H
6	Bazı kısaltmaların sonuna konur.	A-F

2.

Etkinlik

Virgül [.]

Aşağıda virgülle ilgili verilen kuralların başındaki harfleri ilgili örneklerin karşısına örnekteki gibi yazınız.

A	Birbiri ardınca sıralanan eş görevli kelime ve kelime gruplarının arasına konur.	D	Cümle içinde ara sözlere ayırmak için ara sözlere başına ve sonuna konur.
B	Sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için konur.	E	Tırnak içinde olmayan alıntı cümlelerinden sonra konur.
C	Kendisinden sonraki cümleye bağlı olarak ret ve kabul bildiren sözcüklerden sonra konur.	F	Hitap için kullanılan kelimelerden sonra konur.

1	Mart kapıdan baktırır, kazma kürek yaktırır.	B	5	Bu yaz doğduğum yere, Mersin'e, gideceğim.	D
2	Sizinle fuar alanında buluşacağız, dedi.	E	6	Evet, bu konuda ben de sizin gibi düşünüyorum.	C
3	Sevgili Kardeşim,
Mektubunuzu yeni aldım.	F	7	Dün teyzelere gittik, biraz eşya götürdük.	B
4	Pazardan domates, salatalık, limon ve biraz da yeşillik aldım.	A	8	Canım kardeşim, Aykut, yine beni mutlu etti.	D

3.
Etkinlik

Noktalama İşaretleri

Aşağıdaki cümlelerde yay ayrıçla gösterilen yerlere ilgili noktalama işaretlerini getiriniz. Bu noktalama işaretlerinin kullanım gerekçelerini de üstteki kutucuklardan bularak ilgili cümlenin karşısına örnekteki gibi yazınız.

Ögeleri arasında virgül bulunan sıralı cümleleri ayırır.	Ret, kabul ve teşvik bildiren cümlelerden sonra konur.	Tekrarlanan kelimelerin arasına konur	Alıntı cümlelerinin sonunda kullanılır.
Özne olduğunda bu, şu, o zamirlerinden sonra konur.	Saat ve dakikayı birbirinden ayırmak için konur	Sayılarından sonra sıra bildirmek için konur.	Eş görevli kelimelerin arasına konur.
Bazı kısaltmaların sonunda kullanılır.	Soru sözü içeren cümle veya sözlerin sonuna konur.	Bilinmeyen, kesin olmayan durumlar için kullanılır.	Virgüllerle ayrılmış tür veya takımları birbirinden ayırır.

	Örnek Cümleler	Noktalama İşaretinin Kullanım Nedeni
1	Bizim görüşlerimize de başvurmayı düşünüyor musunuz(?)	<i>Soru sözü içeren cümle veya sözlerin sonuna konur.</i>
2	1238(?) yılında doğan Yunus Emre ilahileriyle tanınan ünlü bir halk şairimizdir	<i>Bilinmeyen, kesin olmayan durumlar için kullanılır.</i>
3	Bu(,) beni senden ayıracak olan duvardır.	<i>Özne olduğunda bu, şu, o zamirlerinden sonra konur.</i>
4	At ölür, meydan kalır(;) yiğit ölür, şan kalır.	<i>Ögeleri arasında virgül bulunan sıralı cümleleri ayırır.</i>
5	Peki(,) dediğin gibi olsun.	<i>Ret, kabul ve teşvik bildiren cümlelerden sonra konur.</i>
6	Evimiz Atatürk Mah(.) Çıra Sok(.)ta bulunmaktadır.	<i>Bazı kısaltmaların sonuna konur.</i>
7	Kardeşim bu yıl 8(.) sınıfa gidiyor.	<i>Sayılarından sonra sıra bildirmek için kullanılır.</i>
8	Akşam 20(.)15'te konser alanında buluşalım.	<i>Saat ve dakikayı birbirinden ayırmak için konur.</i>
9	Sınava giderken yanına kalem(,) silgi ve açacak almayı unutma.	<i>Eş görevli kelimelerin arasına konur.</i>
10	Yarın bizimle balığa gelmeyi düşünüyor musun(,) dedi.	<i>Alıntı cümlelerinin sonunda kullanılır.</i>
11	Tak(,) tak(,) tak ayak sesimi aç köpekler işitsin.	<i>Tekrarlanan kelimelerin arasına konur.</i>
12	Çorbalardan mercimek, tarhana(;) yemeklerden ise fasulye, imam-bayıldı ve pilav isteyebilirsiniz.	<i>Virgülle ayrılmış tür veya takımları birbirinden ayırır.</i>

4.

Etkinlik

İki Nokta, Ünlem İşareti, Üç Nokta

Aşağıdaki cümlelerde iki nokta, ünlem işareti ve üç noktanın kullanım amacıyla aynı olan cümlelerin başındaki harfleri numaralandırılmış cümlelerin karşısına örnekteki gibi yazınız.

- a. Anadolu'yu anlatan birçok yazarımız vardır: Yakup Kadri, Reşat Nuri Güntekin, Halide Edip vb.
- b. Deli Dumrul: Bre Azrail ne kişidir ki adamın canını alıyor?
- c. Ordular! İlk hedefiniz Akdeniz'dir, ileri!
- d. Hava ne kadar da sıcak!

- e. Kendimi takdim edeyim: Meclis kâtiplerindenim.
- f. ... derken şehrin öte başından boğuk boğuk sesler gelmeye başladı...
- g. Çocuk, akıllı (!) olduğunu düşünüyor.

1	Genç çok zeki (!) biri olduğunu söylüyordu.	<i>g</i>
2	Bu kararın alınmasındaki amaç şu idi: Boğazların kontrolünün tamamen Türk tarafına geçmesi gerekiyordu.	<i>e</i>
3	Hacivat: Karagözüm ben sana bir şey söyleyeceğim.	<i>b</i>
4	Burada birçok sorunla karşılaştık: suların akması, yolların kapalı olması, elektriğin kesik olması...	<i>a</i>
5	Beni canımdan bezdirdin!	<i>d</i>
6	... Biraz ilerledikten sonra karşımızda uçsuz bucaksız ovalar uzanıyor...	<i>f</i>
7	Dur, yolcu! Bilmeden gelip bastığın bu toprak, bir devrin battığı yerdir.	<i>c</i>
8	Hasan: Her akşam aynı şeyler!	<i>b-d</i>
9	... düzenli (!) olduğunu söyleyen çocuğun odasına girdi...	<i>f-g</i>

5.

Etkinlik

Noktalama İşaretleri

Aşağıdaki paragrafta yay ayrıla gösterilen yerlere gerekli noktalama işaretlerini yazınız.

Anadolu'da bayram da seyran da davulla başlar (.) Davul güm güm vurmamakça bayramın seyranın tadı mı olur (?) Dügün mü var (?) Önce davul gerek. Davul başta, davulcu işte. Davulun sesi Anadolu'nun sesidir. Ne demişler (:) "Arı kovanı oğulsuz olmaz (.) düğün dernek davulsuz olmaz." Anadolu düğünlerinin başkonuğu davuldur derler ve bir hikâyesini anlatırlar. Dinleyelim (:) Bir zamanlar Anadolu beylerinden birinin içe dönük (.) konağından dışarı çıkmaz (.) kimseyle görüşüp konuşmaz (.) güzellikte eşsiz bir kızı varmış. Kız gelinlik çağına erince beyi bir düşüncedir almış. Kızını evlendirmesi gerek. Ne var ki değil sokağa, odasından bile dışarıya çıkmayan bu kızı kimlere versin (?) Ülkeye duyurmuş (:) "Kim kızımı kendi isteği ile konaktan dışarı çıkarabilirse onunla evlendireceğim."

6.

Etkinlik

Noktalama İşaretleri

Aşağıdaki cümlelerde yay ayrıçla gösterilen yerlere gerekli noktalama işaretlerini koyunuz.

1

Elindeki bir yığın parayı önünde duran kısa (,) çelimsiz (,) yırtık pırtık bir elbise giymiş çocuğa uzattı (.)

2

Vah vah (,) ne hâle gelmiş bu adamcağız (!)

3

Adam sayar (:) Anam yok (,) babam yok(,) eşim yok (,) çocuğum yok(...) Bana kim bakar (?)

4

Bu mutlu günü eğlenerek birlikte kutlayalım (,) demiş (.)

5

İnsanlar tanırız(;) sevdiğimiz(,) hoşlandığımız (,) kaçtığımız (,) ayrık otu muamelesi ettiğimiz(.)

6

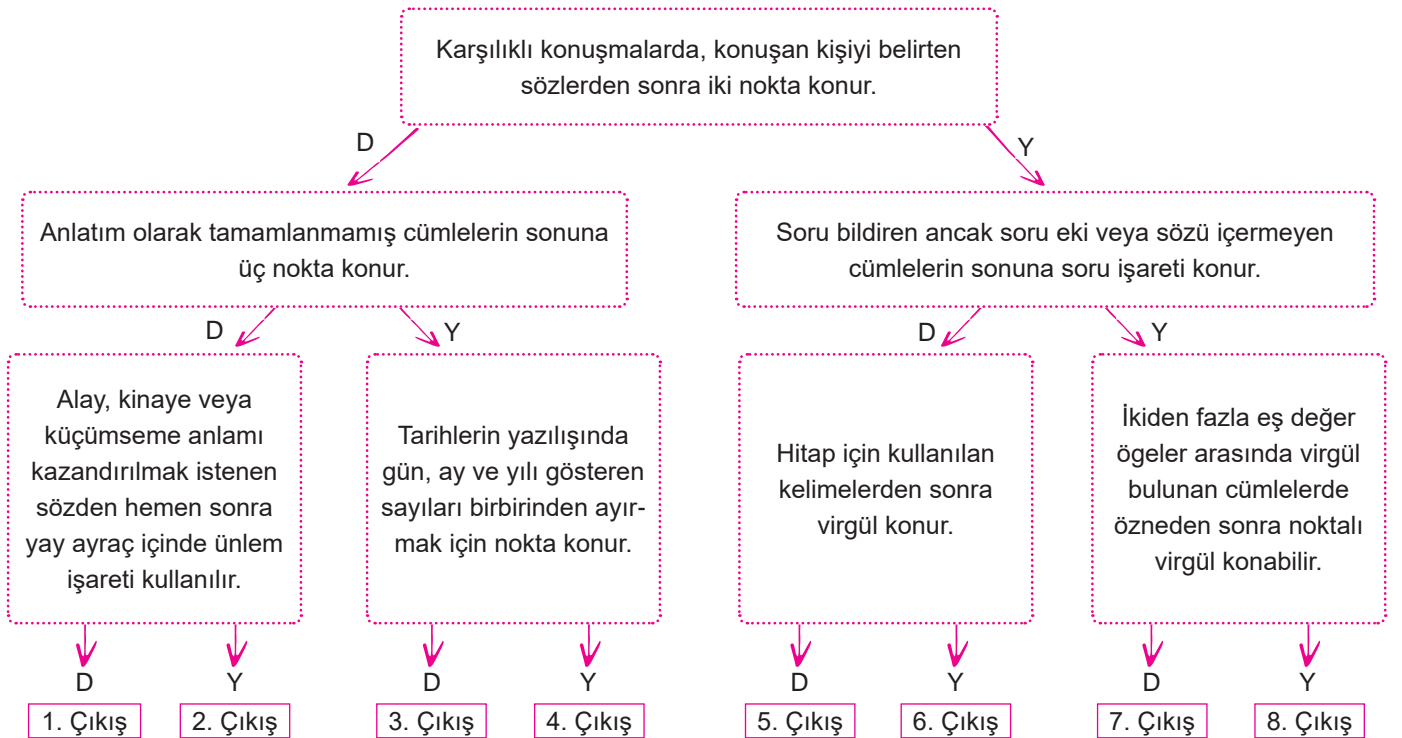
insani duygularımızla değerlendirmek (,) onlara yaklaşmak (,) onları anlamaya çalışmak doğru olmaz mı (?)

7.

Etkinlik

Noktalama İşaretleri

Aşağıdaki tanılayıcı dallanmış ağaçta uygun çıkışı bulunuz.

UYGUN ÇIKIŞ = 1. Çıkış.....

Kısa Çizgi (-)

- ➔ Satıra sığmayan kelimeler bölünürken satır sonunda kullanılır.
- » Kaybettiklerinin değerini, onların ne anlama geldiklerini çok sonra anlayacaksın!
- » Ailesini ve kendisini seven, hiç kimsesi olmayan şu yetim kızla ilgili çok güzel bir masal vardır.
- ➔ Kelimeler ve sayılar arasında "ve, ile, ila, ...den ...a" anlamlarını vermek amacıyla kullanılır.
- » Bu yolla İzmit - İstanbul arası mesafe kısaltıldı.
- » Beşiktaş - Galatasaray maçı olacaktı.
- ➔ Ara sözleri ve ara cümleleri ayırmak için bu ifadelerin başına ve sonuna kısa çizgi konur.
- » Ankara -ülkemizin kalbi- bu mevsimde soğuktur.
- » Babasından kalan tek eşyası -tespihi- koptu.
- ➔ Heceleri göstermek için konur.
- » kur-tul-muş-la-rı » öğ-ret-me-ne-vi
- ➔ Kök, gövde ve ekleri birbirinden ayırmak için konur.
- » kötü-le-dik-ler-i » bak-ış-mak
- ➔ Dil bilgisinde eklerin başında kullanılır.
- » -da/-de/-ta/-te » -lı/-li/-lu/-lü
- ➔ Fiil kök ve gövdelerini göstermek için kullanılır.
- » bak- » sordur-

- ➔ Cümle içinde sayı adlarının yinelenmesinde araya kısa çizgi konmaz.
- » On on beş yıl geçti. » Üç beş kişi geldi.

Tırnak İşareti (" ")

- ➔ Bir kimseden ya da yazıdan olduğu gibi aktarılan sözler tırnak içinde verilir.
- » Atatürk, Türk diliyle ilgili olarak "Türk dili; Türk milletinin kalbidir, zihnidir." demiştir.
- » Mevlana, "Ya görüldüğün gibi ol ya da olduğun gibi görün." diyerek tüm insanlığa ders veriyor.
- ➔ Tırnak içinde verilen alıntının sonunda bulunan işaret tırnak içinde kalır.
- » Dün bana "Koray seni arıyor mu?" diye sordu.
- ➔ Özel olarak vurgulanmak istenen sözler tırnak içine alınır.
- » Kimse "sanat" üzerine konuşmuyor.
- » Demokratik ülkelerde "seçme özgürlüğü" vardır.
- ➔ Cümle içerisinde eser adları ve bölüm başlıklarının adları tırnak içinde verilir.
- » Kütüphaneden "Mai ve Siyah" romanını aldım.
- » Arif Nihat Asya'nın "Bayrak" şiirini dinlerken çok duygulandım.

- ➔ Tırnak içine alınan sözlerden sonra gelen ekleri ayırmak için kesme işareti kullanılmaz.
- » Ömer Seyfettin'in "Başını Vermeyen Şehit"ini okumayan yoktur.

Tek Tırnak İşareti ('')

- ➔ Tırnak içinde verilen cümlelerde yeniden tırnağa ihtiyaç duyulduğunda tek tırnak işareti kullanılır.
- » "Okul hayatım boyunca 'Merdiven' şiiri hep karşıma çıktı." derken anılara daldı.

Konuşma Çizgisi (Uzun Çizgi) (—)

- ➔ Yazıda satır başına alınan konuşmaları göstermek için kullanılır. Buna uzun çizgi de denir.
- » Suçluyu sorgulamaya gelen polis:
 - Emirleri kimden aldınız, kaç kişiydiniz?
- ➔ Tiyatro oyunlarında konuşan kişinin adından sonra da uzun çizgi konabilir.

- » Doktor — Ne zamandan beri hastasın?
- Hasta — Bir buçuk ay oldu.

- ➔ Konuşmalar tırnak içinde verildiğinde uzun çizgi kullanılmaz.
- » Trende karşıdaki yaşlı adam: "Birazdan ulaşacağımız istasyon bizim köyün dünyaya açılan kapısıdır." dedi.

Kesme İşareti (')

- ➔ Özel adlara getirilen iyelik, durum ve bildirme ekleri kesme işaretiyle ayrılır.
- » Mehmet Akif Ersoy'un » Orta Çağ'da
- » Rusya'dan gelen heyet Ayasofya'yı gezdi.
- ➔ Kısaltmalara getirilen ekler kesme işaretiyle ayrılır.
- » TBMM'nin » THY'de
- » TTK'nin yayınladığı belgeleri inceliyordu.
- ➔ Sayılara getirilen ekler kesme işaretiyle ayrılır.
- » 15'ten » 1453'te
- » 2016'da evin 3'üncü çocuğu doğdu.
- ➔ Belirli bir tarih bildiren ay ve gün adlarına getirilen ekler kesme işaretiyle ayrılır.
- » 18 Ocak 2022 Salı'da » 7 Ekim'in
- » Hilâl 27 Mart'ta Diyarbakır'a gidiyor.

➔ Seslerin ölçü gereği düştüğünü göstermek için kullanılır.

- » Gelin, ağ'lar seyredelim güzeli
- Gövel ördük gibi indi göllere ağalar ➔ ağ'lar
- Cilalar sürünmüş, allar giyinmiş
- Doğan aylar gibi doğdu sabahtan

Şiirin her dizesinde 11 hece vardır. "Ağalar" sözcündeki bir "a" sesi düşürülerek ilk dize de aynı hece sayısına getirilmiştir.

Kesme İşaretinin Kullanılmadığı Yerler

- ➔ Kurum, kuruluş, iş yeri adlarına gelen ekler kesmeyle ayrılmaz.
- » Bakanlar Kurulunun kararı birazdan açıklanır.
- ➔ Özel adlara gelen yapım ekleri, çokluk eki ve bunlardan sonra gelen ekler kesmeyle ayrılmaz.
- » Aydın lılar dan zeytinyağı alacağız.
- öz el yapım çokluk hâl
ad eki eki eki
- ➔ Sonunda 3. tekil iyelik eki bulunan özel ada bu ek dışında başka bir iyelik eki getirildiğinde kesme işareti konmaz.
- » Ayder Yayılamızın güzelliği mutlaka görülmelidir.

Eğik Çizgi (/)

- ➔ Tarihler yazılırken gün, ay ve yılı gösteren sayıların arasında kullanılır.
- » 09/03/2003 » 09/III/2003
- » 30/08/2022'de Zafer Bayramı kutlanacak.
- ➔ Dil bilgisinde eklerin farklı biçimlerini göstermek için kullanılır.
- » -maksızın / -meksizin » -ma / -me
- ➔ Bir şiiri oluşturan dizeler yan yana yazıldığında dizelerin arasında kullanılır.
- » Şairin de dediği gibi: Derdim çoktur hangisine yanayım / Yine tazelendi yürek yarası.
- ➔ Adres yazarken apartman numarası ile daire numarası arasına ve semt ile şehir arasına konur.
- » Ata Mah. Kurtuluş Sok. No: 26/4 Çankaya/ANKARA

Yay Ayraç ()

- ➔ Cümlenin anlamını tamamlayan ve cümle dışında kalan ek bilgiler için kullanılır. Yay ayraç içindeki söz öbekleri yargı bildiriyorsa bu anlatımların sonuna uygun noktalama işareti konur.
- » Bu bölgenin akarsularını (Aslında akarsu demek de doğru değil.) tesislerin atıklarından kurtarmalıyız.
- » Batı (özellikle İstanbul) fazlasıyla göç almaktadır.

- ➔ Özel veya cins isme ait ek, yay ayraçtan önce yazılır.
- » Mevlana'nın (1207 - 1273) hayatını araştırıyor.

- ➔ Tiyatro eserlerinde konuşan kişinin hareketlerini ve durumunu göstermek için kullanılır.
- » Hatice Ana — (Kafasını kaldırdı ve yaşlı gözlerle) Oğlum! Sana kimler kıydı?..
- ➔ Alıntı yapılan eseri ve yazarı aktarmak için kullanılır.
- » "Sen aklıma gelince her şey gülümserdi." (Sabahattin Ali)

Köşeli Ayraç []

- ➔ Ayraç içinde ayraç kullanılması gereken durumlarda yay ayraçtan önce köşeli ayraç kullanılır.
- » Aka Gündüz [Hüseyin Avni (1886-1958)] eserleri filme uyarlanan yazarlarımızdandır.

8.
Etkinlik

Tırnak İşareti, Kesme İşareti

Aşağıdaki tabloda yer alan tırnak işareti ve kesme işaretinin kullanım gerekçesinin başındaki harfi verilen cümlelerdeki kullanımıyla birlikte örnekteki gibi ilgili cümlelerin karşısına yazınız.

- a. Başka bir kimseden veya yazıdan olduğu gibi aktarılan sözler tırnak içine alınır.
- b. Özel olarak vurgulanmak istenen sözler tırnak içine alınır.
- c. Cümle içerisinde eserlerin ve yazıların adları ile bölüm başlıkları tırnak içine alınır.
- d. Özel adlara getirilen iyelik, durum ve bildirme ekleri kesme işaretiyle ayrılır.
- e. Kişi adlarından sonra gelen saygı ve ünvan sözlerine getirilen ekleri ayırmak için kesme işareti konur.
- f. Kısaltmalara getirilen ekleri ayırmak için kesme işareti konur.
- g. Sayılara getirilen ekleri ayırmak için kesme işareti konur.
- h. Belirli bir tarih bildiren ay ve gün adlarına gelen ekleri ayırmak için kesme işareti konur.
- i. Seslerin ölçü ve söyleyiş gereği düştüğünü göstermek için kesme işareti kullanılır.

	Cümleler	İlgili Harfler	Kullanıldığı Yer
Tırnak İşareti – Kesme İşareti	1. Karac'oğlan der ki yandım ben, öldüm.	i	Karac'oğlan
	2. Bu konularda Ahmet Bey'in görüşlerinden de faydalanabilirsiniz.	e	Ahmet Bey'in
	3. Bu yıl 19 Mayıs'ta hepimiz kutlamalara katılacağız.	h	19 Mayıs'ta
	4. MEB'den yeni sınav sistemiyle ilgili açıklamalar yapıldı.	f	MEB'den
	5. Mustafa Kemal Atatürk'ün isteğiyle ağacın kesilmesi yerine köşkün yürütülmesine karar verilmiştir.	d	Mustafa Kemal Atatürk'ün
	6. Öğretmenimiz, 3'ten 8'e kadar olan etkinliklerin yapılmasını istedi.	g	3'ten 8'e
	7. Atatürk'ün "Hayatta en hakiki mürşit ilimdir." sözü, ilmin ışığından ayrılmamız gerektiğini öğütlemektedir.	d - a	Atatürk'ün, "Hayatta en hakiki mürşit ilimdir."
	8. Bizde "gakkoş" kardeş ve ağabey anlamlarında kullanılmaktadır.	b	"gakkos"
	9. Bugünkü dersimizde "Han Duvarları" şiirini inceleyeceğiz.	c	"Han Duvarları"

9.
Etkinlik

Kesme İşareti

Aşağıdaki cümlelerde kesme işaretinin kullanılması gereken yerde kullanılmaması veya yanlış kullanılması ile ilgili yapılan hataları bularak doğru kullanımlarını örnekteki gibi yandaki boşluğa yazınız.

1	Telif Hakkı Yayın ve Satış Yönetmeliğinin bazı maddeleri değiştirilecektir.	<i>Telif Hakkı Yayın ve Satış Yönetmeliği'nin</i>
2	Boğazdan, Rus savaş gemileri geçti.	<i>Boğaz'dan</i>
3	Türk Dil Kurumu'ndan bu konuda yeni bir açıklama geldi.	<i>Türk Dil Kurumundan</i>
4	Fenerbahçe bu maça Emre'siz çıkacaktı.	<i>Emresiz</i>
5	Bazı konularda Batının iki yüzlülüğüne şahit oluyoruz.	<i>Batı'nın</i>
6	Nihat Sami Banarlı Beyin Türkçe'nin Sırları kitabını okudunuz mu?	<i>Bey'in / Türkçenin</i>
7	Kâzım Karabekir Paşayı Doğu Cephesi'ne gönderdi.	<i>Pasa'yi</i>
8	17 Martta yine böyle bir fırtına kopmuştu.	<i>17 Mart'ta</i>
9	Engel aramızı açtı, neyleyim.	<i>ne'yleyim</i>
10	Bu yıl Çankaya Köşkünde restorasyon çalışması yapılacak.	<i>Çankaya Köskü'nde</i>
11	AB den Türkiye'ye çok sayıda turistin gelmesi bekleniyor.	<i>AB'den / Türkiye'ye</i>
12	Dünya Güneşin etrafındaki turunu 365 gün, 6 saatte tamamlar.	<i>Güneş'in</i>
13	Tanzimat Döneminde birçok yenilik yapılmış.	<i>Tanzimat Dönemi'nde</i>
14	Dünyamızın Mevlâna(1207?-1273)nın hoşgörüsüne ihtiyacı var.	<i>Mevlana'nın (1207?-1273)</i>
15	Ahmet'ler, Mehmet'ler, Yakup Kadri'ler Anadolu yollarına düşmüştü.	<i>Ahmetler, Mehmetler, Yakuplar Kadrieler</i>

10.
Etkinlik

Eğik Çizgi, Yay Ayraç, Köşeli Ayraç

Aşağıda verilen eğik çizgi, yay ayraç ve köşeli ayraçla ilgili kuralların başındaki harfleri ilgili cümlelerin altına örnekteki gibi yazınız. (Bir kuralın birden fazla örneği olabilir.)

1 (...) Dönüşü olmayan bir yola girmiştik. **i**

2 Şair, 11 / 10 / 1915 tarihinde doğmuştu. **e**

3 Şu yüce dağların karı eridi / Sel oldu gidelim de bizim ellere **l**

14 Karacaoğlan, 1606 (?) yılında Feke / Adana yöresinde doğmuştur. **c - h**

13 Açık öğretim Türkçe [Anadolu Üniversitesi (2024)] ders notları 01/01/2024'te yayınlandı. **f - e**

12 (...) / Bahar gelince açan çiçekler / Kalbimizde açar beyaz güller **i - l**

11 Dilekçeyi, "Atatürk Bulvarı No.: 217, 06680 Kavaklıdere / Ankara" adresine gönderdim. **h**

10 Server Bedii [Peyami Safa (1899-1961)] Dokuzuncu Hariciye Koğuşu eseriyle bilinir. **f**

9 Osmanlıda en önemli fark[ın], mezar taşının şeklinde ortaya çık[tığı]nı söylemiştir. **k**

8 İnsanları hayattan bezdiren bu adam (Kimse de onu sevmiyordu.) yine gelmişti. **d**

4 Sonuçlar, "http://www.meb.gov.tr/meb_sinavindex.php" adresinden yayınlanacak. **a**

5 İncecikten bir kar yağar, / Tozar Elif, Elif deyi... (Karacaoğlan) **b - l**

6 Yaşlı kadın – (Hızlı adımlarla Müftü'ye yaklaşır.) Efendi, bana da bilgi verir misin? **j**

7 Herkes onun çok zeki (!) olduğunu sanıyordu. **g**

a. Genel ağ adreslerinde kullanılır.
b. Alıntıların aktarıldığı künye bilgileri göstermek için kullanılır.
c. Bilginin kesin olmadığını göstermek için kullanılan soru işareti yay ayraç içine alınır.
d. Cümlenin dışında kalan ek bilgiler için kullanılır.
e. Tarihlerin yazımında gün, ay ve yılı gösteren sayıları birbirinden ayırmak için verilir.
f. Ayraç içinde ayraç kullanılması gerektiğinde önce köşeli ayraç kullanılır.
g. Alay, kinaye veya küçümseme anlamı kazandırılmak istenen sözden hemen sonra yay ayraç içinde kullanılır.
h. Adreslerde semt ile şehir arasına konur.
i. Alıntılarda alınmayan bölümlerin yerine konulan üç nokta, yay ayraç içine alınır.
j. Tiyatro eserlerinde konuşanın hareketlerini açıklamak için kullanılır.
k. Çevirilerde çalışmayı yapanın eklediği sözler için kullanılır.
l. Dizeler yan yana yazıldığında aralarına konur.

11.
Etkinlik

Noktalama İşaretleri

Aşağıdaki soruların cevapları olan uygun noktalama işaretlerini ilgili cümlelerin karşısına örnekteki gibi yazınız.

1	Tiyatro eserlerinde ve senaryolarda konuşanın hareketlerini, durumunu açıklamak ve göstermek için hangi noktalama işareti kullanılır?	Yay Ayraç
2	Başka bir kimseden veya yazıdan olduğu gibi aktarılan sözler hangi noktalama işareti içine alınır?	Tırnak
3	Kişi adlarından sonra gelen saygı ve ünvan sözlerine getirilen ekleri ayırmak için hangi noktalama işareti konur?	Kesme İşareti
4	Ayraç içinde ayraç kullanılması gereken durumlarda yay ayraçtan önce hangi noktalama işareti kullanılır?	Köşeli Ayraç
5	Tırnak içinde verilen cümlenin içinde yeniden tırnağa alınması gereken bir sözü, ibareyi belirtmek için hangi noktalama işareti kullanılır?	Tek Tırnak
6	Tarihlerin yazılışında gün, ay ve yılı gösteren sayıları birbirinden ayırmak için hangi noktalama işareti konur?	Nokta - Eğik çizgi
7	Seslenme, hitap ve uyarı sözlerinden sonra hangi noktalama işareti konur?	Ünlem İşareti
8	Soru eki veya sözü içeren cümle veya sözlerin sonuna hangi noktalama işareti konur?	Soru İşareti
9	Kaba sayıldığı için veya bir başka sebepten dolayı açık yazılmak istenmeyen kelime ve bölümlerin yerine hangi noktalama işareti konur?	Üç Nokta
10	Cümle içinde virgüllerle ayrılmış tür veya takımları birbirinden ayırmak için hangi noktalama işareti konur?	Noktalı Virgül
11	Tırnak içinde olmayan alıntı cümlelerinden sonra hangi noktalama işareti konur?	Virgül
12	Saat ve dakika gösteren sayıları birbirinden ayırmak için hangi noktalama işareti konur?	Nokta
13	Cümle içinde ara sözleri veya ara cümleleri ayırmak için ara sözlerin veya ara cümlelerin başına ve sonuna hangi noktalama işaretleri konur?	Virgül - Kısa çizgi
14	Ögeleri arasında virgül bulunan sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için hangi noktalama işareti konur?	Noktalı Virgül
15	Kendisiyle ilgili örnek verilecek cümlenin sonunda hangi noktalama işareti kullanılır?	İki Nokta
16	Bir yazıdaki maddelerin sıralanmasında veya bir çizelgede alt alta gelen aynı sözlerin, söz gruplarının ve sayıların tekrar yazılmasını önlemek için hangi noktalama işareti kullanılır?	Denden İşareti

12.
Etkinlik

Kısa Çizgi, Konuşma Çizgisi

Aşağıda kısa çizgi (-) ve konuşma çizgisinin (—) kullanımıyla ilgili verilen kuralların başındaki harfleri ilgili örneklerin karşısına örnekteki gibi yazınız.

1	“al-, dur-, gör-, ver-” fiillerini çekimleyiniz.	F	Satıra sığmayan kelimeler bölünürken satır sonuna konur.	A
2	“al-ış, dur-ak, gör-gü-süz-lük” sözcükleri kök ve eklerine ayrılmıştır.	A - E	Cümle içinde ara sözlerin veya ara cümlelerin başına ve sonuna konur.	B
3	— Eski şehri gezdin mi?	D	Arasında, ve, ile, ila anlamlarını vermek için kelimeler veya sayılar arasında kullanılır.	C
4	Memleket doğduğun şehir -İzmir- değil, doğduğun şehirdir, derler.	B	Yazıda satır başına alınan konuşmaları göstermek için kullanılır.	D
5	Hancı, kokulu çaydan doldur ki biz de dakika düşelim zamandan.	A	Kelimelerin kökleri, gövdeleri ve eklerini birbirinden ayırmak için kullanılır.	E
6	Türkiye-Avrupa Birliği ilişkileri her dönem inişli çıkışlı olmuştur.	A - C	Fiil kök ve gövdelerini göstermek için kullanılır.	F
7	Bugünkü derste -Türkçe dersinde- “çalış-, başar-, kazan-” sözcüklerine ekler getirdik.	B - F		
8	Türkçe-matematik karma sınavında “söz-lük-te-ki” şeklinde hecelenen sözcüğün eklerinin görevleri soruldu.	C - E		

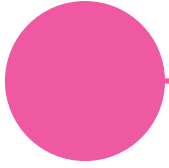

PERFORMANS GÖREVİ

Kazanımlarım	Çok iyi (3)	İyi (2)	Az (1)	Öğrenemedim (0)
Noktalama işaretlerinin kurallarını kavradım.				
Noktalama işaretlerini cümle içerisinde doğru kullanabiliyorum.				
Metinde yanlış kullanılan noktalama işaretlerini tespit edebiliyorum.				
Metinde boş bırakılan yerlere uygun noktalama işaretlerini koyabiliyorum.				

BÖLÜM METİN TÜRLERİ

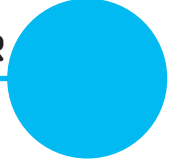
HİKÂYE EDİCİ METİNLER

- Hikâye (Öykü)
- Masal

BİLGİLENDİRİCİ METİNLER

- Söyleşi (Sohbet)
- Biyografi
- Otobiyografi
- Günlük
- Anı (Hatıra)
- Haber Metni

METİN TÜRLERİ

⇒ Konu bütünlüğü içerisinde oluşturulan yazılara metin denir. Metinler yazılış amaçları ve biçimleri bakımından üç başlıkta ele alınır: bilgilendirici metinler, hikâye edici metinler, şiir.

Bilgilendirici Metinler

Söylesi (Sohbet) ⇒ Yazarın herhangi bir konu hakkındaki görüşlerini biriyle konuşur gibi anlattığı metin türüne **söylesi (sohbet)** denir.

⇒ Genellikle gazete ve dergilerde yayımlandığından günlük olay veya konular üzerine yazılır.

⇒ Yazar kendi düşüncelerini kanıtlama amacı gütmeksizin okura sunar.

⇒ Samimi bir anlatımı vardır. Yazar, okurla konuşuyor gibi cümleler kurar.

⇒ Sorular sorulur. Soruların sorular cevaplanır. Fıkralar ve anılardan yararlanır.

» (...) "Nurullah Ataç'ın yarattığı sözcüklerle şiir yazılabilir mi?" diyorsunuz. Yazılmaz tabii. Ama o sözcüklerden tutanları ile ileride pekâlâ yazılabilir. Zaten bugün Nurullah Ataç'ın böyle bir şey söylediği yoktur. Konuşma dilinden ayrı bir şiir dili benim anlayışına göre olamaz. Bakın Melih Cevdet'in, Oktay Rifat'ın ve onlar gibilerin şiirlerine, hepsi sizin benim konuşurken kullandığımız sözcüklerle yazılmıştır. (...)

(Cahit Sıtkı Tarancı)

Biyografi

⇒ Başarılı ve tanınmış kişilerin yaşam evrelerini anlatan metinlere denir.

⇒ Genellikle görülen geçmiş zaman ekiyle çekimlenmiş fiillerle oluşturulur.

⇒ Kişinin doğumundan başlanarak yaşamı, eserleri, başarıları anlatılır. Üçüncü kişili anlatım kullanılır.

» Haldun Dormen 5 Nisan 1928'de Mersin'de dünyaya geldi. Bir yaşını doldurmadan ailesiyle İstanbul'a taşındı. Tiyatro sahnesine ilk adımını ortaokulda attı. ABD'de Yale Üniversitesinde tiyatro eğitimi aldı. 1957'de Türkiye'de "Dormen Tiyatro"sunu kurdu. 1961'de Türkiye'deki Batılı anlamda ilk müzikal olan "Sokak Kızı Irma"yı sahneledi. 1998'de "Devlet Sanatçısı" ilan edildi ve yaşamı boyunca iki yüz ellinin üzerinde ödül aldı.

Bu biyografide ünlü tiyatro sanatçısı Haldun Dormen'in hayatı başkası tarafından anlatılmıştır.

Otobiyografi

⇒ Tanınmış kişilerin kendi hayat hikâyelerini anlattıkları metinlerdir.

⇒ Görülen ya da duyulan geçmiş zaman ekiyle çekimlenmiş fiillerle oluşturulur.

⇒ Kişi, hayatının önemli görüldüğü ayrıntılarını okurla paylaşır. Birinci kişili anlatım kullanılır.

» 1966 yılında Mardin'de dünyaya gelmişim. Bu şehre ait hafızamda anılar yer edemedi de Bolu'ya taşınmışım. İlk ve ortaokulu Bolu'da, üniversiteyi Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesinde okudum. Daha sonra İstanbul Üniversitesinde Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümünü bitirdim. Mezun olur olmaz bir gazetede köşe yazarlığına başladım. İki yıl sonra yurt dışındaki bir teklifi kabul ederek ülkemden yirmi yedi yıl uzak kaldım.

Bu metinde yayımlanmış yazıları olan, yani tanınmış biri kendi hayatını anlatmıştır.

Günlük

⇒ Kişinin gün içinde yaşadığı ve kayda değer bulduğu olayları gün sonunda, tarih belirtmek yazdığı metin türüdür. Günlükler öznel, samimi anlatımlı ve kısa yazılardır.

»

29 Temmuz 2017

Bu sabah tabak çatal seslerini duyup güzel bir kahvaltıya uyandığımı sanırken ayrıca güzel bir sürprize de uyanmışım. Adana'daki dayım, ailesiyle birlikte bize gelmiş. Bir hafta boyunca burada kalacaklarmış. Çok sevindim çünkü kuzenim Serra ile geçen yaz tatilini de birlikte geçirmiş ve çok eğlenmiştik. Bu yaz da hem gezeceğiz hem eğleneceğiz. Bugün Kız Kalesi'ne gittik mesela. Yarın ne yaparız bilemiyorum ama eminim ki çok güzel bir gün geçireceğiz.

Anı (Hatıra)

⇒ Kişilerin başından geçen ya da tanık oldukları olayları üzerinden belli bir zaman geçtikten sonra yazıya aktarmalarıyla oluşan metinlerdir.

⇒ Anılar geçmişte yaşananların unutulmaması, yok olup gitmemesi için yazılır.

» Atatürk'ün Çankaya Köşkü'ndeki bahçesini yapıyordum. Bir gün Atatürk, yaveri ve ben bahçede dolaşıyorduk. Çok ihtiyar ve geniş bir ağacın Atatürk'ün geçeceği yolu kapadığını gördük. Ağacın bir yanı dik bir sırt, diğer yanı suyu çekilmiş bir havuzdu. Ata, havuz etrafındaki kısma yaslanarak karşı tarafa geçti. Derhal atıldım "Emrederseniz derhal keselim Paşa'm." dedim. Bir an yüzüme baktı, sonra:

— Sen hayatında böyle bir ağaç yetiştirdin mi ki bu ağacı keseceksin!

Mevlüt BAYSAL

Bu metinde bahçe mimarı Mevlüt Baysal, Atatürk'le yaşadığı ilgi çekici bir olayı anlatmıştır.

Haber Metni

⇒ Toplumcu ilgilendiren güncel bir olay ya da durum hakkında bilgi vermek amacıyla yazılan ve kitle iletişim araçlarında (televizyon, internet...) yayınlanan yazılara **haber metni** (**haber yazısı**) denir.

⇒ Haber metinleri yazılırken tarafsız olunmalı; açık, akıcı ve anlaşılır bir dil kullanılmalıdır. Haber metinleri 5N 1K sorularına cevap vermelidir.

Ne?

Nerede?

Ne zaman?

Nasıl?

Niçin?

Kim?

⇒ Konuyu buldurur?

⇒ Yeri buldurur.

⇒ Zamanı buldurur.

⇒ Yöntemi buldurur.

⇒ Amacı buldurur.

⇒ Kişiyi buldurur.

» Milli Eğitim Bakanı Yusuf Tekin, dün akşam saatlerinde bir basın toplantısında büyük bir heyecanla konuştu. Müfredat değişikliği ile ilgili akıllardaki sorulara netlik kazandırmak için "2024-2025 eğitim öğretim döneminde okul öncesi, ilkököl birinci, ortaokul beşinci ve lise dokuzuncu sınıflardan itibaren kademeli şekilde uygulanacak." ifadesini kullandı.

Hikâye Edici Metinler

Hikâye (Öykü)

⇒ Olmuş ya da olabilecek olayların yer, kişi ve zaman unsurlarına dikkat edilerek anlatıldığı metinlerdir.

⇒ Kısa metinlerdir, karakter sayısı azdır. Hikâyelerde serim, düğüm, çözüm bölümleri bulunur.

Serim: Olay anlatan metnin giriş bölümüdür. Karakterlerin tanıtıldığı bölümdür.

Düğüm: Olay anlatan metnin gelişme bölümüdür. Olay, okurun ilgisini çekecek şekilde aşamalandırılır.

Çözüm: Olay anlatan metnin sonuç bölümüdür. Bahsedilen olay, düşünce ya da durum sonuçlandırılır ve karakterin son hâli okura anlatılır.

»

Kübra, özel günlere çok önem veren ve bu günleri mutlaka hatırlayan bir kızdı. O gün de Kübra'nın doğum günüydü ama kimse hatırlamamıştı. Kübra üzgün üzgün okuldan eve döndü. İçeri girince arkadaşlarının "Sürpriz!" diye bağırıldığını duydu ve kimsenin bugünü unutmaması onu çok mutlu etti.

Serim

Düğüm

Çözüm

Masal

⇒ Olağanüstü kişilerin yaşadığı, olağanüstü olay ya da durumları anlatan metin türüne **masal** denir.

⇒ Masallarda tekerlemeler vardır (Evvvel zaman içinde, kalbur saman içinde...).

⇒ Masallarda hayal ürünü olaylar anlatılır. Masallarda anlatılan yer ve zaman (Kaf Dağı, Keloğlan'ın ülkesi vb.) gerçek değildir.

⇒ Masallarda evrensel konular işlenir. Eğitici olduğu için sonunda iyiler ödüllendirilir, kötüler cezalandırılır.

» (...) Böylece kötü vezir açgözlülüğünün bedelini ödedi. Ölünceye değin Zümrüdüanka'nın yavrularını beslemeye mahkûm oldu. Keloğlan da padişahın kızıyla evlenip kırk gün kırk gece düğün yaptı. Gökten de üç elma düştü. Biri Keloğlan'ın, biri prense-sin, biri de bu masalı dinleyenlerin başına...

1.

Etkinlik

Söyleşi [Sohbet] - Biyografi

Aşağıdaki kutucuklarda yer alan metin türleriyle ilgili özelliklerin söyleşi veya biyografi türlerinden hangisine ait olduklarını ilgili başlıkların altına yazınız.

Genellikle gazete ve dergilerde yayımlanır.

Tanınan insanların hayat hikâyesini anlatır.

Günlük olay veya konular üzerine yazılır.

Genellikle görülen geçmiş zaman ekiyle çekimlenmiş fiillerle oluşturulur.

Yazar, düşüncelerini kanıtlama amacı gütmaz.

Üçüncü kişili anlatımı vardır.

SOHBET (SÖYLEŞİ)

Genellikle gazete ve dergilerde yayımlanır.

Günlük olay ve konular üzerine yazılır.

Yazar, düşüncelerini kanıtlama amacı gütmaz.

BİYOĞRAFI

Tanınan insanların hayat hikâyesini anlatır.

Genellikle görülen geçmiş zaman ekiyle çekimlenmiş fiillerle oluşturulur.

Üçüncü kişili anlatım vardır.

2.

Etkinlik

Söyleşi [Sohbet] - Biyografi

Aşağıdaki metinlerin söyleşi veya biyografi türlerinden hangisine ait olduğunu bularak altlarındaki boşluklara yazınız.

Asıl adı Mustafa olan Atatürk, 1881 yılında Selanik'te doğmuştur. Ailesinin kendisine verdiği isim Mustafa'dır. İkinci ismi olan "Kemal" ise kendisine matematik öğretmeni tarafından verilmiştir. Daha sonra soyadı kanunu ile birlikte kendisine "Atatürk" soyadı verilmiş, böylece Mustafa Kemal Atatürk olarak anılır olmuştur.

Babası Ali Rıza Bey, annesi ise Zübeyde Hanım'dır. Atatürk, askeri okulda eğitim görmüş ve asker olmuştur. 1. Dünya Savaşı'nda birçok önemli cephede savaşmış, Kurtuluş Savaşlarında ise Türk ordusuna bizzat liderlik yapmıştır. Yaşamı boyunca bu ülkenin kalkınması yolunda hizmet etmiş, birçok yenilik getirmiştir.

Asık suratlı insanlardan hoşlanırmısınız desem tabii bana gülersiniz. Zaten ben de biraz gülmeniz için söze böyle başladım. Güler yüze ve gülmeye dair olan bu konuşmayı asık suratla dinlemenizi istemem tabii. Konuşurken söze başladığınız sırada karşınızdakinin kaşlarını çattığını, asık bir suratla sizi dinlediğini görürseniz konuşmak hevesiniz kırılır. Lafı kısa kesip bu tatsız sohbeti bir an önce bitirmeye bakarsınız. Bir de karşınızdakinin sizi güler yüzle dinlediğini, hatta araya biraz da tatlı söz karıştırarak sohbete renk verdiğini göreceksanız konuştuğunuz konuşacağınız gelir.

1

Biyografi

2

Sohbet (Söyleşi)

3.

Etkinlik

Bilgilendirici Metinler

Aşağıdaki kutucuklarda yer alan metinlerin türlerini yandaki boşluklara yazınız.

22 Haziran 1957

Kaç gündür İstanbul'dayım. Ne güç bu şehirde yaşamak. Bir işin mi var? Uzun uzun gideceksin. İstanbullular günlerinin yarısını yolda geçiriyorlar. Ben adada oturduğum için "Bana mı öyle geliyor?" diye düşündüm. Değil, burada pek az kimse işine yakın bir yerde oturabilir. Bütün gün bir taşıt arkasından koşacak: tramvay, otobüs, dolmuş... İnsanlar, bir yerde duruyorlar, geçen dolmuşlara "Taksim?", "Aksaray?" diye soruyorlar; oralara gitmediğini öğrenince yine bekliyorlar. Çeyrek saat, yarım saat, daha da çok bekliyorlar. Çekilir mi bu? Biliyorum, İstanbul'a yerleşsem çabucak ben de alışırım buna.

1

Günlük

İstanbul doğumludur. I. Dünya Savaşı sırasında ailesi Avrupa'da seyahatte olduğundan bir süre Cenevre'de bulunmuş, bu nedenle çocukluğu İsviçre ve Fransa'da geçmiştir. Ailesiyle birlikte 1925'te İstanbul'a dönmüştür. Robert Kolejinde öğrenim görmeye başlamış ancak sanata olan ilgisi nedeniyle öğrenimini yarıda bırakıp kendini resim, karikatür alanında geliştirmeye başlamıştır. İlk çizimleri 1930'lu yıllarda Yarın gazetesinde yayımlanmıştır. 1952'de Paris'e yerleşmiştir. Zaman zaman Türkiye'de kişisel sergiler açan Abidin Dino, 1993'te Paris'te yaşamını yitirmiştir.

2

Biyografi

Okumayı sever misiniz?

Böyle bir soru olur mu? Elbette seversiniz; sevmeseydiniz bu gazeteyi almaz, bu satırları da okumazdınız. Her kim olursa olsun bir muharririn hitap ettiği kimseler, muhakkak okumayı seven kimselerdir. Ama kimisi çok kimisi az okur.

Ben de soruyu sorarken bilhassa bunu öğrenmek istiyordum: Az okuyanlardan mısınız? Çok okuyanlardan mı? Birinci sınıftansanız haksızsınız çünkü az okumak hemen hemen hiç okumamakla birdir. Sizi bir kitap dostu olmağa davet ediyorum.

3

Sohbet (Söylesi)

1902'de doğdum
doğduğum şehre dönmedim bir daha
geriye dönmeyi sevmem
üç yaşında Halep'te paşa torunluğu ettim
on dokuzumda Moskova'da komünist Üniversite öğrenciliği
kırk dokuzumda yine Moskova'da Tseka-Parti konukluğu
ve on dördümden beri şairlik ederim
kimi insan otların kimi insan balıkların çeşidini bilir
ben ayrılıkların
kimi insan ezbere sayar yıldızların adını
ben hasretlerin (Nâzım Hikmet)

4

Otobiyografi

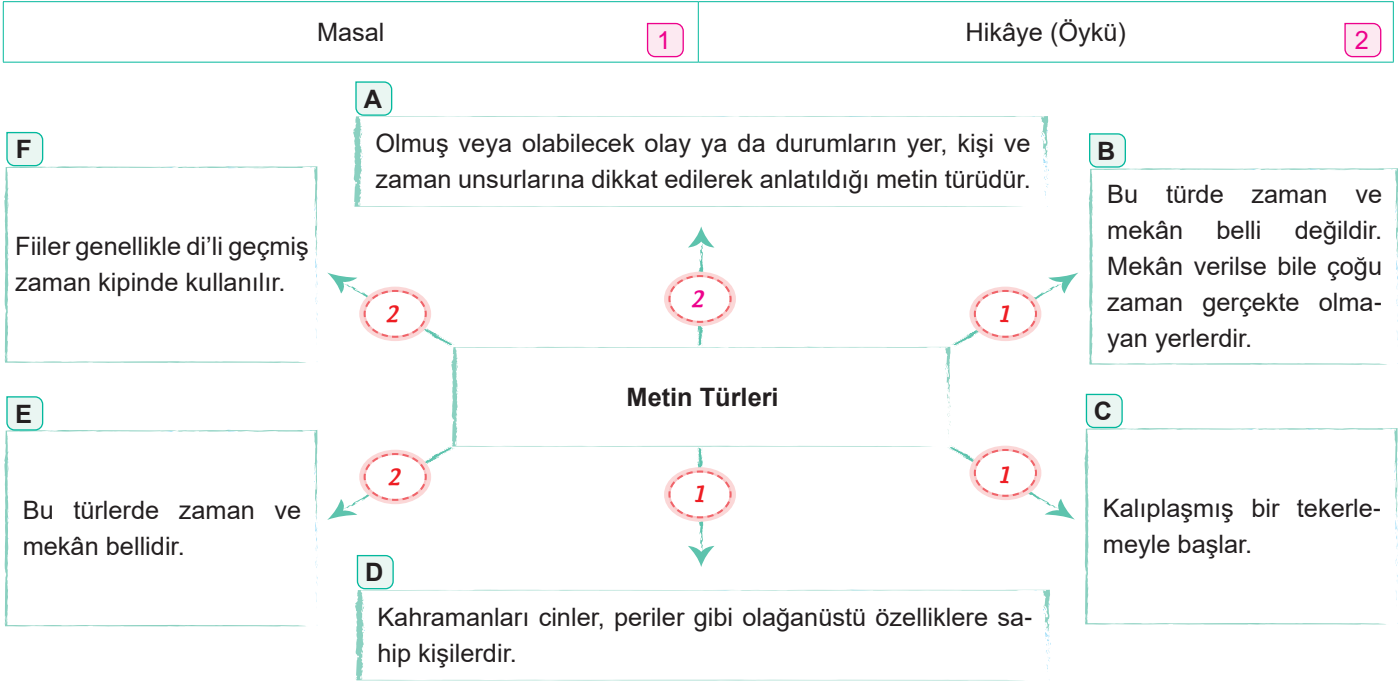

4.

Etkinlik

Hikâye - Masal

Aşağıdaki kavram haritasında verilen kuralların yapılandırılmış griddedeki türlerden hangisine ait olduğunu bularak bu türün numarasını örnekteki gibi ilgili yerlere yazınız.

5.

Etkinlik

Hikâye - Masal

Aşağıdaki metinlerin hikâye veya masal türlerinden hangisine ait olduğunu altlarındaki boşluklara yazınız.

Taksim Meydanı gözünün önüne geldi. Şimdi sağanak altında asfalt yollar şıkır şıkır parlıyordu; otomobiller nasıl koşuyor, halk nasıl kaynaşıyordu! Tramvay çanlarıyla korna seslerini âdeta duyuyor, dinliyordu. Pencereden bakıverse o manzarayı görecekti sanki... Halbuki dışarıda, duvar ardlarına sinmiş kerpiç evleriyle her dönemde çıkmaz sanılan eğri büğrü, çoktan el ayak kesilmiş dar sokaklarıyla koyu karanlık, çürük bir kasaba leşi yatıyor. Gözleri doldu; Beyoğlu Caddesi o mahşer kalabalığı ve iki keçeli ışılı vitrinleriyle hatırına gelince içini çekmekten kendini alamadı. Geçen yıl, bu mevsimde ve bu saatlerde sinema çıkışı kız, erkek bir sürü arkadaşla pastacılara uğrayıp ne isterlerse atıştırmış, üstelik kutu kutu doldurup apartmana götürmemişler miydi? Ya, dadandığı muhallebici... Keşkül üzerine dondurma yerler ve tekrar sinemaya koşarlar, gece seansına yetişirlerdi.

Bir varmış, bir yokmuş... Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde... Bir padişahın çok güzel bir kızı varmış. Bir gün kızcağızın içi sıkılmış, dadısına söylemiş. Dadısı:

"Aa, Sultanım, sana bir gergef vereyim de işle, eğlenirsin," demiş. Sultan artık gergef işlemeye başlamış. Gene bir gün, pencerenin önüne oturmuş, gergef işliyormuş. Derken "Pırrrr..." diye beyaz bir kuş gelmiş, makası kaptığı gibi uçup gitmiş. Sultan ardından bakakalmış ama kuşu da bir türlü aklından çıkaramamış. Zaman geçmiş, gene bir gün pencerenin önünde iş işlerken, bir ara işini bırakmış, düşünüyormuş, aynı kuş gelmiş, bu sefer yüksüğü kapıp kaçmış. Sultan da gün günden sararıp solmuş. Bu gelen kuş hiçbir kuşa benzemiyormuş.

1

Hikâye (Öykü)

2

Masal

6.
Etkinlik

Haber Metni - Anı (Hatıra)

Aşağıdaki kutucuklarda metin türleriyle ilgili verilen özelliklerin türlerden hangisine ait olduklarını ilgili başlıkların altına yazınız.

Toplumu ilgilendiren güncel olay veya durum hakkında bilgi verir.

Geçmişte yaşanmış olayları anlatır.

Kişinin başından geçen olaylar anlatılır.

5N 1K sorularına cevap verecek şekilde yazılır.

Birinci kişi anlatımı vardır.

Kitle iletişim araçları vasıtasıyla topluma ulaştırılır.

1

HABER METNİ

Toplumu ilgilendiren güncel olay veya durum hakkında bilgi verir.

5N1K sorularına cevap verecek şekilde yazılır.

Kitle iletişim amaçları vasıtasıyla topluma ulaştırılır.

2

ANI (HATIRA)

Geçmişte yaşanmış olayları anlatır.

Kişinin başından geçen olaylar anlatılır.

Birinci kişi anlatımı vardır.

7.
Etkinlik

Haber Metni, Anı (Hatıra)

Aşağıdaki metinlerin anı veya haber metinlerinden hangisine ait olduğunu altlarındaki boşluklara yazınız.

Babam muhasebecilikte, defterdarlıkta dolaşır olduğu için, Erzurum'da doğmuş, Kastamonu'da yürümüş, İškodra'da mektebe başlamış, sonra bir aralık Boğaziçi'nde aile ocağımız olan Vaniköyü'nde zaman geçirdikten sonra Şam Rüştüyesinde (ortaokulunda) ilk tahsilimi yapmıştım. Vaniköyü'ndeki yalımızın yerinde şimdi başka yalının bahçesi var; orasını ne zaman görsen çocukluğumun üç senesini geçirdiğim bu asude köyün eski şekli gözümün önüne gelir. Vapur iskelesi ta öte başta, Kandilli Lisesi'nin altına tesadüf eden açıklık yerdeydi ve iskeleden sonra İstanbul tarafına doğru sırayla çok büyük yalılar diziliydi.

1

Anı (Hatıra)

Adana il sınırlarındaki Yumurtalık Lagünü, "Turnalar Hep Uçsun" projesi kapsamında 25 Aralık 2017'de özel bir tanıtım etkinliğine ev sahipliği yaptı. Lagünde turnaların beslenme ve geceleme alanları incelendi, türü korumak için sürdürülen çalışmalar hakkında bilgi verildi. "Turnalar Hep Uçsun" projesi 2013 yılında WWF katkısıyla Anadolu'nun doğasında ve kültüründe önemli yere sahip turnaların korunması amacıyla başlatıldı. Yumurtalık Lagünü, dünyadaki 15 turna türünden ikisine ev sahipliği yapmasıyla dikkat çekiyor. Yöre sakinleri ve öğrencilerin de yer aldığı proje, Türkiye'de bir kışlama alanında yapılan en kapsamlı çalışma. Koruma ve tanıtım faaliyetlerinde 30'dan fazla köy ziyaret edildi ve iki bin adet turna eğitim kitapçığı ilköğretim öğrencilerine dağıtıldı.

2

Haber metni

8.
Etkinlik

Metin Türleri

Aşağıdaki metinlerin “söyleşi, günlük, anı, haber metni, hikâye ve masal” türlerinden hangilerine ait olduklarını bularak yandaki boşluklara yazınız.

1

Ne yazık ki yapmanın zor, yıkmamanın kolay olması ucuz başarılar elde etmek hevesinde olan insanları yıkıcı olmaya teşvik ediyor. Yıkma da başarı mıdır, diyeceksiniz. Öyle görünür şüphesiz. Ama yerine bir şey yapmaya gücü yetmeyenlerin yıkıcılığı, sadece bir varlığı ortadan kaldırmakla sonuçlanır. Bu da marifet değildir. O,nun için ancak yapmak uğrunda yıkmamanın bir manası olabilecektir. Bu da bilgili insanların elinde, cahillerin değil; bir şey yapmaya muktedir insanlar tarafından düşünülüp taşınarak yapılırsa faydalı sonuçlar doğurabilir.

Sohbet (Söylesi)

Haber metni

Samsun İl Millî Eğitim Müdürlüğü, öğrencilerin çevre duyarlılığını artırmak için “Gezelim,Görelim, Çevreyi Koruyalım” adı verilen sosyal sorumluluk projesini hayata geçirmek için hazırlıklarını tamamladı. Projenin tanıtımı, bu projenin gerçekleştirilmesi için talepte bulunan öğrencilerin katılımıyla gerçekleştirildi. Öğrenci grubunun sözcüsü, projenin amacını şu sözlerle açıkladı: “Çevre denildiğinde çoğu insanın aklına temiz deniz, kirlenmemiş yeşil alanlar ve çöplerin çevreye gelişigüzel atılmadığı yaşam alanları geliyor...”

2

3

1868 yılında Bulgaristan’ın Rusçuk şehrinde doğdu. 93 Harbi’nden sonra ailesiyle birlikte gelerek İstanbul’a yerleşti. Harp Akademisini ve Harp Okulunu bitirdikten hemen sonra 1891’de kurmay yüzbaşı olarak Osmanlı ordusuna katıldı. Daha sonra Balkan Savaşında, Çatalca savunmasında ve Edirne’nin geri alınışında başarılı bir şekilde görev aldı. 1. Dünya Savaşı başladığı sırada 4. Ordu’ya bağlı 12. Kolordu komutanı olarak Musul’da bulunuyordu. 1915 yılında 4. Ordu komutan vekilliğine getirildi.

Biyografi

Masal

Bir zamanlar yeni yetişen iki kızıyla dul bir kadın varmış. Küçük, sevimli ve yumuşak bir kızmış ama annesi onu hiç sevmezmiş. Bütün ev işlerini ona yüklemiş. Büyüğü ise annesi gibi kendini beğenmiş biriymiş. Bir sabah küçük kız su dolduruyormuş. Çeşme başında yaşlı bir kadınla karşılaşmış. “Günaydın güzel kıyım” demiş. “Bana biraz su verir misin?” Genç kız “Elbette nineciğim” diye karşılık vermiş. Böylece yaşlı kadına su vermiş. Oysa yaşlı kadın bir periymiş. Peri iyi kıza “Yaptığın iyiliğe karşı sana bir armağan vereceğim. Her söz söyleyişinde ağzından değerli bir taş çıkacak” demiş.

4

“Metin Türleri” Konusunu Değerlendiriyorum.

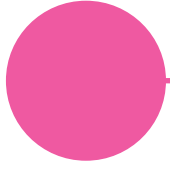
Aşağıdaki ölçütlere göre metin türleri konusunu öğrenip öğrenmediğinizi uygun puan vererek değerlendiriniz.

Doğru: 3			Kısmen doğru: 2			Yanlış: 1		
Metin türlerini ayırt edebiliyorum.			Bilgilendirici metinler yazabiliyorum.			Hikâye edici metinleri tahlil edebiliyorum.		
3	2	1	3	2	1	3	2	1

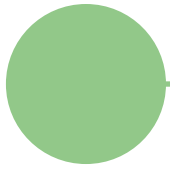

13.

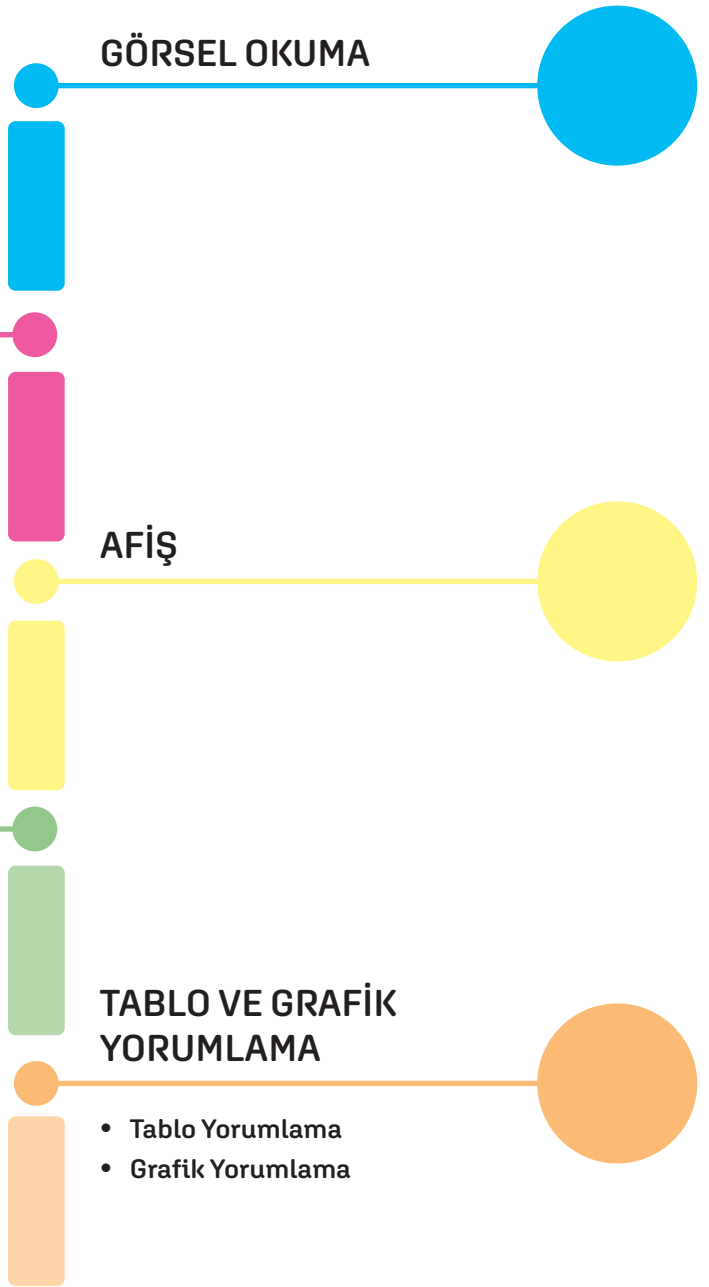
BÖLÜM GÖRSEL OKUMA

KARİKATÜR

BROŞÜR

GÖRSEL OKUMA

➔ Yazılı metinlerin dışında kalan resim, fotoğraf, afiş, karikatür, grafik gibi öğelere görsel; bu öğeleri anlamlandırma işine **görsel okuma** denir.

» Yandaki fotoğrafa bakarak şu yorumlarda bulunabiliriz:

- ➔ Bulutların arasında güneşin batımıyla görülen bir kızılık vardır.
- ➔ Tepesinde saat olan bir kule ve etrafında tek tük ağaçlar vardır.
- ➔ Kulenin çevresinde oturmuş insanlar vardır.

Yandaki fotoğrafa bakarak şu yorumlarda bulunamayız:

- ➔ Ağaçlar, kulenin inşasından önce dikilmiştir.
- ➔ Kulenin bulunduğu yerde hava her zaman bulutludur.

➔ Hayatın her alanında bulunan görseller; anlatımı somutlaştırmaya, günlük hayatı düzenlemeye yarar. Örneğin bir eşyayı, yeri, işleyişi, kavramı ya da durumu resmetme yoluyla temsil eden semboller olan piktogramlar; tüm dünyada aynı anlama gelir ve sözlü dille daha uzun anlatılacak kavramları tek bir görselle ifade eder.

➔ Semboller de görsel okuma içinde değerlendirilir. Medya ortamındaki içeriklerle ilgili birtakım semboller geliştirilmiştir. Bu sembollerin (akıllı işaretlerin) bazıları ve karşılıkları anlamlar şunlardır:

➔ Karikatürler, afişler, broşürler, kavram haritaları, tablo ve grafikler de görsel okuma başlığı altında değerlendirilir.

Karikatür

➔ İnsan ve toplumla ilgili her tür olayı konu alarak abartılı bir biçimde veren, düşündürücü ve güldürücü resimlere **karikatür** denir.

Afiş

➔ Bir şeyi duyurmak veya tanıtmak için hazırlanan, kalabalığın görebileceği yere asılmış resimli duvar ilanlarına **afiş** denir.

Broşür

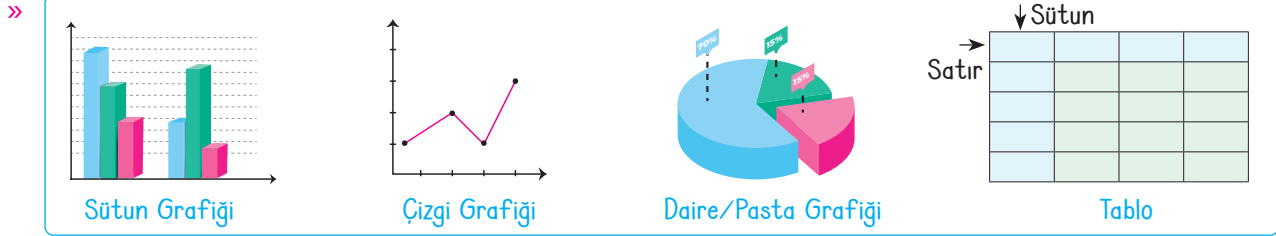
➔ Bir şeyi tanıtmak için hazırlanan kitapçıklara **broşür** denir.
➔ Kişiler, kurumlar, kuruluşlar veya ürünler hakkında genel bilgiler içerir.

Tablo ve Grafik Yorumlama

- ➔ Birbiriyle ilişkili her türlü verinin kolay anlaşılabilirliğini sağlamak adına grafik ve tablolara başvurulur.
- ➔ Farklı özelliklerde tablo ve grafikler vardır.

Tablo Yorumlama

- ➔ Tablolar yorumlanırken satırların (yatay alanlar) ve sütunların (dikey alanlar) kesiştiği yerlere bakılır.
- » Örnek:

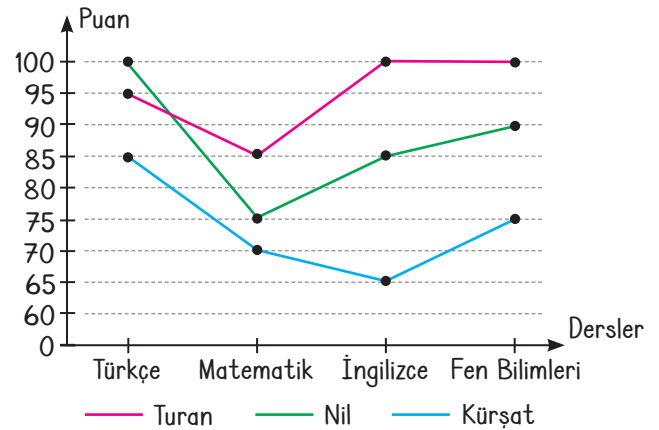
Zeytin Türü	A Marketi	B Marketi
Gemlik	47	40
Edremit	30	24
Çakır	41	17
Çelebi	13	9
Domat	29	38
Çekişte	16	13

Yukarıdaki tabloda A ve B marketlerinde bir ayda satılan kutu zeytin çeşitlerinin satış sayısı gösterilmiştir.

- ➔ Tablodan şu çıkarımlar yapılabilir:
- ➔ Her iki markette de en çok gemlik zeytini satılmıştır.
- ➔ Domat zeytini B marketinde daha çok satılmıştır.
- ➔ A marketinde çakır zeytini 41 kutu satılmıştır.
- ➔ Her iki markette de en az çelebi zeytini satılmıştır.
- ➔ B marketinde satılan çekişte ve A marketinde satılan çelebi zeytinlerinin sayısı eşittir.
- ➔ A marketinde 29 kutu satılan zeytin, B marketinde 38 kutu satılmıştır.
- ➔ A marketi B marketine göre daha fazla zeytin satmıştır.

Grafik Yorumlama

- ➔ Çizgi ve sütun grafiklerinde yatay ve dikey iki eksenin kesiştiği yerlere bakılmalıdır.
- » Örnek:

Yukarıdaki grafikte Turan, Nil, ve Kürşat'ın Türkçe, matematik, İngilizce ve fen bilimleri sınavlarından aldığı notlar gösterilmiştir.

- ➔ Matematikten en yüksek notu alan Turan'dır.
- ➔ Nil, en yüksek notu Türkçe'den almıştır.
- ➔ Fen bilimlerinden tam puan alan öğrenci vardır.
- ➔ Kürşat; İngilizce notu, matematik notundan düşük olan tek kişidir.
- ➔ Nil, Türkçe dersinde Turan'dan daha yüksek puan almıştır.
- ➔ Turan'ın matematik notuyla Nil'in İngilizce notu aynıdır.
- ➔ Kürşat, tüm derslerde Turan ve Nil'den daha düşük notlar almıştır.

1.

Etkinlik

Görsel Okuma

Aşağıdaki tanılayıcı dallanmış ağaçta doğru bilgilerden yola çıkarak hangi çıkışlara ulaşılabileceğini bulunuz.

Zaman olarak gündüz saatleridir.

1. ÇIKIŞ

Uzarlarda daha yoğun bir yapılaşma söz konusudur.

2. ÇIKIŞ

Kalabalık insan grubunun olduğu bir yerdir.

3. ÇIKIŞ

İnsanlar işlerine gitmektedir.

4. ÇIKIŞ

Soğuk bir hava vardır.

5. ÇIKIŞ

Karada ulaşım yoğun olarak at arabasıyla yapılmaktadır.

6. ÇIKIŞ

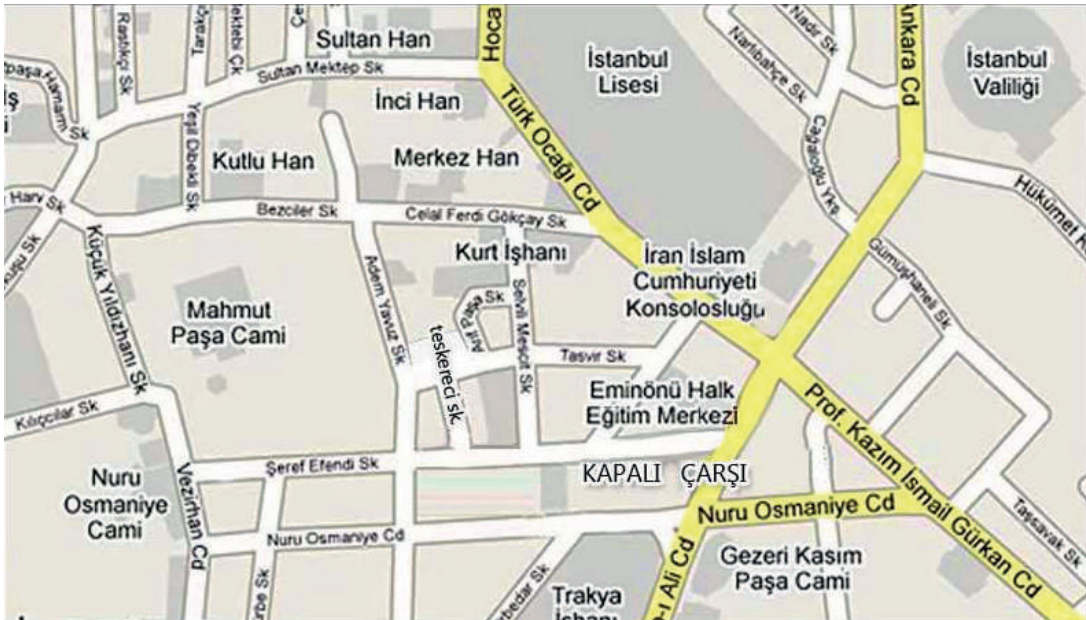
DOĞRU ÇIKIŞLAR = ..1-2-3-6.....

2.

Etkinlik

Görsel Okuma

Aşağıdaki tanılayıcı dallanmış ağaçta doğru bilgilerden yola çıkarak ulaşılabilecek çıkışı bulunuz.

Eminönü Halk Eğitim Merkezinden Nuru Osmaniye Camii'ne Şeref Efendi Sokaktan gidilebilir.

Nuru Osmaniye Camii, Vezirhan Caddesi'ndedir.

Kapalı Çarşı, Tasvir Sokak'ta bulunmaktadır.

D

Y

D

Y

D

Y

D

Y

Kapalı Çarşı, Şeref Efendi Sokak ile Nuru Osmaniye Caddesi arasında bulunmaktadır.

D → 1. ÇIKIŞ

Y → 2. ÇIKIŞ

Türk Ocağı Caddesi'nden Kurt İşhanı'na giden en kısa yol Teskereci Sokak'tan geçer.

D → 3. ÇIKIŞ

Y → 4. ÇIKIŞ

Mahmut Paşa Camii, dört sokağın ortasında bulunmaktadır.

D → 5. ÇIKIŞ

Y → 6. ÇIKIŞ

İstanbul Lisesi, Türk Ocağı Caddesi'ndedir.

D → 7. ÇIKIŞ

Y → 8. ÇIKIŞ

DOĞRU ÇIKIŞ= ... 1. Çıkış

3.

Etkinlik

Görsel Okuma

Aşağıdaki tanılayıcı dallanmış ağaçta doğru bilgilerden yola çıkarak ulaşılabilecek çıkışları bulunuz.

Evde oyun oynarken hangi kurallara dikkat etmeliyiz?

Kaza veya yaralanmalarla karşılaşmamak için nelere dikkat etmeliyiz?

Trafik kurallarına dikkat etmeliyiz.
Cadde ve sokaklarda kaldırımlardan veya yayalar için ayrılmış yerlerden yürümeliyiz. Karşıdan karşıya geçeceksek yaya geçidini kullanmalıyız. Büyüklerimizin ve trafik görevlilerinin uyarılarını dinlemeliyiz. Sokakta, araçta ve oyun alanlarında dikkatli davranmalıyız.

Yatak ve koltukların üzerinde zıplamamalıyız.

Sıcak bir şeyler taşıyan birini gördüğümüzde onun yanında durmamalıyız.

Mutfak, banyo ve tuvalette oyun oynamamalıyız.

Bilmediğimiz yiyecekleri ve içecekleri büyüklerimize veya ailemize sormadan yiyip içmemeliyiz.

Merdivenlerde koşmamalıyız.

Okuldan eve, evden okula giderken en kısa yolu değil en güvenli yolu seçmeliyiz. Araçların ön koltuğunda oturmamalıyız. Tanımadığımız kişilerin arabasına binmemeliyiz. Ailemizin haberi olmadan yabancılardan yiyecek veya içecek almamalıyız. Eğer bisiklete biniyorsak güvenlik önlemlerine dikkat etmeliyiz ve mutlaka bisiklet kaskı kullanmalıyız.

Oyuncaklarımızı her zaman ulaşabileceğimiz yüksekliğe koymalıyız.

Yemek yerken veya bir şeyler içerken koşmamalıyız.

Elektrik prizleriyle oynamamalıyız. Elimiz ıslak ise elektrikli aletlere dokunmamalıyız.

Kaza ve yaralanmalara karşı dikkat edilecek hususlar konusunda bilgilendirme yapılmıştır.

1. Çıkış

Trafik kurallarına gereken özen gösterilmektedir.

7. Çıkış

Oyuncaklar kimsenin ulaşamayacağı yükseklikte saklanmalıdır.

2. Çıkış

Evde oyun oynanırken dikkat edilmesi gereken kurallar sıralanmıştır.

8. Çıkış

Evde oyun oynanmayacak yerler de vardır.

3. Çıkış

Sadece zorunlu durumlarda bilinmeyen yerlerden yiyecek ve içecekler alınabilir.

9. Çıkış

Okuldan eve yürürken en kısa yol tercih edilmelidir.

4. Çıkış

Islak ellerle prize dokunulmamalıdır.

10. Çıkış

Bisiklet sürerken gerekli güvenlik tedbirlerine dikkat edilmelidir.

5. Çıkış

Sıcak bir şeyler taşıyan insanlara yardım edilmelidir.

11. Çıkış

Merdivenlerden koşmadan, dikkatli bir şekilde inip çıkmalıyız.

6. Çıkış

Emniyet kemeri takıldıktan sonra arabaların ön koltuğunda oturulabilir.

12. Çıkış

DOĞRU ÇIKIŞLAR = ... 1-3-5-6-7-8-10 ...

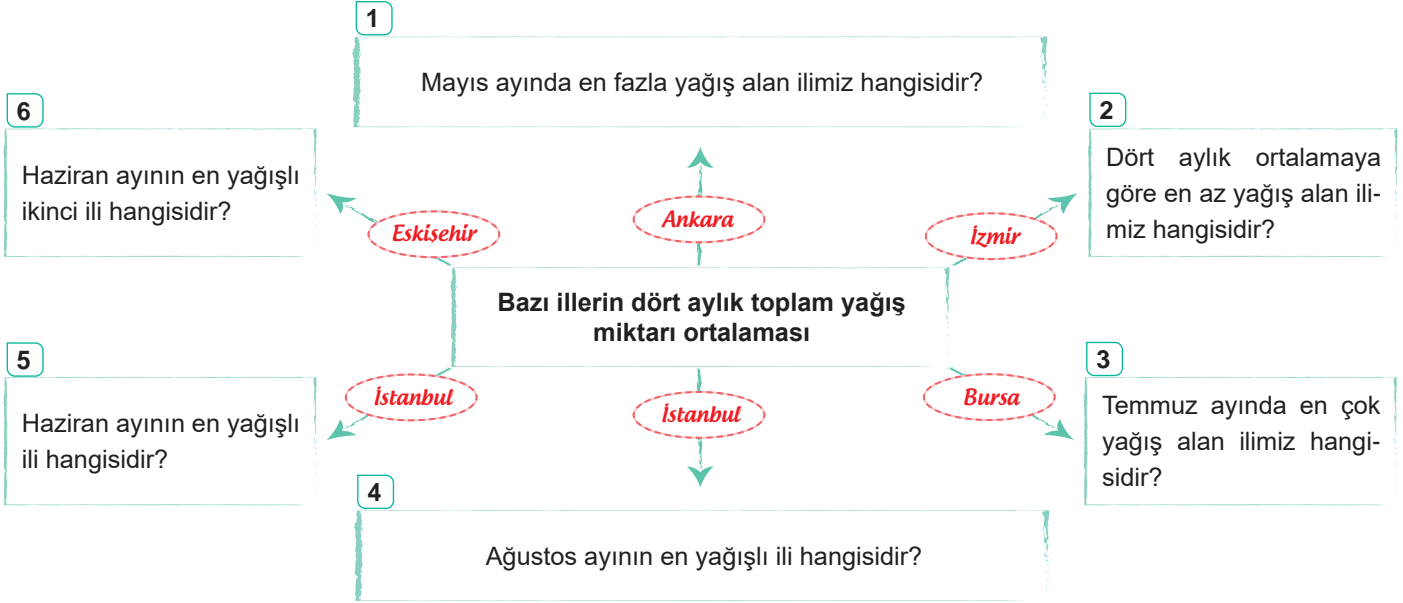
4.

Etkinlik

Görsel Okuma

Aşağıdaki tabloda illerin dört aylık toplam yağış miktarı ortalaması verilmiştir. Buna göre aşağıdaki kavram haritasında sorulan soruların cevaplarını tablodan yola çıkarak ilgili yerlere yazınız.

İLLER	MAYIS (mm)	HAZİRAN (mm)	TEMMUZ (mm)	AĞUSTOS (mm)
ANKARA	52,0	35,03	14,2	12,5
İSTANBUL	37,9	38,5	19,7	22,1
İZMİR	31,8	12,0	4,1	5,1
BURSA	51,1	34,4	22,3	18,6
ESKİŞEHİR	45,5	35,8	14,6	7,9

5.

Etkinlik

Görseller, Tablo ve Grafik Yorumlama

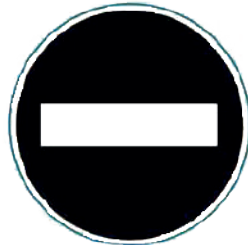
Aşağıda verilen akıllı işaretlerin ne anlama geldiğini atlarındaki noktalı yerlere yazınız.

1. 7 yaş ve üzeri için uygundur.

2. 13 yaş ve üzeri için uygundur.

3. Olumsuz örnek oluşturabilecek davranışlar içerir.

4. Sıddet ve korku içermektedir.

5. Genel izleyici kitlesine hitap eder.

6.
Etkinlik

Görsel Okuma

Aşağıdaki görselden çıkarılabilecek bilgilerden hareketle, tanılayıcı dallanmış ağaçta doğru çıkışı bulunuz.

Adres

Akarsu Caddesi No.: 30
Cihangir, İstanbul

Ziyaret Saati

10.00 - 19.00
Hafta sonları kapalı

Giriş Ücreti

Tam 10 TL
Öğrenci 5 TL

Yazarın Kitapları

Tersine Dünya
Hanımın Çiftliği
Bereketli Topraklar Üzerinde

"Bozuldu ağa bozuldu, dünya kökünden bozuldu. Üstüne bastığım toprak ayaklarımın altından kayıyor sanki. Bugün dünü arıyoruz, yarın da bugünü arayacağımızdan şüphem olmasın."

(Eskici ve Oğulları)

Çukurova'da doğan ve Çukurova'nın acılarını anlatan bir yazar... Orhan Kemal eserlerinde tarım işçilerinin çektiği zorlukları anlatırken zayıf ezen, güçlüyü koruyan sistemi de keskin bir dille eleştiriyor.

Türk edebiyatının en önemli roman yazarlarından biri olarak kabul ediliyor. Gençlik yıllarında kendisinin de çalıştığı Adanada'ki çırçır fabrikalarında geçen romanları, renkli karakterleri, gerçekçi ve etkileyici insan hikâyeleriyle akıllara kazınıyor.

Yazarın İstanbul'da yaşadığı ev Cihangir, Be-yoğlu'nda bulunuyor. Müze olarak ziyaret edilebilen evde, Orhan Kemal'in aile fotoğrafları, özel mektupları, kitaplarının ilk baskıları ve kitaplarını yazdığı daktilosu bulunuyor. Burada yazarın tüm kitaplarını da satın alabilirsiniz.

DOĞRU ÇIKIŞLAR = ... 1 Çıkış

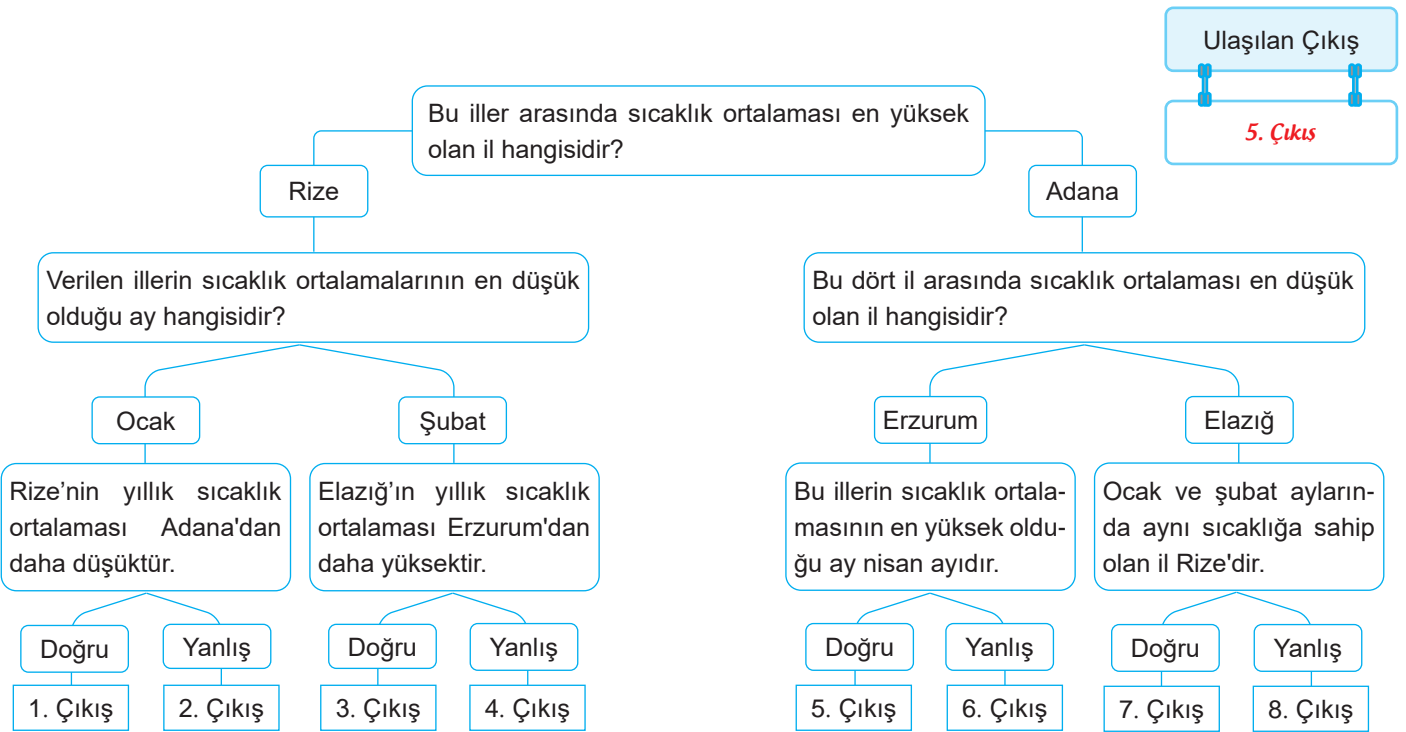
7.

Etkinlik

Görsel Okuma

Aşağıdaki tabloda illerin ocak, şubat, mart ve nisan aylarına ait sıcaklık ortalamaları verilmiştir. Buna göre aşağıda verilen tanılayıcı dallanmış ağaçtaki bilgiler doğru bir şekilde değerlendirilirse hangi çıkışa ulaşabileceğini bularak "Ulaşılan Çıkış" bölümünün altındaki boşluğa yazınız.

İLLER	OCAK	ŞUBAT	MART	NİSAN
ADANA	9,5	10,5	13,4	17,5
ERZURUM	-9,2	-7,7	-2,5	5,3
ELAZIĞ	-0,8	0,6	5,6	11,9
RİZE	6,8	6,8	8,1	11,6

ÖZ DEĞERLENDİRME FORMU

BECERİLER	Mükemmel	İyi	Orta	Geliştirmeli
Metne uygun görsel seçebilme				
Görsele uygun metin seçebilme				
Görselden çıkarımlarda bulunabilme				
Tablo ve grafik yorumlayabilme				
Tablo ve grafik oluşturabilme				

BÖLÜM

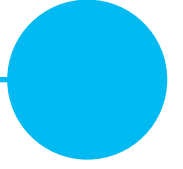
SÖZEL MANTIK VE MUHAKEME

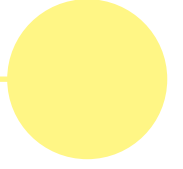
TABLO OLUŞTURMA

SÖZEL MANTIK VE MUHAKEME

SIRALAMA YAPMA

SÖZEL MANTIK VE MUHAKEME

⇒ Mantık doğru düşünme sanatı, muhakeme ise akıl yürütme anlamına gelir. Sözel mantık ve muhakeme soruları; okuduğunu anlama, çıkarımda bulunma, ilişkilendirme becerilerini ölçmeye yarar.

Sözel Mantık ve Muhakeme Sorularının Çözümünde Dikkat Edilmesi Gerekenler

⇒ Soru kökü okunarak iyi anlaşılmalı, buradaki olumsuz ifadelerle dikkat edilmelidir.

⇒ Soru kökünden sonra açıklamalar okunmalı, çözümü etkileyecek ipuçları not alınmalıdır.

⇒ Öncüller okunmalı, buradaki örtülü anlam içeren ifadelerle (da/de bağlaçları, yalnızca, ayrıca vb.) dikkat edilmelidir.

⇒ Çıkarımlar sade bir tabloya yerleştirilerek somutlaştırılmalıdır. Tablodaki bilgiler seçeneklerle karşılaştırılarak doğru cevap bulunmalıdır.

⇒ Sözel mantık ve muhakeme sorularında genellikle sıralama ya da eşleştirme yapılması istenir. Soru tarzı ne olursa olsun doğru kullanılan tablolar çözüme daha kolay ulaşmayı sağlar.

Mantık ve Muhakeme Sorularında Kullanılan Bazı Unsurlar

Kisiler	Yerler	Zaman	Yönlere	İlişkiler	Nesneler
⇒ Faruk	⇒ Türkiye	⇒ Yıllar	⇒ Doğu / Batı	⇒ Arkadaşlık	⇒ Kitaplar
⇒ Berna	⇒ İstanbul	⇒ Aylar	⇒ Kuzey / Güney	⇒ Evlilik	⇒ Vitaminler
⇒ Öğretmen	⇒ Okul	⇒ Günler	⇒ Aşağı / Yukarı	⇒ Akrabalık	⇒ Meyveler
⇒ Öğrenci	⇒ Müze	⇒ Saatler	⇒ Sağ / Sol	⇒ Kardeşlik	⇒ Araçlar
⇒ Mühendis ...	⇒ Festivaller ...	⇒ Dakikalar ...	⇒ Ön / Arka ...	⇒ İş ...	⇒ Yakıtlar ...

Mantık ve Muhakeme Sorularında Kullanılan Bazı Kavramlar

Önerme: Doğruluğu ya da yanlışlığı ispatlanabilen bilgileri ifade eden cümle veya cümlelerdir.

Çıkarım: Verilen önermelerin doğru ya da yanlış olma durumlarının değerlendirilerek yeni bilgiler elde etmektir.

Akıl yürütme: Önermelere dikkat ederek verilen bilgileri yorumlamak, çıkarımda bulunmaktır.

Muhakeme: Akıl yürütme yoluyla var olan sorun(lar)a çözüm bulmak için çıkarımlarda bulunmaktır.

Öncül: Sorularda verilen önermelerden her biridir. Sorunun çözümüne dair ipuçlarının yer aldığı kısımdır.

NOT

⇒ Sorular çözülürken her yönerge için ayrı tablo oluşturmak yanlıştır. Sırasıyla okunan yönergeler aynı tablo üzerinde en doğru şekilde yerleştirilmelidir.

⇒ Ayrıca bazen de sorularda ek bilgiler verilir, bu bilgiler sadece o soru için geçerlidir ve o soru çözülürken tabloya eklenmesi gerekir. Bu bilgi diğer sorularda kesin yargı olarak kullanılmamalıdır. Bu tür durumlar, ihtimalli durumların var olduğu sorularda karşımıza çıkar.

⇒ Tablo çizilirken zaman harcanmaması düşünülmemelidir. Çünkü tablo, soruların çözümü yapılırken en hızlı şekilde doğru cevaba ulaşılmasını sağlamaktadır. Yönergeleri doğru yerleştirilen bir tablodan sonra soru çözümü bazen her soru için sadece sorunun okunduğu süre kadar zaman almaktadır. Soru okunur okunmaz doğru cevap bulunabilmektedir.

Tablo Oluşturma

- ➔ Tablo oluştururken önce kesin bilgiler tabloya yerleştirilmeli, ihtimalli durumlar da yay araç içine alınarak ya da yanına koyulacak bir sembolle belirtilmelidir.
- » Onur, Banu, Eda, Yavuz, Anıl ve Elif hafta sonları kursa gitmektedir. Tiyatro, bale, piyano ve heykel kurslarından yalnızca birine giden bu kişilerle ilgili bilinenler şunlardır:
 - » Eda, abisiyle birlikte heykel kursuna gitmektedir.
 - » Piyano ve tiyatro kurslarına yalnızca erkekler gitmektedir.
 - » Yavuz'un gittiği kurs heykel ya da piyano kursu değildir.

Çözüm: Verilen ipuçlarına göre kursların adının yazıldığı bir tablo oluşturalım ve kişileri kurs adlarının altına yerleştirelim.

	Tiyatro	Bale	Piyano	Heykel
1. Kişi				Eda
2. Kişi				(Yavuz/Anıl/Onur)

1. **öncüle** göre heykel kursuna giden kişilerden biri Eda, diğeri abisidir. Yani bu kursa giden ikinci kişi Yavuz, Anıl ya da Onur olabilir fakat Banu ya da Elif olamaz.

	Tiyatro	Bale	Piyano	Heykel
1. Kişi		Banu		Eda
2. Kişi	X	Elif	X	(Yavuz/Anıl/Onur)

2. **öncüle** göre Banu ve Elif, tiyatro ve piyano kurslarına da gidemez. Dolayısıyla bu kişilerin gidebileceği tek kurs bale kursudur. Bale ve heykel kurslarına iki kişinin gittiği anlaşıldığından tiyatro ve piyanoya birer kişi gitmelidir.

	Tiyatro	Bale	Piyano	Heykel
1. Kişi	Yavuz	Banu	(Anıl/Onur)	Eda
2. Kişi	X	Elif	X	(Yavuz/Anıl/Onur)

3. **öncüle** göre Yavuz'un gittiği kurs yalnızca tiyatro olabilir. Bu durumda Anıl ve Onur'dan biri piyano, diğeri heykel kursuna gidecektir.

Sıralama Yapma

- ➔ Metinde ve öncüllerde verilen bilgileri farklı değişkenlere göre sıralamayı gerektiren sorulara **sıralama soruları** denir.
- » Ahmet, Bora, Cemal ve Dinçer adlı dört koşucu arasında yapılan bir yarışta;
 - » Ahmet birinci gelmemiştir.
 - » Bora sonuncu gelmemiştir.
 - » Cemal yarışı Dinçer'den daha sonra tamamlamıştır ve ikisinin arasında bir kişi vardır.

Çözüm: Bu tür sorularda sıralama yöntemi kullanılmaktadır. Bu yöntemde soruyu aşamalı bir şekilde çözelim:

1. **Aşama:** Ahmet birinci gelmemiştir.

1.	2.	3.	4.
Ahmet			

Bu sıralamaya göre Ahmet 2., 3. veya 4. olmuş olabilir.

2. **Aşama:** Bora sonuncu gelmemiştir.

1.	2.	3.	4.
			Bora

Buna göre Bora 1., 2. veya 3. olmuş olabilir.

3. **Aşama:** Cemal yarışı Dinçer'den daha sonra tamamlamıştır ve ikisinin arasında bir kişi vardır.

1.	2.	3.	4.
Dinçer		Cemal	
	Dinçer		Cemal

Buna göre Dinçer yarışmayı 1. veya 2. sırada, Cemal ise 3. veya 4. sırada tamamlamış olabilir.

4. **Aşama:** Bu aşamada tüm bilgiler değerlendirilirse iki ayrı sıralama ortaya çıkar.

1.	2.	3.	4.
Dinçer	Bora	Cemal	Ahmet
Bora	Dinçer	Ahmet	Cemal

Buna göre iki ihtimalli bir sıralama söz konusudur.

- ➔ Öncüllerde verilen "önce, sonra, birinci, üçüncü, sağda, solda, haftanın farklı günleri, yıllar, daha büyük, daha küçük, alt, üst vb." ifadeler sorunun kurgusunun sıralama mantığıyla oluşturulduğunu gösterir.

1.

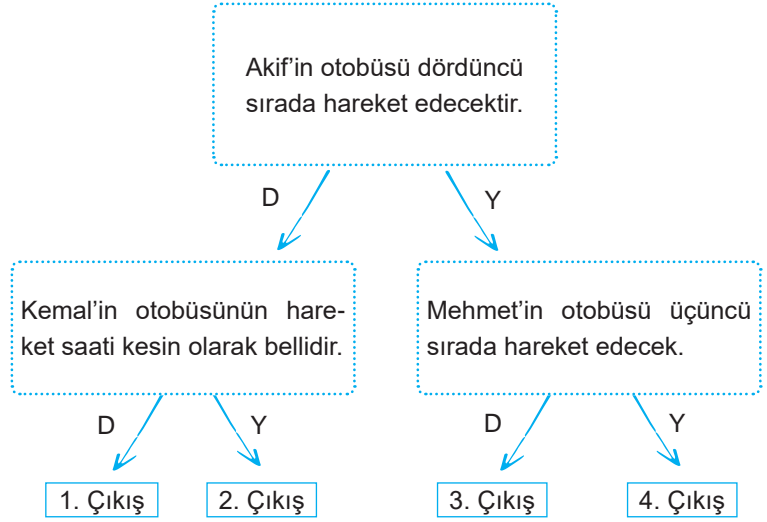
Etkinlik

Sözel Mantık ve Muhakeme

Aşağıda verilen bilgilerden hareketle, tanılayıcı dallanmış ağaçta doğru çıkışı bulunuz.

Kürşat, Akif, Ali, Kemal, Mehmet ve Fatih yılbaşı tatili için memleketlerine gideceklerdir. Bu altı kişinin otobüs saatleriyle ilgili bilinenler şöyledir:

- İlk sırada Kürşat'ın otobüsü hareket edecektir.
- En son hareket edecek olan otobüs Mehmet ile Fatih'e ait değildir.
- Mehmet'in otobüsü Fatih'in otobüsünden hemen sonra hareket edecektir.
- Akif'in otobüsünden sonra iki otobüs daha hareket edecektir.

DOĞRU ÇIKIŞ= 2. Çıkış

2.

Etkinlik

Sözel Mantık ve Muhakeme

Aşağıda tanılayıcı dallanmış ağaçta doğru bilgilerden yola çıkarak ulaşabileceğimiz çıkışları bulunuz.

Bir top havuzunda kırmızı, mavi, sarı, yeşil, turuncu ve kahverengi toplar bulunmaktadır. Bu topların sahipleri Yeşim, Aysu, Muhsin, Merve, Ahmet ve Yusuf adlı kişilerdir. Bu topların sahipleri ile ilgili bilinenler şunlardır:

- Merve'nin toplarının rengi yeşil değildir.
- Ahmet'in topları kahverengi veya mavidir.
- Yeşim'in topları sarı renklidir.
- Aysu'nun top rengi kırmızıdır.
- Yusuf'un top rengi ise turuncudur.

Merve ile Ahmet'in top rengi kesin olarak belli değildir.

1. Çıkış

Muhsin'in top rengi yeşildir.

2. Çıkış

Beş kişinin top rengi kesin olarak bellidir.

3. Çıkış

Merve'nin top rengi mavi olduğu takdirde, Ahmet'in top rengi kesin olarak belli olur.

4. Çıkış

Ahmet'in topu kahverengi olduğu takdirde, Merve'nin topu mavi olur.

5. Çıkış

DOĞRU ÇIKIŞ= 1-2-4-5

3.
Etkinlik

Sözel Mantık ve Muhakeme

Sözcükler kullanılarak bir şifreleme yöntemi geliştirilmiştir. Buna göre şifrelenen sözcüğün her harfi kendisinden önceki harfle şifrelenmiştir. Bu bilgilerden hareketle sözcüklerin şifresini örnekteki gibi bulup yazınız.

	SÖZCÜK	ŞİFRELENMİŞ HÂLİ
1	Yurdum	<i>vtpttl</i>
2	Türkçe <i>supjcd</i>
3	Kıdem <i>jhçdl</i>
4	Meryem <i>ldpvdl</i>
5	Örtü <i>opsu</i>
6	Şifre <i>siepd</i>
7	Ödül <i>oçuk</i>

4.
Etkinlik

Sözel Mantık ve Muhakeme

Aşağıdaki tabloda sözcüklerin kodları verilmiştir. Bu kodlardan hareketle boş bırakılan yerleri doldurunuz.

	SÖZCÜK	KOD
1	TÜRK	<i>4321</i>
2	TÜKÜR	<i>43132</i>
3	KÜRK	<i>1321</i>
4	KÜTÜK	<i>13431</i>
5	KÜRT	<i>1324</i>
6	TÜKRÜK	<i>431231</i>
7	TÜRKÜ	<i>43213</i>
8	ÜTÜ	<i>343</i>
9	KÜRKÜ	<i>13213</i>
10	KÜR	<i>132</i>

5.
Etkinlik

Sözel Mantık ve Muhakeme

Aşağıdaki bilgilerden hareketle tabloda isimlerine yer verilen kişilerin araç park etme sıralarını işaretleyiniz.

Yan yana altı araçlık bir park yerine Gülsüm, Hakan, Yunus, Orhan, Erdi ve Selçuk'a ait araçlar park etmiştir. Araçların park etme sırası ile ilgili bilinenler şunlardır:

- Beşinci sırada Orhan Park etmiştir.
- Selçuk ile Erdi arasında dört araç park etmiştir.
- İkinci sırada Gülsüm park etmiştir.
- Hakan ile Selçuk arasında Orhan park etmiştir.

KİŞİLER	PARK ETME SIRASI					
	1	2	3	4	5	6
GÜLSÜM		X				
HAKAN				X		
YUNUS			X			
ORHAN					X	
ERDİ	X					
SELÇUK						X

6.
Etkinlik

Sözel Mantık ve Muhakeme

Aşağıda verilen bilgilerden hareketle hemşirelerin özel hastanede görev yapmış oldukları günleri işaretleyiniz.

Esra, Burçin, Aylın, ve Zeynep özel bir hastanede pazartesi gününden itibaren hemşire olarak çalışacaklar. Hemşirelerin çalışma günleriyle ilgili bilinenler şöyledir:

- Aylın'den sonra Zeynep görev yapmaktadır.
- Burçin haftada iki gün görev yapmaktadır ve bu iki görev arasında bir gün dinlenmektedir.
- Hemşirelerden biri haftada sadece bir gün diğerleri ise iki gün görev yapmaktadır.
- Zeynep'in ilk görevinden sonraki gün Esra, İkinci görevinden sonraki gün ise Burçin görev yapmaktadır.
- Esra'nın görev yaptığı günler arasında sırasıyla Zeynep ve Burçin görev yapmaktadır.
- Cumartesi ve Pazar günleri de dahil olmak üzere haftanın yedi günü mesai vardır.

	PAZARTESİ	SALI	ÇARŞAMBA	PERŞEMBE	CUMA	CUMARTESİ	PAZAR
ESRA			×			×	
BURÇİN					×		×
AYLİN	×						
ZEYNEP		×		×			

7.
Etkinlik

Sözel Mantık ve Muhakeme

Aşağıda tanılayıcı dallanmış ağaçta doğru bilgilerden yola çıkarak ulaşabileceğimiz çıkışları bulunuz.

Cemil, Ayşe, Batuhan, Emre ve Engin adlı kişilerin bazı gıdalarla ilgili alerjik testleri yapılmış ve bu testlerin sonuçları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

KİŞİLER	FISTIK	KİMYON	ÇEMEN
1	Var	Var	Yok
2	Var	Ölçülemedi	Var
3	Yok	Var	Ölçülemedi
4	Yok	Yok	Ölçülemedi
5	Ölçülemedi	Var	Var

Fakat hangi sonucun hangi kişiye ait olduğu bilinmemektedir. Bu sonuçlarla ilgili bilinenler ise şunlardır:

- Ayşe'nin fıstığa alerjisi vardır.
- Batuhan'ın kimyona alerjisi vardır fakat çemen otuna alerjisi olup olmadığı ölçülememiştir.
- Emre ve Engin'in çemen otuna karşı alerjik durumları aydır.

Tabloda yer alan birinci sıradaki test sonucu Ayşe'ye aittir.

1. Çıkış

Üçüncü sıradaki test sonucu Batuhan'a aittir.

2. Çıkış

Dördüncü sıradaki test sonucunun kime ait olduğu bilinmemektedir.

3. Çıkış

İkinci veya beşinci sıradaki test sonucu Emre ya da Engin ikilisinden birine aittir.

4. Çıkış

Beşinci sıradaki test sonucunun Emre'ye ait olduğu kesindir.

5. Çıkış

DOĞRU ÇIKIŞLAR=1-2-4.....

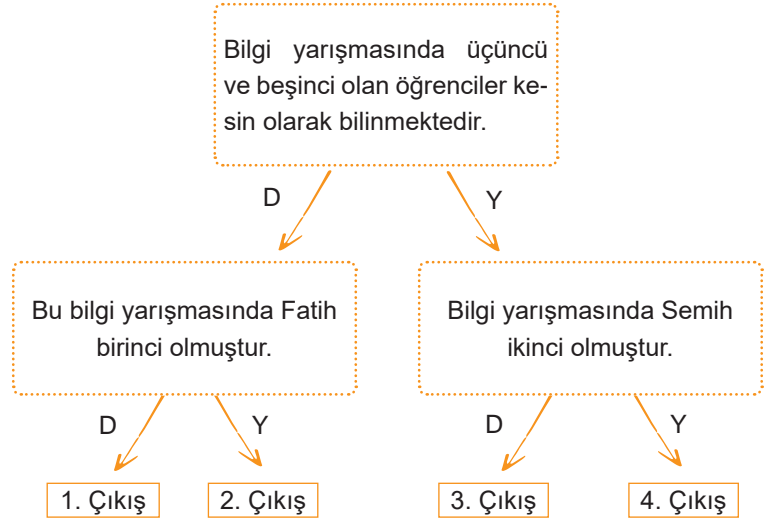
8.
Etkinlik

Sözel Mantık ve Muhakeme

Aşağıda verilen bilgilerden hareketle, tanılayıcı dallanmış ağaçta doğru çıkışı bulunuz.

Atatürk Lisesinin en başarılı beş öğrencisi arasında bilgi yarışması düzenlenmiştir. Bilgi yarışmasına Semih, Enes, Fatih, Ayşe ve Neriman katılmıştır. Bu öğrencilerin bilgi yarışmasındaki dereceleriyle ilgili bilinenler şunlardır:

- Bu bilgi yarışmasında Ayşe de Enes de birinci olmamıştır.
- Neriman bilgi yarışmasında dördüncü olmuştur.
- Semih ile Neriman arasında dereceye giren bir öğrenci vardır.

DOĞRU ÇIKIŞ = 3. Çıkış

9.
Etkinlik

Sözel Mantık ve Muhakeme

“A, I, K, L, S, Ş” harflerinden her birinin bir rakamla simgelandiği bir şifreleme yöntemi geliştirilmiştir. Buna göre sözcükler, karşlarındaki beşer rakamdan oluşan sayılarla verilmiştir. Bu şifrelemeye göre aşağıda verilen kelimelerin şifrelerini yazınız.

AŞILI - 16242

KASLI - 31542

SÖZCÜKLER	
1	ISLAK
2	ISLIK
3	SAKSI
4	KASKI

ŞİFRESİ	
	25413
	25423
	51352
	31532

KENDİMİ DEĞERLENDİRİYORUM

Kendi cümlelerinizi cevaplarınıza göre değerlendirerek uygun sembolü yerleştiriniz.

Verilenlerden çıkarımlar yapabildim.		
Verilenlerden tablo oluşturabildim.		
Elde ettiğim çıkarımlardan sıralama yapabildim.		
Muhakeme gücümü artırdım.		

1. Aşağıda verilen dizelerdeki ana duyguları yazınız. (3x3=9 puan)

Sıladan geliyorsunuz Ne var ne yok bizim oralarda Çiçek açmış mı erikler İpek perdeli pencerenin altında	Karac'oğlan gene çoştı bulandı İnip aşkın deryasına dolandı Güzel gitti diye pınar ağladı Acı yüreğim yandı pınara	Güzel yurdum, dağlarını Uzaktan göresim gelir Keskin esen yellerine Kendimi veresim gelir
Ana Duygu <i>Memleket özlemi</i>	Ana Duygu <i>Ayrılık</i>	Ana Duygu: <i>Vatan sevgisi</i>

2. Balanlarının ürettiği propolis(,) çok değerli bir maddedir. İnsanlar bu üründen faydalanmış ve pekçok alan da bu değerli ürünü kullanmıştır. Peki(,) nedir propolis(?) Bitkilerin büyük bir bölümünün yapraklarını(,) çiçeklerini ve meyvelerini mikrop üremesine ve çürümeye karşı korumak için ürettiği su geçirmez reçinemsı maddenin adıdır esasen(.)

Bu parçadaki yazımı yanlış olan sözcükleri bularak aşağıya doğrularını yazınız ve belirtilen boşluklara uygun noktalama işaretlerini koyunuz. (10 puan)

Metinde yanlış yazılan sözcüklerin doğru yazımı: Balanlarının → Bal arılarının, pekçok → pek çok, alan da → alanda

3.

- I. Ey suyun sesinden anlayan bağlar
Ne söyler şu dağa çoban çeşmesi
- II. Doğdum doğal yürüyordum
Adım adım ölüme doğru
- III. Ben küçücük bir ağacım
Yurdumun bir bahçesinde
- IV. Güneşte demlerim senin çayını
Yüreğimden süzer öyle veririm

Yukarıda verilen numaralandırılmış dizelerdeki söz sanatlarını nedenleriyle birlikte yazınız. (4x3=12 puan)

I numaralı şiirde "bağ"a, "dağ"ın, "çoban çeşmesi" ile ne konuştuğu sorularak "bağ", "dağ" ve "çoban çeşmesi" kişileştirildiğinden kişileştirme (teşhis); II numaralı şiirde zıt anlamlar ifade eden "doğmak" ve "ölmek" sözcükleri arasında tezat (zıtlık); III numaralı şiirde "ağac" konuşturularak konuşturma (intak); IV numaralı şiirde güneşte çay demleme ve bu çayı yürekte süzme gibi abartılı ifadelerle yer verildiğinden abartma (mübalağa) sanatı yapılmıştır.

4. Aşağıdaki cümlelerde geçen altı çizili zarfların türlerini cümlelerin karşısına yazınız. (5x2=10)

- a. Aşağı kata hızla inerken ayağım burkuldu. → *Durum zarfı*
- b. Güzel insanların yanındasındır ama lütfen geri gel! → *Yer-yön zarfı*
- c. Sana birazdan birkaç soru çözdüreceğim. → *Zaman zarfı*
- d. Bu, o kadar yolu nasıl gidecek? → *Soru zarfı*
- e. Ben çok uzun yollar aşmak istedim. → *Miktar zarfı*

5. Aşağıdaki cümlelerde yapılan anlatım bozukluklarının nedenlerini karşısına yazınız. (5x2=10 puan)

a	Evin önüne geldiğimizde arabamızı çalınmış bulduk. <i>Mantık yanlışlığı</i>
b	Kardeşini bugün çok düşünceli gördüm. <i>Anlam belirsizliği</i>
c	Menemen yapmayı bırak, yemek yapmayı bile bilmiyor. <i>Sıralama yanlışlığı</i>
d	Çocukluk sağlanamayınca toplantı ertelendi. <i>Sözcüklerin yanlış anlamda kullanılması</i>
e	Fazla bilgisayara bakmak insanın gözlerini yoruyor. <i>Sözcüklerin yanlış yerde kullanılması</i>

6. Aşağıdaki cümlelerde geçen deyimleri ve anlamlarını altlarındaki boşluklara yazınız. (3x4=12 puan)

- a. Birdenbire nutku tutuldu ve bütün gayretlerine rağmen konuşamadı.
..... *Nutku tutulmak: Korkudan, saskınlıktan ve öfkeden konuşamaz olmak.*
- b. Can sıkıntısı bir kene gibi ruhuma yapışmış duruyor.
..... *Kene gibi yapışmak: İstenmediği hâlde birinin pesini bırakmamak, yakasını bırakmamak.*
- c. Ahmet, geçirdiği kazadan sonra iyice kabuğuna çekildi.
..... *Kabuğuna çekilmek: Dışarıyla olan ilişkilerini kesmek, kimse ile görüşmemek.*

7. Aşağıdaki cümlelerin anlam özelliklerini karşılına “neden–sonuç, amaç–sonuç, koşul–sonuç, karşılaştırma” şeklinde yazınız. (5x2=10 puan)

a	Dedemleri çok özlediğimden bu hafta sonu köye gideceğim.	<i>Neden-sonuç</i>
b	Yazar, eserini herkes anlayabilsin diye yalın bir dille yazmış.	<i>Amaç-sonuç</i>
c	Akşam eve erken gelirim sana yardım ederim.	<i>Koşul-sonuç</i>
d	Bedri Rahmi'nin “Aşık Veysel'e Selam” şiiri, sanata çok şey katanların zamanla sanata konu olabileceğinin güzel göstergelerindedir.	<i>Örneklendirme</i>
e	Şiirdeyse kimsenin elinde böyle ölçüler yok.	<i>Karşılaştırma</i>

8. Aşağıdaki diyaloglarda kullanılan düşünceyi geliştirme yollarını yazınız. (4x3=12 puan)

Ali Bey	Senem Hanım	Burak Bey	Şebnem Hanım
Bu sene, ihracatta geçen seneden farklı olarak bazı yenilikler yapacağız. Mesela geçen sene uyguladığımız politikayı bırakıp yeni bir CEO ile çalışmaya başlayabiliriz.	Peki bunu yapma nedeninizi öğrenebilir miyiz? Çünkü geçtiğimiz sene hisse satışlarımızda önceki yıllara göre ciddi bir artış oldu.	Dünya her gün domino taşı etkisi gibi büyüdüğünden bu artış bizim için yeterli değil. İhracat oranımız dünya şirketlerine göre hâlâ çok az.	Evet. Geçtiğimiz gün okudum. BİH Şirketi'nin hisseleri geçen seneye göre %50 daha fazla değerlenmiş.
Düşünceyi Geliştirme Yolu: <i>Karşılaştırma - Örneklendirme</i>	Düşünceyi Geliştirme Yolu: <i>Karşılaştırma</i>	Düşünceyi Geliştirme Yolu: <i>Karşılaştırma - Benzetme</i>	Düşünceyi Geliştirme Yolu: <i>Karşılaştırma - Sayısal verilerden yararlanma</i>

9. Aşağıdaki cümlelerde anlam kayması olan altı çizili fiillerin kullanılan ve ifade ettiği zamanları ilgili yerlere yazınız. (5x2=10 puan)

		Kullanılan Zaman	İfade Ettiği Zaman
a	Senenin belirli günlerinde Balat sokaklarında fotoğraf <u>çekiyor</u> .	<i>Şimdiki zaman</i>	<i>Geniş zaman</i>
b	Keloğlan bir gün elinde bohçası, belinde testisi köyden <u>uzaklaşır</u> .	<i>Geniş zaman</i>	<i>Geçmiş zaman</i>
c	Ramazan Bayramı'nı geçirmek üzere haftaya Ankara'ya <u>gidiyoruz</u> .	<i>Şimdiki zaman</i>	<i>Gelecek zaman</i>
d	Onun aklında hangi tilkilerin gezdiğini <u>bilirim</u> .	<i>Geniş zaman</i>	<i>Şimdiki zaman</i>
e	Babam bu habere çok <u>sevinir</u> .	<i>Geniş zaman</i>	<i>Gelecek zaman</i>

10. Aşağıdaki cümlelerde geçen altı çizili fiillerin yapılarını karşlarına yazınız. (5x1=5 puan)

a	Seni aramaktan yorulduğum anlarda hayalin gözümün önüne geldiğinden hep <u>sabrettim</u> .	<i>Birleşik</i>
b	İnan ki senin için her şeyi <u>yaparım</u> .	<i>Basit</i>
c	Tarihler 23 Nisan 1920'yi gösterdiğinde TBMM <u>açıldı</u> .	<i>Türemiş</i>
d	Kafasına gelebilecek taşlardan <u>sakınıyor</u> .	<i>Basit</i>
e	Kedi açıklıktan kapının önünde <u>miyavlıyor</u> .	<i>Türemiş</i>

1. Beden dili, duygu ve düşüncelerimizin yansımasıdır. İnsanların yüz yüze kurdukları ilişkide, kelimeler %10, ses tonu %30, beden dili %60 önem taşır. Bu yüzden de sözel mesajlardan daha çok beden dilimizle iletişim kurarız. Örneğin çapraz kollar ve çapraz bacaklar aslında fiziksel bariyer olarak yorumlanır. Karşıdakinin düşüncelerine açık olunmadığını gösterir. Gülümsediğinizi ya da konuya hâkim olduğunuzu belirtseniz bile, şahıs kendisinin önemsenmediğini düşünür. Kambur durmak ise saygısız durmanın bir işaretidir. Sıkıldığını ve bulunduğu ortamda olmak istemediğini belirtir. Ellerin arkaya yaslanıp rahatlandığı hayali bir koltuk gibi kullanıldığı hareket de kendilerini baskın ya da üstün hisseden kişilere özgü bir harekettir. “Tüm cevaplar bende.”, “Her şey kontrolüm altında.” gibi mesajlar verir.

Buna göre aşağıdaki görselde yer alan kişinin beden dilinin neyi sembolize ettiğini yazınız. (10 puan)

Verilen görselde yer alan kişinin beden dili su açıklamayı sembolize eder: Çapraz kollar ve çapraz bacaklar aslında fiziksel bariyer olarak yorumlanır. Karşıdakinin düşüncelerine açık olunmadığını gösterir. Gülümsediğinizi ya da konuya hâkim olduğunuzu belirtseniz bile, şahıs kendisinin önemsenmediğini düşünür.

2.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şüheda fışkıracak toprağı sıksan şüheda.
Canı, cananı bütün varımı alsın da Hüda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda.

İstiklal Marşımızdan alınan bu dizelerdeki baskın olan söz sanatını sebepleriyle birlikte yazınız. (10 puan)

Verilen dördlüğün ikinci dizesinde toprağın sıkılması durumunda şehitlerin topraktan fışkıracacağı ifade edilerek “abartma” sanatı yapılmıştır.

3.

Bedia Akartürk, İç Anadolu'nun sesiydi. Şarkılarında Anadolu'yu anlatan bir eda vardı. İnsan, onu gülümseyerek dinler; için için neşe duyardı. Söylemindeki saflık, pürüzsüzlük, şive; diline ayrı bir güzellik katardı. Şarkılarında bazen Anadolu kadını, bazen Anadolu'nun doğal güzelliklerini dile getirirdi.

Bu cümledeki sözcüklerin yapılarıyla ilgili aşağıda istenen bilgileri yazınız. (10 puan)

Türemiş sözcükler: *anlatan, gülümseyerek, söylemindeki, saflık, pürüzsüzlük, ayrı, güzellik, doğal*

Birleşik sözcükler: *Akartürk, Anadolu*

4. Aşağıdaki cümlelerde geçen zarfları ve bu zarfların türlerini karşlarına yazınız. (5x2=10 puan)

- a. Hakan, istemeye istemeye tahtaya kalktı. → *istemeye istemeye* → *Durum zarfı*
- b. Durumu annenle babana nasıl anlatacaksın? → *nasıl* → *Soru zarfı*
- c. Gelen malzemeleri içeri götürdü. → *içeri* → *Yer-yön zarfı*
- d. Ben, ailemi ve arkadaşlarımı çok seviyorum. → *çok* → *Miktar zarfı*
- e. Havalar ısınınca dedemlerin yanına gideceğiz. → *Havalar ısınınca* → *Zaman zarfı*

5. Aşağıdaki cümlelerde geçen fiilleri anlam özelliklerine (iş–durum–oluş) göre karşlarına yazınız. (5x2=10 puan)

- a. Bir yaz tatilinin daha zamanı gelmiş. (..... *Durum fiili*))
- b. Hava, her gün biraz daha erken kararıyor.. (..... *Oluş fiili*))
- c. Tüm gün, yarınki gösterinin provasını yaptılar. (..... *İş (kıs) fiili*))
- d. Tesisattan sızan su, bütün boruları çürütmüştü. (..... *Oluş fiili*))
- e. Günün yorgunluğunu ailesiyle film seyrederek attı. (..... *İş (kıs) fiili*))

6. Aşağıda anlamları verilen deyim ve atasözlerini anlamlarının altlarına yazınız. (5x2=10 puan)

a. Uğradığı maddi veya manevi zararı karşılayacak bir iş yapmak.

Acısını çıkarmak.

b. Bir şeyin gerçek değeri, ancak ona çok ihtiyaç duyulduğu zaman iyi anlaşılır.

Abanın kadri yağmurda bilinir.

c. Gereğinde, bir konuya yeniden dönebilme imkânı bırakmak, kesip atmamak.

Açık kapı bırakmak.

d. Beklenmedik bir sırada umut verici durumlarla da karşılaşma imkânı vardır.

Gün doğmadan neler doğar.

e. Herkesin kendine özgü bir çalışma yöntemi, bir iş yapma biçimi vardır.

Her yiğidin bir yoğurt yiyisi vardır.

7. Aşağıdaki cümlelerin karşısına tabloda verilen anlam özelliklerinden ilgili olanları yazınız. (5x2=10 puan)

Neden-sonuç	Amaç-sonuç	Koşul-sonuç	Öznel cümle	Nesnel cümle
Karşılaştırma	Sitem	Tahmin	Kesinlik	Benzetme

a) Şehirdeki en iyi arkadaşım, kitaplarımı saklamak için dolap yaptırdığım marangoz.

(*Karşılaştırma, amaç-sonuç, nesnel cümle*)

b) Söz birliği etmiş çocuklar gibi hepiniz beni suçladınız.

(*Benzetme, sitem, öznel cümle*)

c) Bu buzulun yüz ölçümü aşağı yukarı Britanya adası kadar olabilir.

(*Karşılaştırma, tahmin, öznel cümle*)

d) Bilim insanlarının teorilerine göre yıldızın parlaklığındaki düşüş, zamanın dolmasından kaynaklanıyor.

(*Neden-sonuç, nesnel cümle*)

e) Düzenli ve planlı çalıştığı takdirde sınavı kazanacağına eminim.

(*Koşul-sonuç, kesinlik, öznel cümle.*)

8. Mehmet ile Can, yılın ilk günü okulun önünde buluştu. Gidecekleri gezi için çok heyecanlıydılar. Hemen yola çıktılar. Yolda çok eğlenceli sohbetler etmişlerdi.

Bu hikâyenin aşağıda istenen yapı unsurlarını ilgili kısımlara yazınız. (5x2=10 puan)

Olay	<i>Mehmet ile Can'ın buluşup geziye çıkması</i>
Yer (Mekân)	<i>Okulun önü, gezi yolu</i>
Zaman	<i>Yılın ilk günü</i>
Kişiler	<i>Mehmet ve Can</i>
Anlatıcı	<i>III. tekil kişi</i>

9. Aşağıdaki cümlelerde yapılan anlatım bozukluklarının nedenlerini karşlarına yazınız. (5x2=10 puan)

a	Bizi karşısında görünce korkudan etekleri zil çaldı.	<i>Deyimin yanlış kullanılması</i>
b	Kişinin kendine özgün fikirleri olmalıdır.	<i>Gereksiz sözcük kullanılması</i>
c	Alt daireyi iki üniversiteli genç kiraladı.	<i>Sözcüklerin yanlış yerde kullanılması</i>
d	Tam sekiz yıl kadar önce İstanbul'a gitmiştik.	<i>Anlamca çelisen sözcüklerin kullanılması</i>
e	Kardeşini dün de buralarda görmüştüm.	<i>Anlam belirsizliği</i>

10. İnsanı ikişey ayakta tutar (:) sevgi ve umut (.) Sevmeyen ve seilmeyen insan kendini her zaman yarım his eder. Umut etmeyeninse daima yolunun üzerin de bir belirsizlik (..) Heyhat (,) bazıları hayatından çıkardığı bu duyguların yerini maddi nesnelere doldurmaya çalışıyor (!)

Bu parçadaki yazımı yanlış olan sözcükleri bularak aşağıya bunların doğrularını yazınız ve belirtilen boşluklara uygun noktalama işaretlerini koyunuz. (10 puan)

Metinde yanlış yazılan sözcüklerin doğru yazımı: ikisey → iki sey, her zaman → her zaman, his eder → hisseder, üzerin de → üzerinde

CEVAP ANAHTARI

1. BÖLÜM

1. ETKİNLİK

	- mak / - mek	Sözcüğün Türü
1.	Çalış- mak (Anlamli olur)	fiildir.
2.	Masa- mak (Anlamsiz olur)	İsim soylu sözcüktür.
3.	Gör- mek (Anlamli olur)	Fiildir.
4.	Uyu- mak (Anlamli olur)	Fiildir.
5.	Kendi- mek (Anlamsiz olur)	İsim soylu sözcüktür.
6.	Atıl- mak (Anlamli olur)	Fiildir.
7.	Zamir- mek (Anlamsiz olur)	İsim soylu sözcüktür.
8.	Bil- mek (Anlamli olur)	Fiildir.
9.	Kitap- mak (Anlamsiz olur)	İsim soylu sözcüktür.
10.	Kızır- mak (Anlamli olur)	Fiildir.
11.	Yaşlı- mak (Anlamsiz olur)	İsim soylu sözcüktür.
12.	Terlik- mek (Anlamsiz olur)	İsim soylu sözcüktür.
13.	Kaç- mak (Anlamli olur)	Fiildir.

2. ETKİNLİK

Fiil: 1, 4, 6

İsim: 2, 3, 5

3. ETKİNLİK

İş (Kılış) Fiili	Durum Fiileri	Oluş Fiilleri
1-3-5-6-7-9- 10-15-18-22- 23-25-27-33- 34-35-37-38	2-4-8-12-13- 14-16-19-28- 30-32-39	11-17-20-21- 24-26-29-31- 36-40

4. ETKİNLİK

Fiilin Master Hali	Fiilin Anlam Özelliği	Fiilin Master Hali	Fiilin Anlam Özelliği
öğrenmek	kılış fiili	başlamak	durum fiili
istemek	kılış fiili	vermemek	kılış fiili
olmak	Durum fiili	girmek	durum fiili
gelmek	Durum fiili	ilgilenmek	durum fiili
yerleşmek	Durum fiili	görmek	kılış fiili

5. ETKİNLİK

1. Şimdiki zaman	12. Gelecek zaman
2. Görülen geçmiş zaman	13. Şimdiki zaman
3. Duyulan geçmiş zaman	14. Görülen geçmiş zaman
4. Gelecek zaman	15. Duyulan geçmiş zaman
5. Gereklilik kipi	16. Gereklilik kipi
6. İstek kipi	17. Şart kipi
7. Şart kipi	18. Görülen geçmiş zaman
8. Geniş zaman	19. İstek kipi
9. Geniş zaman	20. Geniş zaman
10. Emir kipi	
11. Duyulan geçmiş zaman	

6. ETKİNLİK

Olumlu	Olumsuz
Bakıyorum	Bak-mı-yor-um
Okursun	Oku-maz-sın
Gitmelisiniz	Git-me-meli-siniz
Seveceksiniz	Sev-me-y-ecek-siniz
Geleydin	Gel-me-y-e-y-di-n
Yazar	Yaz-maz
Çıksan	Çık-ma-sa-n

7. ETKİNLİK

Fiiller	Fiillerde Soru
Görmüşsün	Görmüş müsün?
Almadı	Almadı mı?
Kazansam	Kazansam mı?
Bakmamalısın	Bakmamalı mısın?
Yürüyor	Yürüyor mu?
Kalkmamış	Kalkmamış mı?
Gülüyor	Gülüyor mu?

8. ETKİNLİK

	Kip Eki	Kipin Adı	Kişi Eki	Kişisi
1.	-di	Görülen geçmiş Zaman	-m	1. Tekil şahıs
2.	-yor	Şimdiki zaman	-	3. Tekil şahıs
3.	-ar	Geniş zaman	-	3. Tekil şahıs
4.	-meli	Gereklilik kipi	-sin	2. Tekil şahıs
5.	-acak	Gelecek zaman	-sin	2. Tekil şahıs
6.	-dü/-du/-di	Görülen geçmiş zaman	-	3. Tekil şahıs
7.	-miş	Duyulan geçmiş zaman	-	3. Tekil şahıs
8.	-yor	Şimdiki zaman	-um	1. Tekil şahıs
9.	-di	Görülen geçmiş zaman	-	3. Tekil şahıs
10.	-e	İstek kipi	(I) -im	1. Çoğul şahıs
11.	-mez	Geniş zaman olumsuzu	-	3. Tekil şahıs
12.	-sa	Şart kipi	-lar	3. Çoğul şahıs
13.	-	Emir kipi	-	2. Tekil şahıs
14.	-miş	Duyulan geçmiş zaman	-	3. Tekil şahıs
15.	-yor	Şimdiki zaman	-um	1. Tekil şahıs
16.	-	Emir kipi	-	2. Tekil şahıs
17.	-maz	Geniş zaman olumsuzu	-	3. Tekil şahıs
18.	-malı	Gereklilik kipi	-sınız	2. Çoğul şahıs
19.	-ecek	Gelecek zaman	-im	1. Tekil şahıs
20.	-ar	Geniş zaman	-	3. Tekil şahıs

9. ETKİNLİK

- Koşmuyor musun?
- Baksa mı?
- Çıkmamış mıyım?
- Yürüdük mü?
- Yaşamazlar mı?
- Gideyim mi?
- Çalışmamalı mısınız?
- Yatmayacak mısın?
- Düşünmesin mi?

10. ETKİNLİK

Haber: 1, 4, 7

Dilek: 2, 3, 5, 6

11. ETKİNLİK

- düşmemiş
- yürümüyorum
- bakmadı
- kullanmadık
- açmamıştı
- ölmemişti
- girmedim

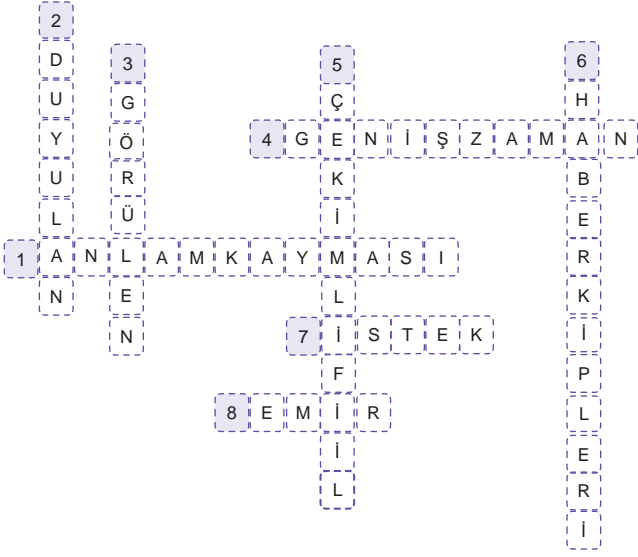
12. ETKİNLİK

Çekimlenen Kip	Kastedilen Kip
Geniş zaman	Geçmiş zaman
Şimdiki zaman	Geçmiş zaman
Geniş zaman	Geçmiş zaman
Geniş zaman	Geçmiş zaman
Gelecek zaman	Gereklilik kipi
Şimdiki zaman	Geniş zaman
Geniş zaman	Gelecek zaman
Emir kipi	İstek kipi
Gelecek zaman	Emir kipi

13. ETKİNLİK

- açılmış / söylemiş
- ola
- bekler
- kalasın
- olmalısın
- atılır
- etmiş
- acıma
- bulsun

14. ETKİNLİK

2. BÖLÜM

1. ETKİNLİK

	Gerçek Anlam	Mecaz Anlam	Terim Anlam
1.		ışık	roman
2.	gece	tat	
3.	eski	saymak	
4.	el		palet
5.	yerler		kroki
6.	dil		nota
7.	kalabalık		koy
8.	yürürlük		kanun
9.	komşu	sıcak	
10.	haksızlık	ağır	
11.	izlemek		perde
12.	toplanmak		konser
13.	tekme		faul
14.	sohbet	koyu	
15.	branş		triathlon
16.	bakış	keskin	
17.	oyalamak	boş	
18.	söz	ağır	

2. ETKİNLİK

1. ansızın	4. müracaat	7. hürmet
2. imtiyaz	5. bildiri	8. yoksul
3. yenilgi	6. görev	9. seyrettiğimiz

3. ETKİNLİK

1. Bitecek	5. Zararlı	9. Buldum
2. Başlamayacak	6. Faydasız	10. Kaybetmedim
3. Kapatınca	7. Gülmek	11. Unutmak
4. Açmayınca	8. Ağlamamak	12. Hatırlamamak

4. ETKİNLİK

1. Bağlantı	6. Sevimsiz	11. İsteğe bağlı
2. Veri	7. Etkin	12. Verim
3. Bölüm	8. Sanal sohbet	13. Sıcakkanlı
4. Tasarım	9. Tekdüze	14. Yasa dışı
5. Saçma	10. Uzlaşma	15. Kuşak

5. ETKİNLİK

1. yar	3. dolu	5. dal	7. gül
2. kır	4. çay	6. ben	

6. ETKİNLİK

1. Arkadaş	5. Stres
2. İstek–Arzu	6. Huzur
3. Kıyı	7. Darılmak–Kırılmak
4. Ezmek–Çiğnemek	8. Kaçmak–Savuşmak

7. ETKİNLİK

1. Dünya – Kuzey yarım küre – Asya – Türkiye – Ankara
2. Tür – şiir – lirik şiirler – Memleket İsterim
3. Canlı – bitki – ağaç – çam
4. Varlık – canlı – düşünen – insan – erkek – Tahir
5. Varlık – cansız – betonarme – bina – daire

8. ETKİNLİK

1. Kalbin ince bir tüye benzetilmesi
2. Kaldırımlardaki gecenin esmer bir kadına benzetilmesi
3. Kubbelerin pırlantaya benzetilmesi
4. Minarenin şahadet parmağına benzetilmesi
5. Boğazın gümüş bir mangala benzetilmesi
6. Sesin tanbur ve uda benzetilmesi
7. Kainatın muşamba dekora benzetilmesi
8. Dünyanın çalkalanan bir bardak suya benzetilmesi
9. Ümidin bir kuru yaprağa benzetilmesi

9. ETKİNLİK

1. Ay ve güneş
2. Kaldırımlar
3. Sakarya
4. Tarih
5. Bulut
6. Zaman

10. ETKİNLİK

1. Çiğdem
2. Mes
3. Ceviz ağacı
4. Dal

11. ETKİNLİK

1. Hayat – Ölüm / Günah – Rahmet
2. kaynatmak–serinlik / yer–gök
3. tepinmek–ağlamak
4. sükût–çılgılık
5. gülen–ağlayan
6. uyku–uyanık
7. sürünmek–ayağa kalkmak
8. büyük–küçük / çıkan–inen

12. ETKİNLİK

1. Nil ve Tuna Nehirlerine kardeşlik ve cömertlik özelliği verilerek kişileştirme yapılmıştır. “Giden–Dönen” arasında da tezat vardır.
2. “İstanbul’u yüz bin gözle seyretmek” ifadesinde abartma yapılmıştır.
3. Tilki konuşturulduğu için hem konuşturma hem de kişileştirme vardır.
4. Karanlık ıslak bir yorgana benzetildiği için benzetme sanatı yapılmıştır.
5. Başın göğe ermesinde abartma sanatı vardır.
6. Gölgenin uğurlamasında kişileştirme sanatı yapılmıştır.
7. ısıtmak–üşütmek, ağlatmak–güldürmek, hastalık–sağlık arasında tezat sanatı vardır.
8. Geldi–gitti, yalan–gerçek arasında tezat vardır.
9. Tekerleklerin yollara bir şeyler anlatmasında kişileştirme vardır.

3. BÖLÜM

1. ETKİNLİK

1. m
2. d–ı
3. f–k
4. a–h
5. c
6. b–g
7. e
8. o
9. j–l
10. n

2. ETKİNLİK

Uygun Çıkış : 1. Çıkış

3. ETKİNLİK

1. Aç tavuk kendini buğday ambarında sanır.
2. Damlaya damlaya göl olur.
3. Can çıkmayınca huy çıkmaz.
4. Çivi çakar ama yeri kalır.
5. Bakarsan bağ olur, bakmazsan dağ olur.
6. Bana dokunmayan yılan bin yaşasın.
7. Dağ başından duman eksik olmaz.

4. ETKİNLİK

1. Ağır kazan geç kaynar.
2. Çömlekçi suyu saksıdan içer.
3. Diken battığı yerden çıkar.
4. Al elmaya taş atan çok olur.
5. Ağaca balta vurmuşlar “sapı bedenimden” demiş.
6. Balık baştan kokar.
7. Arpa eken buğday biçmez.
8. Bir ağaçta gül de biter, diken de.

5. ETKİNLİK

1. A
2. D
3. E
4. H
5. B
6. C
7. F
8. A
9. C
10. H
11. D
12. G

6. ETKİNLİK

Uygun Çıkış : 5. Çıkış

7. ETKİNLİK

1. Yansıma sözcük
2. Eş anlamlı sözcük
3. Zıt anlamlı sözcük
4. Bir anlamlı bir anlamsız sözcük
5. Her ikisi de anlamsız sözcük
6. Yakın anlamlı sözcük
7. Aynı sözcüklerin tekrarı

8. ETKİNLİK

1. Yavaş ve düzensiz
2. Ayrıntıları düşünülmeden
3. Sızlanarak
4. Şöyle böyle
5. Sonu görünmeyecek kadar geniş olan
6. Saklamaksızın
7. Yaklaşık olarak
8. Düzenli, kalıcı
9. Sevinçle
10. Az, seyrek olan

9. ETKİNLİK

1. F 2. B-H 3. A-E 4. C-D 5. G

10. ETKİNLİK

1. Deyimler 3. Özdeyişler
2. Atasözleri 4. İkilemeler

1. DÖNEM 1. YAZILI SINAVLARI: SENARYO - 1

1.

a. Şiirde Elif'in, kağnısıyla Mustafa Kemal önderliğindeki ordu-muza mermi taşıması ve askerler tarafından da çok sevilmesi dile getirildiğinden ilk dizede geçen "Mustafa Kemal'in Kağnısı" ifadesi şiirin başlığı olmaya uygundur.

b. Elif, kağnı arabasıyla askerlere mermi taşıyordu.

c. Kocabaş, çok ihtiyar ve zayıf bir hayvandır

d. Elif, öküzlerine "Kaocabaş" ve "Sarıköz" isimlerini vermiştir.

2. **Atasözünün doğru kullanımı:** Altın, yere düşmekle pul olmaz.

Atasözünün anlamı: Üstün nitelikli kişinin değeri, bulunduğu yerden uzaklaştırılmasıyla azalmaz.

3. Verilen metinde köprünün üstünden geçen arabalara insana ait bir özellik olan gülümseme özelliği verilerek arabalar kişileştirilmiştir. Bu nedenle metinde kişileştirme sanatı yapılmıştır.

4. Ablaların evinin karşısına geçen hafta Yağmur Bakkaliyesi ve Cemre Tuhafiye açıldı.

5. Hikâye edici metinler, belirli bir yer ve zaman diliminde yaşanmış veya kurgulanmış bir olayla ilgili yazılan metinlerken; bilgilendirici metinler bir konuda bilgi vermek için yazılan metinlerdir. Buna göre;

- a. hikâye edici metin
- b. bilgilendirici metin
- c. hikâye edici metin
- d. bilgilendirici metin
- e. hikâye edici metindir.

6. Hikâyede geçen olay; Melis'in yaz tatilinde teyzesinin yanına gönderilmesi ve ABD'deki bir alışveriş merkezinde teyzesini kaybetmesidir. Hikâyedeki yerler ise Eskişehir, ABD, alışveriş merkezidir. Yaz tatili, hikâyenin zamanını oluşturmaktadır. Melis, annesi ve teyzesi ise hikâyenin kahramanlarıdır. Anlatıcı III. tekil kişidir.

7. Verilen cümlelerde iki noktanın kullanılması gereken yerler şöyledir:

- a. Yarışmadakiler(:) Efe(,) Can(,) Gül(,) Eda.
- b. 1000(:)4(=)250
- c. Fikrimi söylüyorum(:) Bu iş olmaz(,)
- d. http(:)//ttk(,)gov.(,)tr
- e. Öğretmen sayar(:) defter(,) kalem(,) silgi(...)

8. I. "uzaklaşıyor" → Nesne alamadığı ve öznenin kendi iradesiyle gerçekleştiği için durum fiildir.

II. "istiyorum" → Eylem, öznenin kendi isteği ile gerçekleştiği ve özne bir nesneyi etkilediği (fiilden önce "onu" sözcüğü getirilebildiği) için iş (kılış) fiildir.

III. "sararmış" → Öznenin kendi iradesi dışında geçirdiği değişimi bildirdiği ve nesne alamadığı için oluş fiildir.

IV. "uzamışsın" → Öznenin kendi iradesi dışında geçirdiği değişimi bildirdiği ve nesne alamadığı için oluş fiildir.

V. "eğlendiler" → Nesne alamadığı ve öznenin kendi iradesiyle gerçekleştiği için durum fiildir.

9.

vermemişler mi				
ver-	-me	-miş	-ler	mi
fiil kökü	olumsuzluk eki	duyulan geçmiş zaman eki	3. çoğul şahıs	soru eki

10.

	A	B	C
Anlam Kayması	“farklı oluyor” fiilinde kullanılan kip şimdiki zamandır, kastedilen zaman ise geçmiş zamandır.	“başlar, dâhil oluruz, beklenir” fiillerinde kullanılan kip geniş zamandır, kastedilen zaman ise geçmiş zamandır.	“bayramlaşılır, verilir, yapılır, ağırlanır, gidilir, çıkar” fiillerinde kullanılan kip geniş zamandır, kastedilen zaman ise geçmiş zamandır.

1. DÖNEM 1. YAZILI SINAVLARI: SENARYO - 2

1.

a. Metinde, hoşsohbet bir Erzurumlu'nun etkileyici bir sözüne yoğunlaşıldığından metne “Güzel Söz, Hoşsohbet, Sözün Gücü” gibi ifadeler başlık olarak getirilebilir. Ancak burada sözü söyleyenin memleketi değil, sözü ön plana çıkarılmaya çalışıldığından “Erzurum” sözcüğü bu metne başlık olamaz.

b. Metnin konusu az sözle çok şey ifade etmektir.

c. Metnin ana fikri, “Türk halkı duygularını az sözle anlatma becerisine sahiptir..” ifadesidir.

d. Yazar, kendisinin yaşadığı bir hatırayı anlattığından metin 1. kişi ağzıyla anlatılmıştır.

2. “Dedemlere gidip teyzemleri de orada görünce ağızım açık kaldı.” cümlesinde geçen deyim “Ağızı açık kalmak” ve bu deyim anlamı ise “Çok şaşırarak, şaşakalmak”tır.

3. Yay ayraçla belirtilen yerlere sırasıyla (:), (,), (,) (...) işaretleri getirilmelidir. Ayrıca “iş adamları” şeklinde ayrı yazılması gereken sözcük birleşik, “meydanda” şeklinde birleşik yazılması gereken ek olan “-da” ayrı, “yoktu ki” şeklinde ayrı yazılması gereken bağlaç olan “ki” birleşik yazıldığından yazım yanlış yapılmıştır.

4. I. dördlükte kitabın “Çalış, iyi, doğru ol.” demesiyle kitap konuşurulduğundan konuşurma ve kişileştirme, II. dördlükte rüzgâr, nefese benzetildiğinden benzetme, III. dördlükte dağlara giyinme ve bulutlara da ağlama özelliği verildiğinden kişileştirme, IV. dördlükte “düşman” ve “dost” sözcükleri arasında zıtlık bulunduğundan tezat sanatı yapılmıştır.

5. I numaralı “eğilir” ve II numaralı “yeşerir” fiilleri öznenin kendi iradesi dışında geçirdiği değişimi bildirdiği ve nesne alamadığı için oluş, III numaralı “sevdim” fiili öznenin kendi isteği ile gerçekleştiği ve özne bir nesneyi etkilediği (fiilden önce “onu” sözcüğü getirilebildiği) için iş (kılış) fiilidir.

6.

katılayım	Fiil	Kip eki	Kişi eki	Kipin türü
	katıl-	-a	-ım	İstek kipi

7.

Olay: İhtiyar adamın balıkçı kahvesinde çay içip oradan ayrılması

Yer: Balıkçı kahvesi

Zaman: Sabah vakti

Kişiler: İhtiyar adam, garson, kahvedekiler

8. a şiiirindeki dizelere “en çok” ifadesi “karşılaştırma”, “sözcüklerdendir” ifadesi “örneklendirme”, “içindir” ifadesi “amaç-sonuç”; b şiiirindeki dizelere “gibi” ifadesi “benzetme”, “gelmezsen” ifadesi “koşul-sonuç” ve c şiiirindeki dizelere “sevincinden” ifadesi “neden-sonuç” anlamı katar.

9. a metninde Nurullah Ataç'ın hayatı anlatıldığından bu metin biyografi; b metninde yaşananlar, tarih belirtilerek anlatıldığından bu metin günlük; c metninde yazar kendi hayatını anlattığından bu metin otobiyografi ve d metninde yazar, fikirlerini samimi bir dile karşısında biri varmış gibi anlattığından bu metin söyleşidir.

10. Nesnel cümleler: I, II, III, IV, V, VIII

Öznel cümleler: VI, VII, IX

1. DÖNEM 1. YAZILI SINAVLARI: SENARYO - 3

1.

Olay: Alanson'un etrafında bulunan göl, çiçek, yonca gibi nesnelere inceleme

Yer (Mekân): Kulübe ve gölün yanı

Zaman: Yılbaşı sabahı

Kişiler: Alanson

2. İkinci dizede tren, geline benzetilerek benzetme (teşbih); insana ait bir özellik olan heyecanla kalbin çırpması (atması) özelliği dördüncü dizede ağaçlara verilerek kişileştirme (teşhis) sanatı yapılmıştır.

3. Bunca gecikmişliğe rağmen o günlerin **acısını çıkarabilmesi**-ne imkân tanıdı.

Bana her şeyi anlatmak, **içini dökmek** istiyordu.

Ben kendi hesabıma bir parça Fransızca öğrenebilmek için **akla karayı seçtim**.

Hiçbir şey değişmemiş, her şey **eski hamam eski tas** olmuştu.

Bütün parasını düşünceşizce ve hesapsızca harcamış, **har vurup harman savurmuştu**.

4. I numaralı cümledeki “karardı” ve III numaralı cümledeki “uzamış” fiilleri öznenin kendi iradesi dışında geçirdiği değişimi bildirdiği ve nesne alamadığı için oluş, II numaralı cümledeki “gidiyor” ve V numaralı cümledeki “bıkmıştı” fiilleri nesne alamadığı ve öznenin kendi iradesiyle gerçekleştiği için durum, IV numaralı cümledeki “istemiyordu” fiili öznenin kendi isteği ile gerçekleştiği ve özne bir nesneyi etkilediği (fiilden önce “onu” sözcüğü getirilebildiği) için iş (kılış) fiilidir.

5.

- a. Neden–sonuç, d. Neden–sonuç
b. Amaç–sonuç e. Amaç–sonuç
c. Koşul–sonuç

6.

	Kökü	Kipin türü	Kipi	Kişi	Yapısı
gelir	gel–	Haber kipi	Geniş zaman	3. tekil şahıs	Basit

7. Parçadaki ilk iki boşluğa “Anlamca tamamlanmış cümlelerin sonuna nokta konur.” kuralından hareketle nokta, üçüncü boşluğa “İkiden fazla eş değer ögeler arasında virgül bulunan cümlelerde öznenen sonra noktalı virgül konur.” kuralından hareketle noktalı virgül, dördüncü boşluğa “Eş görevli sözcüklerin arasına virgül konur.” kuralından hareketle virgül ve son boşluğa “Soru anlamı içeren cümlelerin sonuna soru işareti konur.” kuralından hareketle soru işareti getirilmelidir..

Parçada “bugün” şeklinde birleşik yazılması gereken sözcük ayrı yazıldığından ve kendisinden önceki sözcüğe “sınıftaki” şeklinde birleşik yazılması gereken “–ki” eki ayrı yazıldığından yazım yanlışı yapılmıştır.

8.

	Biçim	Anlam
Oğlum sık sık sinemaya <u>gidiyor.</u>	Şimdiki Zaman	Geniş Zaman
Yaptıklarını onun yanına <u>bırakmam.</u>	Geniş Zaman	Gelecek Zaman
Hastayı hemen <u>göreyim.</u>	İstek Kipi	Gereklik Kipi
Bu parayı alıp anneme <u>verirsin.</u>	Geniş Zaman	Emir Kipi
Sabahları kahvaltı <u>yapıyorum.</u>	Şimdiki Zaman	Geniş Zaman

9.

a. Metinde, okuduğumuz edebî metinlerin bizlere deneyimler kazandırarak kişilik gelişimi, konuşma ve yazmada fayda sağladığından bahsettiği için “Edebî Eserlerin Kazandırdıkları” ifadesi şiirin başlığı olmaya uygundur.

b. Metnin ana fikri “Edebî eserler bize pek çok yönden deneyim kazandırır.” ifadesi olur.

c. Metnin konusu edebî metinlerin bizlere deneyimler kazandırarak kişilik gelişimi, konuşma ve yazmada fayda sağladığıdır.

10. Verilen parçayı, yazar sanki karşısındaki biri ile sohbet ediyormuş gibi samimi ve karşılıklı konuşma havası içinde yazdığı için parçanın türü söyleşidir.

4. BÖLÜM

1. ETKİNLİK

1. Türemiş fiil	8. Basit fiil	15. Türemiş fiil
2. Basit fiil	9. Türemiş fiil	16. Basit fiil
3. Türemiş fiil	10. Türemiş fiil	17. Türemiş fiil
4. Türemiş fiil	11. Türemiş fiil	18. Basit fiil
5. Basit fiil	12. Basit fiil	19. Basit fiil
6. Türemiş fiil	13. Türemiş fiil	20. Türemiş fiil
7. Türemiş fiil	14. Türemiş fiil	

2. ETKİNLİK

- Kol– la– yor: Türemiş Fiil, Yapım eki
- Görüyorum: Basit fiil
- Kayna–t–ır: Türemiş fiil
- Uçuyor: Basit fiil
- Don–dur–muşlar: Türemiş fiil
- Kalkar: Basit fiil
- Yendik: Basit fiil

3. ETKİNLİK

1	2	3
Memnun oldum	Bakakaldım	Gözden düşmüş
Tarif etti	Süregelmiş	Burnundan soluyor
Yardım etti	Düşeyazdım	Başvurdum
	Düşüverdi	Vazgeçtim
	Çözebilirim	

4. ETKİNLİK

Tezlik Fiili	Yaklaşma Fiili	Sürerlik Fiili	Yeterlik Fiili
Oturuverdi	Donayazdı	Donakaldı	Gidebilirim
Kalkıverdi	Öleyazdı	Gidedurun	Alabilirsin
Yakalayıverdi	Düşeyazdı	Anlatılagelmiş	Çözemeyebilir

5. ETKİNLİK

Basit Fiiller	Türemiş Fiiller	Birleşik Fiiller
Gideceksin	Duyurulmuştur	Emin olabiliriz
Takarlar	Yaşarmış	Kullanabilirler
Görüyorduk	Niyetlendi	Ortaya koyuyor

6. ETKİNLİK

- A. Basit Fiiller
 B. Türemiş Fiiller
 C. Birleşik Fiiller
 1. Yardımcı Eylemle Kurulan Birleşik Fiiller
 2. Anlamca Kaynaşmış Birleşik Fiiller
 3. Kurallı Birleşik Fiiller
 a. Yeterlik Fiili
 b. Tezlik Fiili
 c. Sürerlik Fiili
 d. Yaklaşma Fiili

7. ETKİNLİK

1. getiremem / getiremeyebilirim
2. yapabilirim.
3. düşeyazdım.
4. oluverdik.
5. gidedurun
6. çözüvermedi / çözmeyiverdi.

8. ETKİNLİK

Uygun Çıkış : 1. Çıkış

9. ETKİNLİK

Basit zamanlı fiili birleşik zamanlı yapmış: 1, 2, 3, 5, 7

İsim soylu sözcüğü yüklem yapmış: 4, 6, 8, 9

10. ETKİNLİK

1. Geniş zaman, 1. çoğul kişi
2. Görülen geçmiş zaman 3. tekil şahıs
3. Öğrenilen geçmiş zaman 3. tekil şahıs
4. Geniş zaman 3. tekil şahıs
5. Geniş zaman 3. tekil şahıs
6. Görülen geçmiş zaman 1. tekil şahıs
7. Görülen geçmiş zaman 2. tekil şahıs

11. ETKİNLİK

1. ek fiilin şartı
2. ek fiilin öğrenilen geçmiş zamanı
3. ek fiilin görülen geçmiş zamanı
4. ek fiilin geniş zamanı
5. ek fiilin görülen geçmiş zamanı

6. ek fiilin görülen geçmiş zamanı
7. ek fiilin şartı
8. ek fiilin görülen geçmiş zamanı
9. ek fiilin görülen geçmiş zamanı
10. ek fiilin geniş zamanı
11. ek fiilin görülen geçmiş zamanı
12. ek fiilin öğrenilen geçmiş zamanı
13. ek fiilin görülen geçmiş zamanı

12. ETKİNLİK

Birleşik Çekimli Fiil	
1. Geliyorsam	5. Çalışırsalar
2. Okuduğunuz	6. Yazmalıydın
3. Hastalanacakmışız	7. Çıksaymışız
4. Görmüştü	8. Söyleyeydim

13. ETKİNLİK

	Yapısı	Basit veya Birleşik Fiil	Çekim Özelliği
1.	Türemiş Fiil	Birleşik Çekimli Fiil	Geniş zamanın rivayeti
2.	Birleşik Fiil	Basit Çekimli Fiil	Görülen geçmiş zaman
3.	Birleşik Fiil	Birleşik Çekimli Fiil	Geniş zamanın hikâyesi
4.	Türemiş Fiil	Birleşik Çekimli Fiil	Şimdiki zamanın hikâyesi
5.	Basit Fiil	Birleşik Çekimli Fiil	Gereklilik kipinin rivayeti

5. BÖLÜM**1. ETKİNLİK**

Sebeup – Sonuç : 1, 3, 7, 11

Amaç – Sonuç : 2, 5, 10

Koşul – Sonuç : 4, 6, 8, 9, 12, 13

2. ETKİNLİK

	Cümleler	Anlam İlişkileri
1.	kaza yapmıştı	Sebeup – Sonuç
2.	köyüne dönmeye karar verdi.	Amaç – Sonuç
3.	aşamayacağıın engel yoktur.	Koşul – Sonuç
4.	yerimizde saymaya devam ederdik.	Koşul – Sonuç
5.	bütün boş arazileri ekti.	Sebeup – Sonuç
6.	yatırımlar artacaktır.	Koşul – Sonuç
7.	her şeyini kaybetmiş oldu.	Sebeup – Sonuç
8.	yakacak yardımı yapıldı.	Sebeup – Sonuç
9.	gece gündüz çalışıyordu.	Amaç – Sonuç
10.	insanlık aç kalırdı.	Koşul – Sonuç
11.	sistem bir anda çöktü.	Sebeup – Sonuç
12.	bizimle gelmeyi kabul etmedi.	Sebeup – Sonuç
13.	gözleri kızarmıştı.	Sebeup – Sonuç
14.	tarımla uğraşmaktadır.	Amaç – Sonuç
15.	işimizi bırakmak zorunda kaldık.	Sebeup – Sonuç

3. ETKİNLİK

	Cümleler	Karşılaştırılan Unsurlar
1.	göre	Koşanlar ve yürüyenler
2.	daha	Dün ve bugün
3.	kadar	Mimar Sinan ile diğer mimarlar
4.	çok	O ve diğerleri
5.	en	İnsanlar
6.	gibi	O ve diğer insanlar
7.	çok	Ben ve o

4. ETKİNLİK

	Benzeyen	Benzetilen
1.	Su	Buz
2.	O	Patlamaya hazır volkanik dağ
3.	Annesinin eli	Pamuk
4.	Hayvan	Annesini kaybetmiş çocuk
5.	Yarin yüzü	Gül

5. ETKİNLİK

	Anlatılan Konu	Verilen Örnek
1.	Anadolu birçok uygarlığa ev sahipliği yapmış.	Hititler, Persler, Urartular, Frigler
2.	Telefon seçerken bakılması gerekenler	Şarj ömrü, hafızası, fotoğraf çekim kalitesi
3.	Günümüzde dikkat çekilen müzikler	Sanat müziği, halk müziği, pop müzik
4.	Ünlü roman yazarımızın bildiği diller	İngilizce, Fransızca
5.	Renklerin insan psikolojisi üzerindeki etkileri	Açık renkler dinlendirirken koyu renkler yormakta

6. ETKİNLİK

1. Bardaktan boşanırcasına yağmurun yağması
2. Gözyaşlarının sel olması
3. Taş taş üstüne bırakmamak
4. Çocuğun ateşler içinde yanması
5. Ortalığı ayağa kaldırmak
6. İğne atılsa yere düşmeyecek olması

7. ETKİNLİK

1. iyi
2. bu ümitsizlik havasını geride bırakarak
3. çok güzel şekilde
4. Çok yakın
5. zor şartlarda
6. çok sevdiğim

8. ETKİNLİK

Nesnel cümle: 1, 3, 4, 6

Öznel cümle: 2, 5

9. ETKİNLİK

Doğrudan anlatım: 1, 3, 4

Dolaylı anlatım: 2, 5

10. ETKİNLİK

- Acıkanın yanağından, susayanın dudağından belli olur.
- Açma sırrını dostuna, dostunun dostu vardır o da söyler dostuna.
- Akılları pazara çıkarmışlar herkes yine kendi aklını almış.
- Alçak yerde yatma sel alır, yüksek yerde yatma yel alır.
- Altını saklamak değil, kuruşu saklamak hünerdir.

11. ETKİNLİK

- ileri
- salkım
- pamuğu
- kışın

12. ETKİNLİK

- C
- J
- F
- E
- A
- B
- I
- H
- G
- H
- D
- .B
- E
- J

13. ETKİNLİK

- Sitem: D-8 Hayıflanma: C-5 Ön Yargı: A-2
 Pişmanlık: G-7 Beğeni: B-4 Şaşırma: E-1
 Özlem: F-6 Üzüntü: H-3

6. BÖLÜM

1. ETKİNLİK

- Zaman zarfı: 1, 4, 5
 Durum zarfı: 2, 9, 10, 14, 15
 Soru zarfı: 3, 7
 Miktar zarfı: 6, 12
 Yer-yön zarfı: 8, 11, 13

2. ETKİNLİK

- Durum zarfı
- Yer-yön zarfı
- Miktar zarfı
- Zaman zarfı
- Soru zarfı
- Durum zarfı
- Yer-yön zarfı
- Soru zarfı

3. ETKİNLİK

Zarflar	Türleri
Soğuk bir kış günü	Zaman zarfı
dışarı	yer - yön zarfı
henüz	zaman zarfı
lapa lapa	durum zarfı
yola doğru	yer-yön zarfı
çok	miktar zarfı
nasıl	soru zarfı

4. ETKİNLİK

- Zaman zarfı
- Durum zarfı
- Durum zarfı
- Miktar zarfı
- Durum zarfı
- Yer-yön zarfı

5. ETKİNLİK

- İsim
- Zarf
- Sıfat
- Zarf
- Zarf
- İsim

6. ETKİNLİK

	Yer-yön	Durum	Miktar	Zaman	Soru
1.			yürek kadar		
2.					nasıl
3.		yüceden yüceden			
4.		birden- bire			
5.				önceden önceden	
6.		çabuk			
7.		yasla			
8.	aşağı yukarı				

7. ETKİNLİK

Zarflar (Belirteçler)

- Nasıl? → Durum Zarfı
- Ne Zaman? → Zaman Zarfı
- Nereye? → Yer-Yön Zarfı
- Ne Kadar? → Miktar (Azlık-Çokluk) Zarfı
- Soru Zarfı

8. ETKİNLİK

- çok → Miktar Zarfı
- geri → Yer-Yön Zarfı
- Bir zamanlar → Zaman Zarfı
- Ne zaman → Soru Zarfı
- doğru → Yer-Yön Zarfı
- aniden → Durum Zarfı
- ağır ağır → Durum Zarfı
- telaşla → Durum Zarfı
- doğru → Yer-Yön Zarfı
- nasıl → Soru Zarfı
- kadar → Zaman Zarfı

1. DÖNEM 2. YAZILI SINAVLARI: SENARYO - 1

1.

- a. **Başlık:** Kardeşimin Sünneti
b. **Metnin Konusu:** Sünnet heyecanı
c. **Metindeki Kişiler:** Anlatıcı, anne, kardeş, misafirler
d. **Mekân:** Evin bahçesi
e. **Zaman:** Akşam saatleri
f. **Anlatıcı:** 1. tekil kişi

2. Tablodaki ilk cümlede "Kişi adlarından önce ve sonra gelen ünvanlar, saygı sözleri, rütbe adları ve lakaplar büyük harfle başlar." kuralına uyulmayarak "kaymakam" sözcüğü küçük harfle başladığından, ikinci cümlede "Hayvanlara verilen özel adlar büyük harfle başlar." kuralına uyulmayarak "Tekir" ismi küçük harfle başladığından, üçüncü cümlede "Dünya, güneş, ay kelimeleri gezegen anlamı dışında kullanıldıklarında küçük harfle başlar." kuralına uyulmayarak "dünya" sözcüğü büyük harfle başladığından, dördüncü cümlede "Düşünce, hayat tarzı, politika vb. anlamlar bildirdiğinde doğu ve batı sözlerinin ilk harfleri büyük yazılır." kuralına uyulmayarak "Bati" sözcüğü küçük harfle başladığından, son cümlede "Yer adlarında ilk isimden sonra gelen ve deniz, nehir, göl, dağ, boğaz vb. tür bildiren ikinci isimler büyük harfle başlar." kuralına uyulmayarak yer adına dahil olan "Dağı" sözcüğü küçük harfle başladığından yazım yanlışı yapılmıştır.

3. İlk şiirin ana duygusu özlemdir. Çünkü doğduğu yere karşı bir hasret vardır. Doğduğu yerdeki dağ, orman, dere ve gülleri hatırlaması özlemdir. İkinci şiirde insanın bir kişiyi sevince ne hissettiği anlatılmıştır. Şiirdeki ana duygu sevgidir.

4. a cümlesindeki "yeşerdi" fiili öznenin kendi iradesi dışında geçirdiği değişimi bildirdiği ve nesne alamadığı için oluş, b cümlesindeki "gülecek", d cümlesindeki "yürür" ve e cümlesindeki "uzandım" fiilleri nesne alamadığı ve öznenin kendi iradesiyle gerçekleştiği için durum, c cümlesindeki "sildi" fiili öznenin kendi isteği ile gerçekleştiği ve özne bir nesneyi etkilediği (fiilden önce "onu" sözcüğü getirilebildiği) için iş (kılış) fiilidir.

5.

- Benzetme:** gibi **Koşul:** severlerse
Abartma: Irmaklar kadar **Amaç:** diye
Örneklendirme: Mesela **Neden:** için
Karşılaştırma: kadar

6. İlk şiirde "batmak-doğmak" ve "solmak-açmak" sözcükleri arasında zıt anlamlılık olduğundan tezat sanatı, ikinci şiirde "Bir ah çekerek dağın taşın erimesi" ve "Göz yaşıyla değirmenin yürütülmesi" gerçekleşmesi imkânsız durumlar olduğundan abartma (mübalağa) sanatı vardır.

7. Metinde geçen öznel ifadeler: etkileyici, kapsamlı, lezzetli, tarih kokan, gayretle.
8. Numaralanmış cümlelerle oluşacak paragraf şu şekilde olmalıdır: "Grip bulaşıcı bir hastalıktır. Bu yüzden gribe yakalanan aile bireylerinden biri iyileşirken bir başkası hastalanır. Hastalananlardan kimileri bunu ayakta geçirir. Kimileri de parmaklarını kıpırdatamayacak kadar halsizleşir ve günlerce yatar." Sıralama "I – IV – II – III" şeklinde olmalıdır.

9. Kitaptaki 3, 4 ve 5. sayfalara çalışacağız.

Bugün geleceğini umduk, bekledik ve düşündük.

Erkek çocuklara Ali, Ahmet, Mehmet; kız çocuklara ise Ayşe, Fatma, Elif adları verilir.

Kararımı şöyle belirtmek isterim: Artık burada çalışmayacağım Gümrükteki memur başını kaldırdı: Adınız?

10.

Babamla <u>henüz</u> gördüm.	Zaman zarfı
Elindeki poşetleri <u>yavaşça</u> yere bıraktı.	Durum zarfı
Sınavdan iyi not almak için <u>çok</u> çalışmalısın.	Miktar zarfı
Bu havada tiyatroya <u>nasıl</u> gittiniz?	Soru zarfı
Sinirle içeri girdi, bir söz atıp <u>dışarı</u> çıktı.	Yer-yön zarfı

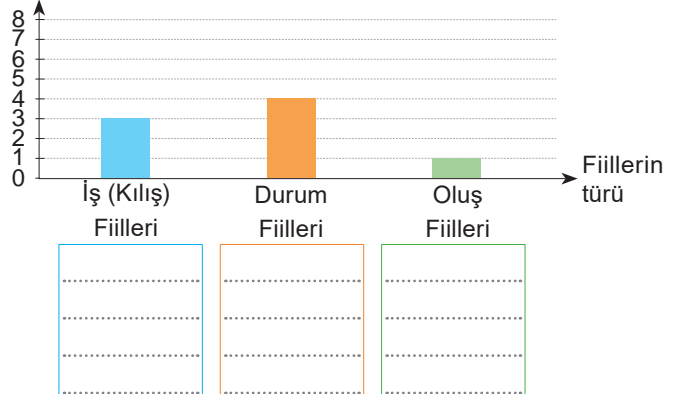
1. DÖNEM 2. YAZILI SINAVLARI: SENARYO - 2

1.

- a. Başkalarını anlamaya çalışan insan karşısındakilerden saygı görür.
b. Farklı bakış açılarına saygı duymalıyız.
c. Karşımızdakini Anlamak

2.

Anlamlarına göre fiil sayısı

İş (Kılış) Fiilleri: üretti, yaptılar, dokudular

Durum Fiilleri: girdi, sonuçlandı, ulaştı, kazandı

Oluş Fiilleri: solmuştu

3. yer alır, Asya'da, kuzeybatısında, kuzeydoğusunda
- 4.
- a. "Dönüyorum" fiilinde kullanılan kip şimdiki zaman, kastedilen kip gelecek zamandır.
- b. "uğrayacak" fiilinde kullanılan kip gelecek zaman, kastedilen kip geniş zamandır.
- c. "konuşur" fiilinde kullanılan kip geniş zaman, kastedilen kip gelecek zamandır.
- 5.
- a. Tezat (intak)
- b. Abartma (mübalağa)
- c. Kişileştirme (teşbih)
- d. Konuşturma (intak) – Kişileştirme (teşbih)
6. Metindeki **a** boşluğuna "dereyi görmeden paçaları sıvamak", **b** boşluğuna "iki arada bir derede kalmak" ve **c** boşluğuna "çaydan geçip derede boğulmak" deyimleri getirilmelidir.
- 7.
2. **tekil kişi şart kipine göre çekimi:** baksan
2. **tekil kişi istek kipine göre çekimi:** bakasın
2. **tekil kişi gereklilik kipine göre çekimi:** bakmalısın
2. **tekil kişi emir kipine göre çekimi:** bak
- 8.
- Karşılaştırma Cümlesi:** I – II
- Öznel Cümle:** I – II – III
- Beğeni Cümlesi:** III
- Neden–Sonuç Cümlesi:** I – VI
- Öneri Cümlesi:** II
- Örneklendirme Cümlesi:** V
- Amaç–Sonuç Cümlesi:** IV
- Koşul–Sonuç Cümlesi:** II
- 9.
- a. Günlük
- b. Otobiyografi
- c. Biyografi
- d. Söyleşi
- 10.
- a. Yanlış anlamda sözcük kullanımı
- b. Gereksiz sözcük kullanımı
- c. Deyimin yanlış anlamda kullanılması
- d. Sözcüğün yanlış yerde kullanımı
- e. Anlamca çelişen sözcüklerin birlikte kullanımı

7. ÜNİTE

1. ETKİNLİK

1. Her başarısız deneme başarıya bir adım daha yaklaştırmaktadır.
2. İnsanları dış görünüşüyle değerlendirmek yanlıştır.
3. Özlem
4. Yaşama sevinci

2. ETKİNLİK

1. Disleksi
2. İnsanları Tanımak

3. ETKİNLİK

1. Sanatın amacı
2. Çeşit çeşit insanların var olduğu

4. ETKİNLİK

Uygun Çıkış : 2. Çıkış

5. ETKİNLİK

Duvara yazılan isimler belirtilmediği için balık kılıcığındaki 2. soru metinden çıkarılamayacağından metinle ilişkilendirilemez. Bu nedenle balığın ağzına "2" yazılmalıdır.

6. ETKİNLİK

1. Doğu Anadolu Bölgesi'nde yer aldığı
2. Komşu illeri
3. İlçe sayısı ve nüfusu
4. En çok yetişen tarım ürünü

7. ETKİNLİK

1. annesinin yemek hazır diye seslenmesini duyunca hızla aşağıya indi.
2. hava öğleden sonra aniden karardı.
3. hemen arkasına kocaman bir buz kütlesi düştü.

8. ETKİNLİK

1. (IV.) Gökyüzünün açık, güneşli olduğu bir ilkbahar günüydü. (V.) Öğleden sonra saat tam beşe çeyrek kala, arabamla Guercina'nın Pazar yerine geldim. (I.) Alan insan kaynıyordu. (III.) Birden çanlar çalmaya, sirenler ötmeye başladı. (II.) Sonra bunun ardından savaş uçaklarını gördüm.
2. (III.) Yeşil, yumuşak çimenlerin üzerine oturmuştu. (IV.) Gözyaşları arasından bana bakıyordu. (II.) Gözleri ağlamaktan şişmiş, üstü başı dağılmıştı. (V.) Bu sitede bahçeden leylakların hafif kokusu geliyordu. (I.) Kokuyu içime çekerek odama doğru ilerledim.

9. ETKİNLİK

1. Sonuç
2. Gelişme
3. Giriş

10. ETKİNLİK

1. Açıklama
3. Betimleme
5. Tartışma
2. Öyküleme
4. Açıklama
6. Tartışma

11. ETKİNLİK

1. Öyküleyici anlatım
2. Açıklayıcı anlatım
3. Betimleyici anlatım

12. ETKİNLİK

1. görme, dokunma, işitme
2. görme, koklama, dokunma
3. görme, işitme, dokunma

13. ETKİNLİK

1. Karşılaştırma
2. Örneklendirme
3. Benzetme
4. Sayısal verilerden yararlanma
5. Tanık gösterme
6. Tanımlama
7. Benzetme

14. ETKİNLİK

1. Tanık gösterme
2. Benzetme
3. Örneklendirme
4. Karşılaştırma
5. Tanımlama
6. Sayısal verilerden yararlanma – Karşılaştırma

15. ETKİNLİK

1. Tanımlama
2. Sayısal verilerden yararlanma
3. Örneklendirme
4. Benzetme
5. Karşılaştırma

8. BÖLÜM

1. ETKİNLİK

Olay	Kişiler	Yer (Mekan)	Zaman
Keçileri kaybettiğini düşünen çobanın duyduğu tedirginlik	Çoban, köylüler, ağa	Dağda bir ağacın altı ve çevresi ile köy	Öğle vakti

2. ETKİNLİK

Olay	Kişiler	Yer (Mekan)	Zaman
Atını kaybeden Köroğlu'nun tekrar atına kavuşması	Köroğlu, at cambazı, kalabalıktan bir kişi	İstanbul – Üsküdar	Yaz mevsiminin ilk günü

3. ETKİNLİK

1. Üçüncü kişi ağzıyla anlatım
2. Birinci kişi ağzıyla anlatım

4. ETKİNLİK

1. **Olay:** Öküzü ölen köylünün toprak ağasından öküz almak için borç para istemesi ve sonrasında yaşananlar.
2. **Kişiler:** Köylü, Ağa
3. **Zaman:** Belirsizlik
4. **Mekân (Yer):** Köyün biri
5. **Anlatıcı Türü:** Üçüncü kişi ağzıyla anlatım

5. ETKİNLİK

I. METİN	II. METİN
1. Olay içinde yaşatmak amacıyla yazılmıştır.	1. Öğretmek, bilgi vermek amacıyla yazılmıştır.
2. Öznel bir anlatım vardır.	2. Nesnel bir anlatım vardır.
3. Öyküleyici anlatım vardır.	3. Açıklayıcı anlatım vardır.
4. Anlatıcı kurmaca kişidir ve birinci kişili anlatım vardır.	4. Anlatıcı gerçek kişidir ve bu da yazarın kendisidir.
5. Deyime yer verilmiştir.	5. Deyime yer verilmiştir.
6. Düzyazı şeklinde yazılmıştır.	6. Düzyazı şeklinde yazılmıştır.
7. Karşılaştırmadan ve kişileştirmeden yararlanılmıştır.	7. Karşılaştırmadan yararlanılmıştır.

6. ETKİNLİK

Ulaşılan Çıkış: 5. Çıkış

7. ETKİNLİK

a
Öznel ifadeler vardır. İkileme kullanılmıştır. Düzyazı şeklinde yazılmıştır. Açıklayıcı anlatım vardır. Benzetme yapılmıştır.
b
Öznel ifadeler vardır. Benzetme yapılmıştır. Coşku ve heyecan dile getirme vardır. İkileme kullanılmıştır. Bir duygu sezdirme vardır.
c
Nesnel ifadeler vardır. Tanımlama yapılmıştır. Bilgilendirici metinlerdir. Açıklayıcı anlatım vardır. Düzyazı şeklinde yazılmıştır.

8. ETKİNLİK

I. METİN	II. METİN
Dizeler halinde yazılmıştır. Coşku ve heyecan dile getirme vardır. Öznel anlatım vardır. Karşıt anlamlı sözcüklere başvurulmuştur. İkilemelere başvurulmuştur.	Düzyazı şeklinde yazılmıştır. Açıklayıcı anlatıma başvurulmuştur. Öznel anlatım vardır. İkilemelere başvurulmuştur. Tanık göstermeye başvurulmuştur.

9. BÖLÜM

1. ETKİNLİK

- c / Sayın Bakan
- g / Dünya – Mars – Güneş – Kutup Yıldızı
- d / Tekir'i
- k / Pembe İncili Kaftan
- e / Alman – İngiliz
- j / Türk Dil Kurumu
- k / Çalikuşu
- f / Japonca
- a / Mustafa Kemal Paşa – Seyit Onbaşı
- i / Karadeniz – Trabzon – Maçka – Sümela Manastırı
- j / Türkiye Büyük Millet Meclisi
- h / Hristiyanlar / Katolikler / Protestanlar
- b / Kaymakam
- i / Harput Kalesi /Elazığ

2. ETKİNLİK

- Güneş
- Köylü Kızlar
- batisına
- Ek Ders Yönetmeliği'nde
- Topkapı Sarayı'nı
- Milliyet gazetesini
- Ağrı Dağı
- Tuz Gölü
- Anneler Günü
- Salı
- Antep fıstığını
- Lale Devri'ni
- Başkanlığı
- Atatürk Mahallesi
- Canım Arkadaşım

3. ETKİNLİK

Hâl eki Olan "de"	Bağlaç Olan "de"	Doğru Yazımı
Evde	Şeyde	şey de
aydınlandığında	uyuyunda	uyuyun da
mayısta	sınıf ta	mayısta / sınıf da
sınıfta	sınıfta da	sınıfta
hayatımız da	yakındanda	hayatımızda yakından da
köy de	mevsiminide	köyde mevsimini de
sepetde	yumurtalarıda	sepette yumurtaları da

4. ETKİNLİK

Bağlaç Olan "ki"	Ek Olan "ki"	Doğru Yazımı
muki	sendeki	mu ki
topluyorduki	masadaki	topluyordu ki
çalışmıyordu ki	bende ki	bende ki
korkunçtuki	dışarıdaki	korkunçtu ki
bekleki		bekle ki
olduki		oldu ki

5. ETKİNLİK

- soğudu mu / bakmış ki
- olunuz ki
- hoşlanır mısınız
- karşısında
- karşınızdakinin
- siz de
- bir de
- kar mı
- ülkemizin de
- arasında / taşımıyordu
- oldu mu / Mehmet Akif de
- biz de / yapamaz mıyız
- çaresi de
- meseleler de
- gördü ki / düzeyde
- zamanki

6. ETKİNLİK

- yüz kırk bin
- 6.45'te
- beşer
- 3'üncü
- 8'inci
- üç yüz
- 1881'de
- beştaş

7. ETKİNLİK

- TDK'nin
- TSK'ye
- T.C.nin
- İTÜ'nün
- Vb.leri
- mm'den
- TL'den
- Prof. Dr.
- ASELSAN'da
- TEDAŞ'ta
- Alm.yı
- Alb.in
- TBMM'ye
- kg'in
- TÜBİTAK'ın
- THY'de

8. ETKİNLİK

- 19 Haziran'da / hatırlıyor musun?
- ikişer
- otuz üç / üç yüz / seksen beş
- TDK'nin / bakabilirsiniz
- Maraş
- Anadolu'da / bir de
- m'yi / cm'ye
- kg'lık / ağırlıkta
- Alm.yı
- Bugün de / 13.45'te
- on bin
- yıl da / 14 Mart Tıp Bayramı
- Cuma / TBMM
- AB'ye
- beş yüz / lirası
- eylülün 2'nci

9. ETKİNLİK

- P
- A-L
- B-O
- N
- C-K
- D-I
- H
- F-R
- G
- E-S
- J-T
- M-U

10. ETKİNLİK

1. arz etmek	5. gidedurmak	9. birkaç
2. orta Doğu	6. lavanta çiçeği	10. gök taşı
3. çağ dışı	7. su altı	11. alabalık
4. vişneçürüğü	8. gün ortası	12. açık öğretim

11. ETKİNLİK

Uygun Çıkış : 6. Çıkış

12. ETKİNLİK

1. itibarıyla	15. danaburnu	29. ana düşünce
2. gardırop	16. iddia	30. başhekim
3. köpek balığı	17. ünvan	31. ateş böceği
4. zafiyet	18. şofben	32. bir şey
5. hafta sonu	19. anaokulu	33. açığöz
6. gök bilimi	20. cankurtaran	34. kuşburnu
7. süregelen	21. birdenbire	35. yalnız
8. alt yazı	22. inisiyatif	36. poğaça
9. fark etmek	23. ayaküstü	37. hafta başı
10. değinmek	24. peş peşe	38. süt dişi
11. başvurmak	25. kabakulak	39. öğleüstü
12. terk etti	26. ana dili	40. kara yolu
13. kirpik	27. art arda	
14. hafta içi	28. dil bilimi	

13. ETKİNLİK

1. senin de / yok mu?
2. sanki / bekleyen
3. Mahallesi / Caddesi / No.:5'te
4. konusundaki / TÜBİTAK'tan
5. her birimize / onar
6. hanımeli / çiçekleri de
7. dört yüz
8. Kanunu'ndaki / TBMM'ye

14. ETKİNLİK

- vardırki → vardır ki
- bulunurda → bulunur da
- hâl edemez → hâlledemez
- hâl eder → hâllerde
- herşeyi → her şeyi
- yakınlarınız da → yakınlarınızda
- hiç bir → hiçbir
- anlamın da → anlamında
- anlatmaktan → anlatmaktan
- karşıda kileri → karşıdakileri
- anlıyanlardır → anlayanlardır
- bitmiyen → bitmeyen

15. ETKİNLİK

1. arz etmek	4. deri altı	7. Adana kebabı
2. külyutmaz	5. olağan dışı	8. hava yolu
3. ön yargı	6. bal rengi	9. demir yumruk

10. BÖLÜM

1. ETKİNLİK

1. yüksek sesle	5. ilk
2. kısık sesle	6. karşılıklı
3. sıfırın altında	7. oturduğu yerden
4. birlikte	8. senden büyük

2. ETKİNLİK

1. neden oldu	5. tarihinde
2. diktik	6. uzamıştı
3. fiyatı	7. takabilir
4. fotoğrafların	8. çekimser

3. ETKİNLİK

1. Buzlu havalarda yola zincirsiz çıkmak kazaya neden olur.
2. Bilgisayarla fazla oynamak gözleri bozar.
3. Bütün uyarılara rağmen sürücüler arabayı alkollü kullanmaya devam ediyor.
4. Bu dükkanda kulak ağrısız delinir.
5. Biz sınıfa yeni girmiştik ki hemen arkamızdan öğretmen de çıkageldi.
6. Bu konuda bildiklerimi kısaca size anlatmak istiyorum.
7. Doğduğum köye öğretmen olarak hizmet etmek istiyorum.

4. ETKİNLİK

1. Girdiği hiçbir işte dikiş tutturamayan genç, bu kez şeytanın bacağına kıracağı, diyordu.
2. Sınavı kazandığını duyunca sevincinden etekleri zil çalıyordu.
3. Adam sinirinden nefes nefese kalmıştı, burnundan soluyordu.
4. Yaşananlar karşısında tüylerim diken diken olmuştu.
5. Başarılarıyla herkesin takdirini kazanmış, bu sayede onların gözüne girmişti.

5. ETKİNLİK

1. Eminim / Olmalı	5. elbette / olabilirler
2. yavaşça / uçverdi	6. tamı tamına / üç beş
3. aşağı yukarı / tam	7. genellikle / hiç
4. mutlaka / ihtimali	8. kesinlikle / kazanabilir

6. ETKİNLİK

1. Senin / Onun üzerine düşen görevi layıkıyla yerine getireceğini biliyorum.
2. O yaşlı kadına bir şeyler söyleyerek oradan uzaklaştı.
Yaşlı, kadına bir şeyler söyleyerek oradan uzaklaştı.
3. O, gazeteci kadından kendisine yardım etmesini istedi.
Gazeteci kadından kendisine yardım etmesini istedi.
4. Onun / Senin okula gitmediğini bugün gelen mesajla öğrendim.
5. O, küçük ağacın arkasına saklanmıştı.
Küçük, ağacın arkasına saklanmıştı.
6. O, bayan doktordan bir araba satın almak istiyordu.
Bayan, doktordan araba satın almak istiyordu.

7. ETKİNLİK

1. Bırakın yemek yapmayı, yumurta bile...
2. ...yemeği hatta yiyecek bir lokma ekmeği...
3. ...kansere hatta ölüme...
4. ...bırakın takdir almayı sınıfı bile...
5. ...kısmi felce hatta ölüme...
6. ...bırakın elektriği gaz lambası bile...
7. ...bırakın alışverişe göndermeyi kapı önüne bile...
8. ...bırakın araba almayı evi bile...

8. ETKİNLİK

1. Arabanın çalınmış olarak bulunması
2. sağ olarak kurtulamamak
3. ölü olarak uyanmak
4. gelecek günlere özlem duymak
5. yazmadığı her şiiiri okumak
6. bilmediklerini öğretmek
7. yarınki toplantının konularını hatırlatma

9. ETKİNLİK

1. Gereksiz sözcük kullanımı
2. Yanlış anlamda sözcük kullanımı
3. Deyimlerin yanlış anlamda kullanılması
4. Anlam belirsizliği
5. Gereksiz sözcük kullanımı
6. Anlamca çelişen sözcüklerin bir arada kullanımı
7. Anlamca çelişen sözcüklerin bir arada kullanımı
8. Sözcüğün yanlış yerde kullanımı
9. Sıralama ve mantık hatası
10. Yanlış anlamda sözcük kullanımı
11. Sözcüğün yanlış yerde kullanımı
12. Sıralama ve mantık hatası

10. ETKİNLİK

1. Çocuk; değil resim yapmayı, kalem bile oynatamıyordu.
2. O, genç çocuktan yardım istemek zorunda kaldı.
Genç, çocuktan yardım istemek zorunda kaldı.
3. Öğretmenimiz gezegenler konusunda bildiklerini kısaca bize anlattı.
4. Telefonla çok oynamak beyin hücrelerine de zarar veriyor.
5. Bu yıl soğuk havalar sebze ve meyve fiyatlarının da artmasına neden oldu.
6. O da yaptığı haksızlığa üzüldüğü olmalı.
Hiç şüphesiz o da yaptığı haksızlığa üzüldüğü.
7. Çocuk, ağaca taş atınca ağaçtaki kuşlar uçtu.
8. Kadın, güzel haberi duyunca havalara uçtu.
9. Diş çürüğü deyip geçmeyin, eğer tedavi edilmezse kalp krizine hatta ölüme bile sebep olabilir.
10. Yaşlı adam soğukta üşümek için beresini taktı.
11. Davetimize neden icabet etmediğini anlayabilmiş değilim.
12. Çocuğun yaşı ilerledikçe yaramazlığı da artıyordu.
13. Hiçbir sebep yokken adam aniden yerinden kalktı.
Hiçbir sebep yokken adam yerinden kalkıverdi.
14. Bina öyle şiddetli sallanıyordu ki hepimizin yüreği ağzına gelmişti.

11. ETKİNLİK

1. D	3. H	5. İ-J	7. E
2. F-G	4. C	6. A-B	

2. DÖNEM 1. YAZILI SINAVLARI: SENARYO - 1

1.
 - a. **Olay:** Yazarın annesini beklemesi.
 - b. **Kişiler:** Yazar ve annesi
 - c. **Yer:** Adalar İskeleyi
 - d. **Zaman:** Akşama yakın bir zaman dilimi
2.
 - a. Koşul-sonuç cümlesi, öznel cümle
 - b. Neden-sonuç cümlesi, öznel cümle
 - c. Amaç-sonuç cümlesi, öznel cümle
 - d. Karşılaştırma cümlesi, nesnel cümle
 - e. Nesnel cümle
3. Parçada yay ayrıçla belirtilen yerlere sırasıyla (:), (.) (,) (?) işaretleri getirilmelidir. Ayrıca "biraz" ve "insanüstülük" şeklinde birleşik yazılması gereken bu sözcükler ayrı, "değil midir" şeklinde ayrı yazılması gereken "mi" soru edatı birleşik yazıldığından yazım yanlışı yapılmıştır.

4.	Atasözü	Deyim
a		Tereciye tere satmak
b	Tatlı dil yılanı deliğinden çıkarır.	
c	Sabrın sonu selamettir.	
d		Rüzgâr ekip fırtına biçmek
e	Ne oldum dememeli, ne olacağım demeli.	

- 5.
- Söyleşi
 - Biyografi
 - Otobiyografi
 - Günlük

6. durum – iş (kılış) – iş (kılış) – oluş
 “Kurtulmuştu” fiili nesne alamadığı ve öznenin kendi iradesiyle gerçekleştiği için durum; “korudu” ve “çevirmiyorlardı” fiilleri öznenin kendi isteği ile gerçekleştiği ve özne bir nesneyi etkilediği (fiilden önce “onu” sözcüğü getirilebildiği) için iş (kılış); “yeşerdiği” fiili öznenin kendi iradesi dışında geçirdiği değişimi bildirdiği ve nesne alamadığı için oluş fiilidir.

7. Kişileştirme (teşhis) – konuşurma (intak) – tezat (zıtlık)
 Akşam rüzgârları konuşurulduğu için teşhis ve intak sanatları, “ileri” ve “geri” sözcükleri arasında da tezat sanatı vardır.

- 8.
- Açıklama
 - Tanımlama, karşılaştırma, sayısal verilerden yararlanma

- 9.
- Gereksiz sözcük kullanılması
 - Anlamca çelişen sözcüklerin birlikte kullanılması
 - Sözcüklerin yanlış anlamda kullanılması
 - Sözcüğün yanlış yerde kullanılması
 - Deyimin yanlış anlamda kullanılması

10.		
a	ağır ağır	durum zarfı
b	duyar duymaz	zaman zarfı
c	nasıl	soru zarfı
d	dışarı	yer-yön zarfı
e	çok	miktar zarfı

2. DÖNEM 1. YAZILI SINAVLARI: SENARYO - 2

- 1.
- Anlatım Biçimi:** Tartışma
Düşünceyi Geliştirme Yolları: Tanık gösterme, tanımlama, karşılaştırma, örneklendirme

- 2.
- Cümle içinde virgüllerle ayrılmış tür veya takımları birbirinden ayırmak için konur.
 - Ögeleri arasında virgül bulunan sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için konur.
 - İkiden fazla eş değer ögeler arasında virgül bulunan cümlelerde öznenin sonra noktalı virgül konabilir.

3.	Basit	Türemiş	Birleşik
	Taş	Taşlık	Beştaş
	Lokum	Lokumcu	Kuşlokumu
	Bal	Ballı	Balköpüğü
	Hava	Havalı	Havaalanı
	Su	Susuz	Suçiçeği

Not: Verilen sözcükleri anlamlı bir şekilde türemiş veya birleşik yapıyla yapan diğer sözcükler de doğru cevap olarak kabul edilecektir.

4. Verilen cümleler sırasıyla “koşul-sonuç, karşılaştırma, amaç-sonuç, neden-sonuç, örneklendirme” özelliği gösterir.

- 5.
- Günlük
 - Biyografi
 - Otobiyografi
 - Söyleşi

6.
 K → Kedicik, ertesi gün her şeyi anlattı. (Kişileştirme)
 A → Gündüzün aydınlığı, gecenin karanlığından iyidir. (Tezat)
 T → Bebeğimiz, evimize güneş gibi doğdu.. (Benzetme)
 I → Üzülüyorum senin bu hâline, dedi minik fare. (Konuşurma)
 Bu cümlelerin “tezat-benzetme-kişileştirme-konuşurma” söz sanatlarını gösterecek şekilde yeniden sıralamasını yan yana verdiğimizde oluşacak sözcük “ATKI” sözcüğüdür.

- 7.
- Durum zarfı
 - Zaman zarfı
 - Miktar zarfı
 - Yer-yön zarfı
 - Soru zarfı

- 8.
- Olay** → Bir adamın tren yolculuğu
Yer (mekân) → Tren
Zaman → Sabah erken saatler
Kişiler → Anlatıcı, adam ve çocuğu
Anlatıcı → I. tekil kişi

9. “Böyle yağmurlu günlerde evde oturup kitap okumak bana iyi geliyor.” cümlesinde geniş zaman yerine şimdiki zaman kipi kullanılmıştır. Eylemin sürekliliği olduğundan esas kip geniş zamandır.

10.

I. “Sende” ve “söyledinki” sözcüklerinde ayrı yazılması gereken bağlaç olan “de” ve “ki” birleşik yazıldığından yazım yanlışı yapılmıştır.

II. Belli bir tarihi belirten ay adlarının büyük harfle başlaması gerekmesine rağmen “ekim” sözcüğü küçük harfle başladığından yazım yanlışı yapılmıştır.

III. “Beş taş” şeklinde yazılan oyun adı sayılardan oluşmasına rağmen ayrı yazıldığından ve ayrı yazılması gereken “mi” soru edatı birleşik yazıldığından yazım yanlışı yapılmıştır.

IV. “Dönümde” sözcüğünde ayrı yazılması gereken bağlaç olan “de” birleşik yazıldığından ve belli bir tarihi belirten gün adlarının büyük harfle başlaması gerekmesine rağmen “çarşamba” sözcüğü küçük harfle başladığından yazım yanlışı yapılmıştır.

2. DÖNEM 1. YAZILI SINAVLARI: SENARYO - 3

1.

Olay: Maddi sıkıntı içinde olan Küçük Ahmet’in Ankara’nın soğukunda ceketle gezmesi

Yer (Mekân): Ankara Kızılay Meydanı

Zaman: Ocak ayının son gününün sabahı

Kişiler: Küçük Ahmet ve arkadaşı

Anlatıcı: III. tekil kişi

2.

	Bîçim	Anlam
Her durakta ona <u>rastlıyorum</u> .	Şimdiki Zaman	Geniş Zaman
Annem, bu habere çok <u>sevinir</u> .	Geniş Zaman	Gelecek Zaman
Akşamları bizi görmeden <u>girmiyor</u> .	Şimdiki Zaman	Geniş Zaman
Seneye ben seninle <u>ilgilenirim</u> .	Geniş Zaman	Gelecek Zaman
Yazar, dün okurlarının karşısına <u>çıkıyor</u> .	Geniş Zaman	Geçmiş Zaman

3.

(I) **şimdi:** Zaman zarfı

(II) **içeri:** Yer-yön zarfı

(III) **çok:** Miktar zarfı

(IV) **nasıl:** Soru zarfı

(V) **sabırsızlıkla:** Durum zarfı

4.

a. Sözcüğün yanlışı anlamda kullanılması

b. Mantık hatası

c. Anlamca çelişen sözcüklerin bir arada kullanılması

d. Gereksiz sözcük kullanılması

e. Deyimin yanlışı kullanılması

5. Soru kökündeki cümlede yüklem görevinde kullanılan “çağır-” fiilinin geniş zamanda çekimlenmiş olumlu soru hâli “çağırır-ır mı” şeklindedir. (Yarın arkadaşlarını çağırır mı?)

6. “Ekmeğin çama çıkması”nda “ekmek”, “tuzun firar etmesi”nde ise “tuz” kişileştirilerek teşhis; zıtlık bildiren “az” ve “çok” sözcükleri arasında tezat sanatı yapılmıştır.

7.

a. Düşüverdi: Birleşik

b. Bekliyorsunuz: Basit

c. Kayboldu: Birleşik

d. Seslendi: Türemiş

e. Geleceğim: Basit

8. Parçadaki “(Birinin) ipiyle kuyuya inilmez.” deyimini, “Sözü edilen kişiye güvenilmez.” anlamında kullanılmaktadır.

9. İradeye bağlı şekilde gerçekleşen ve nesne alabilen (neyi, kimi sorularına cevap verebilen) fiiller “iş (kılış)”, iradeye bağlı şekilde gerçekleşen ancak nesne alamayan (kimi, neyi sorularına cevap veremeyen) fiiller “durum”, kendiliğinden gerçekleşen ve nesne alamayan fiiller de “oluş” bildirmektedir. O halde 1. grupta “yaşlan-” fiili oluş, 2. grupta “yat-” fiili durum, 3. grupta “sor-” fiili iş, ve 4. grupta “ağar-” fiili oluş bildirmektedir

10.

Anlatım Biçimi: Tartışma

Düşünceyi Geliştirme Yolları: Tanık gösterme, tanımlama

11. BÖLÜM

1. ETKİNLİK

1. G

4. E-C

2. H

5. A-B-C-D-E-F-H

3. D

6. A-F

2. ETKİNLİK

1. B

3. F

5. D

7. B

2. E

4. A

6. C

8. D

3. ETKİNLİK

1. ? → Soru sözü içeren cümle veya sözlerin sonuna konur.
2. ? → Bilinmeyen, kesin olmayan durumlar için kullanılır.
3. , → Özne olduğunda bu, şu, o zamirlerinden sonra konur.
4. ; → Ögeleri arasında virgül bulunan sıralı cümleleri ayırır.
5. , → Ret, kabul ve teşvik bildiren cümlelerden sonra konur.
6. . → Bazı kısaltmaların sonuna konur.
7. . → Sayılardan sonra sıra bildirmek için kullanılır.
8. . → Saat ve dakikayı birbirinden ayırmak için konur.
9. , → Eş görevli kelimelerin arasına konur.
10. , → Alıntı cümlelerin sonunda kullanılır.
11. , → Tekrarlanan kelimelerin arasına konur.
12. ; → Virgülle ayrılmış tür veya takımları birbirinden ayırır.

4. ETKİNLİK

1. g	4. a	7. c
2. e	5. d	8. b-d
3. b	6. f	9. f-g

5. ETKİNLİK

• (.)	• (.)	• (.)
• (?)	• (:)	• (?)
• (?)	• (,)	• (?)
• (:)	• (,)	• (:)

6. ETKİNLİK

1. (,) (,) (.)
2. (,) (!)
3. (:) (,) (,) (,) (...)?
4. (,) (.)
5. (:) (,) (,) (,) (.)
6. (,) (,) (?)

7. ETKİNLİK

Uygun Çıkış: 1. Çıkış

8. ETKİNLİK

1. i → Karac'oğlan
2. e → Ahmet Bey'in
3. h → 19 Mayıs'ta
4. f → MEB'den
5. d → Mustafa Kemal Atatürk'ün
6. g → 3'ten 8'e
7. d - a → Atatürk'ün, "Hayatta en hakiki mürşit ilimdir."
8. b → "gakkoş"
9. c → "Han Duvarları"

9. ETKİNLİK

1. Telif Hakkı Yayın ve Satış Yönetmeliği'nin
2. Boğaz'dan
3. Türk Dil Kurumundan
4. Emresiz
5. Batı'nın
6. Bey'in / Türkçenin
7. Paşa'yı
8. 17 Mart'ta
9. ne'yleyim
10. Çankaya Köşkü'nde
11. AB'den / Türkiye'ye
12. Güneş'in
13. Tanzimat Dönemi'nde
14. Mevlana'nın (1207?-1273)
15. Ahmetler, Mehmetler, Yakuplar Kadrieler

10. ETKİNLİK

1. i	3. l	5. b-l	7. g	9. k	11. h	13. f-e
2. e	4. a	6. j	8. d	10. f	12. i-l	14. c-h

11. ETKİNLİK

1. Yay Ayraç	9. Üç Nokta
2. Tırnak	10. Noktalı Virgül
3. Kesme İşareti	11. Virgül
4. Köşeli Ayraç	12. Nokta
5. Tek Tırnak	13. Virgül / Kısa çizgi
6. Nokta / Eğik çizgi	14. Noktalı virgül
7. Ünlem İşareti	15. İki nokta
8. Soru İşareti	16. Denden işareti

12. ETKİNLİK

1. F	3. D	5. A	7. B-F
2. A-E	4. B	6. A-C	8. C-E

12. BÖLÜM

1. ETKİNLİK

Sohbet (Söyleşi)	Biyografi
Genellikle gazete ve dergilerde yayımlanır.	Tanınan insanların hayat hikâyesini anlatır.
Günlük olay ve konular üzerine yazılır.	Genellikle görülen geçmiş zaman ekiyle çekimlenmiş fiillerle oluşturulur.
Yazar düşüncelerini kanıtlama amacı gütmaz.	Üçüncü kişili anlatım vardır.

2. ETKİNLİK

1. Biyografi 2. Sohbet (Söyleşi)

3. ETKİNLİK

1. Günlük 3. Sohbet (Söyleşi)
2. Biyografi 4. Otobiyografi

4. ETKİNLİK

- A. 2 C. 1 E. 2
B. 1 D. 1 F. 2

5. ETKİNLİK

1. Hikâye (Öykü) 2. Masal

6. ETKİNLİK

HABER METNİ	ANI (HATIRA)
Toplumunu ilgilendiren güncel olay veya durum hakkında bilgi verir.	Geçmişte yaşanmış olayları anlatır.
5N1K sorularına cevap verecek şekilde yazılır.	Kişinin başından geçen olaylar anlatılır.
Kitle iletişim amaçları vasıtasıyla topluma ulaştırılır.	Birinci kişi anlatımı vardır.

7. ETKİNLİK

1. Anı (Hatıra) 2. Haber metni

8. ETKİNLİK

1. Sohbet (Söyleşi) 3. Biyografi
2. Haber metni 4. Masal

13. BÖLÜM

1. ETKİNLİK

DOĞRU ÇIKIŞLAR: 1-2-3-6

2. ETKİNLİK

DOĞRU ÇIKIŞ: 1. Çıkış

3. ETKİNLİK

DOĞRU ÇIKIŞLAR: 1-3-5-6-7-8-10

4. ETKİNLİK

1. Ankara 3. Bursa 5. İstanbul
2. İzmir 4. İstanbul 6. Eskişehir

5. ETKİNLİK

1. 7 yaş ve üzeri için uygundur.
2. 13 yaş ve üzeri için uygundur.
3. Olumsuz örnek oluşturabilecek davranışlar içerir.
4. Şiddet ve korku içermektedir.
5. Genel izleyici kitlesine hitap eder.

6. ETKİNLİK

DOĞRU ÇIKIŞ: 1. Çıkış

7. ETKİNLİK

ULAŞILAN ÇIKIŞ: 5. Çıkış

14. BÖLÜM

1. ETKİNLİK

DOĞRU ÇIKIŞ: 2. Çıkış

2. ETKİNLİK

DOĞRU ÇIKIŞLAR: 1-2-4-5

3. ETKİNLİK

1. vtpçtl 3. jhçdl 5. opşu 7. oçuk
2. şupjcd 4. ldpvdl 6. siepd

4. ETKİNLİK

1. 4321 3. 1321 5. 1324 7. 43213 9. 13213
2. 43132 4. 13431 6. 431231 8. 343 10. 132

5. ETKİNLİK

KİŞİLER	PARK ETME SIRASI					
	1	2	3	4	5	6
GÜLSÜM		x				
HAKAN				x		
YUNUS			x			
ORHAN					x	
ERDİ	x					
SELÇUK						x

6. ETKİNLİK

	Pzt	Sal	Çrş	Prş	Cu	Cts	Paz
Esra			x			x	
Burçin					x		x
Aylin	x						
Zeynep		x		x			

7. ETKİNLİK

DOĞRU ÇIKIŞLAR: 1-2-4

3.

Türemiş sözcükler: anlatan, gülümseyerek, söylemindeki, saf-
lık, pürüzsüzlük, ayrı, güzellik, doğal

Birleşik sözcükler: Akartürk, Anadolu

4.

- a. istemeye istemeye → Durum zarfı
- b. nasıl → Soru zarfı
- c. içeri → Yer-yön zarfı
- d. çok → Miktar zarfı
- e. Havalar ısınınca → Zaman zarfı

5.

- a. Durum fiili
- b. Oluş fiili
- c. İş (kılış) fiili
- d. Oluş fiili
- e. İş (kılış) fiili

6.

- a. Acısını çıkarmak.
- b. Abanın kadri yağmurda bilinir.
- c. Açık kapı bırakmak.
- d. Gün doğmadan neler doğar.
- e. Her yiğidin bir yoğurt yiyişi vardır.

7.

- a. Karşılaştırma, amaç-sonuç, nesnel cümle
- b. Benzetme, sitem, öznel cümle
- c. Karşılaştırma, tahmin, öznel cümle
- d. Neden-sonuç, nesnel cümle
- e. Koşul-sonuç, kesinlik, öznel cümle.

8.

Olay: Mehmet ile Can'ın buluşup geziye çıkması

Yer (Mekân): Okulun önü, gezi yolu

Zaman: Yılın ilk günü

Kişiler: Mehmet ve Can

Anlatıcı: III. tekil kişi

9.

- a. Deyimin yanlış kullanılması
- b. Gereksiz sözcük kullanılması
- c. Sözcüklerin yanlış yerde kullanılması
- d. Anlamca çelişen sözcüklerin kullanılması
- e. Anlam belirsizliği

10. Yazımı yanlış olan sözcüklerin doğru yazımı "iki şey, her za-
man, hisseder, üzerinde" şeklindedir.

İnsanı iki şey ayakta tutar (:) sevgi ve umut (.) Sevmeyen ve sevil-
meyen insan kendini her zaman yarım hisseder. Umut etmeye-
ninse daima yolunun üzerinde bir belirsizlik (...) Heyhat (,) bazı-
ları hayatından çıkardığı bu duyguların yerini maddi nesnelere
doldurmaya çalışıyor (!)

www.ortaokuldata.com Dijital Eğitim Platformunun tanıtım ve kullanım videoları için karekodu okutunuz.

Dijital Eğitim Platformunda Neler Var?

Bu seti alan öğretmen ve öğrencilerin tamamı Dijital Eğitim Platformuna sınırsız sahip olacaktır. Dijital Eğitim Platformunda

- Deneme sınavları çözme,
- Soru çözme,
- Konu çalışma,
- Yapay zeka destekli istatistiksel raporlar alma,
- Süreç odaklı dijital öğrenci takip sistemi,
- Ders kitabının dijital içerikleri,
- Akıllı tahta uygulamaları

gibi birçok özelliğe sahiptir.

Dijital Eğitim Platformu Nasıl Kullanılır?

- Öğretmenin sisteme üye olması
 1. Öğretmen kendisi ortaokuldata.com'dan üyelik yapabilir.
 2. 0 (542) 262 03 37 whatsapp hattından yardım alarak üyelik yaptırabilir.
- Öğretmen, öğrenci listesini sisteme girdikten sonra öğrencilerin kullanıcı adı ve şifreleri otomatik oluşturulacak veya öğrenci listesini 0 (542) 262 03 37 whatsapp hattına göndererek sistem tarafından öğrenci şifreleri oluşturulacaktır.
- Öğrenci, öğretmeninden alacağı şifre ile sisteme giriş yapabilecektir.

* Sınırsız kullanım süresi 1 eğitim-öğretim yılıdır.

5. Sınıf

Soru Bankası, Defterim

6. Sınıf

Soru Bankası, Defterim

7. Sınıf

Soru Bankası, Defterim

8. Sınıf

Soru Bankası, Defterim

İvedik Organize Sanayi Matbaacılar Sitesi 1518 Sok.
Mat-Sit İş Merkezi No:2/20 Yenimahalle / ANKARA
Tel: 0 312 384 20 33 - 0 505 925 57 81
www.editoriyayinevi.com | bilgi@editoriyayinevi.com

Nasıl Sipariş Edebilirim?

Kitapçınızdan talep edebilir veya 0 505 099 24 84 telefon hattından bilgi alabilirsiniz.

9 786052 806272